Sally Goldberg

50 DE ACTIVITĂȚI INTERACTIVE PENTRU DEZVOLTAREA COPILULUI

PSIHOLOGIA COPILULUI & PARENTING

PARENTING

Vreţi să vă jucaţi mai mult cu copilul dumneavoastră şi să-i stimulaţi dorinţa de cunoaştere? Volumul descrie numeroase jocuri pe care cei mici le vor adora şi care pot fi adaptate în funcţie de vîrstă. De la „Cuburile colorate" la „Cifrele de burete", aceste activităţi îi ajută pe copii să înveţe culorile, formele, literele şi numerele, iar pe părinţi – să-şi cunoască mai bine copiii şi să le asigure un mediu familial echilibrat.

Jucăriile, jocul şi învăţarea • Cîteva informaţii despre dezvoltarea copilului • Învăţarea cu ajutorul jucăriilor • Alegerea şi confecţionarea jucăriilor • Învăţarea interactivă • Muzica • Activităţi pentru dezvoltarea cognitivă • Activităţi pentru dezvoltarea motorie • Activităţi pentru dezvoltarea limbajului

Foto copertă: © Arpad Nagy-Bagoly/Dreamstime.com

Carte recomandată de:

familia mea baby
de la părinte la părinte
www.babyonline.ro

PSYCHOLOGIES MAGAZINE
www.psychologies.ro

PSIHOLOGIA
COPILULUI & PARENTING

Colecţia *Psihologia copilului & Parenting* este coordonată de Georgeta Pânişoară.

Sally Goldberg, *Baby and Toddler Learning Fun. Fifty Interactive and Developmental Activities to Enjoy with Your Child*

Copyright © 2001 by Sally R. Goldberg, Ph.D.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

First published in the United States by Basic Books, a member of the Perseus Books Group

Toate drepturile rezervate. Nici o parte a acestei publicaţii nu poate fi reprodusă, stocată într-un sistem de recuperare a datelor sau transmisă, în orice formă sau prin orice mijloace, electronice, mecanice, de fotocopiere, înregistrare sau altele, fără acordul scris prealabil al editorului.

Publicat pentru prima dată în Statele Unite de Basic Books, membru al Perseus Books Group

© 2009 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

GOLDBERG, SALLY

50 de activităţi interactive pentru dezvoltarea copilului / Sally Goldberg; trad. de Miruna Andriescu. – Iaşi: Polirom, 2009
Bibliogr.
Index

ISBN 978-973-46-1484-4

I. Andriescu, Miruna (trad.)

159.922.7

Printed in ROMANIA

Sally Goldberg

50 DE ACTIVITĂŢI INTERACTIVE PENTRU DEZVOLTAREA COPILULUI

(0-3 ani)

Traducere de Miruna Andriescu

POLIROM
2009

Sally Goldberg este specialist în dezvoltarea timpurie a copilului, profesor de psihologia copilului la Nova Southwestern University, coach și consultant. Dintre volumele publicate, menționăm: *Parent Involvement Begins at Birth* (1997), *Make Your Own Preschool Games: A Personalized Play and Learn Program* (2002).

Cuprins

Mulțumiri 9

Prefață 11

Introducere 15

Partea întîi. Învățarea cu ajutorul jucăriilor

1. Jucăriile, jocul și învățarea 31
2. De ce să vă confecționați singuri jucăriile? 54
3. Ateliere de confecționat jucării 67
4. Cîteva informații despre dezvoltarea copilului 82
5. Activități cotidiene 98

Partea a doua. Cum să vă confecționați propriile jucării educative

6. Confecționarea și utilizarea unor jucării atractive 111
7. Jucării destinate dezvoltării conștiinței de sine 116
8. Jucării pe tema culorilor 139
9. Jucării pe tema literelor 152
10. Jucării pe tema numerelor 171
11. Jucării pe tema formelor 189
12. Jucării pe tema cititului 206

Partea a treia. Procesul continuu de învățare

13. Activităţi de consolidare 227

14. Concluzii 242

Anexe 249

Cum să fiţi un bun părinte 257

Bibliografie 261

Index 263

Cynthiei şi lui Deborah, care îşi aduc aminte cu drag de jocurile din copilărie.

Lui Cindy Randall, o femeie cu talente multiple, înzestrată cu frumuseţe interioară şi exterioară, care şi-a asumat responsabilitatea ca această carte să devină realitate.

Mulțumiri

Această carte datorează mult numeroşilor părinţi care au aplicat conceptul „învaţă prin joc" şi cărora le-au plăcut toate jucăriile descrise aici. Ei m-au învăţat că informaţiile din această carte sînt extrem de valoroase şi că ar trebui explicate pe larg. Totodată, apariţia acestei ediţii se datorează faptului că numeroase persoane care tocmai au devenit părinţi au solicitat această ediţie revizuită. Ele m-au învăţat că ideile au trecut testul timpului şi că trebuie să devină disponibile, pentru a fi folosite în continuare. Îi mulţumesc în special familiei mele pentru tot sprijinul şi veselia ei. Cele două fiice ale mele, Cynthia şi Deborah, s-au jucat cu aceste jucării. Mama mea Sylvia apreciază creativitatea şi sînt sigură că mi-a insuflat ideea de a utiliza materiale vechi în moduri noi şi constructive. Prietena mea, Maria Elena Buria, are o deosebită energie, intuiţie şi curaj, inspirîndu-mă să readuc această carte într-o formă nouă, îmbunătăţită. Îţi mulţumesc, Maria Elena. Adresez mulţumiri speciale familei Rascoe. Pe lîngă sprijinul lor permanent, au jucat şi un rol activ. Bill şi Carol m-au ajutat să fotografiez toate jucăriile ale căror imagini apar în această carte. Totodată, mi-au permis să o fotografiez pe frumoasa lor nepoată, Cara Rascoe. Ea şi mama ei, Amy, au pozat pentru cîteva imagini. Marnie Cochran, senior editor, şi Fred Francis, editor de proiect, şi-au adus la rîndul lor aportul la apariţia acestei cărţi. Vă mulţumesc amîndurora pentru ideile voastre minunate.

Prefață

Din momentul în care am descoperit minunatele cărți pentru copii ale lui Lois Lenski la biblioteca White Plains în 1954, mi-am dat seama că voiam să scriu cărți care să se adreseze copiilor. Odată cu frecventarea școlii, mi-am dat seama în repetate rînduri cît de eficient este un bun material educativ. Cînd am fost admisă la Universitatea Cornell, în 1965, urma să am drept specializare principală dezvoltarea copilului, iar ca specializare secundară artele comunicării. Aceste două domenii de interes m-au condus către studiul designului de materiale educative pentru copii.

Pe durata masteratului, cu specializarea curriculum educațional și instruire, știam că vreau să lucrez în domeniul dezvoltării materialelor educative. Totuși, sfatul pe care îl auzeam de pretutindeni era : „Înainte de a elabora un produs destinat celor care predau, trebuie tu însăți să predai. E singura modalitate prin care vei înțelege dorințele și necesitățile acestora". Am urmat acest sfat și am ales să predau la clasa întîi. Am preferat acest lucru pentru că în 1971 era considerată începutul educației academice. Voiam să le ofer copiilor un bun început în viața școlară. În toate școlile în care am predat erau disponibile materiale excelente, însă deseori, atunci cînd trebuia să abordez un anumit subiect – de exemplu, predarea unei anumite aptitudini de lectură sau demonstrarea unui principiu matematic –, trebuia să-mi confecționez propriile materiale didactice.

După patru ani de predare, elaborasem numeroase jocuri, jucării și cărți care să fie utilizate în clasă. În creațiile mele erau întîlnite deseori temele „obișnuință", „repetiție" și „începe cu începutul". Cînd s-a născut

fiica mea, în 1976, am vrut să renunț temporar la predat și să încep să mă ocup de vînzarea unora dintre materialele educative pe care le elaborasem. Am renunțat la activitatea didactică, însă, înainte de a demara alte proiecte, mi-am dat seama că mai aveam foarte multe de învățat în legătură cu ceea ce puteam să-l învăț pe propriul meu copil. Am descoperit cărți cum ar fi *Baby Learning Through Baby Play* (*Învață prin joc*), *How to Raise a Brighter Child* (*Cum să crești un copil mai isteț*), *The First Three Years of Life* (*Primii trei ani de viață*) și multe altele. Am învățat că „obișnuința", „repetiția" și „începe cu începutul" ar trebui aplicate mai devreme de clasa întîi; de fapt, copiii ar trebui să întîlnească aceste teme cît mai devreme, în perioada de sugar. Am început să creez imediat jucării pentru copii care să fie distractive și care să promoveze în același timp învățarea unor concepte elementare. Am lucrat cu multă plăcere la acest proiect, iar copilul meu s-a distrat foarte mult; răsplata a venit în jurul vîrstei de doi ani. În acel moment, mi-am dat seama că fetița mea cunoștea deja toate literele alfabetului, aproximativ 10 culori, formele elementare și multe alte noțiuni; recunoștea chiar cuvinte întregi și le citea!

Am lucrat cu multă plăcere la acest proiect, iar copilul meu s-a distrat foarte mult.

Abordarea pe care am folosit-o este suficient de simplă pentru a putea fi aplicată de orice părinte și este utilă oricărui copil. În cazul meu, din cauză că fiica mea a fost diagnosticată la naștere cu sindromul Down, am fost deosebit de încîntată de rezultate. În curînd, prietenii mei care locuiau în apropiere au început să observe cunoștințele sale avansate. S-au întrebat cum a reușit acest copil să dobîndească atîtea aptitudini complet necunoscute copiilor de vîrsta ei. Prietenii au început să mă viziteze ca să vadă jucăriile pe care le făcusem și ca să învețe să le facă și să le utilizeze pentru propriii copii. La un moment dat, o prietenă mi-a spus: „Dacă aș invita mai multă lume acasă la mine, ai vrea să ții lecții despre modul în care putem confecționa jucării educaționale pentru copiii noștri?". Cum aș fi putut refuza?

În curînd, am început să conduc ateliere de lucru prin vecini, la care participau grupuri de părinți interesați. La scurt timp după aceea, am elaborat un manual pentru curs. Manualul a fost modificat de mai multe ori, iar în cele din urmă s-a transformat în această carte.

50 de activități interactive pentru dezvoltarea copilului este accesibilă părinților, îngrijitorilor și educatoarelor și constituie o introducere ușor de utilizat în lumea jucăriilor și a jocurilor pentru copii, de la naștere pînă la vîrsta de trei ani. Părinții, îngrijitorii și educatorii pot utiliza aceste resurse pe cont propriu, la orele de curs sau în cadrul grupelor de supraveghere a copiilor.

Activitățile și jucăriile prezentate în această carte au trecut testul a sute de părinți împreună cu copiii lor și au oferit în permanență ocazia unor interacțiuni semnificative între ei. Aceste activități bazate pe joc pun la îndemîna părinților un sprijin eficient, susținînd eforturile lor de a le oferi copiilor un mediu îmbogățit, în timpul unei prime etape semnificative din dezvoltarea copilului, în special sub aspectul îmbunătățirii aptitudinilor verbale, motorii și sociale.

Cartea este împărțită în trei secțiuni. Prima parte prezintă idei ce trebuie reținute atunci cînd confecționați jucăriile și le utilizați pentru a vă juca cu copilul dumneavoastră. Aceste idei vă vor ajuta să valorificați la maximum experiența jocului și să inventați noi moduri de a vă transforma întreaga locuință într-un mediu stimulativ pentru învățarea timpurie. Partea a doua oferă instrucțiuni pentru confecționarea și utilizarea a 50 de jucării utile, într-un mod rapid și ușor. Nu uitați că acestea sînt jucăriile *familiei dumneavoastră* – decorați-le după cum doriți. Fiți pregătiți să vă descoperiți o latură creativă pe care nu v-o cunoșteați înainte! În fine, partea a treia vă pune la dispoziție o serie de activități de consolidare și o recapitulare finală.

În ansamblu, această carte le dezvăluie părinților modalități simple și eficiente de a îmbogăți mediul copiilor în fiecare zi. Activitățile din carte reflectă modalitatea copilului dumneavoastră de a vedea lumea pe parcursul acestei etape esențiale de creștere și dezvoltare. Sînt convinsă că, după ce veți încerca să faceți aceste lucruri, veți fi gata să vă experimentați creativitatea și în alte domenii ale jocului și învățării alături de copilul dumneavoastră. După ce veți începe să lucrați cu jucăriile din această carte, veți începe să inventați diverse activități incitante, pe care să le întreprindeți pe parcursul programului unei zile obișnuite. Vă veți trezi numărînd în mod spontan împreună cu copilul dumneavoastră cîte scrisori v-a adus poștașul, veți numi animalele pe care le vedeți atunci cînd vă plimbați împreună, de la „gîndăcel" la „pasărea frumoasă" și așa mai departe!

Activităţile din carte reflectă modalitatea copilului dumneavoastră de a vedea lumea pe parcursul acestei etape esenţiale de creştere şi dezvoltare.

În curînd, vă veţi da seama că aproape toate interacţiunile cu copilul dumneavoastră sînt ocazii de a-l ajuta să înveţe mai multe lucruri despre lume. Activităţile din această carte vă vor ajuta să învăţaţi să folosiţi conceptele de *obişnuinţă*, *repetiţie* şi *începe cu începutul*, pentru a consolida procesul de învăţare în care copilul este deja angajat doar prin observarea şi testarea lumii care îl înconjoară. Copilului îi va plăcea foarte mult să comunice cu dumneavoastră într-un mod special, iar dumneavoastră vă va plăcea la fel de mult.

Introducere

Această carte a fost scrisă pentru a fi utilizată la scurt timp după naşterea copilului dumneavoastră – chiar imediat, dacă doriţi ! –, pînă cînd copilul împlineşte vîrsta de trei ani. Întrucît tehnicile descrise aici amplifică potenţialul de învăţare al copiilor, cartea ar putea fi deosebit de interesantă pentru părinţii copiilor cu întîrzieri în dezvoltare sau cu dizabilităţi asociate cu învăţarea.

În paginile cărţii veţi descoperi idei bune pentru a-i oferi copilului un mediu pozitiv, îmbunătăţit chiar de la început, acel tip de mediu care potenţează dorinţa de a învăţa şi care, concomitent, vă apropie mai mult unul de celălalt. Veţi descoperi activităţi stimulante de care vă veţi bucura împreună cu copilul şi jucării uşor de făcut, distractive şi eficiente pentru atingerea anumitor obiective legate de învăţare. Există cîteva laturi esenţiale ale dezvoltării, pe care le voi prezenta pe scurt. Aceste idei sînt într-adevăr „o joacă de copil", dar există o diferenţă esenţială : ele nu ne oferă doar instrucţiuni cu privire la confecţionarea jucăriilor, ci şi sfaturi foarte utile, un punct de plecare şi instrucţiuni în vederea folosirii lor atunci cînd vă jucaţi cu copilul. În consecinţă, timpul petrecut jucîndu-vă cu el vă va aduce multe satisfacţii amîndurora !

O carte pentru părinți

Această carte se adresează atît mamelor care au un serviciu, cît și celor casnice, precum și taților! Fie că lucrează în afara locuinței sau acasă, părinții dispun de obicei de un timp liber limitat și de un buget redus. Jucăriile pe care veți învăța să le confecționați cu ajutorul acestei cărți pot fi făcute cu ușurință într-un scurt interval de timp. Probabil că în trecut i-ați cumpărat jucării copilului și ați fost dezamăgiți văzîndu-i lipsa de entuziasm pentru obiectul cumpărat și ați fost frustrați văzînd că ați pierdut atît de mult timp pentru a alege o jucărie care nu și-a atins scopul. Vă voi arăta cum anume să vă distrați și să valorificați la maximum potențialul de învățare al fiecărei jucării pe care o veți crea. Jucăriile pe care le veți face sînt mult mai ieftine. Poate că veți fi surprinși să aflați că nu trebuie să cumpărați multe materiale pentru a confecționa jucării creative, iar majoritatea lucrurilor de care aveți nevoie se află chiar în casa dumneavoastră.

Majoritatea lucrurilor de care aveți nevoie se află chiar în casa dumneavoastră.

Toate ideile referitoare la jucării și jocuri prezentate în această carte se adresează copiilor cu vîrsta pînă la trei ani, însă ele pot continua să prezinte interes pentru copil și în anii următori. Pe parcursul primului an de viață, trebuie doar să plasați aceste jucării în apropierea lui, ca să poată interacționa cu ele mai ușor. Explicațiile și interacțiunile dumneavoastră normale atunci cînd îi arătați jucăriile sînt suficiente în acest interval. Copilul se va obișnui cu jucăriile, privindu-le și manipulîndu-le. Pe parcursul celui de-al doilea an de viață, veți observa cum este cuprins de curiozitate, explorînd tot ce

îl înconjoară! Copilul va da dovadă de mai multă inițiativă în raport cu jucăriile, jucîndu-se cu ele altfel. Pe parcursul celui de-al treilea an de viață, veți observa că folosește jucăriile conferindu-le o semnificație sporită în timpul jocului.

Unul dintre aspectele cele mai profunde ale acestei cărți constă în faptul că toate ideile referitoare la jocuri vă ajută să vă consolidați o relație plină de semnificații cu copilul dumneavoastră. Relația dintre părinți și copii este prima și cea mai importantă din viața unui copil. Influența acesteia este deosebit de mare mai ales în primii trei ani de viață, avînd un efect de durată în privința tuturor relațiilor viitoare. Confecționînd jucăriile destinate copilului dumneavoastră, îmbogățiți relația cu o nouă dimensiune a plăcerii și intimității oferite de joacă. Prin intermediul jucăriilor pe care le confecționați, vă exprimați într-un mod nou dragostea pentru copil, iar această iubire se extinde și în actul jocului.

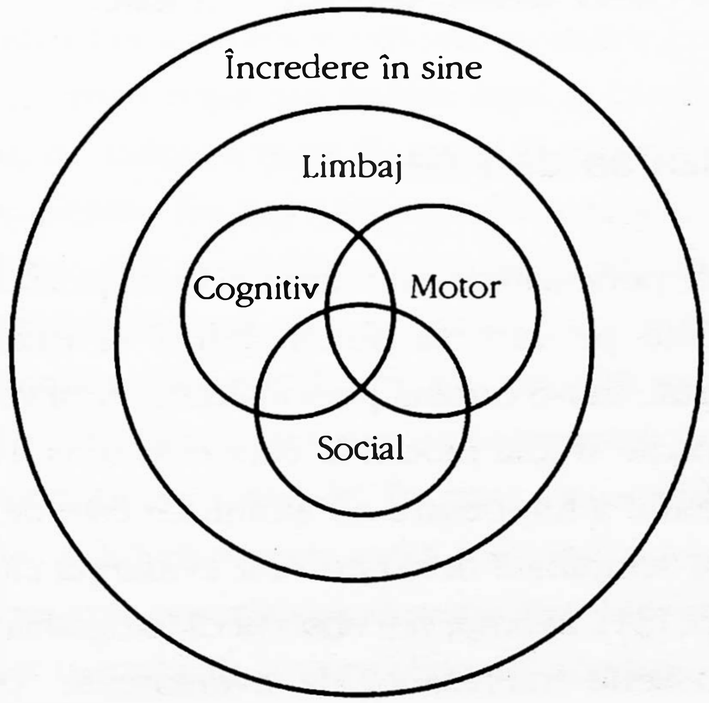

Schema dezvoltării

A învăța acasă este un lucru normal

Jucăriile prezentate în carte vizează șase domenii distincte: conștientizarea de sine, culorile, literele, numerele, formele și cititul. Acestea sînt concepte elementare ale învățării, care îi ajută pe copii să gestioneze lumea complicată în care trăiesc. Dacă, așa cum știm, copiii învață mai întîi și în cel mai eficient mod în mediul propriei locuințe, de ce să nu-l modelăm pe acesta astfel încît să evidențieze aceste concepte? Așa cum copiii învață să-și recunoască părinții, frații, surorile și prietenii, cum învață numele jucăriilor și ale animalelor de pluș, tot așa pot învăța culori, litere, nume, forme și cuvinte. Așa cum pot memora cărți despre Mickey Mouse, Barney și Cenușăreasa, tot așa pot memora cărți despre culori, litere, numere, forme și alfabet. Învățarea cu ajutorul jucăriilor poate fi un proces natural. Iată cîteva tehnici probate și testate.

Conștientizarea de sine

Decorațiunile personalizate ale camerei (vezi p. 130) reprezintă niște elemente pe care le puteți utiliza în cazul copilului dumneavoastră. Într-o cameră personalizată, el își vede numele, astfel încît poate studia modul în care este scris. Pe perete se află o fotografie a lui, pentru a-i aminti cît este de important, iar aceasta e schimbată des, pentru a evidenția cît de repede crește (vezi p. 131). În timp, veți observa că fotografiile acumulate dezvăluie o serie interesantă de evenimente. Din cînd în cînd, scoateți toate fotografiile din teancul de pe perete și arătați-le copilului. Dacă le veți așeza pe o masă în ordine

cronologică, el va putea observa cum a evoluat de la stadiul de bebeluș la copilul de astăzi. Este un exercițiu foarte important de conștientizare de sine!

Culorile

Această carte cuprinde o selecție bogată de jucării despre culori. Fiecare dintre ele a fost elaborată conform modalităților diferite de joacă ale sugarilor, copiilor de un an și de doi ani. De exemplu, toți copiii se joacă cu cutii pe care adoră să le golească și să le umple. Acum, copilul dumneavoastră se poate juca cu cutii colorate (roșii, galbene, albastre și verzi), care conțin obiecte roșii, galbene, albastre și verzi (vezi p. 140). Dimensiunile acestor cutii pot varia de la 0,5 litri sau 1 litru la cutii de înghețată de 4 litri, cu capace colorate pe care le puteți monta. Pentru copiii puțin mai mari, faceți cîte o carte colorată pentru fiecare dintre culorile primare (vezi p. 144). De exemplu, cartea roșie are pagini roșii și conține poze ale unor obiecte de culoare roșie (cum ar fi merele roșii) și așa mai departe pentru fiecare culoare. Cartonașele colorate le oferă copiilor o altă posibilitate de a se gîndi la culori (vezi p. 147). Cartonașele colorate au pe o parte numele culorii scris cu culoarea respectivă, iar pe cealaltă parte numele culorii scris cu negru. Copilul dumneavoastră poate lua cu ușurință aceste jucării oriunde. În plus, orice persoană care se joacă cu copilul dumneavoastră folosind aceste materiale educative și rostește numele culorii respective îl învață conceptul de *culoare* și contribuie la consolidarea acestuia. Jucăriile și activitățile destinate învățării culorilor sînt prezentate în capitolul 8.

Literele

Ca şi în cazul culorilor, copilul dumneavoastră se va distra la fel de mult învăţînd literele, lucru pe care-l va face la fel de uşor. Pentru fiecare literă a numelui său, puteţi confecţiona sau cumpăra o pernă de forma literei respective. Aceste „perne-litere" sînt la fel de atractive pentru îmbrăţişat şi ţinut în braţe ca şi animalele de pluş (vezi p. 165). Totodată, puteţi aduna cutii pentru dosare şi apoi puteţi lipi cîte un abţibild cu o literă pe fiecare parte a cutiei (p. 158). Folosiţi aceste cutii pentru a depozita jucării. Puteţi utiliza litera de pe capacul fiecărei cutii pentru a vă aminti cutia pe care aţi folosit-o cel mai recent; folosiţi jucăriile copilului prin rotaţie, pentru a-i menţine interesul. Jucîndu-se cu jucăriile şi folosind în mod repetat aceste cutii cu litere, copilul va începe să le cunoască. Confecţionaţi cartonaşe cu litere care pot fi agăţate de un scaun mai înalt sau de clanţele uşilor şi veţi dispune de o altă modalitate creativă de a vă ajuta copilul să înveţe literele (p. 153).

Copilul se va obişnui cu aceste cartonaşe, la fel cum se obişnuieşte cu toate lucrurile din jurul său. Pentru el, nu este mai dificil să înveţe să recunoască litera *B* decît să recunoască o lingură, o furculiţă sau o cană – poate fi chiar mai uşor (vezi capitolul 9).

Numerele

Introduceţi numerele în viaţa de zi cu zi! În primul rînd, decupaţi-le de pe ambalaje de alimente sau din ziare şi reviste, puneţi-le la îndemîna copilului şi rostiţi-le denumirea („Uite un nouă!"). În al doilea rînd, număraţi toate obiectele din jur – linguri, pahare de hîrtie, scrisori, creioane colorate, carioci şi multe altele. Nu uitaţi că degetele de la mîini şi de la picioare sînt cele mai la îndemînă!

Formele

Foarte curînd, veţi observa că formele primare se află peste tot în jur. Odată ce începeţi să priviţi lumea prin intermediul formelor, vă va fi greu să vă opriţi. Aproape toate cărţile şi revistele vor deveni în mintea dumneavoastră dreptunghiuri sau pătrate. Obiecte simple precum şerveţelele sînt pătrate, dar cît de uşor pot fi împăturite pentru a obţine triunghiuri! CD-urile au formă de cerc. Căutarea formelor împreună cu copilul dumneavoastră poate deveni un joc foarte distractiv.

Cititul

Oare un copil mic poate într-adevăr să înveţe cu uşurinţă să citească? Poate că veţi fi surprinşi, dar răspunsul este pozitiv. Începeţi să-i citiţi copilului înainte ca el să poată sta în picioare. Cititul unei poveşti înainte de culcare este o modalitate adecvată pentru început. Cînd citiţi, ţineţi-vă copilul în braţe şi arătaţi cu degetul fiecare cuvînt din carte, arătîndu-i încă de la început că acele cuvinte tipărite de pe pagină vă arată ce trebuie să rostiţi. Începeţi cu cărţi scurte, simple, care pot fi confecţionate manual, cu o singură imagine sau cu o imagine şi un cuvînt pe fiecare pagină (vezi p. 119). Treptat, folosiţi cărţi cu cîte două cuvinte pe pagină, apoi cu o propoziţie, cu

două şi aşa mai departe. Căutaţi sau confecţionaţi cărţi cu litere de dimensiuni mari, astfel încît să puteţi continua consolidarea ideii conform căreia cuvintele scrise au o anumită semnificaţie (vezi p. 126).

Conform unor studii recente, copiii pot spune şi în acelaşi timp pot citi primele lor cuvinte. De fiecare dată cînd copilul dumneavoastră rosteşte un cuvînt nou, scrieţi-l cu litere mari pe o foaie de hîrtie obişnuită sau pe un cartonaş cu dimensiunile de 10 × 20 cm.

Arătaţi-i copilului cuvîntul şi citiţi-l. Apoi legaţi patru sau cinci pagini cu cuvinte, alcătuind astfel cartea primelor cuvinte ale copilului dumneavoastră. Pe măsură ce vocabularul vorbit şi citit al copilului se dezvoltă, confecţionaţi cărţi noi, de pînă la 10 pagini. Puteţi adăuga şi primă copertă pe care să scrieţi cuvîntul *carte* şi o copertă finală.

Pentru a reuşi să reţină un anumit cuvînt din vocabularul cuvintelor citite de el, copilul dumneavoastră trebuie să vadă cuvîntul respectiv o dată, de două sau de trei ori. Un cuvînt foarte interesant necesită mai puţine repetări decît unul care nu prezintă interes. În timp, vă puteţi aştepta ca bebeluşul să ţină minte *toate* cuvintele.

O carte pentru îngrijitori

Dacă sînteţi îngrijitor, veţi descoperi că jucăriile din această carte oferă posibilităţi interesante de joacă pentru copiii pe care îi aveţi în îngrijire. De asemenea, puteţi să-i învăţaţi pe părinţii copiilor cum să confecţioneze jucăriile în cadrul atelierelor de educare a părinţilor. Luaţi în considerare parteneriatul cu părinţii ; cereţi-le să aducă o serie de articole de uz casnic

necesare pentru confecţionarea jucăriilor, apoi coordonaţi un program de confecţionare a acestora împreună cu ei şi cu copiii.

Învăţarea cu ajutorul jucăriilor în centrele de îngrijire a copiilor

În calitate de educator, dispuneţi de oportunităţi deosebite de a-i educa pe copii cu ajutorul jucăriilor. Poate că în încăperea unde vă desfăşuraţi activitatea se află deja multe jucării şi obiecte care îi învaţă pe copii diverse concepte. Adunaţi-le şi sortaţi-le. Puneţi la un loc jucăriile asociate cu aceleaşi aspecte ale învăţării. O grămadă de jucării amestecate îi poate copleşi, însă jucăriile grupate pe categorii capătă semnificaţii. Puteţi decide să grupaţi jucăriile în funcţie de conceptele dezvoltării educaţionale descrise în continuare.

Conştientizarea de sine

Alegeţi un loc din încăpere unde să puneţi cartonaşele cu nume (vezi p. 117) pentru fiecare copil. În acelaşi loc aşezaţi cărţile confecţionate manual pentru fiecare copil, intitulate *Familia mea* şi *Povestea mea* (vezi p. 122). În plus, agăţaţi pe perete decoraţiunile personalizate ale camerei fiecărui copil (vezi p. 130). Adăugaţi oglinzi, astfel încît copiii să-şi vadă propria imagine atunci cînd se joacă în zona respectivă a camerei. Puteţi monta pe perete oglinzi mari şi puteţi să puneţi la îndemîna copiilor

Majoritatea lucrurilor de care aveţi nevoie se găsesc în locuinţa dumneavoastră.

oglinzi mici, incasabile, cu care se pot juca. Acest loc este unul foarte potrivit pentru a agăța și sacul cu jucării al fiecărui copil (vezi p. 137). Sacul cu jucării separă jucăriile fiecărui copil de ale celorlalți. Totodată, îi învață că fiecare lucru are locul său și că trebuie pus înapoi la loc. Pentru ilustrații și informații legate de acest tip de jucării, vezi capitolul 7.

Culorile

Atunci cînd rezervați o anumită parte a încăperii doar culorilor, cu siguranță copiii vor fi entuziasmați ! Dați frîu liber creativității ! Folosiți cutii din plastic de culori diferite pentru a păstra jucării de aceeași culoare. Depozitați pe rafturi cutiile, cărțile și cartonașele colorate individualizate (vezi pp. 140, 144 și 147). Agățați pe pereți planșe colorate și chiar obiecte colorate, cum ar fi tacîmuri și farfurii din plastic, pahare din hîrtie sau afișe.

Puteți alege anumite zile în care copiii să se îmbrace în „culoarea zilei". De asemenea, în ziua respectivă pot fi aduse anumite obiecte colorate. Și educatorul se poate îmbrăca în culoarea respectivă și le poate arăta de-a lungul zilei obiecte care au culoarea aleasă. Zilele culorilor oferă un subiect de discuție părinților, educatorilor și copiilor, deoarece toți colaborează pentru a crea un efect uniform al culorii respective.

Literele

Jucăriile care au la bază literele sînt adecvate unor locuri ale încăperii. Cuierele pentru haine sînt excelente pentru agățat

cartonașe cu litere (vezi p. 158). Cutiile cu jucării sortate pe litere oferă o altă modalitate de clasificare, de data aceasta în funcție de prima literă din numele jucăriei. Totodată, acestea vă pun la dispoziție un sistem simplu de rotație a jucăriilor („Astăzi, haideți să ne jucăm cu jucării al căror nume începe cu litera *P*. De exemplu, *păpușa*"). Copiii se pot juca cu vocabularele cu litere, așezate pe un raft la care să poată avea acces, într-un spațiu atrăgător destinat învățării acestora (vezi p. 163). Depozitați toate cuburile cu litere în acest loc al camerei și expuneți pe un perete perne în formă de litere. Aranjați-le în ordine alfabetică sau formați cu ele cuvinte sau numele copiilor. Schimbați combinațiile cît de des doriți. Copiilor le va plăcea foarte mult să-și scrie numele cu ajutorul pernelor în formă de litere. Pentru mai multe idei referitoare la jucăriile pe bază de litere, consultați capitolul 9.

Numerele

Jucăriile cu numere sînt cărțile și cartonașele. Acestea încap cu ușurință pe un raft la care copilul să poată avea acces. Cărțile cu numere sînt atractive pentru că sînt utilizate pentru a fi folosite cîte una pe rînd (p. 172). Avantajul cartonașelor îl constituie faptul că și ele pot fi utilizate cîte unul (pp. 175, 177). Aceste jucării sînt extrem de simplu de confecționat, iar împreună cu numeroasele activităţi cu numere sugerate în capitolul 10 sînt foarte eficiente pentru a-i învăța pe copii să le recunoască și să le înțeleagă.

Formele

Amenajarea unui loc pentru jucării bazate pe forme poate fi utilă. Părinţii şi copiii pot confecţiona cărţi cu diverse forme pentru centrul de îngrijire (p. 150). Sugeraţi-le să confecţioneze şi cutii cu diverse forme (p. 153), puzzle-uri cu cuvinte (p. 183), iar dacă veţi adăuga şi locurile în care să se stea (p. 160) veţi avea la dispoziţie materiale suplimentare pentru activitatea „Ziua culorilor". Jucăriile cu diverse forme sînt prezentate şi analizate în capitolul 11.

Cititul

Toate centrele de îngrijire trebuie să dispună de un loc rezervat cititului. Acesta trebuie să includă o mică bibliotecă şi un loc confortabil pentru citit. Nu se pot da indicaţii clare despre cum trebuie amenajat acest spaţiu, deoarece depinde de resurse şi de spaţiul disponibil. Pot fi folosite fotolii moi, covoraşe, o canapea sau un scaun confortabil, precum şi alte elemente distractive şi relaxante. Pe lîngă cărţile obişnuite, puneţi la dispoziţia copiilor şi un ansamblu interesant de cărţi confecţionate de dumneavoastră. Aici îşi pot găsi locul cărţile cu cuvinte individuale (vezi p. 169) şi vocabularele cu cuvinte personale (vezi p. 172). Cartea categoriilor reprezintă o altă posibilă resursă, iar cartonaşele cu cuvinte se potrivesc şi ele foarte bine în acest caz (pp. 175, 198). Pentru idei referitoare la numeroase jucării pe care le puteţi confecţiona pentru activităţile legate de citit, consultaţi capitolul 12.

Acasă ori într-un centru de îngrijire, jucăriile personalizate pe care le puteţi confecţiona singuri le oferă copiilor o

experienţă educativă foarte importantă. O abordare relaxată a învăţării, utilizînd o varietate de obiecte gospodăreşti simple, dar interesante, accelerează procesul de învăţare parcurs de copilul dumneavoastră. Dacă aveţi grijă de jucării şi dacă impuneţi sentimentul de ordine şi control asupra tuturor jucăriilor, veţi obţine un mediu propice învăţării eficiente.

PARTEA ÎNTÎI

Învățarea cu ajutorul jucăriilor

1

Jucăriile, jocul şi învățarea

Cele cinci simțuri

Toți oamenii iau contact cu lumea cu ajutorul celor cinci simțuri, începînd cu perioada copilăriei și continuînd pe parcursul întregii vieți. Acum, copilul dumneavoastră folosește aceste instrumente pentru a învăța tot ce poate în legătură cu universul care-l înconjoară. La început sînt importante văzul, auzul, gustul și mirosul. În curînd, pe măsură ce bebelușul începe să apuce obiectele și încearcă să ajungă la ele, simțul pipăitului devine la rîndul său important. Prin urmare, atunci cînd confecționați jucării pentru copil, încercați să aveți în vedere unul sau mai multe dintre cele cinci simțuri. Întrucît gustul și mirosul sînt

O întrebare importantă la care e bine să vă gîndiți atunci cînd copilul se joacă este următoarea : „Copilul are ce să vadă, să audă sau să pipăie ?".

suficient solicitate în timpul meselor, concentrați-vă asupra unor activități care implică văzul, auzul și pipăitul. O întrebare importantă la care e bine să vă gîndiți atunci cînd copilul se joacă este următoarea: „Copilul are ce să vadă, să audă sau să pipăie?". Dacă vedeți că bebelușul se uită la cele patru laturi goale ale leagănului, puneți deasupra un carusel cu jucării sau lipiți cîteva imagini colorate de laturile leagănului. Coperțile revistelor reprezintă o sursă excelentă de imagini atractive, cu chipuri expresive, de mari dimensiuni. Chiar și un bebeluș foarte mic se bucură de prezența imaginilor (totuși, atunci cînd copilul este suficient de mare încît să introducă în gură paginile, nu le mai folosiți).

Alegerea și confecționarea jucăriilor

O modalitate utilă de a vă încuraja copilul să învețe despre mediul în care trăiește este să aduceți periodic modificări interesante acestui mediu. Jucăriile au un rol important din acest punct de vedere, însă, pentru a fi eficiente, ele nu trebuie să coste mult sau să fie complicate, cum sînt majoritatea jucăriilor pe care le cumpărați din magazine. Veți fi surprinși în mod plăcut de obiectele simple din gospodărie care pot deveni jucării minunate pentru copii fără să le aduceți nici o modificare.

Elementul principal în alegerea și confecționarea jucăriilor pentru copii constă în conștientizarea faptului că aceștia apreciază varietatea mediului înconjurător. Dacă bebelușul dumneavoastră stă într-un țarc pentru joacă avînd alături cîteva jucării mari din plastic, puteți adăuga cîteva obiecte de mici dimensiuni, cu texturi diverse, cu care se poate juca

alternativ. De exemplu, puteți să-i puneți la îndemînă și o plasă pentru portocale sau grapefruit (nu uitați să tăiați capsa de la baza acesteia). Degetele copilului vor aprecia textura deosebită. Deși nu va încerca să înghită plasa, nu-l lăsați totuși nesupravegheat. Alte obiecte ușoare de uz casnic preferate de copii sînt:

- căni din plastic pentru măsurat cantități (ce pot fi stivuite și aranjate);
- panglici din materiale groase (cum ar fi țesăturile în dungi), cu lungimea cuprinsă între 15 și 30 de centimetri, înnodate la ambele capete, ca să nu se deșire (pot fi trase și fluturate);
- pompoane pufoase din textile (foarte plăcute la pipăit);
- cutii mici din plastic (care pot fi stivuite, deschise și închise);
- hîrtie (copiilor le place foarte mult foșnetul hîrtiei boțite).

Lista este aproape nesfîrșită. Deschideți ușile cămării și ale dulapurilor și începeți de acolo. Unele obiecte de uz casnic pot fi utilizate ca atare, iar altele pot fi adaptate puțin, pentru a-l învăța pe copil anumite aptitudini de învățare specifice. Folosind obiecte de uz casnic aflate la îndemînă și cîteva materiale de bază care pot fi tăiate și lipite, puteți confecționa diverse jucării frumoase pentru sugari și copii mici. Pentru a confecționa și mai multe jucării, puteți achiziționa și alte materiale de la diverse magazine. Materialele pe care le cumpărați și jucăriile pe care le confecționați trebuie verificate întotdeauna cu atenție, ca să vă asigurați că îi oferă siguranță copilului. În continuare, voi face cîteva observații importante referitoare la siguranță.

Siguranța înainte de toate !

Înainte de a-i oferi copilului o jucărie sau înainte de a începe orice activitate de joacă, analizați aspectele referitoare la siguranță și verificați ca toate obiectele pe care le puneți la îndemîna lui să nu riște să-l rănească. Iată cîteva măsuri de precauție importante :

- Verificați ca jucăria să nu aibă piese mici, pe care să le poată desprinde și înghiți (de exemplu, nasturii folosiți în loc de ochi la unele animale din pluș sau la păpuși), să nu aibă margini ascuțite sau bucăți de material destul de lungi pentru ca bebelușul să și le poată răsuci în jurul gîtului.
- Verificați să nu aibă capse neprotejate, să nu prezinte urme de vopsea sau de adezivi toxici.
- Nu lăsați copilul să mestece staniol, hîrtie de împachetat sau pagini din reviste. Puneți-vă întrebarea dacă o jucărie confecționată din astfel de materiale poate prezenta riscul ca bebelușul să o bage în gură. Dacă există acest risc, nu o mai folosiți.
- Folosiți folii adezive transparente sau celofan pentru a acoperi anumite părți ale jucăriilor, ca să nu mai prezinte pericol pentru copil, precum și pentru a le face mai durabile. Fotografiile, a căror utilizare o recomandăm frecvent în această carte, pot fi acoperite cu folie transparentă sau pot fi laminate, astfel încît să fie acoperite orice urme de produse chimice, cum ar fi cele de pe spatele anumitor tipuri de fotografii instant.
- Folosiți de fiecare dată markere netoxice.
- Verificați în mod regulat ca jucăriile să nu dea semne de uzură. De fiecare dată cînd îi dați copilului o jucărie, examinați-o mai întîi cu atenție, pentru a vedea dacă are vreo componentă desprinsă sau deteriorată. Dacă a apărut cumva o margine ascuțită sau folia adezivă s-a desprins, e timpul să înlocuiți jucăria.

Învățarea interactivă

Această carte se dorește a fi un ghid pentru părinții și îngrijitorii copiilor cu vîrsta de pînă la trei ani și descrie modul în care copiii preșcolari pot beneficia de o stimulare educațională. Deși prezența jucăriilor arată că se pune un anumit accent pe o serie de domenii educaționale (aptitudini de învățare), modalitățile interactive de utilizare a acestora oferă foarte multe oportunități de stimulare a dezvoltării copilului și sub alte aspecte : dezvoltarea motorie, socială, a limbajului și a încrederii în sine.

Învățarea cu ajutorul jucăriilor fructifică modul în care copilul dumneavoastră se joacă în mod natural în diverse etape și îl conduce către experiențe de care poate profita. Jucăriile și activitățile din această carte *nu* au drept scop modificarea activității de joacă și nu îi impun copilului să petreacă un timp suplimentar făcîndu-și „tėmele". Dimpotrivă, aceste jucării sînt pur și simplu distractive ; în plus, prezintă avantajul de a-l călăuzi către înțelegerea cîtorva concepte elementare. După ce această distincție este stabilită și înțeleasă, întrebarea „De ce să-mi învăț copilul anumite aptitudini ?" este înlocuită cu întrebarea „De ce nu ?". Cele șase categorii de concepte fundamentale (conștientizarea de sine, culorile, literele, numerele, formele și cititul) pot fi introduse cît de

timpuriu doriți și pot fi consolidate printr-o diversitate de modalități interesante pe măsură ce copilul crește.

Această carte vă va învăța să confecționați jucării care să-l ajute pe copil să înțeleagă de timpuriu conceptele din aceste șase categorii. Desigur, sugarii vor folosi jucăriile într-un mod, iar copiii mai mari în alt mod. Spre deosebire de majoritatea jucăriilor cumpărate din magazine, jucăriile adaptate pe care le veți confecționa chiar dumneavoastră îl vor interesa pe copil chiar și cînd va fi mai mare! Copilul se va obișnui foarte mult cu aceste jucării și le va folosi în mod repetat. După cum știm, familiarizarea și repetiția sînt elementele esențiale ale învățării încă de la o vîrstă fragedă.

În societatea tehnologică actuală, calculatoarele ocupă un loc important în joaca asociată cu învățarea, chiar și în cazul copiilor foarte mici. Sînt disponibile diverse tipuri de jocuri și activități pe calculator care îi pot ține ocupați pe copii timp îndelungat. Multe dintre aceste activități de joacă pe calculator au valențe educative. În zilele noastre, putem compara noile activități pe calculator cu jocurile și activitățile simple folosite timp de sute de ani de părinți pentru a interacționa cu copiii. Mulți părinți se întreabă : oare jocurile moderne pe calculator ar trebui să înlocuiască activitățile cu un ritm mai lent, desfășurate în familie, așa cum am crescut noi? Oare acest lucru ar fi mai benefic pentru copii, deoarece i-ar ajuta să se pregătească pentru un viitor care va fi plin de schimbări rapide? În privința dezvoltării copilului, modalitățile educative de modă veche pot fi totuși alegerea cea mai bună. Haideți să vedem motivele!

Învățarea este o activitate complexă, iar în special în cazul copilului mic învățarea reală necesită aportul a cinci laturi ale dezvoltării : cognitivă, motorie, socială, a limbajului și a încrederii în sine. Fiecare latură a dezvoltării este la fel de importantă ca

și celelalte (vezi ilustrația de la p. 17). După cum vom vedea, jocurile educaționale pe calculator, deși sînt utile în anumite circumstanțe, nu pot înlocui experiențele diverse pe care le poate oferi un părinte. Din perspectiva acestor laturi ale dezvoltării, interacțiunea simplă este importantă pentru copil. În continuare, vom prezenta fiecare latură în parte.

Cele cinci laturi ale învățării

Dezvoltarea cognitivă – totul despre învățare. Învățarea se bazează pe ceea ce copilul trăiește *el însuși.* Cercetătorii care au studiat acest fapt susțin că oamenii tind să-și amintească 10% din ceea ce aud, 50% din ceea ce văd și 90% din ceea ce fac. Copiii au o curiozitate înnăscută, care îi stimulează să exploreze lumea cu ajutorul simțurilor (auzul, văzul, gustul, mirosul și pipăitul). Ei înțeleg concepte cum ar fi *mare* și *mic*, *greu* și *ușor*, *deasupra* și *dedesubt* și altele prin intermediul a ceea ce văd, aud, pipăie, gustă și miros.

Un copil care petrece mult timp în fața unui calculator tinde să-și dezvolte simțul vizual în detrimentul celorlalte simțuri. Pentru un copil foarte mic, o plimbare scurtă în parc alături de un părinte îi oferă mult mai multe experiențe senzoriale decît o după-amiază întreagă petrecută în fața calculatorului. De asemenea, jucăriile prezentate în această carte îi vor oferi copilului dumneavoastră numeroase oportunități de a vedea, atinge, mirosi și asculta atunci cînd vă jucați împreună cu el.

Dezvoltarea motorie– tot ce înseamnă mișcare. Dezvoltarea motorie se referă la dezvoltarea mișcărilor coordonate ale

corpului, în special ale brațelor și picioarelor („aptitudini motorii primare"), precum și ale mîinilor și degetelor („aptitudini motorii fine"). Dezvoltarea are loc progresiv. Atunci cînd un copil mic are la dispoziție spații largi, deschise, în care se poate juca, dezvoltarea aptitudinilor motorii primare are loc rapid, într-un mod previzibil, urmînd o serie de etape. Dacă un copil nu dispune de oportunități adecvate pentru a se tîrî, pentru a merge, alerga ori sări, aceste etape ale dezvoltării vor fi parcurse cu întîrziere. Dezvoltarea aptitudinilor motorii fine respectă același principiu. Cu cît un copil are la îndemînă mai multe oportunități de a-și folosi mîinile și de a manipula obiecte cu degetele, cu atît dezvoltarea motorie va fi mai rapidă. Argila, plastilina, tăblițele găurite în care se pot fixa pioni, creioanele colorate, cuburile, cariocile și eventual foarfeca joacă un rol în întărirea și dezvoltarea mușchilor mici ai mîinii. În absența acestor tipuri de experiențe manipulative importante, dezvoltarea aptitudinilor motorii fine ale unui copil va fi întîrziată. Un copil care utilizează un calculator mai mult timp nu profită de o perioadă foarte importantă din viața sa, cînd poate explora lumea din jurul său cu ajutorul jocurilor fizice. El va rămîne așezat foarte mult timp. Probabil își va folosi anumite aptitudini motorii fine atunci cînd lovește tastatura sau folosește joystickul, însă aceste mișcări sînt destul de limitate și repetitive. Acest copil își irosește timpul pe care ar fi putut să-l petreacă alături de jucării care să-i desfete simțurile, de la animale de pluș pufoase la cutii din lemn și la paginile rigide ale cărții cu propria poveste.

Dezvoltarea socială – tot ce înseamnă relații. Familia reprezintă terenul de antrenament pentru toate relațiile viitoare și are contribuția cea mai importantă în timpul primilor cinci ani

din viața unui copil. După cum se poate anticipa, prima și cea mai importantă relație pe care o stabilește un copil este cea cu părinții. Apoi, în ordinea importanței, locul secund în privința dezvoltării sale sociale este ocupat de relația cu bunicii, urmată de cea cu frații și surorile. După membrii apropiați ai familiei, mătușile, unchii, verii și prietenii apropiați ai familiei oferă la rîndul lor relații inițiale importante. Vă puteți imagina aceste relații sub forma valurilor în formă de cerc ce se extind tot mai mult, stîrnite de o piatră aruncată într-un lac. Cercurile apropiate de centru sînt cele mai importante, însă toate împreună completează imaginea. Și în cazul copiilor mici, jocul la calculator reprezintă în general o experiență solitară, nu una socială. Un calculator răspunde așa cum este programat, fără nimic în plus sau în minus. Evident, nu poate stabili o relație satisfăcătoare cu un copil.

Limbajul – tot ce înseamnă comunicare. Scopul limbajului este să comunice un mesaj. Scopul trimiterii unui mesaj este să se obțină o reacție. Scopul reacției este să comunice un alt mesaj. Persoana care trimite mesajul folosește *limbajul expresiv*; cea care îl primește răspunde prin intermediul *limbajului receptiv.* Pe măsură ce cresc, copiii au nevoie de tot mai multe ocazii de a vorbi (limbajul expresiv), de a asculta (limbajul receptiv), de a scrie (limbajul expresiv) și de a citi (limbajul receptiv). În prezent, școala pune un accent ridicat pe citit; totuși, aptitudinile asociate vorbirii, receptării și scrisului trebuie să ocupe și ele un loc important în curriculumul școlar destinat copiilor mici. Dacă îi dați copilului ocazia de a petrece mult timp împreună cu alți copii într-o atmosferă stimulativă și sub supraveghere, veți reuși să atingeți cu succes aceste obiective. Televiziunea, jocurile video și filmele, care

comunică prin limbaj, nu permit existența unor reacții și a interacțiunii. De asemenea, calculatoarele au o valoare educativă mai redusă ca instrumente de comunicare decît poate părea la prima vedere. Deși permit răspunsuri și interacțiuni controlate, îi limitează pe micii utilizatori la comunicarea vizuală. În plus, interacțiunea cu o mașină nu are o dimensiune personală și emoțională, atît de importantă în dezvoltarea normală a omului, în special în prima parte a copilăriei : mașinile nu pot oferi contact vizual, o atingere călduroasă a mîinii sau un zîmbet ! Expresiile și reacțiile umane sînt componentele vitale care fac din vorbit, ascultat, scris și citit procese fundamentale *interactive*. Jucîndu-vă împreună cu copilul dumneavoastră, îi dezvoltați aptitudinile de comunicare în cel mai natural mod.

Încrederea în sine – tot ce înseamnă sentimentul propriei valori. Părinții dețin cheia sentimentului propriei valori a copilului, iar acesta se dezvoltă aproape în întregime în primii ani de viață. Spre deosebire de un calculator, un părinte poate contribui la dobîndirea unui sentiment sănătos de autoîncredere al copilului, avînd în vedere următoarele lucruri :

- Dați dovadă de respect și apreciere. Ne arătăm respectul folosind formula *te rog*. În loc să formulați ordine cum ar fi „Las-o din mînă !", spuneți : „Te rog, pune-o pe raft". Nu uitați să arătați faptul că apreciați eforturile copilului de a respecta cerința, spunîndu-i *mulțumesc*.
- Faceți aprecieri cu privire la unicitatea lui. Fiecare persoană se naște unică. În calitate de părinte, aveți privilegiul de a vedea cum se dezvoltă în timp individualitatea copilului dumneavoastră. Acordați-vă timpul necesar pentru a observa

calitățile sale speciale în fiecare zi. Comunicați-i și copilului observațiile dumneavoastră.
- Corectați cu blîndețe comportamentele greșite. În vocabularul dumneavoastră înlocuiți sintagma *comportament obraznic* cu *comportament greșit*. Raportați-vă la greșelile din domeniul comportamentului social al copilului ca la niște simple greșeli, și nu ca la niște sfidări intenționate. Greșelile sînt pur și simplu niște șanse deghizate. Rememorați cu calm cele întîmplate și motivația lor. În cazul cînd copilul dumneavoastră este foarte mic, puteți opta pentru o schimbare a mediului, astfel încît să preveniți repetarea problemei. Dacă este destul de mare ca să înțeleagă, învățați-l ce să facă pentru ca greșeala să nu se mai repete.

Calculatorul poate juca un rol limitat și totuși util în cadrul fiecăreia dintre laturile dezvoltării prezentate mai sus. Vă recomand să abordați problema „timpului petrecut la calculator" de copilul dumneavoastră avînd în minte un obiectiv precis. Ce doriți să realizați în intervalul respectiv de timp împreună cu el ? De exemplu, dacă doriți să-l învățați culorile, puteți realiza cel mai bine acest lucru prin intermediul unor experiențe tactile cum ar fi cele prezentate în această carte cu ajutorul unor cutii, cărți și cartonașe colorate, nu al calculatorului. Pe de altă parte, pentru a-l învăța să citească, jocurile pe calculator ar putea fi extraordinare, pentru că sînt disponibile foarte multe programe care cultivă aptitudinile legate de citit. În fiecare caz, estimați în mod realist așteptările pe care le puteți avea de la jocurile pe calculator în ceea ce privește dezvoltarea copilului dumneavoastră. Folosiți calculatorul ca

Folosiți calculatorul ca pe un auxiliar al jocului interactiv cu copilul dumneavoastră, nu ca pe un înlocuitor al acestuia.

pe un auxiliar al jocului interactiv cu copilul dumneavoastră, nu ca pe un înlocuitor al acestuia. Chibzuind cu atenție cînd și cum îi permiteți copilului să utilizeze calculatorul, nu aveți cum să greșiți.

Implicarea părintelui în jocul copilului nu poate fi înlocuită, şi nici activitățile şi jucăriile care solicită toate simțurile unui copil.

Jocurile pe calculator pot amplifica multe experiențe educaționale, însă deseori nu sînt la fel de eficiente ca alte tipuri interactive de activități, deoarece interacțiunea copilului cu o altă persoană (dumneavoastră) consolidează procesul de învățare ce are loc. Implicarea părintelui în jocul copilului nu poate fi înlocuită și nici activitățile și jucăriile care solicită toate simțurile unui copil. Această carte are în centru astfel de activități cu valențe multiple.

Învățarea

Deseori, primii cinci ani din viață sînt numiți anii dezvoltării. Voi face o precizare : nimeni nu poate învăța un copil să se dezvolte. Totuși, aproape oricine poate *facilita* dezvoltarea unui copil, adică îi poate maximiza potențialul de a realiza tot ce poate. Dezvoltarea cuprinde cinci laturi : cognitivă, motorie, socială, lingvistică și încrederea în sine (vezi ilustrația de la p. 17).

Toți copiii parcurg aceleași etape ale dezvoltării în aproximativ aceeași ordine. Singura diferență este că un mediu mai puțin avantajos poate încetini dezvoltarea unui copil, iar unul mai prielnic o poate accelera. Prin urmare, fiecare persoană este diferită. Fiecare om are o moștenire genetică unică și un profil de trăsături fizice unice care interacționează cu un set

unic de experiențe personale. Una dintre plăcerile vieții este să-ți vezi copilul evoluînd în primii cinci ani de viață, mai ales în primii trei, de la un bebeluș la un copil care merge, vorbește, gîndește și participă la existență într-un mod plenar. Totodată, o parte din această plăcere este dată de faptul că putem facilita acest proces cît mai mult posibil.

Învățarea este o componentă intrinsecă a procesului de dezvoltare și are loc în fiecare minut al perioadelor de veghe ale copilului. Creierul „înmagazinează peste 85 de milioane de biți de informație în fiecare zi" (Rick, 1986, p. 26). Se creează noi conexiuni pe măsură ce copilul vede, aude, atinge, gustă și miroase lumea din jurul său și începe să facă relații între aceste informații, iar părinții pot facilita crearea asocierilor. Întrucît învățarea survine de la sine, nu se pune problema predării. Dacă acest proces are loc oricum, pare logic să contribuiți și dumneavoastră la facilitarea lui. Puteți oferi un mediu pozitiv, plin de experiențe semnificative, care să stimuleze dorința copilului de a învăța.

Dezvoltarea nu trebuie predată, ci stimulată.

Învățarea nestructurată, individualizată

Majoritatea activităților pe care le veți găsi în această carte nu sînt însoțite de indicații privind momentul în care să le folosiți. Nu există o vîrstă anume la care se recomandă să începeți utilizarea acestor activități și nici o vîrstă la care jucăriile devin depășite din perspectiva unui copil cu vîrsta de pînă la trei ani. Puteți folosi jucăriile și activitățile sugerate în orice moment din acești trei ani de început, în orice mod inspirat de copil. Dumneavoastră știți cel mai bine ce jucării îl pot

interesa și în ce moment anume. Pe măsură ce veți citi despre activitățile din această carte, e posibil să vă spuneți: „Asta ar fi perfect pentru copilul meu chiar acum" sau: „Cred că voi încerca asta peste o lună sau două". Nu există reguli precise sau calendare pentru utilizarea acestor activități. Dimpotrivă, aveți libertatea de a modifica unele activități prezentate aici, pentru a le face mai pe placul copilului dumneavoastră. Personalitățile diferă, iar același lucru se poate spune și despre procesul de învățare al fiecărui copil.

Jucîndu-se cu jucăriile educaționale descrise în această carte, copiii pot învăța să fie conștienți de sine, pot învăța culorile, literele, numerele, formele, cititul (parțial) și multe altele, toate acestea pînă la vîrsta de trei ani. Mulți copii încep să meargă la grădiniță la trei ani și se confruntă cu provocarea de a stăpîni aceste concepte pentru prima oară. Uneori, copiii de cinci ani ajung la grădiniță fără să cunoască aceste concepte elementare ale învățării și, prin urmare, nu sînt pregătiți pentru școală. Este un lucru regretabil, deoarece întregul proces al învățării care este posibil de la naștere și pînă la vîrsta de trei ani nu necesită ore întregi de muncă, fapt care ar fi dificil atît pentru adulți, cît și pentru copii și cu siguranță nu ar fi recomandat. Dimpotrivă, învățarea la o vîrstă timpurie reprezintă rezultatul direct al acțiunii de a vă juca împreună cu copilul dumneavoastră folosind jucării interesante, stimulative și creative, care facilitează curiozitatea și experimentul.

Relaxarea

Dorința înnăscută de a învăța pe care o putem numi curiozitate îl motivează pe copil să se joace și să cunoască lumea,

descoperind tot ce poate afla despre ea. Momentele neplanificate – condiția naturală pentru învățarea timpurie – sînt esențiale pentru el. În astfel de momente, majoritatea timpului este consacrată jocului spontan. Dacă pur și simplu sînteți alături de copil și îi oferiți timpul și atenția dumneavoastră, el va ști exact ce să facă pentru a fi ocupat! Ce bine e să știi că puteți să-l lași să se desfășoare! Cum nu există reguli oficiale care să indice cum să fii părinte, pentru că natura ne oferă cunoștințele necesare pentru a avea grijă de cei mici, la fel, nu există reguli oficiale nici pentru copii. Vă amintiți de perioada propriei copilării? Știați ce să faceți, iar același lucru este valabil și pentru copilul dumneavoastră.

Familia

Copilul dumneavoastră profită de pe urma timpului pe care-l petreceți alături de el și îi facilitați o mare diversitate de experiențe și activități. Toate experiențele pozitive joacă un rol în procesul învățării și dezvoltării sale. Totuși, interacțiunile cu o singură persoană nu sînt singurul lucru de care are nevoie un copil. Întreaga familie are un rol foarte important în dezvoltarea sa. Experții recomandă ca familia să petreacă împreună cît mai mult timp posibil. O modalitate prin care puteți realiza acest lucru este să luați masa împreună cel puțin o dată pe zi.

De fapt, timpul petrecut împreună de membrii familiei nu trebuie să fie totdeauna structurat într-un anumit mod. Este la fel de util ca membrii familiei să fie împreună chiar și atunci cînd desfășoară activități separate. De exemplu, familia poate sta în camera de zi, tatăl joacă solitaire la masă, iar mama îi

citește bebelușului o carte pe canapea, în timp ce fratele și sora mai mare se joacă pe covor.

Figura 1.1. *Împreună*

De ce este atît de important ca familia să petreacă un interval de timp împreună? Membrii familiei au grijă unul de celălalt (în sens literal). Viața este o provocare permanentă și întotdeauna trebuie făcute multe lucruri pentru ca o familie să aibă mîncare, haine, adăpost și refugiu. Grupul trebuie să știe foarte bine cine este fiecare membru și ce anume înseamnă pentru ceilalți. Relațiile familiale, care nu sînt întotdeauna ușoare, constituie antrenamentul pentru toate relațiile viitoare. Pentru copii, este important ca pînă la vîrsta de cinci ani și în special de la naștere pînă la trei ani să petreacă suficient timp interacționînd cu oamenii și dezvoltîndu-și aceste aptitudini interpersonale fundamentale.

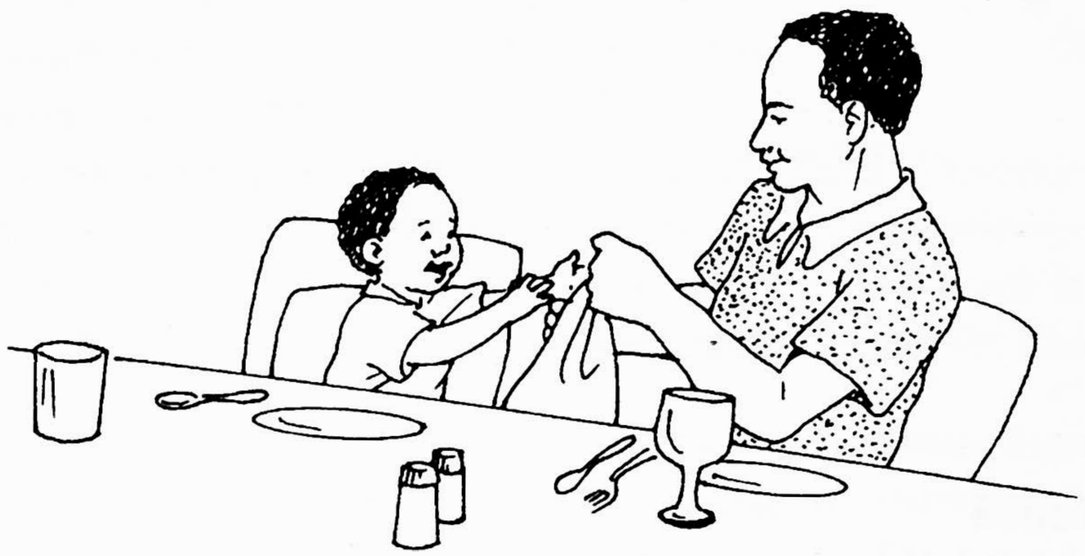

Figura 1.2. *Copilul și tatăl se joacă*

Pe măsură ce evoluați ca familie și continuați să vă bucurați de activități desfășurate împreună cu ceilalți membri ai familiei, nu uitați că sînteți cu toții unici și diferiți. Fiecare are preferințe și lucruri care nu-i plac. Fiecare excelează la cîte ceva, însă are și anumite aptitudini ce ar trebui perfecționate. În aceasta constă frumusețea ansamblului: cei care sînteți astăzi și cei care veți fi mîine, evoluînd mereu.

Există două niveluri ale relațiilor care îi protejează pe copiii noștri. Primul este reprezentat de familia apropiată: părinții, bunicii, frații și surorile. Apoi urmează familia extinsă: mătușile, unchii și verii. Prin intermediul experiențelor semnificative, constructive, alături de membrii familiei, copilul va beneficia de călăuzirea necesară pentru a se descurca în cadrul școlii, al comunității și pentru a face față relațiilor sociale. Familia reprezintă un sistem de indivizi care lucrează împreună. Dacă un membru are o problemă, restul ansamblului se confruntă cu aceeași problemă și întreaga familie trebuie să colaboreze pentru a o rezolva.

În plus, aceste experiențe protectoare îl vor marca pe copilul dumneavoastră pentru totdeauna. În perioada gimnaziului și a liceului, interval cînd nu va petrece mult timp împreună cu familia pe parcursul zilei, copilul va purta amprenta experiențelor familiale din primii săi ani de viață. Acestea îl vor însoți într-un mod simbolic de-a lungul vieții și vor fi o sursă continuă de îndrumare și sprijin.

Acasă

Puterea părintelui

„Acasă este locul pentru care îți bate inima." Atmosfera pe care o creați acasă îi va însoți pe copii întreaga viață. A fi părinte reprezintă modul în care exprimați această atmosferă. Influența pe care o aveți este foarte mare. Sînteți cel mai important model de comportament pe care îl vor cunoaște vreodată copiii dumneavoastră. Și mai important este faptul că ceea ce credeți despre ei va deveni apoi propria opinie despre *ei înșiși*. Puteți transmite acest mesaj copilului într-un mod subtil sau evident, însă cu siguranță îl comunicați, iar el îl recepționează. Aveți grijă să fie un mesaj pozitiv!

Știind cît de importantă este viața de acasă, puteți chiar să elaborați o declarație a misiunii familiei dumneavoastră, pe care să o expuneți cu mîndrie. Multe companii își alcătuiesc o declarație a propriei misiuni, pentru a le comunica altora și lor înșiși cine sînt, care este viziunea lor în privința companiei proprii și cum își vor atinge scopurile care stau la baza viziunii respective. De obicei, declarația misiunii este expusă la vedere, pentru ca orice angajat sau orice vizitator să o poată citi.

Declarația misiunii unei familii poate avea un impact la fel de puternic. Ea poate cuprinde idei referitoare la o familie bună, cu o atitudine pozitivă, în care fiecare membru să aibă o viață sănătoasă. Poate menționa ca priorități ale familiei comportamentul respectuos și integritatea. Puteți afirma orice doriți despre cum anume vreți să fie familia dumneavoastră. Folosiți declarația ca pe un ghid pentru fiecare membru al familiei, în fiecare zi.

Elaborarea unei declarații a misiunii necesită timp. Puteți alcătui mai multe ciorne înainte de a ajunge la descrierea cea mai potrivită pentru familia dumneavoastră. După ce ați terminat-o, expuneți-o în casă undeva la vedere, astfel încît toată lumea să aibă acces la ea cu ușurință. Puteți să o plasați într-un loc unde dumneavoastră și ceilalți membri ai familiei pot adăuga la ea și alte mesaje motivaționale. Ideea care stă la baza declarației misiunii este să ofere o viziune asupra viitorului pe care să o împărtășească toți membrii familiei și pe care să se străduiască toți să o realizeze. Este dificil să „reușești" dacă nu știi „cu exactitate încotro te îndrepți". O declarație corespunzătore a misiunii vă poate ghida în direcția fericită.

Importanța primilor trei ani

În 1975, profesorul Burton White de la Universitatea Harvard scria în cartea sa cea mai importantă, *The First Three Years of Life* (*Primii trei ani din viață*), că, dacă un copil este bine dezvoltat la nivelul tuturor laturilor – cognitivă, motorie, socială, lingvistică și încrederea în sine – la vîrsta de trei ani, are mult mai multe șanse decît alți copii de vîrsta sa să aibă succes la școală la vîrsta de șase ani. White și-a sprijinit

afirmaţia cu rezultatele cercetărilor sale. El a descoperit că, pentru a se dezvolta bine, copiii au nevoie de experienţe de înaltă calitate. Acestea presupun dragoste, îndrumare, sprijin, protecţie şi stimulare educaţională. Consecinţa logică a acestei descoperiri importante constă în faptul că fiecare părinte trebuie să aibă la dispoziţie informaţiile necesare pentru a-i oferi copilului său astfel de experienţe. Din păcate, nu există încă nici un program coordonat la nivel naţional care să se adreseze fiecărui părinte şi copil, care să le ofere informaţiile şi resursele necesare pentru a utiliza respectivele informaţii.

În 1994, Comisia Carnegie a realizat un studiu care a costat mai multe milioane de dolari cu scopul de a descoperi cîteva dintre motivele pentru care există atît de multe infracţiuni şi acte de violenţă în Statele Unite. Potrivit raportului Comisiei, primii trei ani din viaţa copiilor pot oferi răspunsul înclinaţiei către infracţionalitate şi acte de violenţă care se manifestă mai tîrziu. Se poate trage concluzia că unii copii lipsiţi de dragoste, îndrumare, sprijin, protecţie şi stimulare educaţională în primii trei ani de viaţă sînt cei care ajung să comită ulterior infracţiuni şi acte de violenţă. În mod evident, se impune oarecum ca fiecare copil să beneficieze de experienţe de cea mai bună calitate în primii trei ani de viaţă.

Informaţiile din această carte prezintă problema oferirii unor experienţe de cea mai înaltă calitate copiilor la un nivel practic, aflat la îndemîna oricărui părinte sau educator. Cartea cuprinde indicaţii pentru părinţi, precum şi sugestii pentru punerea lor în practică. Ideea este să utilizăm materiale simple, cum ar fi foarfeca, hîrtia, cartonaşele, creioanele colorate, markerele şi cutiile din plastic, şi să confecţionăm jucării distractive. Această carte este interactivă în modul cel mai potrivit : părinţii învaţă să utilizeze jucăriile datorită creativităţii

pe care o implică elaborarea lor, iar copiilor le plac jucăriile, deoarece părinţii lor se joacă astfel mai mult timp cu ei. Sper că această carte vă va fi de folos şi vă va face plăcere să o prezentaţi şi altor persoane care se pot bucura de ea.

Informaţii provenite din studii

Datorită unor studii de amploare desfăşurate cu peste 50 de ani în urmă la Universitatea Harvard sub îndrumarea lui Burton White, directorul bine-cunoscutului proiect pentru preşcolari de la Harvard, astăzi ştim multe despre cele mai adecvate modalităţi de abordare a copiilor mici. Cei 30 de ani pe care White i-a dedicat studiilor pînă în 1975 ne oferă informaţiile necesare pentru a le oferi copiilor cel mai bun start în viaţă.

White este cel care a descoperit faptul că bebeluşii zîmbesc la vederea feţelor umane sau a unor obiecte care seamănă cu acestea. Pe parcursul primelor şase săptămîni de viaţă, poate chiar şi din prima săptămînă, copiii privesc ochii persoanei care îi ţine în braţe, chiar şi ochii unei persoane dintr-o fotografie. Încă de la naştere, copilul dumneavoastră vrea să vă privească faţa cît mai mult timp posibil. Datorită acestei descoperiri, ştim cît de important este pentru părinţi să fie la dispoziţia copiilor cît mai mult timp posibil în primii lor ani de viaţă. Întrucît cartea lui a fost publicată în 1975, alţi cercetători au utilizat descoperirile importante ale lui White şi ne-au pus la dispoziţie informaţii noi cu privire la modul în care bebeluşii învaţă despre lumea lor.

În această carte veţi găsi numeroase referiri la studii ştiinţifice. Cu toate acestea, nu uitaţi că părinţii şi-au crescut copiii cu

Atunci cînd se naşte un copil, se nasc şi părinţii lui.

succes încă de la începuturile umanității, chiar și fără indicații luate din cărți! Așa cum toate animalele știu din instinct să aibă grijă de puii lor, la fel se întîmplă și în cazul oamenilor. Atunci cînd se naște un copil, se nasc și părinții lui. În acel moment, ei dobîndesc o înțelepciune extraordinară și o forță aproape supranaturală de a face totul, orice lucru necesar pentru a avea grijă de copilul lor. Este important să rămînem aproape de natură. Întotdeauna este bine să vă ascultați vocea interioară și să profitați de înțelepciunea celor din jur. În contextul stilului de viață alert de astăzi, fiind deseori departe de sprijinul bunicilor, aveți la dispoziție un instrument de lucru rapid și eficient, precum și numeroase posibilități de a descoperi experiențe de joacă personalizate și individualizate pentru copilul dumneavoastră.

Călăuzirea de la mama natură

Chiar dacă aparent ne-am distanțat de natură, influența acesteia nu a dispărut în nici un caz. Mulți părinți au un instinct formidabil. Aceștia citesc cărți adresate părinților și își spun: „am făcut asta", „știu asta", „asta îmi place foarte mult". E posibil ca și dumneavoastră să fiți un astfel de părinte.

Muzica

Cînd copilul dumneavoastră stă pe scaun în mașină și privește pe geam, îmbogățiți-i experiența și puneți-i o muzică liniștită

în fundal. Gîndiți-vă la melodii pe care ați vrea să le știe și care să-i facă plăcere și țineți-le la îndemînă acasă (și în mașină). Pentru primii ani, muzica clasică este perfectă. Întrucît este cel mai rafinat gen de muzică, alegeți-o și obișnuiți-l pe copil să o asculte. Majoritatea oamenilor iubesc muzica lui Chopin, Beethoven și Mozart, deci îi puteți alege pe aceștia mai întîi. Brahms are valențe liniștitoare, potrivite pentru finalul zilei.

Atunci cînd îi faceți cunoștință bebelușului cu muzica clasică, alegeți un singur compozitor sau chiar o singură piesă muzicală pe care să o asculte timp de mai multe zile ori săptămîni. Atunci cînd considerați că recunoaște cîteva dintre ariile complexe din piesa respectivă, alegeți un alt compozitor sau o altă piesă. Lăsați muzica să-l însoțească toată ziua, ținînd deschis radioul pe un post de muzică clasică. Totuși, ascultarea muzicii nu trebuie să fie întotdeauna o activitate „de fundal", indiferent de genul pe care îl preferați. Transformați-o și într-o activitate de sine stătătoare. Măriți intervalul de timp dedicat ascultării muzicii prin intermediul cîntecelor pentru copii și al altor melodii la alegere.

2

De ce să vă confecționați singuri jucăriile?

Dacă toate jucăriile de care aveți nevoie pentru copilul dumneavoastră ar fi disponibile în magazine la prețuri accesibile, ar fi mai ușor să le cumpărați, în loc să le confecționați singuri. Destul de ciudat este faptul că, deși magazinele sînt pline de jucării, în majoritatea cazurilor cele mai bune jucării nu sînt de găsit! Această carte vă învață care sînt cele mai potrivite tipuri de jucării pe care copilul dumneavoastră le va aprecia și de la care va dobîndi deprinderi și veți descoperi că majoritatea nu sînt disponibile în magazine, nici măcar la prețuri mari.

Ca să vă faceți o idee despre calitățile pe care să le căutați atunci cînd cumpărați jucării și atunci cînd le confecționați, în această carte, jucăriile educative sînt grupate în șase categorii:

pentru conștientizarea de sine, pentru învățarea culorilor, a literelor, a numelui, a formelor și pentru citit. La fel ca în cazul grupurilor de alimente, aceste „grupuri de jucării" vă pot ajuta să-i oferiți copilului o experiență complexă de joacă.

Cumpărarea jucăriilor

Înainte de a pleca la magazinul de jucării, ar fi bine să alcătuiți o listă de jucării, așa cum procedați și în cazul cumpărăturilor obișnuite. Ambalajele extrem de atractive vă pot captiva și vă pot determina să faceți achiziții inutile. Dacă alcătuiți dinainte o listă, veți reuși să ignorați jucăriile de care nu aveți nevoie și vă veți întoarce acasă doar cu ceea ce vă trebuie.

Confecționarea jucăriilor

Confecționarea unor jucării pentru copilul dumneavoastră vă va aduce foarte multe satisfacții. După ce a confecționat cîteva dintre jucăriile prezentate în această carte, o mamă a remarcat: „Pînă acum, singura dovadă a creativității mele au fost cei doi copii ai mei" (ea a continuat să facă multe jucării și a avut și un al treilea copil). Foarte preocupată de confecționarea unei jucării pentru învățarea alfabetului, o altă mamă a spus: „Cele două fiice mai mari ale mele m-au tot întrebat aseară dacă pot să mă ajute, iar eu le-am răspuns că vreau s-o fac singură. Nu știu de ce nu le-am lăsat". „Ei bine", i-am spus eu, „pentru că voiai să fii creativă".

Știm de foarte mult timp că o jucărie confecționată pentru copilul dumneavoastră *nu* trebuie să însemne eforturi

suplimentare pentru a o face să arate ca o jucărie cumpărată dintr-un magazin. La Concursul Internațional de Design Arango desfășurat în 1979 la Miami, Florida, majoritatea proiectelor aveau un design sofisticat, însă proiectul cîștigător a fost un set de 40 de spatule din lemn, fiecare avînd la un capăt un desen diferit în culori intense : un om de zăpadă, un soare, un cornet de înghețată și alte obiecte asemănătoare întîlnite deseori în viața unui copil. Jocul consta în alegerea cîtorva spatule ce urmau să fie aranjate în ordinea dorită de copil, care apoi trebuia să spună o poveste cu ajutorul lor. De exemplu : „Am cumpărat o înghețată pentru prietenul meu, omul de zăpadă, însă a ieșit soarele și l-a topit, așa că am mîncat-o eu".

Dr. Gene Provenzo, profesor de pedagogie la Universitatea din Miami, a afirmat că adulții consideră că jucăriile copiilor trebuie să arate „frumos". În opinia adulților, *frumos* înseamnă deseori elegant și bine finisat, însă ceea ce-l interesează pe un copil poate fi mult diferit. N-am văzut nici un copil care să nu fie atras de o carte uzată din biroul unui medic, de un ziar vechi, de gunoaie, bețe sau pietre de la locul de joacă. În plus, văd deseori preșcolari care aleg cartoane și hîrtii de pe un raft plin cu jucării din plastic frumos colorate. De fapt, cu cît un obiect seamănă mai bine cu unul real, și nu cu o jucărie fabricată, cu atît mai mult copilul va dori să se joace cu el! După cum știți, un set de chei din plastic nu este la fel de atrăgător pentru copil ca un set de chei reale, iar un telefon de jucărie nu-l va interesa la fel de mult ca un telefon real.

De fapt, cu cît un obiect seamănă mai bine cu unul real, şi nu cu o jucărie fabricată, cu atît mai mult copilul va dori să se joace cu el!

Studii referitoare la jucării

Potrivit lui Burton White, bine-cunoscutul cercetător în domeniul educației copiilor, multe dintre cele mai „populare" jucării comerciale nu-i interesează deloc pe aceștia. Dincolo de interesul exploratoriu inițial manifestat de copii față de tot ce e nou, aceștia petrec rareori mai mult timp cu o jucărie (cum ar fi o măsuță din plastic) care a fost elaborată avînd în vedere grupa de vîrstă în care se încadrează. White a descoperit că o minge ieftină pentru plajă îi oferă unui copil un prilej de distracție pentru o perioadă de 20 de ori mai mare. Fiecare rostogolire și aruncare este diferită de cea dinainte; prin urmare, îi captează interesul într-un mod în care aproape nici o altă jucărie nu reușește. Un alt obiect despre care White a descoperit că prezintă un interes real pentru copii este oglinda. În fața ei, copilul nu vede niciodată de două ori același lucru. Pe măsură ce expresia feței sale se modifică atunci cînd se privește în oglindă, același lucru se întîmplă și cu imaginea reflectată.

Multe dintre cele mai „populare" jucării comerciale nu-i interesează deloc pe copii.

Multe obiecte din gospodărie asemenea oglinzii pot deveni jucării pentru copii. De exemplu, miezul din carton al sulurilor de prosoape de hîrtie și de hîrtie igienică. Aceste suluri din carton sînt ușoare și pot fi rostogolite foarte ușor, se poate privi prin ele, pot fi atinse diverse obiecte cu ajutorul lor și pot fi bătute în podea. Le puteți decora cu hîrtie colorată și cu desene făcute cu creionul sau cu markere colorate, puteți lipi pe ele abțibilduri sau puteți lega panglici după cum doriți și le puteți acoperi cu folie protectoare.

Figura 2.1. *Am o minge!*

Coşul de gunoi

Aceasta este cutia cu jucării a secolului XXI ! Verificați-l mereu înainte de a-l goli la pubelă ! Veți găsi în el diverse lucruri importante. Unele obiecte pot fi utilizate ca atare, iar altele pot fi împodobite pentru a deveni jucării minunate. În colecția dumneavoastră puteți include cutii simple de diverse mărimi. Cu tot cu capac, acestea pot fi stivuite una peste alta. Fără capace, pot fi introduse una în alta. Dacă sînt umplute cu dopuri din plastic sau cu alte obiecte simple, cum ar fi agrafe de birou sau linguriţe din plastic, copilului îi va plăcea să le scuture. Alteori, puteți găsi sticle cu diverse forme interesante.

Gîndiți-vă cît sînt de diferite sticlele de lapte, de apă, de suc şi chiar cele cu apă de gură. Şi acestea pot fi umplute cu diverse obiecte, pentru a zornăi.

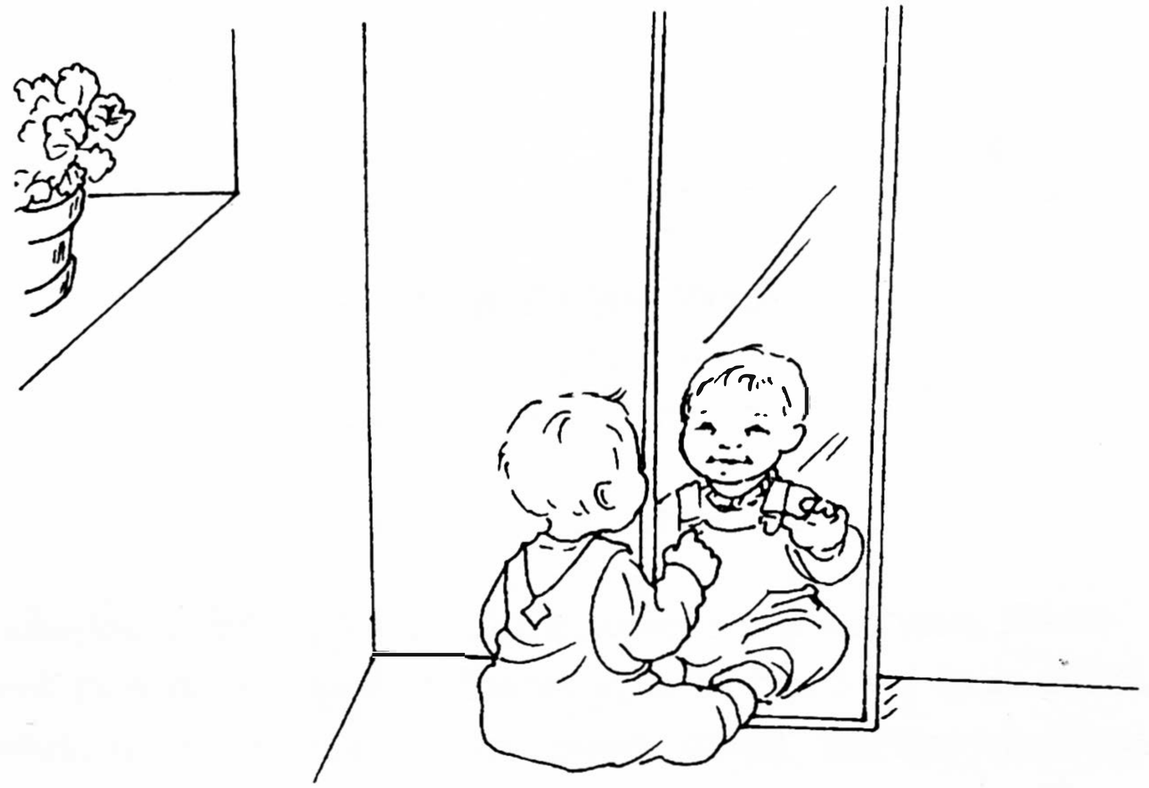

Figura 2.2. *Ce vezi?*

Un obiect care îi va atrage întotdeauna atenția este o cutie de lapte umplută cu agrafe pentru scutece, pe care copilul dumneavoastră o va goli şi o va umple din nou. Generații întregi de copii s-au jucat cu astfel de jucării. Mă credeți sau nu, acestea erau din sticlă şi erau umplute cu cîrlige de rufe din lemn. Ne putem considera norocoşi că modelele moderne din plastic sînt mult mai sigure.

Aceasta este cutia cu jucării a secolului XXI !

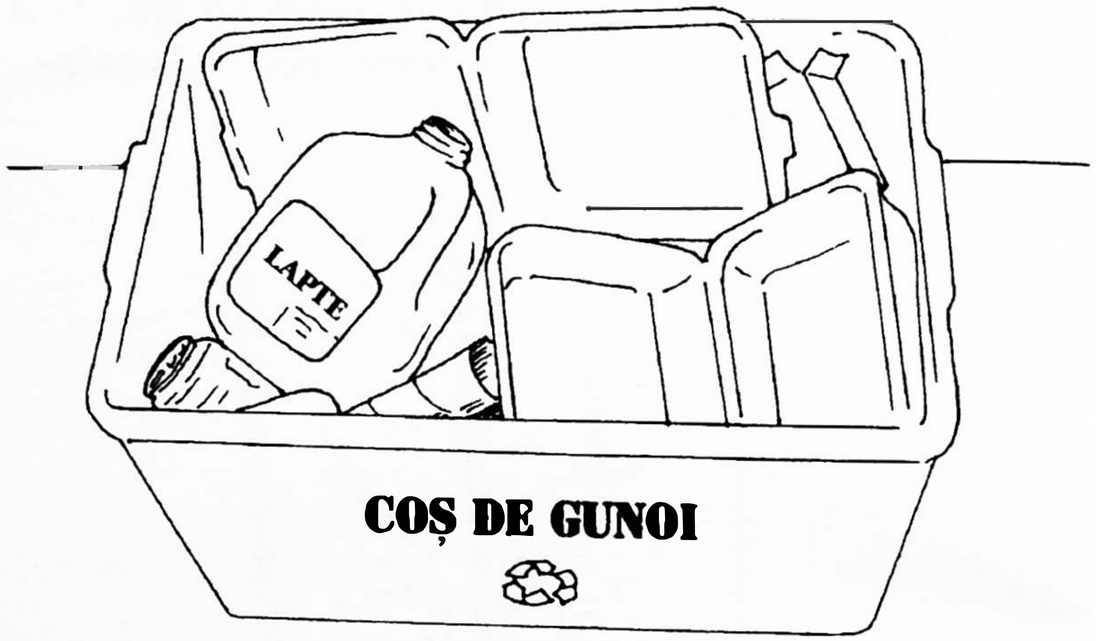

Figura 2.3. *Coșul de gunoi*

Unele cutii pot fi transformate în jucării pentru manipulat, care îl ajută pe copil să-și dezvolte aptitudinile motorii fine (mișcările mîinii). Țineți minte vechile jucării de tip „cutie poștală", cu niște cuburi de diverse forme? Cuburile trebuiau introduse prin deschizăturile corespunzătoare din capacul cutiei și făceau un zgomot interesant atunci cînd cădeau prin gaură și se loveau de fundul cutiei. Puteți confecționa același tip de jucărie acasă folosind cutii din plastic cu capace. Faceți în capacul cutiei o gaură de o anumită formă, care să se potrivească cu un obiect aflat la îndemînă – de exemplu, o gaură în formă de cerc, de dimensiunea capacelor de la sticlele din plastic, o gaură de formă pătrată, de dimensiunea unui cub din lemn, sau una în formă de triunghi, de dimensiunea jucăriilor dintr-un set de cuburi din lemn de diverse forme – și veți obține o jucărie minunată, în care pot fi introduse diverse obiecte! La început, copilului îi va plăcea să introducă obiectele așa cum poate; mai tîrziu, va fi încîntat

să potrivească foarte exact capacul în gaura rotundă. După scurt timp, veți putea folosi o cutie în capacul căreia să tăiați două găuri, pentru a exersa potrivirea formei corecte în gaura potrivită. Ulterior, puteți folosi un capac mai mare, cu toate cele trei tipuri de găuri.

Figura 2.4. *O jucărie pentru generații de copii*

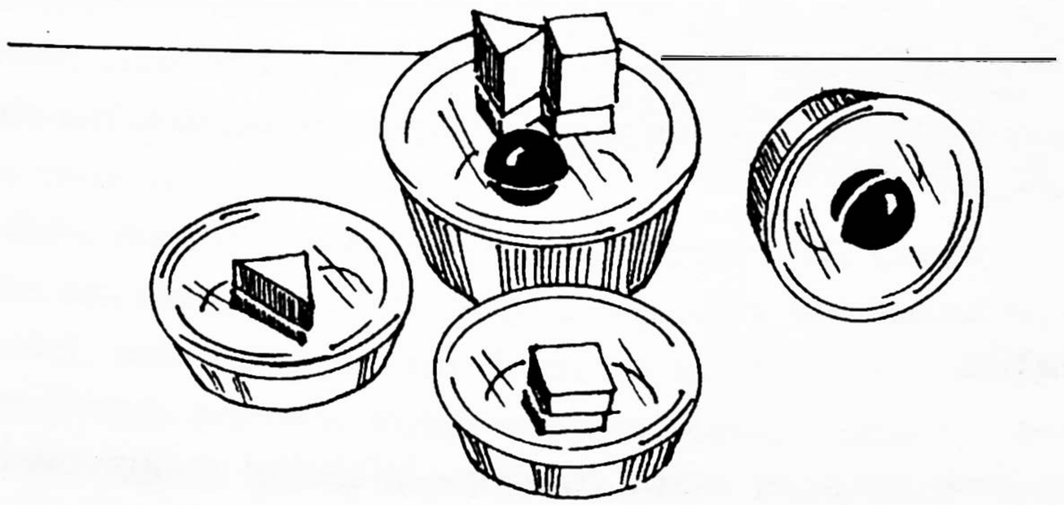

Figura 2.5. *Forme*

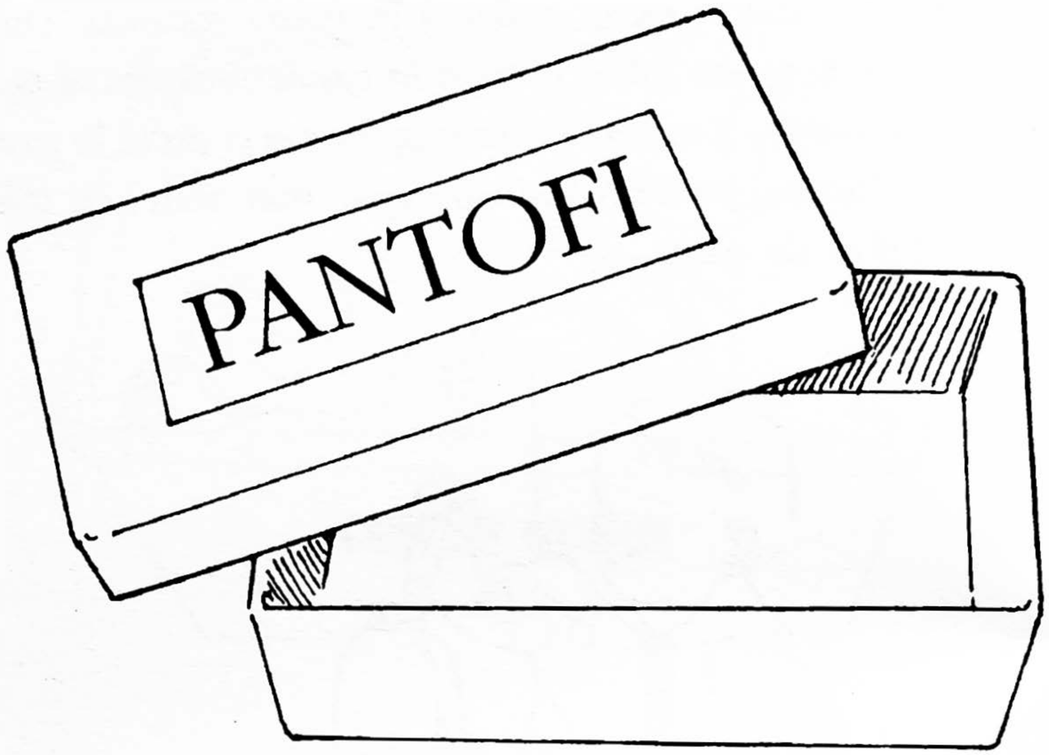

Figura 2.6. *Cutii*

Cutiile

Gîndiți-vă cîte cutii de diverse dimensiuni aruncați în fiecare zi! Unele dintre ele ar putea deveni jucării extraordinare fără nici o modificare. Cutiile de pantofi sînt solide și au diverse culori și designuri. Toate au capace pe care copiii le pot pune și scoate.

Cărțile

Alte cutii au poze mari, colorate, înfățișînd conținutul lor, cum ar fi cele de la alimente sau jucării. Puteți tăia aceste poze și le puteți lipi pe bucăți de carton pe care să le legați,

într-un dosar cu trei inele, confecționînd astfel cărți despre alimente sau despre jucăriile copilului. Dacă strîngeți multe poze și multe pagini, le puteți reuni într-o carte mai groasă.

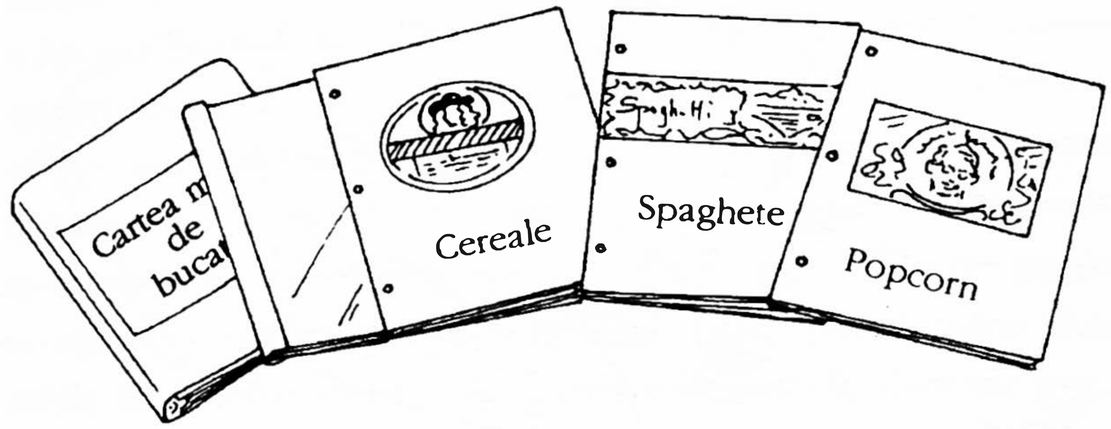

Figura 2.7. *Cărți*

Desigur, puteți lipi și poze în aceste cărți. La început, puteți face etichete alcătuite dintr-un singur cuvînt, din două cuvinte sau propoziții simple din trei, patru sau cinci cuvinte. Atunci cînd formulați o propoziție, scrieți primul cuvînt cu litere de tipar și puneți punct la final. Cînd îi citiți copilului cartea, arătați-i fiecare cuvînt pe măsură ce i-l citiți. De exemplu, „Uite, *papuci*, *cereale*, *lumînări frumoase*".

Cînd îi citiți copilului cartea, arătați-i fiecare cuvînt pe măsură ce i-l citiți.

Ce-ar fi să confecționați și o carte despre prietenii copilului dumneavoastră? Adunați fotografii ale copiilor din vecini sau din grupa de la creșă a copilului, lipiți-le pe hîrtie colorată, prindeți-le într-un dosar cu inele și veți obține o carte despre prieteni. Puteți acoperi aceste pagini cu folie transparentă, le puteți lamina sau puteți transforma cartea într-un album foto.

Figura 2.8. *Prietenii mei*

Figura 2.9. *Cărți cu poze*

Aveți vreo idee cu privire la un alt tip de carte pe care v-ar plăcea să-l confecționați? Poate că aveți fotografii dintr-o excursie, pe care ați vrea să le revedeți alături de copilul dumneavoastră. Puneți o singură fotografie și o singură etichetă pe fiecare pagină. Cînd îi citiți copilului aceste cărți, arătați cu degetul fotografia și apoi textul. Astfel, copilul va învăța că ambele reprezintă același lucru. Dacă vă hotărîți să transformați cărțile în mici albume foto, puteți pune fotografiile pe pagina din dreapta, iar toate cuvintele asociate fotografiilor pe pagina din stînga. Dacă folosiți albume foto mari, puteți pune fotografiile în centrul paginii, iar cuvintele care le descriu pot fi scrise dedesubt.

O varietate de jucării

După ce începeți să confecționați cîteva jucării, veți începe să faceți tot mai multe și veți sesiza posibilitatea de a face jucării din tot felul de obiecte obișnuite din casă. De exemplu, vă veți trezi privind cu interes creativ 10 pahare din hîrtie din dulap. I le puteți da copilului, spunîndu-i că sînt 10 pahare din hîrtie. Cum ar putea învăța mai bine conceptul de *zece* decît văzîndu-l sub forma unei jucării? Atunci cînd unul dintre ele se rupe sau se strică, aruncați-l și explicați-i copilului că acum au rămas *nouă*. Puneți-le unele în altele, numărați-le, grupați-le, faceți cu ele tot ce doriți. Păstrați la îndemînă cîteva de rezervă și veți obține imediat o jucărie minunată.

Cum ar putea învăța mai bine conceptul de zece decît văzîndu-l sub forma unei jucării?

Desigur, puteți cumpăra multe jucării și cărți pentru a-l ține pe copil ocupat, dar după ce-i veți confecționa unele

făcute de dumneavoastră, veți observa foarte repede că, dintre cele cumpărate, puține sînt „potrivite" pentru el. Pe de altă parte, veți descoperi că jucăriile confecționate din obiectele disponibile în casă sînt personalizate și adaptate. În plus, veți avea numeroase satisfacții ca urmare a faptului că dați dovadă de creativitate și inventivitate, iar în plus costul e avantajos!

Figura 2.10. *Pahare din hîrtie*

În capitolul următor vă voi prezenta modalități de a interacționa cu alți părinți pentru un plus de creativitate. Două persoane sînt mai inventive decît una singură cînd este vorba despre noi activități și confecționarea unor jucării inovatoare.

Veți descoperi că jucăriile confecționate din obiectele disponibile în casă sînt personalizate şi adaptate.

3

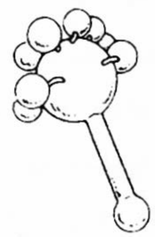

Ateliere de confecționat jucării

Colaborarea

Oamenii știu de generații întregi că două persoane gîndesc mai bine decît una singură și utilizează brainstormingul pentru a găsi idei, pentru a rezolva probleme și pentru a-și spori creativitatea. În prezent, oamenii se adună oriunde în asftel de grupuri. Acestea sînt alcătuite din oameni cu interese comune, care vor să interacționeze unii cu alții în vederea dezvoltării unor anumite interese.

Un grup interesat de confecționarea jucăriilor

Puteți beneficia de acest model și puteți face un pas înainte prin intermediul înființării unui grup interesat de confecționarea

jucăriilor. În cadrul acestuia există posibilitatea de a-i ajuta pe ceilalți să confecționeze jucării pentru copii și în același timp se pot împărtăși idei referitoare la creșterea copiilor. Totodată, veți avea posibilitatea să beneficiați de resursele altora legate de confecționarea jucăriilor. Puteți alcătui acest grup la fel cum se procedează în cazul oricărui alt grup. De exemplu, le puteți telefona celor pe care-i considerați interesați de idee – vecini cu copii sau părinții copiilor de la creșa unde merge copilul dumneavoastră. În plus, luați legătura și cu mamele pe care le-ați cunoscut prin intermediul organizațiilor sau asociațiilor în care sînteți înscriși. Mamele casnice pot agrea acest grup pentru că le oferă o șansă de socializare, precum și oportunitatea de a face ceva pentru copilul lor. Mamele pot agrea această idee pentru că li se oferă ocazia de a face parte dintr-un grup de mame, de a discuta cu oameni interesați de copiii lor și de a le oferi acestora experiențe mai bogate. În cadrul unui astfel de grup se vor purta numeroase conversații utile ; există posibilitatea de a vă face noi prieteni și chiar de a lua împreună o gustare sau o cină, în funcție de posibilități. Vor exista toate avantajele pe care le presupune un grup de colaborare, iar latura sa creativă îi va conferi un plus de atractivitate.

Locul de întîlnire

Întîlniți-vă într-un loc adecvat grupului. Dacă este vorba despre un grup mic, vă puteți întîlni în casele membrilor săi. Avînd în vedere faptul că doriți să vă ocupați de confecționarea jucăriilor, un simplu bufet improvizat se poate dovedi o idee bună. Dacă faceți parte dintr-un grup mai mare, puteți rezerva o cameră

la un hotel sau la o pensiune din apropiere. Deseori, puteți beneficia de o masă pentru întregul grup, la un preț accesibil.

Dacă în grup există și bebeluși, probabil că veți dori să-i luați cu dumneavoastră. În perioada cînd încă nu pot merge de-a bușilea sau în picioare, este bine ca ei să stea împreună cu dumneavoastră și cu alți copii. După ce încep să meargă, probabil că vor fi tentați de materialele pe care le folosiți și vor transforma activitatea de confecționare a jucăriilor într-o veritabilă provocare. E timpul să apelați la o dădacă !

Planificarea întîlnirilor

Pentru a fixa obiectivul unei întîlniri, alegeți oricare dintre cele șase categorii de concepte despre care am vorbit – *conștientizarea de sine*, *culorile*, *literele*, *numerele*, *formele* sau *cititul* – și anunțați fiecare părinte ce anume trebuie să aducă (în partea a doua a cărții vom grupa jucăriile pe categorii, cu descrieri, modul de realizare și listă de materiale). Puteți dedica mai multe ședințe de lucru unei singure categorii sau puteți trece direct la o altă categorie.

Nu faceți risipă, fiți atenți

În casă puteți găsi multe obiecte pe care să le păstrați și să le puneți la dispoziția celorlalți părinți în cadrul atelierelor de confecționat jucării. Iată cîteva idei care pot servi ca punct de plecare :

– nasturi (nu foarte mici) ;

- panglici ;
- hîrtie de împachetat ;
- mostre de tapet ;
- decorațiuni din plastic pentru tort (să nu fie ascuțite !) ;
- felicitări.

Țineți cont întotdeauna de vîrsta copilului dumneavoastră atunci cînd confecționați jucării. Unele materiale nu sînt recomandate în cazul copiilor foarte mici, din cauza pericolului de a nu fi înghițite. Nu puneți la dispoziția unui copil mai mic de trei ani obiecte cu diametrul mai mic de 6,5 cm (aproximativ cel al sulului de carton de la hîrtia igienică). Nu uitați că obiectele mai mici (cum ar fi nasturii) care sînt atașate de jucăriile mai mari se pot desprinde și există pericolul să fie înghițite atunci cînd ajung la îndemîna unui copil curios. Fiți vigilenți tot timpul (vezi p. 34).

Figura 3.1. *Cartea colorată*

În plus, îi puteți ruga pe membrii grupului să înceapă să adune obiectele pe care de obicei le aruncă, dar care ar putea fi aduse la întîlniri, pentru a fi utilizate la confecționarea jucăriilor (vezi caseta de mai sus). Luați mereu în considerare vîrsta copilului atunci cînd adunați obiecte pentru a confecționa jucării. Obiectele de dimensiuni foarte mici nu sînt adecvate pentru bebeluși (vezi „Siguranța înainte de toate!", p. 34).

Planul de lucru

Am elaborat un plan de lucru pentru ca părinții să poată ține evidența diverselor jucării pe care le-au confecționat, în cadrul fiecărei categorii. Este bine ca fiecare membru al grupului să aibă o asemenea evidență, care poate cuprinde și observații cu privire la fiecare proiect. Puteți multiplica fișa din anexă (p. 249) sau o puteți utiliza ca model pentru a vă alcătui propria versiune.

Unii părinți vor dori să-și confecționeze toate jucăriile în cadrul acestor ateliere. Ei vor descoperi că plînsul copiilor, telefoanele care sună, facturile ce trebuie plătite, e-mailurile, faxurile, preparatul meselor, timpul dedicat familiei și alte responsabilități domestice de acest gen îi împiedică să se concentreze asupra elaborării și confecționării jucăriilor. Indiferent unde și cînd vreți să le realizați, planul de lucru vă va ajuta să fiți eficienți, în ritmul propriu.

Împărtăşirea ideilor şi informaţiilor

Întrucît viaţa este destul de complicată, şi asta nu doar atunci cînd apar copiii, e bine să faceţi parte dintr-un grup de părinţi la care să apelaţi pentru îndrumări şi sprijin. Conversaţiile cu alţi părinţi desfăşurate în mod regulat vă vor oferi o ocazie foarte bună să găsiţi răspunsuri la multe dintre propriile întrebări legate de activitatea de a fi părinte. În cadrul acestor grupuri puteţi descoperi numeroase informaţii şi idei practice referitoare la dezvoltarea copiilor pe care n-aţi fi avut cum să le aflaţi din altă parte!

Prin intermediul grupului din care făcea parte, o mamă pe care o cunosc a aflat despre o publicaţie numită *Growing Child* (*Evoluţia copilului*). Această informaţie i-a fost deosebit de utilă, pentru că era la primul său copil. Publicaţia pune la dispoziţie un buletin informativ pe care îl puteţi comanda în funcţie de vîrsta copilului dumneavoastră. În el veţi găsi idei de jocuri şi alte informaţii despre îngrijire, adecvate categoriei de vîrstă a copilului dumneavoastră. În plus, aceeaşi companie publică buletinul informativ lunar *Growing Parent* (*Evoluţia părintelui*). Acesta vine în sprijinul părinţilor cu privire la nevoile, dorinţele şi interesele lor, le oferă sfaturi adecvate şi sprijin şi include un calendar lunar al unor activităţi creative şi educative în care sînt implicaţi părinţii şi copilul. Ultima publicaţie din această serie este un al treilea buletin informativ, intitulat *Growing Child Playthings* (*Evoluţia jucăriilor copilului*). Acesta apare de patru ori pe an şi include recomandări cu privire la jucăriile cele mai adecvate, pe grupe de vîrstă. Sînt recomandate jucării durabile, tradiţionale, care au trecut testul timpului, cu care copii se pot juca, de la care pot învăţa şi care pot fi păstrate de la o generaţie la alta.

În trecut, informaţiile despre creşterea copiilor erau uşor de obţinut. Acesta era unul dintre avantajele apartenenţei la o familie mare. Bunicii îşi învăţau copiii, care la rîndul lor deveneau părinţi, exact ceea ce trebuiau să ştie. În prezent însă, tot mai puţini bunici locuiesc suficient de aproape de copiii lor pentru a-i îndruma. O mare parte dintre cei care locuiesc aproape de copiii lor nu sînt disponibili să ofere aceste îndrumări pentru că sînt prea preocupaţi de propria existenţă.

Astăzi, viaţa e complicată. Pe lîngă creşterea copiilor, părinţii sînt ocupaţi cu diverse alte lucruri şi trebuie să-şi asume multe alte responsabilităţi. Există şi o serie de progrese. Prin urmare, au apărut o serie de aspecte noi şi diferite, precum şi necesitatea de a ţine pasul cu vremurile. În lumea de astăzi, creşterea copiilor nu este un proces uşor sau simplu. Din fericire, grupurile interesate de confecţionarea jucăriilor sînt extrem de utile pentru transmiterea informaţiilor importante de care părinţii au deseori nevoie. Am învăţat că în cadrul atelierelor de confecţionat jucării se comunică tot felul de informaţii utile, pe lîngă modalităţile de realizare a acestora, şi anume informaţii cum ar fi cele referitoare la: vitamine, apariţia dinţilor, modul în care să-l ajuţi pe bebeluş să doarmă toată noaptea, obiceiurile alimentare, învăţatul la oliţă, remediile naturiste, exerciţiile fizice şi multe altele.

Materialele

Cînd vine vorba despre materiale, colaborarea în cadrul unui grup se dovedeşte foarte utilă. Cineva poate avea foarte multe fişii de dantelă şi panglici, alteia îi plac revistele glossy şi are foarte

multe poze colorate pe care le poate pune la dispoziția altora. Resturile de materiale textile disponibile diferă de la o gospodărie la alta, iar toate sînt foarte utile la confecționarea jucăriilor. Dacă trebuie să cumpărați ceva, puteți cumpăra împreună; cu ajutorul unor achiziții mai mari puteți face economii.

Grupul poate sesiza mai multe lucruri decît o singură persoană. Mi s-a povestit că, la o întîlnire, o mamă a adus un dosar pentru a confecționa o carte colorată. Aceasta era adecvată, cu excepția unui plic situat pe coperta de pe spate, care nu exista la nici un alt dosar ce fusese adus pentru această activitate. Toți cei prezenți și-au dat seama imediat că plicul era foarte bun pentru a pune în el obiectele plate care ilustrau culoarea respectivă, iar copilul putea să le scoată de acolo, să le pipăie și să le introducă la loc. Obiectele puteau fi atașate la dosar cu ajutorul unei bucăți de ață, ca să nu se piardă (cărțile colorate sînt descrise mai detaliat la pp. 73-74).

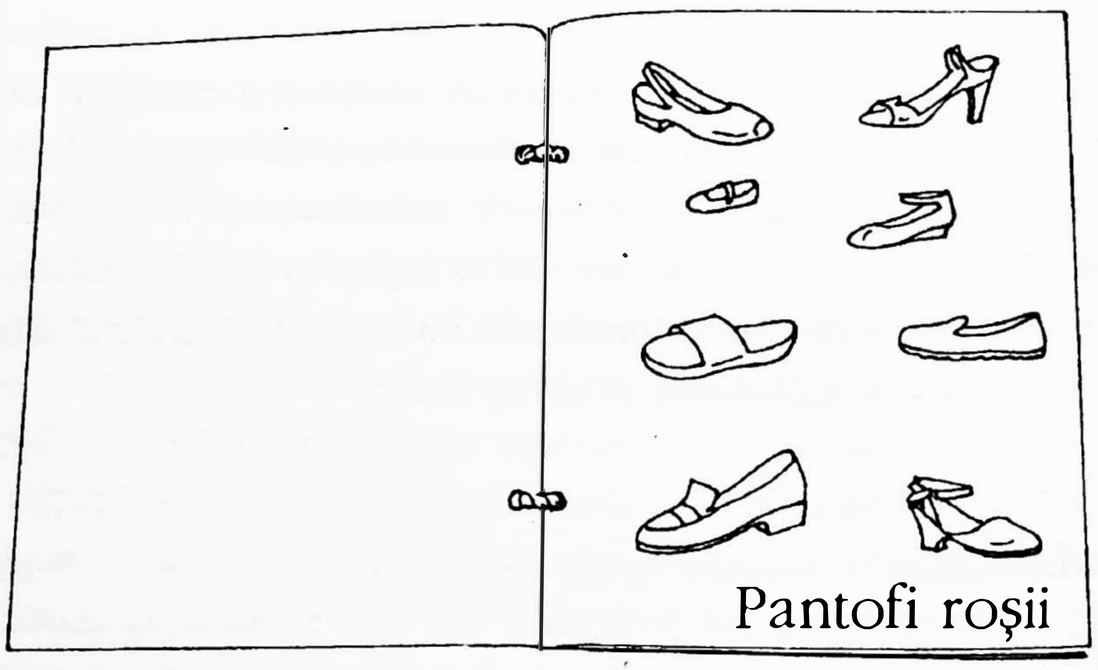

Figura 3.2. *Cartea colorată*

Unele persoane pot fi interesate doar de confecționarea jucăriilor dintr-o singură categorie, iar altele pot hotărî să confecționeze doar una sau două jucării din fiecare categorie. Este bine și așa! Fiecare părinte, fiecare copil și fiecare situație au specificul propriu.

O situație de grup oferă oportunități adecvate de a învăța de la alții și de a comunica informații. O mamă pe care o cunosc a auzit cît de bine învățau culorile copiii părinților din grup datorită cutiilor, cărților și cartonașelor colorate. Această informație a interesat-o în mod deosebit, deoarece fiul ei în vîrstă de șase ani, frecventa o școală specială din cauza unor probleme legate de distingerea culorilor. Învățătoarea lui îi spusese mamei că existau subiecte mai importante asupra cărora trebuia să se concentreze fiul ei, iar „culorile trebuiau să mai aștepte". Mama respectivă a decis că nu mai trebuie să aștepte și a confecționat pentru el setul de jucării din secțiunea dedicată învățării culorilor. A fost impresionată cît de bine a învățat fiul ei culorile ca urmare a faptului că s-au jucat împreună în mod regulat cu aceste jucării (în capitolul 8 sînt prezentate jucăriile pe tema culorilor).

Cum să-l înveți pe copil într-un mod adecvat

Secretul folosirii cu maximă eficiență a jucăriilor prezentate în această carte este simplu: folosiți-le ca pe niște jucării! Specificul lor este faptul că le relevă copiilor diverse concepte în timpul jocului. Jucîndu-vă cu ele într-un mod adecvat, pur și simplu îl veți învăța pe copil conceptele respective; dacă le veți utiliza într-un mod greșit – de exemplu, ca material didactic pentru lecții –, *nu veți obține rezultate*. Jucăriile pe care le

veți confecționa nu au drept scop predarea unor lecții ; învățarea survine prin intermediul expunerii copilului la jucăriile respective și prin interacțiunea cu acestea. După ce le veți confecționa, le veți utiliza pentru a vă juca împreună cu copilul.

Ce înseamnă jocul? În privința acestor jucării, joaca este la fel de simplă și naturală ca activitatea de a comenta și descrie jucăriile adresîndu-vă copilului și ca interacțiunea cu el prin care îl faceți atent la propria experiență legată de ele. Evitați exercitarea unor presiuni pe parcursul momentelor de joacă ; este înțelept să evitați situațiile care necesită un anumit răspuns din partea bebelușului sau a copilului. De exemplu, evitați întrebările directe, cum ar fi „Ce culoare are mingea?". Pur și simplu distrați-vă împreună, sortînd obiecte de aceeași culoare, găsind exemple de obiecte de o anumită culoare din cameră etc.

De exemplu, imaginați-vă că bebelușul s-a jucat o vreme cu una dintre cutiile colorate (vezi p. 140), în care toate obiectele din interior erau portocalii. Imaginați-vă că numiți fiecare obiect pentru copilul dumneavoastră pe măsură ce acesta se joacă : „Cubul portocaliu, panglica portocalie, mingea portocalie". După un timp, puteți spune : „Acum ai panglica portocalie. Acum ai mingea portocalie". Pe parcurs, acest joc al denumirilor poate evolua către propoziții pe care copilul le poate completa singur, cum ar fi : „Acum ai cubul...". Dacă nu rostește cuvîntul *portocaliu* la prima încercare, nu e nici o problemă, nu îl siliți să ghicească. Poate că vă va completa data viitoare cînd veți rosti o propoziție asemănătoare. Printr-o astfel de abordare, îi arătați copilului că nu așteptați un răspuns „corect", ci îl invitați să se bucure și să participe alături de dumneavoastră la joc.

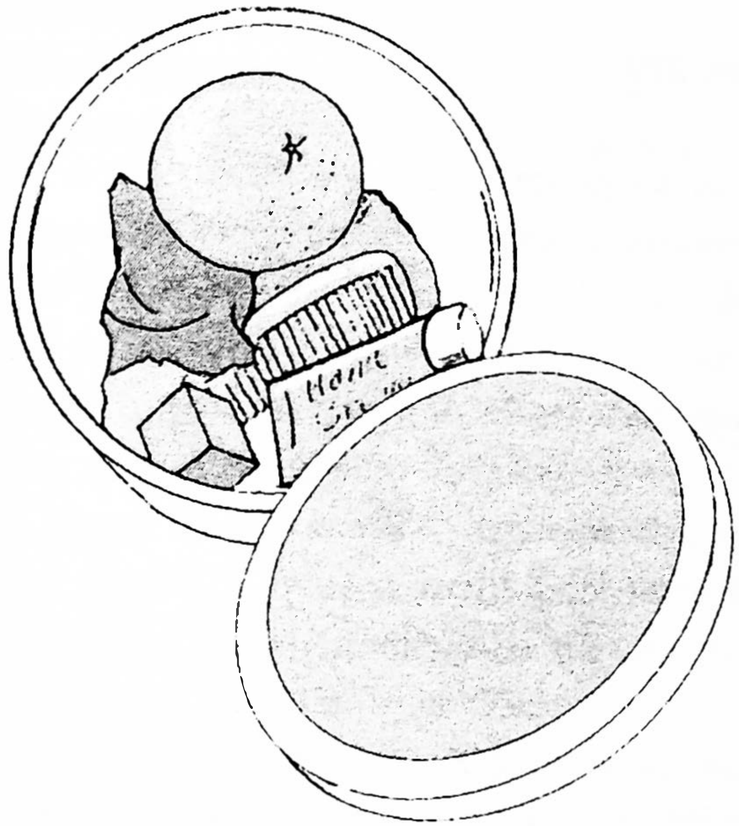

Figura 3.3. *Cutia colorată*

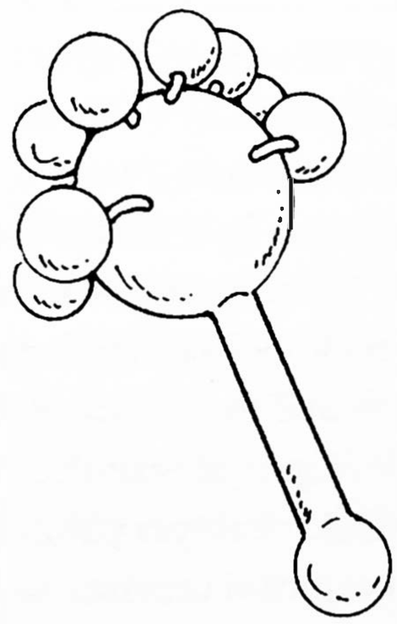

Figura 3.4. *Zornăitoare educativă*

Primii trei ani

Așa cum nu se poate construi o casă fără o temelie, nici copilul dumneavoastră nu se poate dezvolta și nu poate crește într-un mod optim fără să aibă experiențe de cea mai bună calitate în primii trei ani de viață. El începe să învețe lucruri despre lume încă de la naștere, iar scopul este ca această învățare să fie pozitivă și cît mai amplă pentru un interval de timp cît mai îndelungat. Nu trebuie să irosiți timpul. Am început să învăț acest lucru în 1976.

Într-o zi, făceam cumpărături la un magazin de mobilă finlandez, iar vînzătorul mi-a arătat un raion numit „Jucării educaționale pentru copii". „Ce înseamnă o jucărie educațională?", am întrebat. A luat o zornăitoare din lemn de pe raft și mi-a arătat-o. Apoi mi-a arătat că la toate celelalte pe care le puteai cumpăra copilul nu putea vedea de unde provenea zgomotul, însă la aceasta putea vedea de unde provine. În acel moment am înțeles foarte bine că *orice* experiență este o ocazie de învățare ce trebuie îmbogățită!

Cînd confecționați jucării și vă jucați cu copilul, rețineți: copilul nu vrea să-i oferiți jucării prea simple. El este ocupat în fiecare zi cu încercarea de a învăța cîte ceva despre lume. Cu cît îi arătați mai multe și cu cît îi ascundeți mai puține lucruri, cu atît mai mult facilitați acest proces.

În același magazin mai era o jucărie foarte bine gîndită, o sfoară de atîrnat deasupra leagănului. Pe ea erau înșirate patru bile care se legănau deasupra pătuțului, două roșii și două verzi. Designul acestei jucării urmărea să-l încurajeze pe copil să se întindă și să tragă de mingi. Funcționa ca un scripete. Dacă trăgeai în jos o minge roșie, o minge verde se deplasa

în sus și invers. La fel, dacă trăgeai de o minge doar puțin, mingea asociată acesteia se ridica foarte puțin. Lecția era cea a cauzei și efectului, iar această jucărie o preda foarte bine.

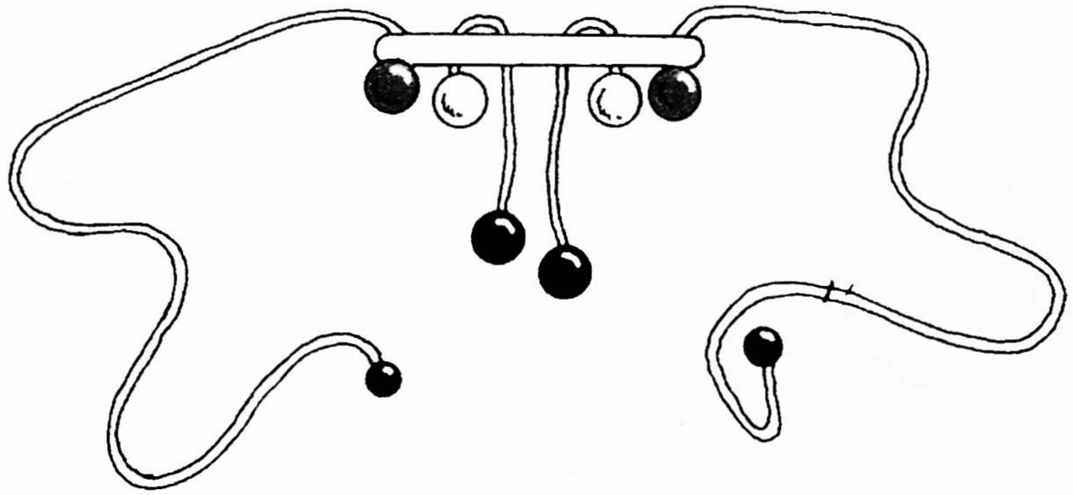

Figura 3.5. *Cauză și efect*

A treia jucărie din magazin era o versiune a celei anterioare. Scopul ei era să-l ajute pe copil să-și concentreze atenția. La jumătatea unei sfori groase ce atîrna deasupra pătuțului se afla o mică instalație din bile de lemn mici, roșii, iar pe mingea din vîrf era desenat simplu un chip uman. Elementul esențial este acest chip uman. După cum am mai văzut, copiii preferă să privească fețe umane mai mult decît orice altceva. Atunci cînd nu are posibilitatea să privească o figură umană, bebelușul se va uita la un alt lucru asemănător – de exemplu, fotografia unei persoane. Această jucărie mai are și alte atribute, ce prezintă la rîndul lor un interes special din perspectiva copiilor, cum ar fi culoarea roșie și forma rotundă.

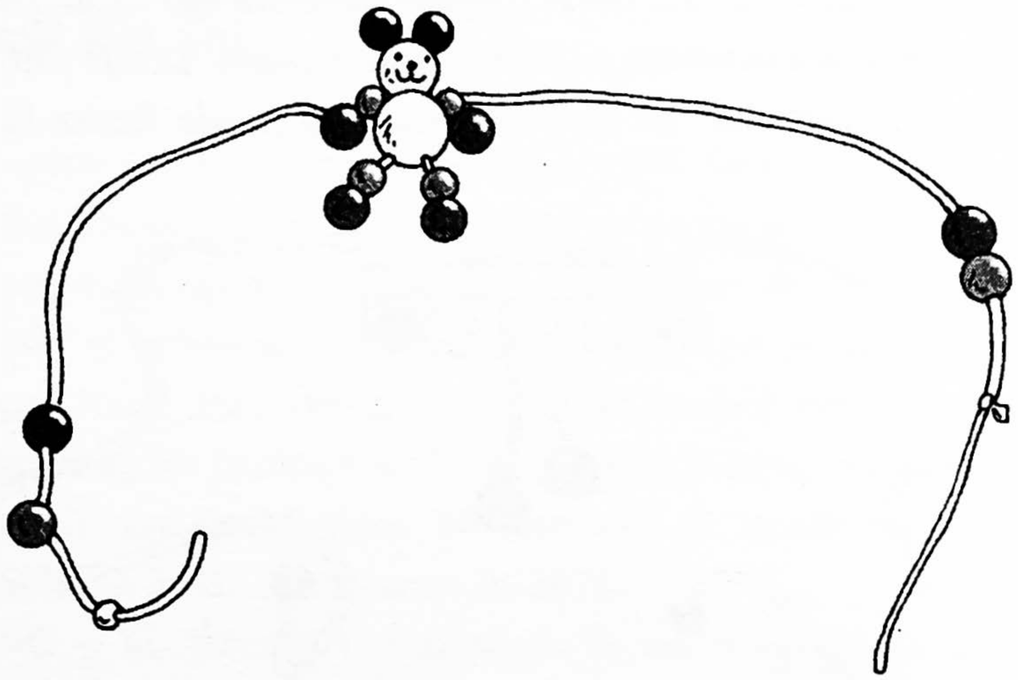

Figura 3.6. *Jucării pentru stimularea atenției*

A oferi informații unui copil și a pune temelia educației sale reprezintă un proces continuu, gradat. Cu mult timp înainte ca bebelușul să poată vorbi și să-și poată arăta cunoștințele, el învață deja foarte multe lucruri.

Cînd fiica mea avea mai puțin de șase luni, i-am confecționat o jucărie alcătuită dintr-o bucată de carton, pe una din fețe fiind lipită o bucată de hîrtie abrazivă, iar pe cealaltă o bucată de hîrtie netedă. Ambele erau de culoare neagră, astfel încît singurul lucru ce diferența cele două fețe ale cartonului era textura. Îi luam pe rînd mînuțele și le puneam pe cele două fețe ale cartonului. Mai întîi i le puneam pe partea aspră și spuneam „aspru"; apoi îi puneam mîna pe partea netedă și spuneam „neted". Repetam acest lucru și cu picioruşele. La un moment dat, înainte să împlinească un an, am pierdut jucăria și nu am mai făcut această activitate. Cînd avea în jur de doi ani, se juca într-o zi în camera ei și a găsit jucăria în

dulap. A alergat la mine cu jucăria în mînă strigînd: „Mamă, mamă, aspru [mi-a arătat partea aspră] și neted [mi-a arătat partea netedă]!".

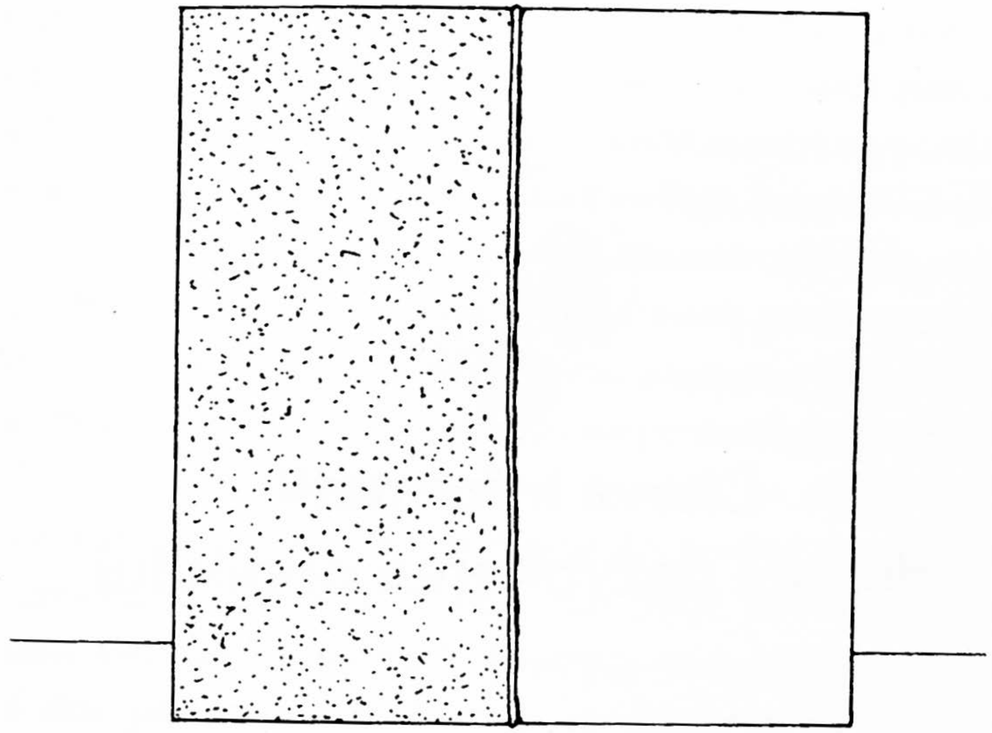

Figura 3.7. *Aspru, neted*

Fiecare minut, fiecare oră, fiecare zi din viața unui copil este importantă. Ca părinți și educatori, avem marea responsabilitate de a pune la dispoziția copiilor noștri un mediu interesant și stimulativ. *Toate* experiențele lor sînt interesante și au un efect asupra dezvoltării. După cum spunea Maria Montessori, fondatoarea sistemului educațional de succes orientat asupra copilului care îi poartă numele, „Nimic nu se șterge".

4

Cîteva informații despre dezvoltarea copilului

Îngrijirea copilului

Îngrijirea copilului ține de instinct. Nu e nevoie să vă învețe nimeni cum să aveți grijă de el. În acest domeniu, *dumnea-voastră* sînteți expertul, un adevărat specialist! Elementele fundamentale ale îngrijirii copilului – hrănirea, îmbrăcatul și creșterea lui – sînt transmise din generație în generație în cadrul familiilor.

Marea provocare este să faceți ceea ce știți că trebuie făcut în contextul constrîngerilor pe care ni le impune societatea modernă. De exemplu, atunci cînd știți că un copil are nevoie de fructe, legume și cereale integrale pentru o nutriție bună și sînteți puși în fața rafturilor pline cu alimente procesate din

magazine, acest lucru devine o problemă. Cînd știți că un copil are nevoie de exerciții zilnice care să includă gimnastica, fortificarea mușchilor și exerciții cardiovasculare, însă vă confruntați cu un program școlar ce favorizează sedentarismul, cu privitul la televizor și statul la calculator, apare o altă problemă. Și încă una se ivește atunci cînd, deși știm că un copil are nevoie de un program de somn regulat, ce presupune mersul la culcare atunci cînd afară se face întuneric și trezitul în zori, ne confruntăm cu orare aglomerate care îi țin pe copii treji pînă la ore foarte tîrzii. Cu siguranță puteți enumera și alte probleme. Caracteristicile vieții moderne pun în umbră numeroase aspecte normale, naturale pentru îngrijirea copiilor.

În plus, chiar dacă ați putea face tot ce știți că trebuie făcut, aveți totuși nevoie de îndrumări privind modul în care să procedați. Chiar și în cele mai bune circumstanțe, a fi părinte este un lucru dificil, deoarece nu există nici doi copii, nici doi părinți la fel. Părinții au cîte ceva de învățat tot timpul! Ei pot învăța foarte multe de la alți părinți.

Fiecare părinte se confruntă cu provocarea generată de încercarea de a găsi modalitatea adecvată îngrijirii fiecărui copil. Acest lucru necesită strategii și tehnici la fel de unice precum copiii ce trebuie îngrijiți. Învățarea acestor aptitudini durează ani de zile. Viața cotidiană vă constrînge să vă dozați timpul, banii și energia; provocarea este să utilizați toate aceste resurse în modul cel mai eficient.

Fișe de lucru

După cum vedeți, la ora actuală, *aflarea* unor informații utile nu este o problemă. Problema este *să vi le amintiți* și să le

Acest procedeu vă ajută să puneţi în practică ideile şi intenţiile bune.

aveţi la îndemînă atunci cînd aveţi nevoie de ele! Ţinînd cont de acest lucru, am elaborat fişe de lucru pentru a vă oferi un instrument centralizat în care să notaţi toate activităţile şi ideile pe care aţi vrea să le încercaţi împreună cu copilul. Puteţi copia fişa de lucru după modelul de la p. 250 (anexa B). Copiaţi-o de patru ori, ca să aveţi la dispoziţie cîte o copie pentru fiecare săptămînă din lună. Această fişă de lucru vă oferă posibilitatea să consemnaţi pe categorii sugestiile pe care le primiţi şi pe care le consideraţi adecvate pentru copilul dumneavoastră. Pe fiecare fişă aveţi un spaţiu în care puteţi nota cîteva idei pentru fiecare categorie, astfel încît să vi le amintiţi mai uşor şi să le puneţi în practică. Notaţi ziua şi ora în care le-aţi aplicat în cadrul unei activităţi folosind rubrica „Zilele săptămînii".

De exemplu, poate că tocmai v-aţi întors de la medic, iar în sala de aşteptare aţi citit un articol foarte bun despre îngrijirea copiilor. V-aţi dorit să încercaţi un exerciţiu de stimulare a limbajului descris acolo. Exerciţiul sugera să numiţi părţile corpului pe măsură ce le spălaţi pe fiecare atunci cînd îi faceţi baie copilului. Această idee practică v-a atras atenţia, pentru că îi faceţi baie copilului în fiecare zi şi nu ar fi nevoie de nici un efort sau de un interval de timp suplimentar ca să introduceţi jocul în ritualul băii. Dacă veţi nota ideea în cadrul categoriei „Limbaj", acest lucru vă va ajuta să observaţi de cîte ori aţi utilizat activitatea, în concordanţă cu ceea ce v-aţi propus.

La finalul zilei sau pe parcursul acesteia, cînd doriţi dumneavoastră, verificaţi ce anume aţi aplicat în cadrul fiecărei categorii şi notaţi alte idei noi pe care aţi dori să le încercaţi. Dacă veţi

pune în aplicare acest procedeu, vă va fi mai uşor să puneţi în practică ideile şi intenţiile utile.

Cele cinci categorii din fişa de lucru nr. 1 reprezintă cinci domenii generale ale dezvoltării copilului dumneavoastră (vezi ilustraţia de la p. 255). În fişa de lucru nr. 1 veţi consemna activităţi legate de cele cinci domenii de dezvoltare. Deşi aproape toate activităţile joacă un rol în cadrul tuturor acestor domenii, o anumită activitate se axează de obicei asupra unui anumit domeniu. Fişa de lucru nr. 1 vă poate ajuta să vizualizaţi scopurile şi să planificaţi activităţi stimulative asociate cu aceste domenii importante ale dezvoltării copilului dumneavoastră.

Cele cinci categorii din fişa de lucru nr. 2 se axează pe programe şi activităţi zilnice. Aici puteţi consemna sugestiile în vederea alcătuirii unui program personalizat pentru copilul dumneavoastră. Aceste idei îl vor ajuta să-şi dezvolte potenţialul la maximum.

O sursă excelentă de idei pentru ambele fişe de lucru o reprezintă buletinele informative din cadrul programului „Evoluţia copilului". Este plăcut să primeşti un mesaj care să-ţi aducă aminte de faptul că bebeluşul a intrat într-o nouă etapă de dezvoltare şi este de asemenea util să primeşti informaţii despre ideile actuale legate de îngrijirea copiilor. Nu mai este neapărat necesar să consultaţi o carte despre îngrijirea copilului sau puteţi consulta secţiunea următoare din cartea respectivă. Fiecare buletin informativ cuprinde numeroase idei adecvate tuturor categoriilor din ambele fişe de lucru. Puteţi alege ceea ce vă place şi puteţi nota ideile în spaţiile rezervate. O altă trăsătură a programului „Evoluţia copilului" este faptul că recomandă jucării folositoare pentru bebeluşi şi pentru copii de vîrste diferite. Puteţi comanda jucăriile respective, care

deseori sînt greu de găsit în magazine. Pentru mai multe informații, consultați capitolul 3 și informațiile din bibliografie.

Activități pentru dezvoltarea cognitivă

Toate activitățile pentru dezvoltarea cognitivă sînt asociate cu învățarea. Orice activitate despre care descoperiți că-l ajută pe copil să înțeleagă lumea în care trăiește este una legată de învățare. Puteți introduce o activitate de învățare în orice moment al zilei – pur și simplu, explicați-i copilului cît mai multe lucruri și încurajați-l să privească, să atingă, să guste și să miroasă tot ce-l înconjoară. Acest tip de îndrumare și expunere este ceva normal pentru părinți.

Veți descoperi că activitățile în care sînt incluse jucăriile pe care le veți confecționa cu ajutorul acestei cărți sînt foarte adecvate pentru această secțiune. De exemplu, dacă faceți o cutie colorată, puteți nota într-o căsuță „Ne jucăm cu cutia colorată" (pentru detalii despre această activitate, vezi p. 141). Această activitate este realizată în special pentru dezvoltarea cognitivă, însă, datorită faptului că un copil manipulează obiectele colorate în cadrul activității, ea are și o componentă asociată cu motricitatea fină. Totodată, dacă părintele se joacă alături de copil cu o cutie colorată, apare și o componentă socială. Rostirea culorii fiecărui obiect este un exercițiu de dezvoltare a limbajului. Apoi, întrucît sînt cultivate aptitudini din cadrul tuturor acestor patru domenii, activitatea stimulează și dezvoltarea încrederii în sine.

Dezvoltarea cognitivă se desfășoară în permanență. Indiferent de experiențele pe care le trăiește, copilul învață. Puteți reuși să înțelegeți acest lucru dacă vă dați seama de faptul că și

dumneavoastră învățați mereu din fiecare experiență cotidiană pe care o trăiți. Întrucît creierul copilului se dezvoltă foarte mult în primii ani, el învață în mod constant. Dacă este înconjurat de un mediu stimulativ, predominant pozitiv, el va învăța într-un ritm optim. Dacă trăiește într-un mediu predominant negativ, care nu îl stimulează, va dobîndi obiceiuri nerecomandabile. Dumneavoastră sînteți cel care dirijează acest proces al învățării continue în care este implicat copilul și puteți face din el un proces mereu interesant, arătîndu-i cît de diversă este lumea.

Activități pentru dezvoltarea motorie

Această zonă din diagramă include activități dedicate motricității fine și a celei generale. Printre aptitudinile specifice motricității fine se numără mișcările mîinii. Acestea presupun apucarea de tip pensă (cu ajutorul degetului mare și al indexului), care e folosită pentru a culege obiecte mici, dezvoltarea încheieturii mîinii și o mare diversitate de aptitudini de manipulare. Unele activități legate de acest domeniu sînt rezolvarea de puzzle-uri, înșirarea mărgelelor pe o ață și scrisul. Modelarea plastilinei sau a altor materiale le oferă copiilor șansa specială de a-și dezvolta mușchii degetelor și de a-și exprima creativitatea. Aptitudinile motricității generale presupun mișcările la care participă întregul corp, cum ar fi datul peste cap, așezarea, mersul tîrîș, ridicarea în picioare, mersul, alergatul, săritul înainte și săritul pe loc, ce se dezvoltă într-o anumită ordine.

Activități pentru dezvoltarea motricității fine

Modelarea plastilinei reprezintă o primă activitate distractivă și utilă în privința motricității fine. Încurajați-vă copilul să modeleze plastilina în formă de minge, folosind mișcări circulare cu palmele. Spuneți-i să turtească mingea, transformînd-o într-un cerc plat, iar apoi spuneți-i să facă doi ochi, un nas și o gură folosind arătătorul. Copilului dumneavoastră îi va face mare plăcere această față veselă modelată de el și probabil va dori să modeleze și altele.

În altă zi, folosiți plastilina sau argila pentru a modela „șerpi". Luați puțină plastilină și spuneți-i copilului să le ruleze înainte și înapoi pe o masă pentru a face un șarpe (sau un cilindru). Se pare că fiecare copil își dorește să facă acest lucru cu plastilina. După ce ați modelat cîțiva șerpi subțiri, aceștia pot fi încolăciți cu ușurință pentru a obține coșulețe sau melci. O altă activitate excelentă de cultivare a motricității fine pentru copilul dumneavoastră este să modeleze un mîner și fructe pentru coș sau ochi pentru melci. După cum vedeți, această activitate are și o componentă creativă.

Activitățile motorii fine, cum ar fi modelarea plastilinei, sînt asociate și cu aptitudini de alt tip. Ele stimulează învățarea cognitivă, deoarece copilul învață mai multe despre textura obiectelor atunci cînd se joacă cu plastilina. Cînd copilul este destul de mare, el învață că un întreg este alcătuit din părți, atunci cînd pregătește materialul ce va fi modelat. Cînd vă jucați cu copilul în timp ce el modelează plastilină, îi stimulați aptitudinile sociale. El își exersează și aptitudinile verbale, datorită conversației ce are loc atunci cînd vă jucați împreună și comentați ceea ce faceți. Mîndria datorată realizării unui obiect din plastilină amplifică sentimentul stimei și al încrederii în sine.

O activitate clasică pentru dezvoltarea motricității fine constă în mutarea cu lingura a unor boabe de fasole sau de orez dintr-un recipient în altul. În cadrul acestei activități, copilul învață informații despre textura și greutatea orezului sau a fasolei. Totodată, el poate deprinde număratul dacă veți număra fiecare bob mutat, iar pe parcursul activității se va bucura de interacțiunea socială cu dumneavoastră. În plus, va fi expus la limbaj atunci cînd îi vorbiți despre cît de mult orez sau fasole să ia în fiecare lingură și despre cum se face transferul dintr-un recipient în altul. Încrederea în sine e stimulată atunci cînd copilul se bucură că a reușit să mute conținutul unui recipient în altul.

Cum să preparați aluat pentru modelat

Tuturor copiilor le place să modeleze aluatul. Folosiți această rețetă pentru a vă prepara propriul aluat pentru modelat... Va avea o culoare asemănătoare cu cea a covorului sau a podelei, unde probabil că va ateriza o parte din el!

- o jumătate de cană de sare;
- o cană de făină;
- două linguri de sare de lămîie;
- o cană de apă;
- o lingură de ulei;
- colorant alimentar (opțional).

Amestecați toate ingredientele într-o cratiță, cu excepția colorantului alimentar. Puneți-o la foc mediu timp de 3-5 minute, pînă capătă forma unei mingi. Adăugați colorantul alimentar. Lăsați-o să se răcească, apoi dați-o copilului.

Iată o idee inedită care vă va plăcea foarte mult. Aţi auzit vreodată de reflexologie? E cunoscută în multe civilizaţii, de mii de ani. A început să fie studiată ca o ştiinţă la începutul secolului XX de medicul american William Fitzgerald. În urma unor experienţe proprii, acesta a descoperit că anumite puncte de la nivelul mîinilor şi tălpilor au legătură directă cu anumite părţi interne ale corpului. Acestea sînt conectate în aşa fel încît, dacă punctele corespunzătoare sînt masate, părţile respective ale corpului îşi recapătă sănătatea. De exemplu, degetele de la mîini şi de la picioare corespund zonelor din creier, iar partea superioară a palmei şi podul labei piciorului reprezintă zona inimii, a plămînilor şi a pieptului. Toată mînă şi întreaga labă a piciorului corespund întregului corp.

Lecţia este că experienţa plăcută, naturală şi intimă de a masa mîinile şi picioarele copilului îi va fortifica totodată sănătatea. În plus, în zona mîinii veţi stimula şi dezvoltarea motricităţii fine. Se pare că masajul mîinilor şi al picioarelor este o necesitate. Deşi mişcările generale care se adresează întregii zone par foarte potrivite, aveţi şansa de a vă axa pe o anumită zonă unde copilul are anumite deficienţe. Iată o idee foarte bună pe care s-o notaţi în fişa dumneavoastră de lucru!

Activităţi pentru dezvoltarea motricităţii generale

Motricitatea generală se axează pe dezvoltarea grupelor mari de muşchi, cum ar fi cei implicaţi în mişcarea braţelor, picioarelor şi trunchiului. Mai întîi, mişcaţi încet mîinile şi picioarele copilului în diverse poziţii – de exemplu, atunci cînd este în leagăn, cînd îl pregătiţi pentru baie şi aşa mai departe. Cînd îi mişcaţi mîinile şi picioarele în diverse poziţii, îi puteţi

spune care este stîngul şi care este dreptul. De exemplu, cînd îl îmbrăcaţi cu pantalonii, puteţi spune: „Piciorul stîng, piciorul drept". Cînd îl îmbrăcaţi cu o bluză, puteţi spune: „Mîna stîngă, mîna dreaptă". Prin repetiţie îl învăţaţi un concept care îi va fi util tot timpul de acum înainte.

O altă activitate legată de mişcarea întregului braţ este trecerea acestuia dincolo de mediana corpului (linia imaginară ce împarte corpul în partea stîngă şi partea dreaptă, de la cap pînă la picioare). Cu alte cuvinte, copilul trebuie să folosească mîna dreaptă pentru a atinge ceva din partea stîngă a corpului şi mîna stîngă pentru a ajunge la ceva situat pe partea dreaptă. Majoritatea copiilor pot face acest lucru la vîrsta de cîteva luni. Alţi copii cu întîrzieri de dezvoltare au nevoie de încurajări şi de puţin ajutor pentru a reuşi. Aşa cum mersul de-a buşilea este important pentru dezvoltarea creierului şi pentru coordonarea alternativă a corpului, acelaşi lucru este valabil şi pentru capacitatea copilului de a traversa mediana corpului la vîrsta de cîteva luni.

Puteţi folosi jocul „traversării medianei" care să-i stimuleze această aptitudine după ce bebeluşul este suficient de dezvoltat. Plasaţi un obiect pe o parte a corpului copilului, imobilizaţi-i încet mîna cea mai apropiată şi spuneţi-i să întindă cealaltă mînă pentru a apuca obiectul respectiv. Repetaţi acest exerciţiu pentru ambele părţi, dar nu mai mult de cîteva secunde pentru fiecare. Totodată, această activitate este foarte bună şi pentru preşcolarii care nu manifestă o predispoziţie pentru a-şi folosi mai mult una din mîini şi au tendinţa să apuce obiectele cu mîna care e mai apropiată de obiect. Acest lucru îl va încuraja probabil să se manifeste ca stîngaci sau dreptaci, dacă există o întîrziere în ceea ce priveşte înclinaţia folosirii predilecte a unei singure mîini. Copiii trebuie să fie capabili

să depăşească mediana corpului cu mîinile înainte de a învăţa să citească şi să scrie, deci această activitate poate fi una plăcută, pregătitoare pentru scris şi citit.

Tot aici se înscrie şi experienţa cognitivă majoră a învăţării diferenţei dintre „stînga" şi „dreapta". Totodată, între părinte şi copil are loc o interacţiune socială semnificativă. Limbajul ocupă un loc important în cadrul acestei activităţi. Încrederea în sine e stimulată din nou de învăţarea unor lucruri noi.

Activităţi pentru dezvoltarea socială

În timpul primilor ani de viaţă, sînt rare momentele cînd copilul este cu adevărat singur. Activităţile sociale se desfăşoară pe tot parcursul zilei. Pe măsură ce copilul asimilează cunoştinţe, el se angajează într-o relaţie cu cel care îl învaţă – părinte, bunic, educator sau altă persoană apropiată. Cînd învaţă să meargă şi să depăşească alte etape ale evoluţiei sale, va începe să-şi dezvolte şi relaţiile cu cei din jur. Chiar şi atunci cînd ieşiţi la plimbare cu el, scopul activităţii este de fapt să petreceţi un interval de timp împreună, savurînd totodată frumuseţea naturii, aerul proaspăt şi strălucirea soarelui. Timpul pe care i-l acordaţi copilului îi stimulează dezvoltarea limbajului. Prin intermediul tuturor interacţiunilor cu el, îi transmiteţi un mesaj cu privire la ceea ce credeţi despre dînsul. Părerea dumneavoastră despre el influenţează opinia sa despre sine, concepţia referitoare la încrederea în el. Toate activităţile de joacă, ritualul băii zilnice şi celelalte interacţiuni pot fi consemnate în secţiunea „Activităţi sociale" din fişa de lucru.

Activităţi de dezvoltare a limbajului

Dezvoltarea limbajului joacă un rol fundamental în evoluţia copilului pe toate planurile (vezi schema de la p. 17). În calitate de părinte, modul dumneavoastră de a vă exprima are o influenţă directă asupra calităţii exprimării copilului. Limba pe care o vorbiţi va fi limba pe care o va vorbi şi el. Gramatica şi structura propoziţiilor va avea totodată un efect foarte important. Iată un sfat: adăugaţi un cuvînt sau o sintagmă la cuvintele pe care copilul le cunoaşte deja. De exemplu, dacă vorbeşte în propoziţii alcătuite dintr-un singur cuvînt, daţi-i replica adăugînd la cuvîntul respectiv încă un cuvînt. De exemplu, „Maşina" va deveni „Maşina albastră", iar „Camionul" – „Camionul mare". În cazul în care copilul foloseşte propoziţii alcătuite din cîte două cuvinte, daţi-i replica folosind trei cuvinte: „Maşina albastră" poate deveni „Maşina albastră mare", iar „Camionul mare" – „Camionul mare, gălăgios". Pe măsură ce adăugaţi cuvinte, adăugaţi şi informaţii importante: „Mingea" poate deveni „Bate mingea!", iar „Bate mingea" poate deveni „Bate mingea bine". Nu există reguli pentru această activitate. Ideea este să încurajaţi conversaţia, care facilitează dezvoltarea vocabularului. Lăsaţi conversaţia să se desfăşoare în mod natural.

Activităţile lingvistice intră în diverse relaţii cu celelalte laturi ale dezvoltării. Dezvoltarea cognitivă a copilului dumneavoastră are loc chiar în momentele cînd vorbiţi cu el. O mare parte din ceea ce spuneţi sînt îndrumări, iar acestea implică deseori faptul că îi cereţi copilului să facă uz de aptitudinile sale motorii, stimulîndu-i dezvoltarea laturii respective. „Bate mingea" este un exemplu bun. Întrucît de obicei nu vorbiţi decît dacă în preajmă este cineva care vă aude, dezvoltarea

socială reprezintă o altă componentă specifică a activităților lingvistice. Urmăriți cum se consolidează încrederea în sine a copilului dumneavoastră pe măsură ce comunicați cu el și vă exprimați interesul față de tot ceea ce face!

Gîndiți-vă cum ați putea impulsiona și mai mult dezvoltarea limbajului cu ajutorul poveștilor. Puteți încerca să spuneți „povestea zilei" atunci cînd pregătiți copilul să se culce. Tuturor le plac poveștile. Cine n-ar vrea să audă una despre sine? Începeți cu începutul și povestiți-i copilului ce s-a întîmplat pe parcursul zilei: mai întîi ce s-a întîmplat dimineață și pînă la momentul cînd ați început să spuneți povestea. Această activitate stimulează totodată inteligența și memoria (aptitudinile cognitive). Pe măsură ce copilul înțelege tot mai bine limbajul, va deveni capabil să participe la această activitate, reamintindu-și evenimentele petrecute în timpul zilei. Puteți începe povestea în același mod în fiecare seară. Senzația de familiaritate îi poate insufla copilului un sentiment de siguranță. Totodată, povestea poate deveni o ocazie de a repeta unele concepte pe care vreți să le țină minte – de exemplu, „Aceasta este povestea lui..., care locuiește la adresa... și are numărul de telefon...". Puteți adăuga data nașterii copilului, formula „1 + 1 = 2" sau orice alt lucru pe care vreți să-l învețe. Învățarea cognitivă este integrată în poveste. Dezvoltarea motorie poate fi simplificată printr-o mișcare a mîinii, cum ar fi un mic salut schițat cu mîna sau un „la revedere" către musafirii pe care i-ați avut în ziua respectivă. Activitatea socială constă în conceperea acestei povești. În acest caz, încrederea în sine este stimulată foarte mult. O poveste ce îl are în centru pe copilul dumneavoastră și activitățile sale concentrează asupra sa o atenție pozitivă.

„Prima poezie a copilului" sau „Joacă-te și spune" sînt alte două activități pe care le puteți adăuga pe lista activităților

referitoare la limbaj din fișa dumneavoastră de lucru. Ele sînt distractive și necesită atît participarea dumneavoastră, cît și a copilului. Prima activitate are rolul de a stimula acțiunile fizice, iar a doua încurajează răspunsurile lingvistice. Poeziile stimulează învățarea sub aspect cognitiv. Ele sînt însoțite de activități specifice motricității fine. Datorită faptului că induc interacțiunea dintre părinte și copil, au o componentă socială foarte pregnantă. În plus, accentul pus asupra copilului va amplifica foarte mult încrederea în sine. Vom prezenta în continuare cele două poezii.

Prima poezie a copilului

Obiectivul: crearea cadrului unei interacțiuni între părinte și copil, concentrată asupra lucrurilor pe care le poate face sau învață să le facă pe parcursul primului an de viață.

Descriere: este o poezie despre primele mișcări pe care le învață copilul. Pe măsură ce rostiți cuvintele, ajutați-l cu blîndețe să facă mișcările respective.

Unu plus unu egal doi (Arătați cu degetele.)
Doi plus doi egal patru.
Mai mult nu știu acum.
Pot să mă ridic în picioare. (Ajutați copilul să se ridice.)
Pot să stau jos. (Ajutați-l să se așeze.)
Pot să mă învîrt. (Ajutați-l să se învîrtă.)
Pot să ridic mîna dreaptă. (Ridicați-i mîna dreaptă.)
Pot să ridic mîna stîngă. (Ridicați-i mîna stîngă.)
Asta nu e tot!
Pot să ridic piciorul drept. (Ridicați-i piciorul drept.)

Pot să ridic piciorul stîng. (Ridicaţi-i piciorul stîng.)
Pot să-mi ating degetele de la picioare. (Atingeţi-i degetele de la picioare.)
Pot să-mi ating nasul. (Atingeţi-i nasul.)
Pot să bat din palme. (Ajutaţi-l să bată din palme.)
Pot să-mi ating capul. (Ajutaţi-l să-şi atingă capul.)
Pot să-mi acopăr ochii. (Acoperiţi-i ochii.)
Pot să mă joc de-a cucu-bau. (Luaţi-i mîinile de la ochi.)
Pot face multe lucruri!
Pot să salut cu mîna. (Ajutaţi-l să salute cu mîna.)
Dar acum vă spun „la revedere". (Ajutaţi-l să facă semnul „la revedere" cu mîna.)

Joacă-te şi spune

Obiectivul: stimularea şi încurajarea copiilor să vorbească. Întrucît această poezie are întrebări, copilului îi va face plăcere să participe şi el prin replici care să rimeze.

Descriere: poezie cu replici care le revin copiilor pentru a le stimula dezvoltarea limbajului.

Includeţi mişcări ale mîinilor la orice replică doriţi.

Cum te cheamă?
Cîţi ani ai?
Îmi pare bine să te cunosc.
Da, aşa e.
Să ne jucăm de-a ceva distractiv!
Ascultă întrebările mele şi spune-mi ce foloseşti.
Din ce bei? (Copilul răspunde la această întrebare şi la cele care urmează.)

Cu ce mănînci?
Pe ce stă mîncarea?
Ce-ţi place să mănînci?
Ce-ţi place să bei?
Cu ce îţi place să te joci?
Ce-ţi place să spui?

Activităţi care vizează încrederea în sine

Stimularea încrederii în sine reprezintă un domeniu mai amplu, mai complex. Dacă facem referire la schema dezvoltării prezentată în introducere, veţi remarca faptul că încrederea în sine este elementul superior ce se dezvoltă în urma dobîndirii aptitudinilor şi abilităţilor. Ajutaţi-vă copilul să progreseze rapid din toate punctele de vedere. În plus, arătaţi-i că-l respectaţi şi-l apreciaţi. O modalitate importantă de a-i arăta că-l respectaţi este să-i spuneţi „bravo" după ce a făcut ceea ce i s-a cerut sau cînd a făcut ceva bun din proprie iniţiativă. Îl veţi învăţa să spună „te rog" şi „mulţumesc" dacă şi dumneavoastră îi veţi spune aşa. Comunicaţi-i copilului faptul că este unic. Ajutaţi-l să înţeleagă că este special şi că-i apreciaţi calităţile unice. Nu uitaţi să-i corectaţi comportamentul. Nu folosiţi cuvîntul *obraznic*, ci optaţi pentru sintagma *comportament greşit*. Apoi învăţaţi-vă copilul să nu repete greşelile făcute.

5

Activități cotidiene

Programul zilnic

Îngrijirea unei gospodării seamănă mult cu conducerea unei afaceri, iar un segment important din afacerea respectivă îl reprezintă grija pe care i-o acordați copilului. Acesta are nevoie de un program minuțios de îngrijire, din momentul cînd se trezește dimineața pînă cînd se culcă seara. Întrucît această îngrijire este însoțită de celelalte segmente ale „afacerii", poate fi complicat să încercați ca totul să decurgă fără probleme. Vă poate veni în ajutor un instrument care să vă amintească anumite lucruri și care să faciliteze planificarea lor, cum ar fi fișa de lucru nr. 2.

Pe această fișă puteți nota activitățile legate de programul zilnic al copilului, cum ar fi orele de masă, de baie, de

plimbare și așa mai departe. Este locul potrivit pentru a consemna idei ce vă vor ajuta să parcurgeți mai ușor o zi alături de copilul dumneavoastră. În anexa B găsiți un exemplar al acestei fișe care poate fi copiat. Multiplicați-l ca să puteți alcătui în fiecare săptămînă un nou program de urmat.

Activități privind alimentația

În prezent, alimentația copiilor trece printr-o perioadă de criză. De obicei, li se oferă prea multă mîncare și o cantitate prea mare de alimente cu un conținut nutritiv inferior, cum ar fi alimentele de tip fast-food. Mulți copii consumă dulciuri și alimente prăjite în cantități mari, cu un conținut redus de nutrienți, și prea puține fructe, legume și cereale integrale, cu un conținut nutritiv bogat. Alimentația nu trebuie considerată o formă de distracție. Dacă veți ține minte acest lucru, vă va fi mai ușor să alegeți și să preparați alimentele pentru copilul dumneavoastră. Servitul mesei e o activitate ce ar trebui învățată odată cu mîncatul, presupunînd un anumit protocol al luatului mesei și arta conversației. Este la fel de plăcut ca alte forme de distracție, dar nu este o distracție în sine, ci o activitate complexă, stimulativă și incitantă, o modalitate proprie de a lua masa.

Iată cîteva idei care vă pot fi utile atunci cînd îl învățați pe copil să mănînce într-un mod adecvat, să-i placă să mănînce și să se alimenteze corect :

1. Țineți cont de o clasificare a alimentelor, pentru a vedea cîte porții din fiecare grup de alimente trebuie să-i serviți copilului.

a) Oferiți-i copilului între șase și 11 porții de cereale integrale pe zi. Cerealele integrale sînt cele naturale, orezul, pastele făinoase și pîinea fără conservanți, coloranți sau arome artificiale.
b) Oferiți-i între trei și șase porții de legume pe zi.
c) Oferiți-i între două și patru porții de fructe pe zi.
d) Dacă vreți să includeți carne și pește în dieta copilului, limitați-vă la două sau trei porții pe zi.
e) Dacă vreți să includeți produse lactate, limitați-vă la două sau trei porții pe zi.
f) Oferiți-i grăsimi, uleiuri și dulciuri în cantități limitate. Gîndiți-vă că o lingură de unt sau maioneză conține grăsimi. Luați în considerare uleiurile nesaturate, cum sînt cel de șofran sau de porumb, și dulciuri proaspete, nu procesate.

2. Estimați numărul de porții considerînd că o singură porție are mărimea pumnului copilului.
3. Dați-i copilului apă toată ziua dintr-o cană, începînd de la vîrsta de trei luni.
4. Dați-i cît mai des posibil fructe întregi, în loc de suc de fructe. Dați-i suc doar dacă este proaspăt preparat.
5. Învățați-l pe copil să mănînce încet și să mestece alimentele cu grijă. Acest lucru îl va ajuta să mănînce o cantitate mai mică de alimente, care vor fi mai bine digerate.
6. Luați masa într-o atmosferă relaxată, fără gălăgie, stres și reacții emoționale exagerate.
7. Alăptatul este ideal pentru primul an de viață al copilului. Piureul de banane reprezintă o alegere ideală pentru primul fel de mîncare pe care i-l puteți oferi oricînd după vîrsta de șase luni.

8. Laptele-praf oferit cu biberonul constituie un înlocuitor al alaptării. Apa și sucul trebuie oferite într-o cană. Nici o altă băutură nu este recomandată pentru copii. Evitați băuturile care conțin ingrediente artificiale.

Activități privind odihna și somnul

Odihna și somnul sînt tot atît de importante pentru o sănătate excelentă ca alimentația și exercițiile fizice. Corpul uman are nevoie de perioade lungi de somn. Natura a elaborat acest proces în corelație cu intervalele de întuneric. De aici rezultă ideea unui program regulat de somn. Copiii mici au nevoie de intervale suplimentare de odihnă sub forma somnului din timpul zilei. Pe lîngă valoarea pe care o are pentru sănătatea corpului, somnul separă zilele și face din fiecare zi o nouă aventură inedită.

Nevoia de somn a adultului s-a redus de la 10 sau 12 ore la aproximativ opt ore. Acest lucru nu se datorează faptului că organismul uman s-a schimbat, ci datorită modificărilor de natură socială. Pe măsură ce viața a început să fie mai ușoară din perspectiva activităților fizice, a fost nevoie de mai puțin somn pentru odihna necesară și refacerea organismului. În plus, pe măsură ce societatea a devenit mai complicată, cantitatea de sarcini și acțiuni care trebuie duse la îndeplinire a crescut, astfel încît oamenii au fost nevoiți să-și prelungească timpul de veghe pentru a le rezolva. Descoperirea electricității a survenit exact cînd era nevoie, oferindu-le oamenilor lumina artificială, care le-a permis să desfășoare activități și în timpul nopții.

Deși nou-născuții dorm aproape toată ziua, în jurul vîrstei de un an și pînă la doi ani, somnul lor se reduce de la 12 la

aproximativ 10 ore. La rîndul ei, această reducere se datorează schimbării stilului de viaţă – care este mai complex, mai puţin solicitant din punct de vedere fizic şi mai complicat –, şi nu din cauza scăderii nevoii de somn a organismului.

Aşa cum copilul trebuie să mănînce pînă cînd se satură, el trebuie să doarmă pînă cînd se trezeşte. Somnul trebuie să fie un proces natural. Consumarea unei cantităţi suficiente de nutrienţi îi dau senzaţia de saţietate, iar somnul îi dă senzaţia că este odihnit. Aşa cum am organizat alimentaţia prin intermediul a trei mese pe zi şi a două sau trei gustări, programul de somn include de la 10 la 12 ore, ce includ şi somnul din timpul zilei.

Mesele şi alimentaţia variază în fiecare zi, în funcţie de program, iar acelaşi lucru este valabil şi în cazul somnului. Deşi programele trebuie elaborate astfel încît să urmeze o rutină de bază, nu este greşit să dispunem de o doză de flexibilitate adecvată diverselor tipuri de activităţi zilnice. Rutina este importantă pentru a asigura obiceiurile pozitive, care menţin sănătatea, dar nu trebuie să devină prea rigidă.

O funcţie esenţială a somnului o reprezintă refacerea celulelor. Somnul adecvat are un efect direct asupra funcţionării întregului corp. Puteţi observa acest lucru din perspectiva dispoziţiei copilului. Dacă doarme suficient, el va fi cooperant şi va da un randament eficient din toate punctele de vedere.

La fel ca mîncarea, somnul nu trebuie tratat cu superficialitate. Somnul insuficient va afecta într-un mod specific sănătatea copilului. Studiile referitoare la acest fenomen ne arată că insuficienţa somnului amplifică durerile musculare şi articulare, sporeşte consecinţele negative ale stresului şi induce rezistenţa la insulină, provoacă dereglări ale conţinutului de zahăr din sînge şi creşterea în greutate.

Iată cîteva idei utile care vă vor ajuta să monitorizaţi şi să organizaţi programul de somn şi de odihnă al copilului dumneavoastră.

1. Faceţi-i baie copilului în fiecare seară. Astfel începe procesul de relaxare.
2. După masa de seară, planificaţi activităţi relaxante, pentru a începe procesul de liniştire.
3. Camera în care doarme copilul trebuie să fie răcoroasă, întunecată şi liniştită.
4. Puneţi-i să asculte o muzică liniştitoare, pentru a-l ajuta să adoarmă.
5. Impuneţi-i copilului un program de somn regulat. Astfel, ceasul său biologic se va regla, iar seara, la ora de culcare, îi va fi somn, iar dimineaţa va simţi nevoia să se trezească.
6. Nu-i daţi copilului alimente care conţin cafeină. Cafeaua, un stimulent ce alungă somnul, poate rămîne în sistemul circulator pînă la 14 ore. Numeroase tipuri de suc şi ciocolată conţin cafeină.
7. Impuneţi-vă un program regulat al intervalelor în care să verificaţi copilul în timp ce doarme. Începeţi prin intervale de 15 minute, apoi măriţi-le. Acest lucru îi oferă copilului un sentiment de siguranţă şi nu are legătură cu plînsul acestuia care vă atrage atenţia.
8. Ţineţi-vă în braţe copilul şi legănaţi-l cît timp doriţi. Dacă doriţi, culcaţi-l în acelaşi pat cu dumneavoastră. Întrucît societatea modernă este atît de complicată, ascultaţi-vă instinctele şi faceţi din perioadele de somn momente plăcute de relaxare, aşa cum ar trebui ele să fie cu adevărat.

Activităţi prin care vă ajutaţi copilul să se descurce singur

Această categorie se referă la îngrijirea proprie a copilului şi a lucrurilor care îi aparţin. Din perspectiva abilităţilor sale, aceste activităţi presupun îmbrăcatul singur şi ordinea, fiind în strînsă legătură cu dezvoltarea independenţei, un proces gradat ce se desfăşoară începînd cu primii ani ai copilăriei pînă în jurul vîrstei de 18 ani. Din acest punct de vedere, anumite vîrste reprezintă aşa-numitele „praguri de trecere". Primul e situat la vîrsta de doi ani, cînd copilul va începe să se considere o entitate independentă de dumneavoastră. Următorul prag e situat la vîrsta de cinci ani, momentul mersului la grădiniţă şi cînd copilul începe de obicei să-şi facă prieteni şi să relaţioneze cu ei într-un mod personal şi semnificativ. Urmează pubertatea, o perioadă de tranziţie către anii adolescenţei. La fel ca în perioada cînd avea doi ani, copilul se va considera o entitate independentă, însă de data aceasta într-un mod diferit: va fi capabil să ia decizii singur şi să stabilească relaţii strînse cu prietenii, la un nou nivel. Ultima etapă, cea de la vîrsta de 18 ani, reprezintă momentul independenţei mature şi al capacităţii reale de a lua decizii adecvate şi de a întreţine relaţii solide de prietenie.

Înainte ca bebeluşul dumneavoastră să fie capabil să-şi strîngă jucăriile, în jurul vîrstei de trei ani, puteţi începe să jucaţi un joc pregătitor. Faceţi un cerc larg pe un raft pentru jucării, care poate fi unul din hîrtie lipită de raft sau unul desenat cu creta. Puneţi în cerc o jucărie uşor de luat. Atunci cînd copilul urmăreşte ceea ce faceţi, luaţi jucăria din cerc. Daţi-i copilului jucăria şi spuneţi-i să o pună din nou la locul ei. Astfel, îi comunicaţi mesajul că toate lucrurile au locul lor,

dar restrîngeţi activitatea la un singur obiect, pe care copilul poate învăţa să-l manipuleze. Repetaţi jocul cît de des doriţi, atît timp cît vă distraţi şi dumneavoastră, şi copilul. Cînd observaţi că obţineţi rezultate cu o jucărie, puteţi extinde jocul la două obiecte şi apoi la trei sau patru. Atunci cînd copilul poate gestiona cu succes cîteva obiecte în acest mod, este pregătit să treacă la etapa următoare.

Acum este momentul să vă învăţaţi copilul să-şi strîngă jucăriile, ca activitate obişnuită după ce se joacă cu ele. O modalitate potrivită pentru a începe această activitate este să-l ajutaţi. Nu uitaţi: ceea ce pentru un adult ar putea însemna o simplă ordonare a cîtorva obiecte în dezordine pentru un copil ar putea să pară o sarcină dificilă şi neclară. Îl veţi ajuta dacă veţi pune şi dumneavoastră cîte un obiect la locul lui, pînă ce toate vor fi puse în ordine. Sprijinul dumneavoastră activ îl va încuraja pe copil să aibă o atitudine pozitivă faţă de făcutul ordinii. După ce observaţi că a început să înţeleagă această activitate, puteţi trece la etapa următoare.

După etapa în care faceţi ordine împreună urmează cea în care veţi începe activitatea spunînd cuvintele: „Nu poţi pune toate jucăriile la locul lor singur". Atunci cînd copilul va fi capabil să facă ordine singur, probabil vă va răspunde: „Ba da, pot. Vrei să-ţi arăt?".

Activităţi privind joaca

Ocupaţia de bază a copilului este joaca, iar uneltele sale sînt jucăriile. Joaca adevărată este o experienţă de învăţare permanentă. Poate că vi se pare o afirmaţie superficială, dar joaca

este o activitate extrem de importantă pentru copil. Ghidat de curiozitate, copilul va învăța cu ajutorul jocului o mulțime de concepte fundamentale: *greu/ușor*, *mare/mic*, *aspru/neted*, *deschis/închis*, *înăuntru/în afară* și multe altele. După cum veți vedea, cu ajutorul jucăriilor pe care le puteți confecționa conform indicațiilor din această carte, acestea îl mai pot învăța pe copil să devină conștient de sine, să distingă culorile, literele, numerele, formele și să citească.

Cu cît o jucărie este mai elaborată, cu atît are o valoare mai mică, iar cu cît este mai puțin elaborată, cu atît valoarea ei este mai mare. Conceptul de *elaborată* se referă la o jucărie ce are un anumit rol. De exemplu, apeși un buton și apare brusc o figurină. *Mai puțin elaborată* se referă la obiecte și materiale cum ar fi nisipul, apa, argila și plastilina, baloanele de săpun, păpușile, pionii și tăblițele în care pot fi înfipți pioni, mingile, cuburile și alte obiecte destinate activităților creative.

Jocul trebuie să implice jucării cu valențe distractive. Acestea depind de calitățile care invită la joacă. Cea mai frumoasă sau mai scumpă jucărie nu are nici o valoare dacă nimeni nu vrea să se joace cu ea. Printre calitățile unei jucării ce par să-i atragă pe copii astfel încît să se joace cu ea, se numără următoarele:

- să arate interesant;
- să fie interesantă la pipăit;
- să necesite interacțiunea cu jucăria și cu cei din jur;
- să reprezinte o surpriză.

Jucăriile cu valențe distractive ridicate nu sînt neapărat scumpe. Ele nu trebuie să fie complicate și nu trebuie cumpărate

din magazine. De fapt, ele nu sînt deloc speciale! Un astfel de exemplu este un prosop. Mulți părinți din generații la rînd au folosit prosoape pentru a se juca „de-a cucu-bau". Probabil că fiecare părinte are o abordare diferită, dar elementele fundamentale ale jocului sînt acoperirea feței cu prosopul, îndepărtarea lui și exclamația „cucu-bau!". Oare prosopul are caracteristicile de mai sus? Le are pe toate!

Pe măsură ce veți confecționa jucăriile descrise în această carte, veți observa că toate au o valență distractivă ridicată. Toate sînt simple, ușor de confecționat și ieftine. După cum veți vedea, majoritatea sînt făcute din materiale obișnuite, cum ar fi carton și hîrtie, dosare simple și cutii din plastic. Coșul de gunoi din bucătăria dumneavoastră va deveni o sursă permanentă de materiale pentru confecționarea unor jucării noi și diferite.

Activități diverse

După ce veți începe să solicitați sfaturi despre cum să fiți un părinte mai bun, veți descoperi că este dificil să aplicați toate ideile care vă vor fi sugerate. Deși unele sfaturi se pot încadra clar în anumite categorii, nu la fel se va întîmplă cu toate. Dacă aveți foarte multe sugestii sau multe idei dificil de clasificat, folosiți o fișă de lucru cu mențiunea „Diverse" pentru a le organiza, astfel încît să le puteți găsi mai tîrziu. Iată un exemplu de sfat tipic din categoria „diverse": vecina dumneavoastră vă spune că, atunci cînd copiii săi erau foarte mici, se supărau ori de cîte ori îi lăsa singuri în cameră. Ca să-i determine să nu plîngă, a transformat plecările și întoarcerile sale în cameră într-un joc. Le spunea copiilor: „Am să ies

puţin, dar vă voi face o surpriză". Cînd revenea din cînd în cînd să vadă ce fac copiii, exclama: „Cucu-bau, v-am văzut!".

La prima vedere, această idee pare să facă parte din modalităţile de a-l ajuta pe copil să se descurce singur, deoarece copiii săi aveau o vîrstă mai mică de doi ani şi, evident, erau foarte ataşaţi de ea. A fi ataşat de cineva care pleacă de lîngă tine generează disconfort. Totuşi, la o privire mai atentă, activitatea aceasta nu promovează de fapt independenţa, pentru că nu-i ajută pe copii să devină cu adevărat independenţi de mama lor. În acest caz, ei nu încearcă în mod activ să îndeplinească o sarcină nouă.

Puteţi considera că această activitate este de fapt un joc, deoarece e o variantă creativă a vechiului joc „cucu-bau". Totuşi, în acest caz, scopul activităţii nu este joaca, nefiind prevăzute anumite informaţii despre jucării şi regulile jocului. Surpriza sub formă de joc este doar o consecinţă a ideii inovatoare a mamei de a-şi lăsa copiii singuri în cameră fără ca aceştia să plîngă. Diverse activităţi sînt foarte utile pentru a aduna exact acest tip de informaţii, însă dificil de clasificat.

Chiar şi cel mai simplu sfat vă poate ajuta foarte mult, aşa că merită să încercaţi punerea în practică a tuturor ideilor despre care auziţi şi care vă trezesc interesul. Unele sugestii sînt atît de simple, încît nu necesită să le acordaţi timp suplimentar. Cînd aveţi grijă de copil, veţi descoperi că este uşor şi util să spuneţi sau să faceţi din cînd în cînd cîte ceva nou. Fie că vreţi să implementaţi o activitate utilă sau un nou program amplu, ajutaţi-vă de fişa de lucru nr. 2, în timp ce călătoriţi prin lumea interesantă, incitantă şi plină de recompense a copiilor.

PARTEA A DOUA

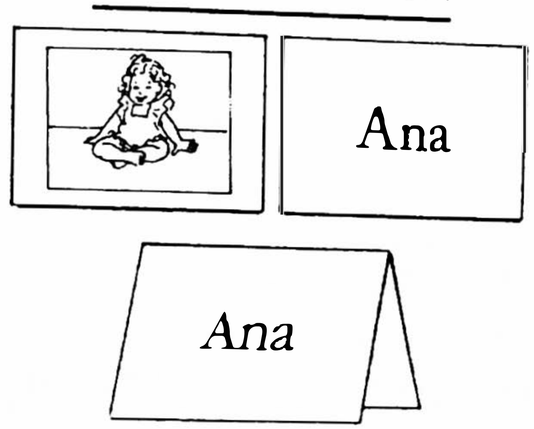

Cum să vă confecţionaţi propriile jucării educative

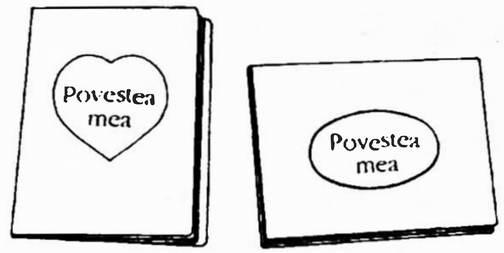

Confecționarea şi utilizarea unor jucării atractive

Confecționarea jucăriilor

Jucăriile atractive pentru bebeluși și copii sînt cele care vă plac și dumneavoastră, și lor. Dacă vă plac dumneavoastră, le veți prezenta implicit într-un mod interesant și copilului. Culorile vii, o componentă ascunsă de tip „cucu-bau", un sunet plăcut, o textură interesantă, un gust sau un miros plăcut – toate acestea sînt calități importante. Dumneavoastră și copilul veți colabora pentru a însufleți jucăriile. Pe măsură ce vă cunoașteți mai bine copilul veți afla ce anume îi face plăcere. El vă va călăuzi în felul său către jucăria preferată de el. Dacă vă doriți cu adevărat acest lucru, atunci cu siguranță veți avea capacitatea să confecționați manual jucării educative pe care copilul le va îndrăgi.

După ce aţi început, veţi observa că a confecţiona jucării nu înseamnă să fiţi artist sau educator. Nu vă trebuie multe materiale, se aplică doar cîteva metode, iar produsele finite sînt simple. Dacă ştiţi să decupaţi şi să lipiţi, sînteţi pregătit să începeţi.

Deşi aceste jucării au drept scop atingerea anumitor obiective, şi nu satisfacerea unor criterii de frumuseţe şi design, veţi vedea că toate sînt atractive. Pur şi simplu urmaţi indicaţiile, şi veţi fi încîntat de rezultate, alături de copilul dumneavoastră. Dacă aveţi talente artistice, veţi avea ocazia să realizaţi fiecare proiect într-un mod unic şi cît mai elaborat.

Cărţi confecţionate manual. Printre proiectele de jucării se numără şi instrucţiuni pentru realizarea manuală a unor diverse tipuri de cărţi. Copiii pot folosi cu destulă uşurinţă paginile frumoase din hîrtie colorată. Totuşi, avînd în vedere că se rup uşor, protejaţi-le cu folie transparentă sau prin laminare. Totodată, le puteţi spori durabilitatea dacă veţi confecţiona paginile dintr-un carton mai subţire, care este mai rezistent. Puteţi confecţiona cărţi din albume foto şi etichete pe care să scrieţi cuvinte. Pîsla este un alt material indicat pentru realizarea cărţilor, pentru că are o calitate în plus : textura plăcută.

Elementul-surpriză. Întotdeauna este bine ca o jucărie să prezinte un element-surpriză. De exemplu, într-o carte colorată puteţi adăuga o pagină cu bucăţi de carton care se pot ridica pentru a descoperi imaginea de sub ele. Dacă scrieţi dedesubt numele copilului, „cucu-bau" sau „surpriză", veţi vedea cît de încîntat va fi copilul dumneavoastră. În plus, faptul că veţi fi şi dumneavoastră foarte încîntat de jucării va îmbogăţi experienţa jocului împreună cu el. Interacţiunea pozitivă cu copilul este la fel de importantă pentru succesul jucăriilor ca şi jucăria în sine.

Alegerea materialelor

În partea a doua a acestei cărţi veţi învăţa să confecţionaţi jucării care pot fi incluse în toate cele şase categorii ale învăţării. Fiecăreia dintre aceste categorii îi revine cîte un capitol (începînd cu capitolul 7), în care veţi găsi indicaţii în vederea confecţionării mai multor jucării, ce stimulează învăţarea din perspectiva categoriei respective, cum ar fi, de exemplu, învăţarea formelor. Toate indicaţiile privind confecţionarea jucăriilor includ o listă de materiale necesare. Materialele sugerate sînt la îndemîna tuturor.

Puteţi opta pentru alte materiale! Nu este nici o problemă dacă optaţi pentru alte materiale, dacă dumneavoastră consideraţi că ar fi potrivite sau chiar mai bune. De exemplu, puteţi folosi un creion colorat în loc de marker şi bandă adezivă în loc de lipici. La mai multe proiecte am precizat dimensiunile recomandate, însă deseori pot fi folosite şi alte dimensiuni.

Folia adezivă transparentă. Îmi place să folosesc folia adezivă atunci cînd confecţionez jucării şi am menţionat deseori acest lucru. Puteţi găsi folie adezivă sub formă de role în majoritatea magazinelor de decoraţiuni interioare. După ce tăiaţi o bucată cu dimensiunile necesare, desprindeţi puţin hîrtia protectoare şi lipiţi bucata de folie transparentă pe jucărie. Apoi desprindeţi restul de hîrtie, pe măsură ce continuaţi să aplicaţi folia pe suprafaţa jucăriei. Această metodă este o modalitate practică de a reduce bulele de aer care se formează sub folie.

Laminarea. Pentru multe dintre jucăriile din această carte propun metoda laminării, pentru a proteja şi jucăria, şi copilul.

Serviciile de laminare sînt destul de ieftine, fiind disponibile în numeroase locații.

Cartonul. Acest material e disponibil în coli de diverse dimensiuni, pe care s-ar putea să fie nevoie să le tăiați altfel. Dacă aveți probleme legate de găsirea vreunui material, căutați înlocuitori care să vă mulțumească, în funcție de posibilități.

Siguranța

Indiferent de materialele pe care le alegeți, asigurați-vă că nu prezintă nici un pericol pentru copii. Avînd în vedere că folia de aluminiu și unele ambalaje din hîrtie pot conține plumb, acoperiți aceste materiale cu folie adezivă transparentă; la urma urmei, cei mai mulți copii duc la gură tot ce apucă în mînă! Verificați frecvent cutiile din plastic pe care le folosiți. Ele se pot rupe cu ușurință, iar marginile pot fi ascuțite. După ce ați luat în considerare aspectul siguranței și ați luat măsurile necesare, nu există limite legate de confecționarea jucăriilor! Ideile prezentate aici sînt elementare și au ca scop să vă ofere un început bun pentru a reuși să vă confecționați jucării individualizate.

Folosirea jucăriilor

Creativitatea de care puteți da dovadă în confecționarea jucăriilor nu are limite și puteți să vă jucați cu ele împreună cu copilul în cele mai diverse moduri. Nu uitați, acestea sînt

Jucăriile din această carte au drept scop joaca bazată pe explorare, inovație și distracție.

jucării, deci sînt făcute pentru joacă, nu sînt materiale asociate cu o programă, pentru a preda lecții și pentru a exersa. Jucăriile din această carte au drept scop joaca bazată pe explorare, care este inovatoare și distractivă. Nici o jucărie nu face excepție.

7

Jucării destinate dezvoltării conştiinţei de sine

Dezvoltarea conştiinţei de sine

Vederea unui bebeluş se dezvoltă treptat, perfecţionîndu-se în timp. Pe măsură ce i se îmbunătăţeşte văzul, i se îmbunătăţeşte şi percepţia asupra lumii văzute de el. La patru săptămîni, copilul dumneavoastră este deja interesat de feţele apropiate de a lui, situate la aproximativ 20 de centimetri de ochi. La opt luni, veţi observa că îi place să se uite la oamenii care se mişcă prin cameră. Pe măsură ce creşte, copilul îi observă tot mai bine pe oamenii din jur şi îşi admiră propria imagine în oglindă. El va ajunge să-şi cunoască locuinţa şi toate lucrurile din ea. Treptat, copilul dumneavoastră face conexiuni care îl vor determina să se recunoască pe sine şi familia sa. La opt săptămîni, copilul începe să-şi dezvolte conştiinţa de sine.

Este nevoie de trei ani pentru ca un copil să-şi construiască un sentiment bine fundamentat al conştiinţei de sine. Vă revine un rol foarte important în procesul de autodescoperire al copilului. Principala dumneavoastră contribuţie este pur şi simplu să fiţi alături de el cît mai mult posibil şi să-i oferiţi aprobarea şi cît mai mult feedback pozitiv. Jucăriile prezentate aici sînt elaborate în mod special pentru a vă ajuta să interacţionaţi cu copilul într-un mod distractiv şi pozitiv. Ele au capacitatea de a stimula conştiinţa lui de sine şi independenţa crescîndă asociată cu aceasta. Jucăriile pe care vi le prezentăm sînt jucăria numelui, „familia mea", „povestea mea", „prietenii mei", decoraţiunile personalizate pentru cameră, „oglindă, oglinjoară", depozitul de jucării şi sacul de jucării.

Jucăria numelui

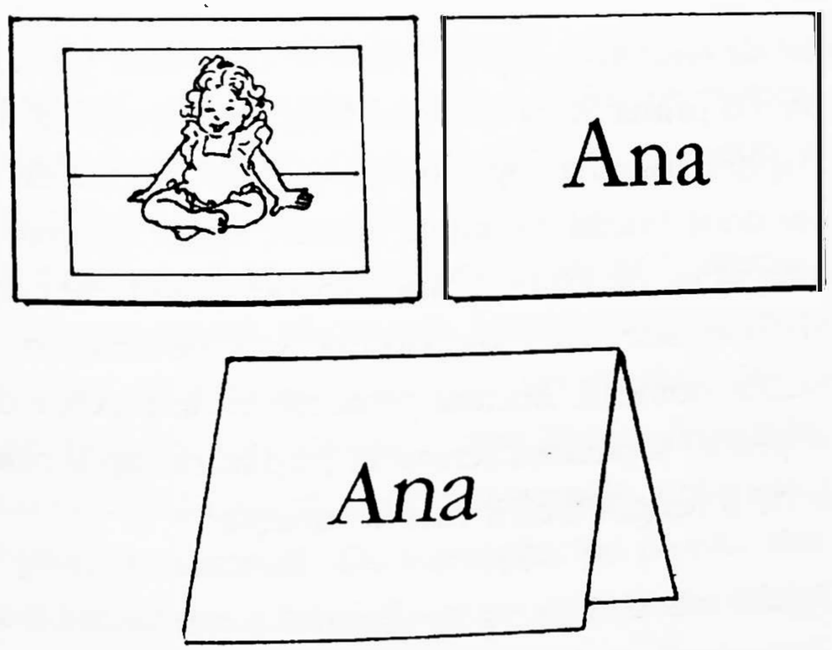

Figura 7.1. *Jucăria numelui*

Vîrsta: de la naştere pînă la 18 luni.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să-şi recunoască imaginea numelui sub forma unui cuvînt şi să-şi recunoască propria imagine sub forma unei fotografii. Cu ajutorul acestei jucării, va învăța treptat că ambele modalități de reprezentare se referă la el însuşi.

Descriere: două bucăți de carton avînd pe una din fețe numele copilului, iar pe cealaltă o fotografie de-a sa (două modalități de a-l învăța pe copil să-şi recunoască propriul nume).

Materiale:

- o fotografie de-a copilului dumneavoastră;
- două cartonaşe neliniate cu dimensiunea de 12 × 20 cm;
- folie adezivă transparentă;
- lipici sau bandă scotch;
- o foarfecă;
- markere sau creioane colorate.

Modul de realizare. Scrieți numele copilului pe o bucată de carton, cu prima literă de tipar. Literele trebuie să fie clare şi mari. Lipiți fotografia copilului pe cealaltă bucată de carton. Lipiți cele două bucăți cu bandă scotch, spate în spate, astfel încît banda să nu fie vizibilă. Apoi acoperiți ambele cartonaşe unite cu folie adezivă transparentă sau laminați-le şi veți obține jucăria numelui. Această protecție va împiedica deteriorarea fotografiei şi pătarea scrisului. Împăturiți apoi cele două cartoane de-a lungul laturii care le unește.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Copiilor le plac cartonaşele şi fotografiile atractive, astfel încît imaginile interesante şi durabile pe care le oferă jucăriile împlinesc ambele cerințe.

Cînd copilul priveşte o față a jucăriei, faceți comentarii referitoare la aceasta şi rostiți-i numele.

De la naştere pînă la trei ani. În primele luni, bebelușul va privi jucăria cînd o veți ține în fața lui. În curînd, va reuşi să o țină singur în mînă şi o va întoarce pentru a o privi pe ambele fețe. Peste puțin timp, o va lua cu el şi o va arăta celorlalți membri ai familiei şi prietenilor, invitîndu-i să o privească şi arătîndu-şi propriul nume şi fotografia.

Familia mea

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să vă ajutați copilul să învețe numele tuturor membrilor familiei. În plus, jucăria are ca scop învățarea conceptului de *familie*.

Descriere: o carte confecționată manual, dintr-un album foto. Vă recomand să puneți fotografiile pe paginile din dreapta, iar etichetele, scrise cu un marker, pe cartonaşe lipite pe paginile din stînga. Pentru fiecare fotografie confecționați o etichetă care să cuprindă numele membrului familiei de pe pagina alăturată. De exemplu, pe pagina din dreapta puneți o fotografie a bunicii, iar pe pagina din stînga, alături, lipiți o etichetă pe care scrieți „Bunica". Prezentați cîte un singur membru al familiei. Includeți toți membrii familiei:

mama, tata, bunicul, bunica, fraţii, surorile, copilul, verii, mătuşile şi unchii. Identificaţi fraţii, surorile, verii, unchii şi mătuşile prin intermediul numelor (de exemplu, „Mătuşa Silvia", „Cici" pentru o soră care poartă acest nume, „Nana" pentru o bunică, dacă i se spune aşa). Această carte nu este doar un simplu album cu poze, ci şi un prim abecedar.

Pentru a apărea în *această* carte, trebuie să fii un membru al familiei! Întrucît cartea are ca subiect membrii familiei, copilul va fi foarte interesat de ea, va dori să o privească tot timpul. Încă de timpuriu, copilul se va familiariza cu membrii familiei şi cu cuvintele care îi denumesc pe aceştia.

Materiale:

- album foto;
- cartonaşe cu dimensiunile de 5 × 7,5 cm, cîte unul pentru fiecare membru al familiei sau pentru fiecare pagină din albumul foto;
- fotografii foarte clare ale tuturor membrilor familiei, care să reprezinte o singură persoană;
- marker sau creion.

Modul de realizare. Scrieţi pe cartonaşe numele fiecărui membru al familiei cu litere mari (prima literă să fie majusculă). Lipiţi fiecare cartonaş pe pagina stîngă, faţă în faţă cu pagina din dreapta, pe care aţi lipit fotografia corespunzătoare. Pentru pagina de titlu, scrieţi pe un cartonaş „Familia mea".

Cînd lipiţi fotografiile în album, respectaţi o aranjare standard. Dacă majoritatea fotografiilor sînt aranjate vertical, însă aveţi cîteva pe orizontală, decupaţi marginile fotografiilor care trebuie puse pe orizontală, ca să se potrivească cu schema generală a aranjării pe verticală. Dacă majoritatea fotografiilor trebuie aranjate pe orizontală, decupaţi marginile fotografiilor

care ar trebui puse pe verticală, ca să poată fi puse pe orizontală.

Cu un marker sau un creion scrieţi clar fiecare nume pe cîte un cartonaş. Lipiţi-l pe pagina din stînga, faţă în faţă cu fotografia corespunzătoare. Lipiţi cartonaşele şi fotografiile respectînd aceeaşi distanţă de marginile paginilor, pentru a obţine un aspect uniform al cărţii.

Cum să utilizaţi această jucărie şi cum să vă bucuraţi de ea

Pînă la 18 luni. Răsfoiţi cartea împreună cu copilul dumneavoastră. Pentru fiecare membru al familiei, arătaţi cu degetul cartonaşul de pe pagina din stînga şi citiţi numele respectiv. Apoi arătaţi cu degetul fotografia de pe pagina din dreapta şi repetaţi numele persoanei. În timp, prin intermediul acestui proces, copilul va învăţa că un cuvînt şi fotografia care îi corespunde sînt două modalităţi de reprezentare a unei persoane reale. Copilul se va uita cu plăcere la fotografiile celor dragi şi în curînd le va rosti numele. Aceasta este o modalitate distractivă pentru fiecare membru al familiei să se delecteze cu fotografiile familiei alături de copil. Totodată, este o bună modalitate de a-i aduce aminte de bunica sau bunicul, precum şi de alţi membri ai familiei care locuiesc departe.

De la naştere pînă la trei ani. Răsfoiţi cartea la fel ca atunci cînd copilul era mai mic. Arătaţi-i numele unui membru al familiei de pe o pagină şi citiţi numele respectiv. Apoi arătaţi-i fotografia persoanei respective de pe pagina din dreapta şi repetaţi-i numele. Prin intermediul repetiţiei şi prin familiarizarea treptată cu această jucărie, copilul va învăţa treptat să citească

singur cartea. La început, puteți citi cu glas tare toate numele; totuși, treptat, lăsați-l pe copil să spună tot mai multe nume, iar dumneavoastră doar indicați-le cu degetul. În curînd, copilul va fi capabil să citească toate cartonașele.

După ce a reușit să stăpînească această variantă a jocului, acoperiți fotografiile și lăsați-l să citească doar cuvintele. În timp, puteți să vă retrageți complet din joc – dați-vă la o parte, relaxați-vă și bucurați-vă privindu-l cum citește singur cartea *Familia mea*!

Povestea mea

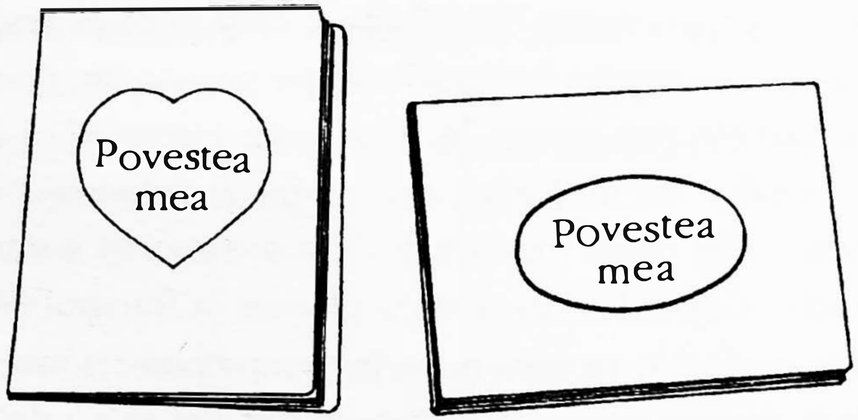

Figura 7.2. *Povestea mea*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să vă ajutați copilul să conștientizeze faptul că a avut în trecut experiențe plăcute. În plus, jucăria este gîndită în așa fel încît să prezinte o poveste foarte interesantă.

Descriere: o carte confecționată manual. Vă recomand să puneți fotografiile pe paginile din dreapta, iar etichetele cu cuvintele scrise pe cartonașe cu un marker pe pagina din

stînga. Pentru fiecare fotografie lipiți pe pagina din stînga cîte un cartonaș cu un număr corespunzător de cuvinte (în funcție de vîrsta copilului).

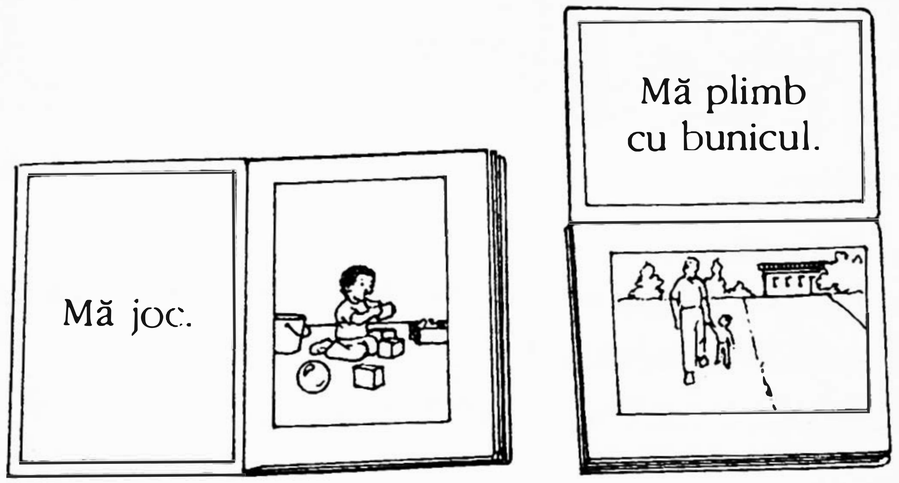

Figura 7.3. *Povestea mea*

Utilizați pentru această carte orice fotografii care au legătură cu copilul dumneavoastră. Acestea pot reprezenta locuri pe care le-a vizitat, casa lui sau oamenii și lucrurile din casă. Fotografiile pot fi legate de o anumită temă, cum ar fi o excursie a familiei sau aniversarea zilei sale de naștere.

Adăugați cuvinte adecvate la aceste fotografii, care să reflecte nivelul lingvistic al copilului (în general, un cuvînt pentru copiii de pînă la un an, două cuvinte pentru cei de pînă la doi ani și trei cuvinte pentru cei de pînă la trei ani). Această carte are poze, dar este și o carte de citit. Întrucît are drept subiect lucruri pe care copilul le știe sau le-a trăit deja, va prezenta un mare interes pentru el și va dori să o privească tot timpul. Prin intermediul repetiției și printr-o familiarizare treptată cu această carte, copilul va face asocieri pozitive cu oamenii, locurile și lucrurile care au semnificație pentru el, precum și cu cuvintele care le reprezintă.

Atunci cînd scrieți etichetele...

În general, folosiți un singur cuvînt pentru copiii de pînă la un an, două cuvinte pentru cei de pînă la doi ani și trei cuvinte pentru cei de pînă la trei ani.

Materiale:

- un album foto;
- cartonașe cu dimensiunile de 10 × 15 cm, egale ca număr cu paginile albumului foto;
- fotografii cu oameni, locuri și lucruri pe care le cunoaște copilul;
- marker sau creion.

Modul de realizare. Adunați fotografiile pe care ați dori să le includeți în această carte. Puneți-le în ordinea în care doriți.

Pentru fiecare fotografie realizați cîte o etichetă. Pe un cartonaș, folosind markerul sau creionul, scrieți un cuvînt sau mai multe care descriu în mod adecvat fotografia respectivă, cu litere de dimensiuni mari. Începeți cu o literă majusculă (de exemplu, „Casă"): Tăiați toate cartonașele cu aceleași dimensiuni și scrieți literele cît mai uniform. Lipiți cartonașele pe centrul paginilor din dreapta ale albumului foto, vizavi de fotografiile pe care le descriu.

Scrieți titlul „Povestea mea" pe un cartonaș, pentru pagina de titlu (prima pagină a cărții).

Plasați fiecare fotografie din albumul foto pe cîte o pagină din dreapta. Toate fotografiile din carte trebuie aliniate fie pe verticală, fie pe orizontală, pentru a crea un efect uniform. De

exemplu, dacă majoritatea fotografiilor dumneavoastră sînt pe verticală și vreți să includeți și cîteva fotografii pe orizontală, decupați-le pe cele din urmă pentru a obține o imagine pe verticală.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pînă la 18 luni. Citiți cartea împreună cu bebelușul dumneavoastră. Arătați cu degetul paginile din stînga și citiți cuvîntul de acolo, apoi indicați fotografia de pe pagina din dreapta și repetați cuvîntul privind fotografia. Prin intermediul acestui proces, copilul va învăța că un anumit cuvînt și fotografia care îi corespunde sînt modalități diferite de a reprezenta același lucru (de exemplu, combinația dintre un cartonaș și o fotografie poate fi identificată drept „Parcul"). Copilului îi va plăcea foarte mult să se uite la fotografii și în curînd va dori să participe, spunînd cuvintele așa cum le spuneați dumneavoastră. Aceasta este o modalitate frumoasă pentru toți de a se bucura de fotografiile familiei împreună cu copilul, în timp ce el își va aminti într-un mod plăcut de experiențele frumoase din trecut.

De la 18 luni la trei ani. Citiți cartea împreună cu copilul dumneavoastră, bucurîndu-vă de fiecare fotografie. Arătați cu degetul pagina din stînga și citiți cuvintele de acolo, apoi arătați fotografia de pe pagina dreaptă alăturată și repetați cuvintele privind fotografia. Prin repetiție și familiarizare, copilul va învăța treptat să citească această carte de unul singur. Mai întîi rostiți dumneavoastră toate cuvintele, însă treptat lăsați-l pe copil să încerce să le spună, pe măsură ce i le arătați. În curînd, copilul va fi capabil să citească toate cuvintele pe care i le arătați.

Jucați apoi un joc nou: acoperiți fotografiile și lăsați-l pe copil să citească singur cuvîntul. În timp, veți reuși să ieșiți cu totul din joc. Puteți să vă relaxați și să vă bucurați privindu-vă copilul cum citește „povestea lui" de unul singur.

Biblioteca „Povestea mea"

După ce veți confecționa o carte de tipul „Povestea mea", probabil vă va face plăcere să faceți mai multe, cîte una bazată pe o anumită temă sau eveniment. Ori de cîte ori developați noi filme foto, faceți cîte două seturi de fotografii, în loc de unul singur. Puteți trimite unele duplicate altor persoane, însă puteți păstra pentru copilul dumneavoastră cîteva imagini care sînt foarte speciale și iubite pentru a le folosi în cărțile din colecția „Povestea mea".

Prietenii mei

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l ajutați pe copilul dumneavoastră să conștientizeze apartenența la grupul său de prieteni. În plus, această jucărie are drept scop să-l învețe pe copil cîteva elemente de vocabular noi, foarte interesante: numele prietenilor lui.

Descriere: o carte specială, confecționată manual, rezervată fotografiilor tovarășilor de joacă ai copilului dumneavoastră. Într-un album foto cu dimensiunile de 10 × 15 cm sau cu dimensiunile pe care le preferați, vor fi plasate pe paginile din dreapta fotografiile individuale ale prietenilor copilului,

iar etichetele care-i identifică pe prieteni prin intermediul numelui vor fi plasate pe paginile din stînga, față în față cu fotografiile lor.

Fotografiile din această carte îi vor reprezenta doar pe prietenii copilului. Dacă nu aveți deja fotografii ale acestora, va trebui să-i rugați pe părinții lor să vi le pună la dispoziție, ca să le puteți folosi în realizarea cărții. Acum aveți o altă carte care îl va fascina pe copilul dumneavoastră și care, în plus, îl va învăța cuvinte noi.

Pentru a denumi fotografiile, aveți grijă să alegeți doar cuvinte corespunzătoare nivelului lingvistic al copilului: folosiți o etichetă cu un singur cuvînt atunci cînd copilul de cel mult un an, perechi de cuvinte pentru copii cu vîrsta cuprinsă între unul și doi ani și sintagme alcătuite din cîte trei cuvinte pentru copiii de pînă la trei ani. *Prietenii mei* este o carte și cu poze, și de citit. Întrucît cartea are drept subiect copiii pe care copilul dumneavoastră îi cunoaște, el va fi foarte interesat de ea și veți vedea că va dori să o răsfoiască în mod repetat!

Materiale:

- album foto;
- cartonașe cu dimensiunile de 10 × 15 cm (un număr corespunzător numărului de pagini al albumului);
- fotografii ale prietenilor copilului;
- marker sau creion colorat.

Modul de realizare. Adunați fotografii ale tovarășilor de joacă ai copilului dumneavoastră. Aranjați-le în ordinea pe care o doriți.

Lipiți fiecare fotografie în albumul foto, pe paginile din dreapta, cîte o fotografie pe fiecare pagină. Aliniați fotografiile în centrul paginii. Toate fotografiile din carte trebuie aliniate fie pe

verticală, fie pe orizontală, pentru a crea un efect uniform. De exemplu, dacă majoritatea fotografiilor dumneavoastră sînt pe verticală și vreți să includeți cîteva fotografii pe orizontală, decupați-le pe cele din urmă pentru a obține o imagine pe verticală.

Pentru fiecare fotografie, realizați cîte o etichetă cu un singur cuvînt, două sau trei cuvinte, în funcție de vîrsta copilului. Decupați cartonașele după aceleași dimensiuni. Cu markerul sau creionul colorat, scrieți pe fiecare cartonaș cuvintele adecvate, cu litere de dimensiuni mari. Prima literă a cuvîntului trebuie să fie majusculă (de exemplu, „Daniel" sau „Daniel zîmbește"). Încercați să scrieți toate cuvintele cît mai uniform. Lipiți fiecare etichetă în centrul paginilor din stînga ale albumului foto, vizavi de fotografiile pe care le reprezintă.

Scrieți cuvintele „Prietenii mei" pe un cartonaș, pentru a obține titlul cărții (situat pe prima pagină a acesteia).

Cum să folosiți această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pînă la 18 luni. Citiți această carte alături de bebelușul dumneavoastră. Începeți cu o pagină din stînga, arătați fotografia cu degetul și citiți cu voce tare numele scris acolo. Apoi arătați cu degetul fotografia de pe pagina corespunzătoare din dreapta și repetați numele. Astfel, copilul va învăța că un anumit cuvînt și fotografia care îi corespunde reprezintă modalități diferite de a denumi același lucru. De exemplu, o combinație dintre o fotografie și un cuvînt ar putea fi *Carla*, acest cuvînt fiind scris pe o pagină, iar fotografia Carlei fiind pe pagina alăturată. Copilului îi va face mare plăcere să privească fotografiile și în curînd va rosti bucuros cuvintele odată cu dumneavoastră. Este o

modalitate plăcută de a te bucura de fotografiile în care apar atît prietenii copilului dumneavoastră, cît și el și o metodă bună de a-l învăța că face parte dintr-un grup social numit „prieteni".

De la 18 luni la trei ani. Citiți cartea împreună cu copilul dumneavoastră. Începînd cu pagina din stînga, arătați cu degetul eticheta și citiți cuvîntul sau cuvintele scrise acolo. Apoi arătați către fotografia de pe pagina opusă și repetați cuvîntul. În timp, prin intermediul acestui joc pe care-l jucați împreună, copilul va deveni capabil să citească singur cartea. Pe măsură ce se familiarizează cu cuvintele și fotografiile, lăsați-l pe el să spună cuvintele, în timp ce dumneavoastră le arătați cu degetul. În curînd, pur și simplu veți indica numele și îl veți asculta pe copil citindu-le de unul singur. Acum e timpul să inventați un joc nou: acoperiți fotografia și lăsați-l pe copil să citească numele. În cele din urmă, „rolul" dumneavoastră va fi pur și simplu să vă relaxați și să vă bucurați privindu-l pe copil cum citește „Prietenii mei" de unul singur.

Realizați mai multe cărți!

După ce v-ați bucurat împreună cu copilul citind această carte despre prietenii lui, puteți merge mai departe, realizînd și alte cărți simple dedicate unor subiecte care prezintă un interes special pentru el. Cărțile pot avea drept subiect jucăriile lui, florile, copacii, animalele și multe alte lucruri. Adunați din reviste fotografii sau imagini cu o anumită temă și respectați indicațiile oferite pentru confecționarea cărții *Prietenii mei*. Nu există o limită a numărului de cărți pe care le puteți confecționa sau pentru creativitatea de care puteți da dovadă în cadrul acestor proiecte atractive.

Decorațiuni personalizate pentru cameră

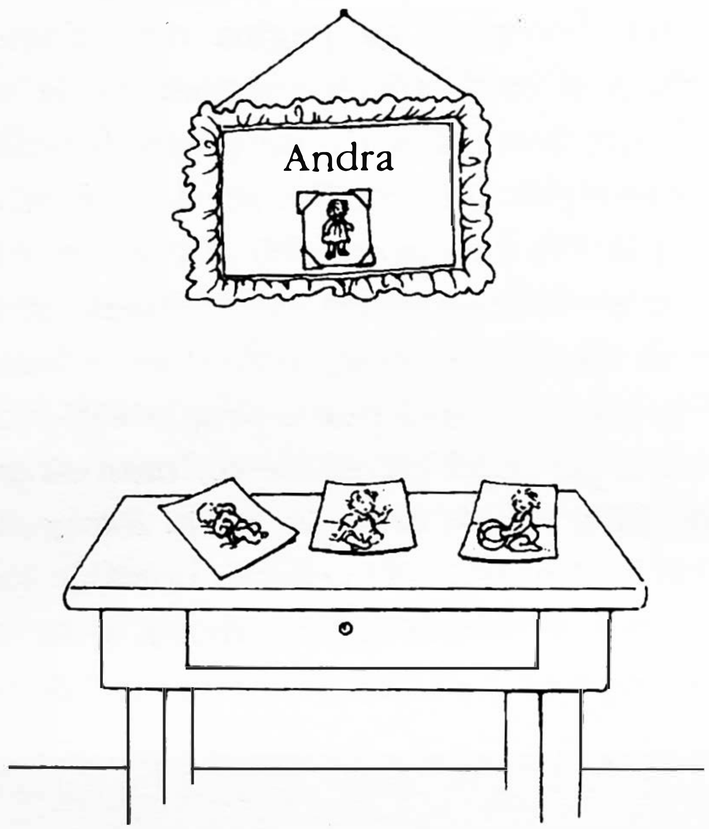

Figura 7.4. *Decorațiuni personalizate pentru cameră*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să-și recunoască imaginea numelui și să o asocieze cu fotografia sa. Totodată, îl veți ajuta să-și dea seama că a evoluat de la stadiul de bebeluș la cel de copil de doi ani, iar el va vedea cum arăta în multe dintre aceste momente intermediare.

Descriere: decorațiunea personalizată pentru cameră este colorată și se aplică pe perete, avînd numele copilului scris cu litere mari, precum și fotografia lui. Așa cum copilul se obișnuiește în timp cu celelalte tablouri și decorațiuni din

casă, se va familiariza și cu aceasta, care îl va ajuta să-și învețe propriul nume.

Materiale:

- o bucată de carton de dimensiunea 30 × 45 cm;
- o fotografie cît mai actuală a copilului dumneavoastră;
- panglică decorativă sau ață colorată;
- resturi de material textil, de tapet sau de hîrtie de ambalaj;
- perforator;
- o bucată de sfoară de 60 cm;
- o foarfecă;
- lipici sau bandă adezivă;
- marker sau creion colorat.

Modul de realizare. Scrieți numele copilului cu litere mari pe bucata de carton cu markerul sau creionul colorat. Prima literă trebuie să fie majusculă. Scrieți cît mai clar, cu litere de dimensiuni mari, ușor de citit.

Faceți patru colțare din panglică pentru fotografie și lipiți-le pe centrul bucății de carton, respectînd dimensiunile fotografiei copilului. Fixați fotografia în colțare. Schimbați fotografia pe măsură ce crește copilul, ca să fie tot timpul actuală. Nu trebuie să puneți în altă parte fotografiile vechi; puneți fotografiile noi peste cele anterioare. Astfel, veți avea o colecție de fotografii ordonată cronologic, ce arată cum s-a schimbat copilul dumneavoastră de cînd era bebeluș și pînă la vîrsta de trei ani.

Cu ajutorul panglicii sau al ației colorate, confecționați literele numelui copilului. Lipiți-le pe carton cu lipici (sfoara mai groasă, de ambalaj, are o textură plăcută și iese în evidență). Pentru a confecționa un chenar în jurul cartonului și pentru a-l decora mai frumos, folosiți resturi textile, de

tapet sau de hîrtie de ambalaj. Acest lucru nu necesită indicații speciale – cu cît dați dovadă de mai multă creativitate, cu atît mai bine! După ce ați terminat de decorat cartonul, faceți cîte o gaură în cele două colțuri din partea de sus. Treceți o panglică sau o bucată de sfoară prin găuri și atîrnați ceea ce ați realizat într-un loc vizibil, pe un perete din camera copilului.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pînă la 18 luni. Dimineața, cînd vă ridicați copilul din pătuț sau cînd îi spuneți „bună dimineața", duceți-l la decorațiunea personalizată pentru cameră, arătați-i numele lui și rostiți-l, apoi arătați-i fotografia și repetați-i numele. Astfel, copilul va învăța că numele său denumește imaginea din fotografie.

De la 18 luni la trei ani. În fiecare dimineață sau în fiecare seară, duceți copilul la decorațiunea personalizată. Arătați-i numele, rostiți-l, apoi arătați-i fotografia și spuneți-i din nou numele. Din cînd în cînd, scoateți fotografia din colțare, împreună cu toate celelalte fotografii strînse în spatele ei. Puneți-le pe o masă în ordine, pentru a-i arăta copilului evoluția de la primele fotografii la ultimele. Arătați-i pe rînd fiecare fotografie și cum a crescut de la stadiul de bebeluș la copilul mare de astăzi. Treptat, lăsați-l pe copil să participe cît mai mult la ordonarea cronologică a fotografiilor.

Oglindă, oglinjoară

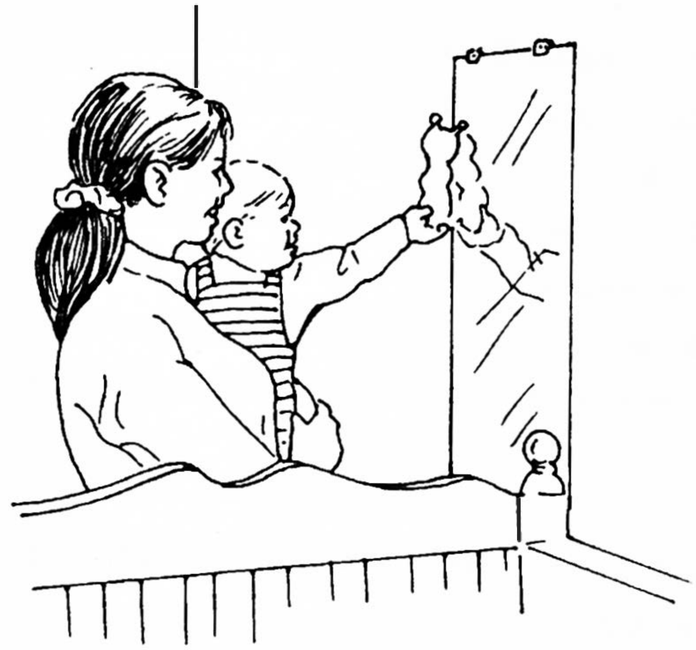

Figura 7.5. *Magia oglinzii*

Figura 7.6. *Oglindă incasabilă*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-i oferiți copilului ocazia de a-și folosi imaginea reflectată în oglindă drept stimul pentru dezvoltarea cognitivă, socială și lingvistică.

Descriere: o oglindă pentru joacă. Folosiți o oglindă mai mare, atîrnată pe perete sau o oglindă mai mică, incasabilă, pe care copilul să o poată ține în mînă.

Materiale: o oglindă atîrnată pe perete sau o oglindă incasabilă, de jucărie.

Modul de realizare. Folosiți o oglindă pe care o aveți deja atîrnată pe un perete sau cumpărați o oglindă incasabilă.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pînă la 18 luni. Arătați-i copilului imaginea sa în oglindă. Distrați-vă cu această experiență și observați ce se întîmplă. Lăsați-vă călăuzit de el. Cînd se uită în oglindă și reacționează la propria imagine, expresia feței sale se va schimba. Cînd își schimbă expresia feței, va reacționa din nou la imaginea pe care o vede, de parcă ar fi o imagine nouă. Veți observa că aceste reacții se vor repeta de multe ori. Acest joc simplu îl ajută pe bebeluș să se cunoască pe sine tot mai bine.

De la 18 luni la trei ani. Continuați să desfășurați activitatea descrisă anterior. Completați jocul cu alte exerciții mai concrete. Țineți copilul de talie în fața oglinzii și observați cum reacționează la imaginea din oglindă. Dacă dumneavoastră faceți un gest în fața oglinzii (de exemplu, salutați cu mîna sau zîmbiți), copilul vă va răspunde la fel. Dacă rostiți cîteva sunete (de exemplu, spuneți „tic-tic-tic" sau „la-la-la"), copilul va scoate

aceleași sunete sau cel puțin va încerca acest lucru. Dacă vedeți copilul făcînd un anumit gest sau scoțînd un sunet, imitați-l ; totodată, încurajați-l să facă mai multe gesturi și să rostească mai multe sunete.

Suportul pentru jucării

Figura 7.7. *Suportul pentru jucării*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l ajutați pe copil să-și dezvolte independența și să știe unde este locul anumitor obiecte, ca să devină capabil să-și strîngă propriile lucruri.

Descriere: suportul pentru jucării este în realitate un sac destinat acestora. Buzunarele sale trebuie să fie suficient de mari, astfel încît copilul să poată introduce și să scoată jucăriile cu ușurință.

Atribuiți fiecărei jucării un loc într-un anumit buzunar și puneți jucăria respectivă numai în buzunarul respectiv. Cu ajutorul acestui sac pentru jucării ușor de utilizat, copilul va învăța să-și găsească singur jucăriile, va începe să-și dezvolte simțul ordinii și să aibă grijă de lucrurile sale.

Materiale:

- un sac de jucării pentru copii, disponibil în majoritatea magazinelor pentru copii;
- bucăți scurte de sfoară sau panglică, cu ajutorul cărora sacul să fie prins de un suport;
- cîteva jucării de pluș mai mari, de dimensiunea unui pumn.

Modul de realizare: agățați sacul pentru jucării de pătuț, de țarcul de joacă, de o ușă sau de un perete.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pînă la nouă luni. Puneți cîte o jucărie de pluș în fiecare buzunar al suportului pentru jucării. Acesta va deveni un element decorativ al pătuțului, depozitînd totodată jucăriile în ordine. Adunați în fiecare seară jucăriile împrăștiate din pătuț și puneți-le în buzunarele sacului. În dimineața următoare, le veți scoate și le veți pune înapoi în pătuț, pregătite de joacă.

De la nouă la 18 luni. Puneți una dintre jucăriile de pluș preferate ale copilului în fiecare buzunar al sacului. Seara, veți strînge toate jucăriile din pătuț, din țarcul de joacă sau din alte locuri și-l veți urmăriți pe copil cum le scoate de acolo dimineața. Dacă veți atașa suportul pentru jucării de leagăn,

veți putea dormi mai mult dimineața, deoarece copilul va învăța să-și ia singur jucăriile cu care să se joace.

De la 18 luni la trei ani. Puneți cîte o jucărie de pluș în fiecare buzunar al suportului pentru jucării. Atîrnați-l într-un loc în care copilul să poată avea acces la jucăriile din buzunarele acestuia. Acum veți utiliza activitatea cu scopul de a-l învăța că obiectele care îi aparțin trebuie puse în ordine atunci cînd joaca s-a încheiat. Copilul s-a obișnuit deja să vadă jucăriile „la locul lor". Discutați cu el despre locul fiecărei jucării în buzunarul atribuit. Apoi luați o jucărie și spuneți-i copilului să o pună la locul ei. În continuare, luați două jucării și spuneți-i copilului să le pună pe fiecare la locul ei. Procedați la fel cu trei jucării și așa mai departe. Prin intermediul jocului și repetiției, încercați să-l învățați pe copil să pună toate jucăriile în buzunarele atribuite lor din depozitul de jucării, fapt care îi va dezvolta sentimentul că a realizat ceva și îi va cultiva independența.

Sacul cu jucării

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: veți avea la dispoziție o modalitate ușoară de a transporta jucăriile dintr-un loc în altul. Cu ajutorul acestui sac ușor de utilizat veți putea depozita și curăța o parte dintre jucăriile copilului.

Descriere: un sac pentru rufe, o geantă din material textil sau o geantă de plajă, utilizată pentru a depozita jucăriile.

Materiale: un sac sau o geantă din material textil, de orice tip doriți.

Modul de realizare. Alegeţi un sac sau o geantă de ce tip doriţi. Puneţi în ea o parte dintre jucăriile copilului.

Cum să utilizaţi această jucărie şi cum să vă bucuraţi de ea

Dacă aveţi unul sau mai mulţi saci pentru jucării, veţi dispune de o modalitate simplă de a lua jucăriile cu dumneavoastră oriunde doriţi : în altă cameră sau locuinţă, precum şi într-un loc unde trebuie să-l ţineţi ocupat pe copil. Dacă aveţi o colecţie de jucării grupate în acest scop, vă va fi mai uşor să plecaţi cu ele oricînd.

8

Jucării pe tema culorilor

Recunoaşterea culorilor

Imediat ce vederea bebeluşului se îmbunătăţeşte, el va începe să distingă culorile. Jucăriile descrise în acest capitol – cutii, cărţi, cartonaşe, lăzi colorate şi variantele lor – îi vor oferi copilului experienţe care-l vor ajuta să identifice culorile. Totodată, prin intermediul acestor jucării, el va învăţa în timp numele culorilor şi-şi va dezvolta aptitudinile de a manipula obiecte, jucîndu-se cu acestea. Obiectele colorate stimulează jocul, creativitatea şi distracţia, iar în acelaşi timp îl învaţă pe copil o serie de concepte fundamentale. Jucîndu-se cu obiectele din cutiile colorate, copilul va avea ocazia să experimenteze diverse concepte – *tare/moale*, *aspru/fin*, *mare/mic* şi multe altele. De asemenea, va învăţa multe alte cuvinte, pentru că dumneavoastră veţi rosti numele diferitelor obiecte în timp ce

vă jucați alături de el. Cărțile colorate vor avea poze atractive, care îi vor plăcea și îi vor oferi informații diverse.

Cutiile colorate

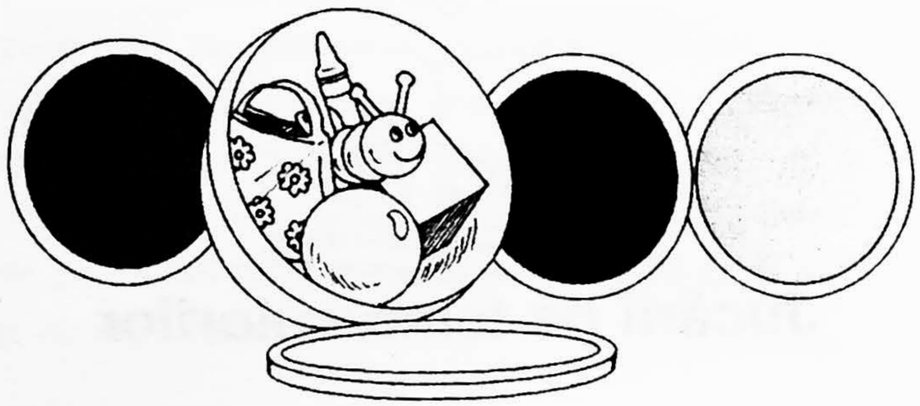

Figura 8.1. *Cutiile colorate*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să identifice culorile și să-i oferiți experiența manipulării unor obiecte diverse și a însușirii unor concepte cum ar fi sortarea, clasificarea, dezvoltarea vocabularului și număratul.

Descriere: patru cutii mari, cu capace de culoare roșie, galbenă, verde și albastră, conținînd obiecte corespunzătoare culorii capacului.

Materiale:

- patru cutii mari din plastic cu capace. Puteți folosi cutii de un litru, doi sau patru litri;
- patru foi colorate (roșie, galbenă, albastră și verde), suficient de mari pentru a acoperi capacele cutiilor, de orice textură doriți (de exemplu, din pîslă, hîrtie netedă sau carton);

- o foarfecă;
- lipici;
- obiecte mici, care să încapă în cutii, cîte trei sau patru pentru fiecare culoare (roșii, galbene, albastre și verzi).

Modul de realizare. Alegeți cîte o foaie colorată pentru fiecare cutie, astfel încît fiecăreia să-i corespundă o culoare diferită. Schițați conturul capacului pe foaia respectivă, decupați în funcție de contur și lipiți cercul roșu, cel galben, cel albastru și cel verde pe capacul corespunzător folosind cîte o culoare diferită pentru fiecare cutie. Dacă veți folosi materiale cu texturi interesante, cum ar fi pîslă moale sau folie netedă, jucăria va avea o valență suplimentară, oferindu-i copilului un element plăcut de pipăit și de privit. Lipiți foaia decupată pe capacul cutiei corespunzătoare.

Puneți în fiecare cutie obiecte de aceeași (sau aproximativ aceeași) culoare. De exemplu, obiectele roșii pe care le-ați adunat vor fi puse în cutia cu capacul roșu. Procedați la fel și cu celelalte cutii colorate. Aveți grijă ca obiectele pe care le-ați ales să fie curate și sigure, astfel încît să se poată juca cu ele și copiii foarte mici (să nu fie prea mici, ca să nu poată fi înghițite, să nu fie aspre, sparte și să nu aibă colțuri ascuțite). În plus, alegeți pentru cutiile colorate obiecte care să fie interesante de privit și de atins. Bucăți mici de panglică roșie, cuburi verzi din plastic, plase galbene, fără capse, în care se vînd lămîile, linguriță albastre din plastic, bucăți de hîrtie colorată și diverse piese de la unele jucării mai vechi sînt obiecte ce stîrnesc interesul, numai bune pentru a umple aceste cutii. Căutați prin casă obiecte pe care nu le mai folosiți și pe care în mod obișnuit le-ați arunca. În fiecare locuință există comori ascunse de acest fel!

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naştere pînă la 18 luni. Bebeluşilor şi copiilor le place foarte mult să golească şi să umple cutiile şi sînt atraşi de obiectele cu anumite texturi. Jucați-vă cu cîte o singură cutie. Urmăriți-l pe copil cum scoate jucăriile una cîte una şi apoi puneți-le înapoi sau inventați un alt joc în funcție de nivelul de interes al copilului. O idee ar fi să răsturnați cutia şi să ascundeți sub ea unul dintre obiecte. Altă idee este să numărați obiectele unul cîte unul. Pe măsură ce dumneavoastră sau copilul ridicați fiecare obiect, spuneți cu glas tare ce culoare are („panglică roşie", „lingură roşie", „cub roşu" şi aşa mai departe). Bunica şi bunicul vor inventa propriile jocuri cu aceste cutii şi toți cei care vor participa vor denumi cutiile în funcție de culoarea lor. În curînd, copilul va fi capabil să vă aducă exact cutia colorată pe care i-o cereți, iar într-o bună zi îl veți auzi pronunțînd numele culorilor. Această jucărie poate fi utilizată absolut la orice vîrstă. Chiar dacă bebeluşul încă nu stă aşezat, îl puteți ține în brațe şi puteți rosti denumirile culorilor obiectelor pe măsură ce i le arătați.

De la 18 luni la trei ani. Acum a venit timpul activităților mai avansate în privința culorilor.

Faceți un turnuleț. Este distractiv să puneți una peste alta cutiile colorate! Cele cu volumul de un litru sînt cele mai potrivite pentru acest lucru, dar şi cutiile de alte dimensiuni pot fi folosite în acest scop. Împreună cu copilul dumneavoastră, puteți folosi două, trei sau toate cele patru cutii colorate.

Sortați jucăriile. Pentru început, deschideți două cutii colorate şi goliți-le conținutul pe podea. Amestecați obiectele, iar apoi ajutați-l pe copil să le sorteze în funcție de culori, astfel încît

să poată fi puse în cutia colorată corespunzătoare, sau sortați-le în funcție de mărime, formă sau textură.

Vînătoarea de comori. Împreună cu copilul dumneavoastră, vă puteți juca într-un mod creativ cu obiectele din cutiile colorate. Folosiți cît mai multe cuvinte cînd vorbiți despre fiecare obiect atunci cînd vă jucați cu el. O floare din mătase poate fi descrisă ca fiind „roşie", „mică", „moale", „parfumată" (dacă într-adevăr aşa este), „un trandafir", „frumoasă" şi aşa mai departe. Copilul poate duce cu el o cutie colorată şi îşi poate aduna lucrurile împrăştiate prin casă sau grădină (sub supravegherea dumneavoastră, desigur). Puteți pune obiecte colorate într-o cameră, iar apoi îl veți trimite să găsească obiecte potrivite pentru a fi puse într-o anumită cutie colorată. El poate căuta obiecte pentru una sau mai multe cutii colorate, în funcție de cît de elaborat doriți să fie jocul. Puteți să-i dați copilului o găletuşă pentru nisip şi să-l lăsați să adune obiecte de culoarea acesteia.

Cărțile colorate

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copilul dumneavoastră să identifice culorile. Totodată, cărțile colorate îi oferă ocazia să înveție cuvinte.

Descriere: patru cărți colorate diferit, făcute din patru dosare, cu cîte trei inele, de diferite culori, în care ați montat foi de carton de aceeaşi culoare ca a dosarului (puteți folosi şi hîrtie albă). Fiecare carte colorată cuprinde imagini din reviste sau cataloage şi materiale cu diverse texturi, de aceeaşi culoare ca şi dosarul. Pe fiecare pagină este lipită o singură

imagine, iar sub ea este prinsă cu un marker negru sau colorat o etichetă simplă.

ura 8.2. *Cărți colorate*

Figura 8.3. *Cărți colorate*

Materiale:

- patru dosare cu trei inele, de culoare roșie, galbenă, albastră și verde;

- carton colorat; cîte cinci foi de fiecare culoare (roșu, galben, albastru și verde) sau 20 de foi (cîte cinci pentru fiecare carte) albe;
- perforator cu trei găuri;
- diverse reviste și cataloage vechi sau alte surse de poze viu colorate;
- bucăți de materiale cu textură deosebită (de exemplu, o panglică de 15 cm, o bucată de plasă împletită cu laturile de 15 cm sau o bucată de pîslă de aceleași dimensiuni);
- o foarfecă;
- lipici sau bandă adezivă;
- markere sau creioane colorate roșii, galbene, albastre și verzi sau negre;
- folie adezivă transparentă (opțional).

Modul de realizare. Folosind perforatorul, faceți găuri în carton ca să puteți prinde paginile în dosar. Puneți cîte cinci foi de aceeași culoare sau cinci foi albe în fiecare dosar. Cu markerul sau creionul colorat de aceeași culoare ca dosarul sau negru scrieți titlul cărții pe fiecare dosar: *Cartea roșie*, *Cartea galbenă*, *Cartea albastră* sau *Cartea verde*. Decupați imagini colorate din reviste sau cataloage și lipiți-le, cîte una pe fiecare pagină, în cartea colorată adecvată.

Scrieți etichete simple pentru fiecare imagine folosind un marker sau un creion colorat negru pentru cărțile cu pagini colorate. În cazul cărților cu pagini din hîrtie albă, folosiți un marker de culoarea corespunzătoare.

Pentru copiii mai mici de 18 luni, folosiți pentru etichetă combinații de cîte două cuvinte, cum ar fi „Minge albastră", „Mașină roșie" și „Panglică galbenă". În cazul copiilor cu vîrsta cuprinsă între 18 luni și trei ani, etichetele pot avea trei

cuvinte (de exemplu, „Mingea mea albastră", „Mașina cea roșie", „Panglica este galbenă"). Panglicile, plasele împletite și alte materiale cu texturi interesante sînt foarte potrivite pentru aceste cărți, mai ales dacă dosarele în care le puneți au buzunare în care le puteți aduna.

Laminați paginile sau, dacă vreți, acoperiți-le cu folie adezivă transparentă, pentru a le face mai durabile. Nu trebuie să confecționați toate cele cinci pagini ale cărții încă de la început – confecționați cîte una sau două și adăugați alte obiecte cu textură interesantă pe măsură ce le găsiți.

Cum să folosiți această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la 18 luni. Citiți-i aceste cărți copilului dumneavoastră. Arătați cu degetul fiecare cuvînt, pe măsură ce-l rostiți. După multe repetiții și atunci cînd copilul va fi pregătit pentru asta, lăsați-l să participe, spunînd cuvintele pe care le recunoaște. Peste un timp, cereți-i copilului să vă aducă o anumită carte colorată ca să o citiți și lăsați-l pe el să aleagă cartea corectă.

De la 18 luni la trei ani. Continuați să citiți aceste cărți împreună cu copilul dumneavoastră pe măsură ce crește, arătîndu-i în același timp fiecare cuvînt. În această etapă, lăsați copilul să fie principalul cititor. Completați-l, spunînd cuvintele pe care nu reușește să le recunoască atunci cînd i le arătați.

De asemenea, pe cît posibil, lăsați copilul să participe împreună cu dumneavoastră la alegerea imaginilor pentru aceste cărți.

Cartonașele colorate

Figura 8.4. *Cartonașe colorate*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să recunoască patru cuvinte care descriu culori (*roșu*, *galben*, *verde* și *albastru*) prin intermediul repetiției și familiarizării.

Descriere: opt cartonașe cu dimensiunile de 12,5 × 20 cm cu numele culorii scris cu litere colorate pe o parte și cu negru pe cealaltă. Folosiți cartonașele în diverse activități de sortare și potrivire a lor.

Materiale:

- 16 cartonașe cu dimensiunile de 12,5 × 20 cm;
- folie adezivă transparentă sau material pentru laminat (suficient pentru a acoperi întregul cartonaș, plus o margine de un centimetru de jur împrejur);
- o foarfecă;
- lipici sau bandă adezivă;
- markere sau creioane colorate roșii, galbene, albastre, verzi și negre.

Mod de realizare. Scrieți cuvîntul *Roșu* cu un marker sau cu un creion colorat roșu pe două cartonașe. Începeți fiecare

cuvînt cu majusculă și scrieți restul cuvîntului cu litere mici. În jurul cartonașului faceți un chenar de aceeași culoare, ca să fie mai interesant. Confecționați cîte două cartonașe asemănătoare pentru fiecare dintre culorile rămase : galben, albastru și verde. Apoi confecționați un set de alte opt cartonașe colorate, care să aibă chenarele și denumirile culorilor scrise cu negru. Scrieți literele mare și clar.

Lipiți cartonașele pe care ați scris cu negru denumirile culorilor pe spatele cartonașelor corespunzătoare pe care ați scris cu markere sau creioane colorate denumirile culorilor, astfel încît pe o parte denumirea culorii să fie scrisă cu negru, iar pe cealaltă parte cu o altă culoare. Acoperiți toate cartonașele cu folie adezivă transparentă sau laminați-le și veți obține opt cartonașe cu care vă puteți juca în diverse moduri, cîte două pentru fiecare culoare.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la 12 luni. Pe parcursul acestui an, lăsați-l pe copil să conducă jocul. Începeți arătîndu-i doar latura roșie a cartonașului roșu. Lăsați-l să se obișnuiască cu acest cuvînt, apoi arătați-i cealaltă față a cartonașului, pe care este scris cu negru cuvîntul *Roșu.* Copiilor le place să țină în mînă cartonașele și să se joace cu ele, așa că lăsați-l pe copil să apuce cartonașul cînd poate face acest lucru. Nu există nici o regulă; indiferent pe ce față întoarce cartonașul, spuneți numele culorii care este scris pe acesta.

După ce observați că bebelușul s-a obișnuit cu acest cartonaș, luați al doilea cartonaș roșu. Indiferent cum le ține

sau pe care față a lor se uită, este foarte bine. Rolul dumneavoastră este să continuați să le denumiți cu ajutorul cuvîntului *roșu* ori de cîte ori le vede. Cînd considerați că bebelușul este pregătit pentru o schimbare, urmați aceeași procedură pentru cartonașul galben și pentru celelalte. Folosiți doar cîte o pereche de cartonașe. În acest interval, nu amestecați cartonașe de culori diferite.

De la 12 luni la 24 de luni. Cînd copilul cunoaște bine fiecare dintre cele patru cartonașe – roșu, galben, verde și albastru –, dați-i *toate* cartonașele ca să se joace cu ele în același timp. Acum puteți începe să inventați dumneavoastră jocuri cu cartonașele : asociați-le cu alte obiecte colorate din cameră, ascundeți-le, numărați-le și multe altele. Continuați să numiți culorile cînd vă jucați cu cartonașele. Distracție plăcută!

De la doi ani la trei ani. Acum, cînd ați depășit etapa jocurilor fără reguli, jucați-vă cu potrivirile posibile. Aveți libertatea de a varia aceste reguli.

- *Primul joc al perechilor.* De exemplu, puteți pune toate cartonașele la un loc, într-un teanc. Vedeți cîte perechi puteți extrage din fiecare, pînă ce se termină toate cartonașele. Puneți toate cartonașele la loc și reluați jocul.
- *Al doilea joc al perechilor.* Alegeți patru cartonașe de patru culori diferite. Extrageți pe rînd cîte o carte din teanc și faceți perechi cu unul dintre primele cartonașe. Apoi faceți perechi fețele negre ale cartonașelor cu cele colorate, iar apoi fețele negre între ele.

Lăzile colorate

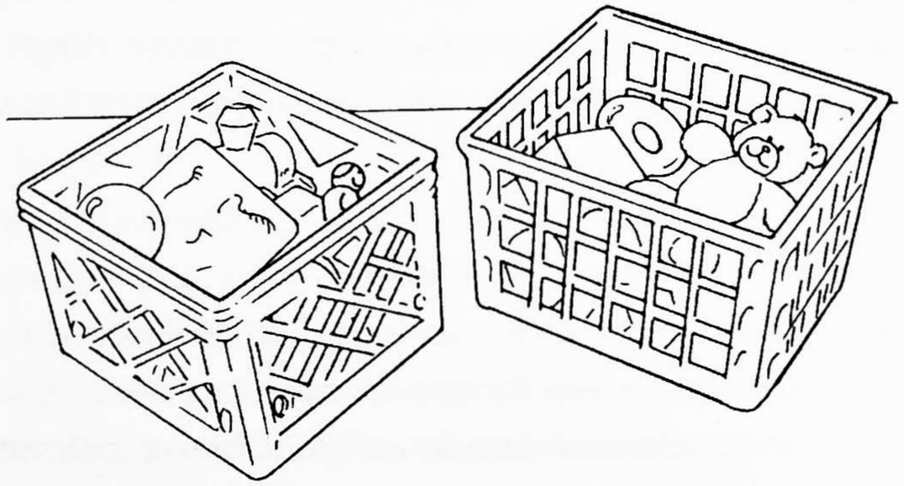

Figura 8.5. *Lăzile colorate*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: stimularea identificării culorilor; crearea unui sistem eficient de rotaţie a jucăriilor prin intermediul acesteia.

Descriere: patru lăzi colorate în roşu, galben, albastru şi verde. În fiecare lădiţă se pun jucării avînd culori corespunzătoare.

Materiale:

- patru lădiţe colorate în roşu, galben, albastru şi verde;
- jucării colorate sau obiecte din gospodărie de aceeaşi culoare cu lădiţele. Numărul jucăriilor din fiecare lădiţă depinde de dimensiunile jucăriilor disponibile pentru fiecare culoare.

Modul de realizare. Adunaţi jucăriile copilului sau orice alte obiecte din gospodărie cu care se poate juca în siguranţă şi sortaţi-le pe culori în cele patru lădiţe colorate. Puneţi

lădiţele cum preferaţi: una peste cealaltă sau una lîngă alta, în funcţie de spaţiul disponibil.

Cum să utilizaţi această jucărie şi cum să vă bucuraţi de ea

De la naştere pînă la 18 luni. Daţi-i copilului cîte una dintre cele patru lădiţe pentru intervale scurte de timp, cum ar fi o zi, cîteva zile sau o săptămînă. Păstraţi lădiţa la vedere atît timp cît copilul este interesat de ea. Cînd copilul începe să-şi piardă interesul, puneţi lădiţa la loc, lîngă celelalte şi oferiţi-i o lădiţă de altă culoare. Prin rotaţie, utilizaţi toate cele patru lădiţe colorate. Spuneţi-i copilului numele fiecărei culori cînd vă jucaţi cu obiectele din ea. Astfel, veţi facilita procesul de învăţare a culorilor.

De la 18 luni la trei ani. Scoateţi cîteva jucării din fiecare cutie colorată şi lăsaţi-l pe copil să pună jucăriile în lădiţele ce au culorile corespunzătoare. Dacă este necesar, ajutaţi-l.

Pentru a vă juca, folosiţi la început o singură cutie. Lăsaţi-l pe copil să aleagă lădiţa cu care vrea să se joace. Învăţaţi-l să pună toate jucăriile înapoi în lădiţă după ce nu se mai joacă cu ele, spunîndu-i că trebuie puse în aceeaşi lădiţă, deoarece toate au aceeaşi culoare. Imediat după ce au fost strînse celelalte jucării, lăsaţi-l să aleagă altă lădiţă pentru a se juca.

Cînd copilul este pregătit, lăsaţi-l să aleagă *două* lădiţe pentru a se juca cu ele. Făcutul ordinii va deveni o sarcină puţin mai avansată. Dacă este pregătit pentru această activitate, îi va face plăcere să sorteze jucăriile în funcţie de culori şi apoi să pună cutiile colorate la locul lor.

9

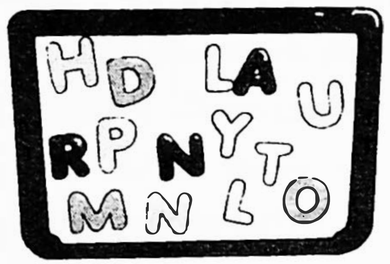

Jucării pe tema literelor

Recunoaşterea literelor

Pînă nu demult, cercetătorii considerau că învăţarea literelor alfabetului este o sarcină abstractă pentru copii, însă de fapt aceştia învaţă literele într-un mod asemănător celui în care învaţă să recunoască şi să numească alte imagini pe care le văd deseori. Trăim într-o lume a semnelor şi a scrisului, iar aceste simboluri deseori întîlnite exercită o influenţă extrem de importantă în mediul înconjurător. Nu este prea devreme ca bebeluşul dumneavoastră să cunoască literele încă de mic.

Cartonaşele cu litere

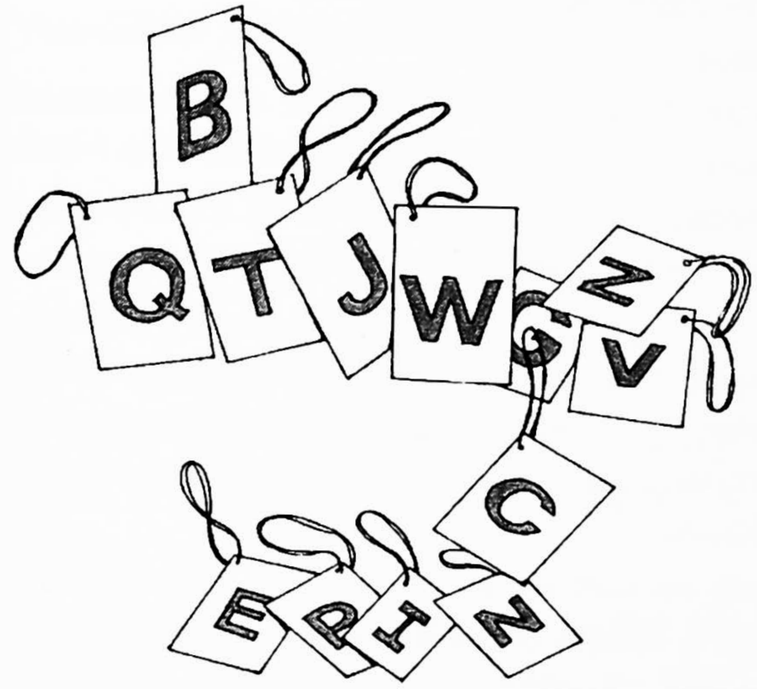

Figura 9.1. *Cartonaşe cu litere*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învăţaţi pe copil să recunoască şi să numească literele alfabetului prin intermediul repetiţiei şi familiarizării.

Descriere: 13 cartonaşe cu dimensiunile de 10 × 15 cm, fiecare avînd cîte o literă diferită a alfabetului pe fiecare parte a cartonaşului. De colţul fiecărui cartonaş este prinsă o aţă, astfel încît să poată fi agăţat de scaunul pentru luat masa sau de clanţa uşii. Dacă scaunul nu are nici un colţ de care să le puteţi atîrna, literele pot fi agăţate de un dulap din apropierea scaunului. Dacă nu aveţi unde să le atîrnaţi în casă, creaţi un loc special pentru ele, punînd cîteva cîrlige cu ventuză pe un perete, cum ar fi cel din bucătărie, de lîngă scaunul copilului.

Materiale:

- 13 cartonașe cu dimensiunile de 10 × 15 cm;
- un set de abțibilduri cu litere majuscule, de 5-8 cm (disponibile în papetării);
- perforator;
- 13 bucăți de sfoară sau panglică de aproximativ 30 cm lungime;
- o foarfecă;
- folie adezivă transparentă sau de laminat.

Modul de realizare. Lipiți literele pe ambele părți ale cartonașelor, începînd cu A și B pe același cartonaș și pînă la Y și Z. Acoperiți toate cartonașele cu folie adezivă transparentă sau laminați-le.

Perforați un colț de sus al fiecărui cartonaș, apoi treceți prin el cîte o bucată de sfoară sau panglică. Legați capetele sforii, formînd o buclă.

Cum să utilizați această jucărie și cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la un an. Începeți cu cartonașul cu literele A și B. Lăsați-l pe copil să se joace cu el. Probabil îi va face plăcere să țină în mînă și să se joace cu un cartonaș cu buclă. Cînd vedeți că se uită la litera *B*, spuneți-i: „Uite-l pe *B*!". Puteți să i-l arătați și pe *A*, însă vă veți distra mai bine cu *B*, fiind unul dintre primele sunete pe care le învață un copil. Rostiți-l pe *B* la fel cum pronunțați denumirile altor obiecte din jurul copilului (alimentele pe care le mănîncă, o cană, o lingură și așa mai departe). Prezentați-i acest cartonaș ca și cum ar fi un obiect obișnuit.

Cînd observați că reușește să-l recunoască pe *B*, puneți-l deoparte și dați-i cartonașul cu literele C și D. Lăsați-l să se joace și cu el. Cînd vedeți că se uită la *D*, spuneți-i: „Uite-l pe D!". Puteți să i-l arătați și pe *C*, însă vă veți distra mai mult cu *D*, care e considerat al doilea sunet pe care copilul învață să-l pronunțe.

Prezentați-i acest cartonaș cu litere la fel de relaxat ca și în cazul cartonașului cu litera *B*. La un moment dat, vă veți da seama că recunoaște litera *D*.

După cartonașele cu literele *B* și *D*, prezentați-i copilului prima literă a numelui său. Continuați să-i oferiți cîte un cartonaș cu litere, pînă ce va învăța să le recunoască pe toate. Apoi luați-o de la capăt cu litera *A*. Dacă doriți, continuați cu restul literelor în ordine alfabetică.

Nu uitați, cartonașele cu litere sînt jucării ale copilului dumneavoastră și trebuie să se distreze cu ele. Le are la îndemînă ca orice alte imagini (clovni, rațe, iepurași etc.) pe care doriți să i le prezentați. Sînt imagini pe care le poate privi, de care se poate bucura și pe care le poate reține.

În cazul cartonașelor cu litere, nu veți fi singurul profesor al bebelușului. Probabil că și alte persoane care îl vor vedea pe copil privind o literă îi vor confirma numele acesteia: „Uite, ai în mînă un *B*". Astfel de repetiții în joacă facilitează foarte mult învățarea.

De la un an la doi ani. Acum, cînd copilul dumneavoastră merge mai mult și are un control mai bun al motricității fine, poate face mai multe lucruri cu aceste cartonașe cu litere. Le poate agăța și le poate lua de pe clanța ușii, de pe scaunul pentru luat masa, de pe mînerele de la ușile dulapurilor și de pe cîrligele pe care i le-ați pus la dispoziție. Copilul trebuie

doar să vadă literele cît mai des și să vă audă din cînd în cînd spunîndu-le numele, iar în timp le va învăța pentru totdeauna.

De la doi ani la trei ani. După ce cunoaște toate literele, copilul, care a împlinit vîrsta de doi ani, iubește probabil jocurile în care literele scrise sînt relaționate cu sunetele care le corespund. Distrați-vă asociind pe rînd literele cu primul sunet al denumirii unor obiecte. Alegeți pe rînd cîte una dintre cele 13 cartonașe cu litere, apoi puneți cartonașul respectiv pe un obiect care începe cu litera respectivă. De exemplu, puteți pune litera *U* pe ușă, *C* pe o carte, *P* pe un prosop și *D* pe un dulap. Distrați-vă cu literele, mutîndu-le dintr-un loc în altul prin toată casa. Ajutați-l pe copil atît cît este necesar în această activitate distractivă.

Începuturile scrisului. Este ușor să creați cu ajutorul acestor cartonașe exerciții simple de scriere. Cel mai bine este să începeți cu numele copilului dumneavoastră. Acesta va fi întotdeauna cuvîntul său preferat. Profitați de interesul lui pentru a exploata mai multe ocazii de a-l învăța lucruri noi pornind de la acest cuvînt.

Observație. Pentru a scrie numele copilului dumneavoastră și alte cuvinte cu ajutorul cartonașelor cu litere, s-ar putea să aveți nevoie de o literă aflată pe spatele unui cartonaș deja folosit sau de două sau trei litere identice. Această activitate necesită confecționarea unor cartonașe suplimentare.

Jocul numelui. După ce ați confecționat mai multe cartonașe pentru că acest lucru era necesar, scrieți numele copilului. Luați una dintre litere și cereți-i copilului să o pună la loc. Apoi spuneți-i să ia una dintre litere ca să o puneți înapoi la locul ei.

Modul în care dezvoltați această activitate depinde de dumneavoastră. Lăsați-l pe copil să preia conducerea. Creați

jocuri cu aceste litere, la nivelul de învățare al copilului. Jocul poate consta în luarea și apoi punerea la loc a două litere din numele său. Puteți amesteca toate literele, iar apoi să le puneți în ordine din nou rescriind numele. Puteți găsi sau alcătui un cuvînt mai mic inclus în numele său. Această activitate vă dă toată libertatea. Dați dovadă de creativitate și bucurați-vă de ea!

Alte cuvinte foarte interesante. După ce v-ați distrat alcătuind numele copilului, scrieți și alte cuvinte scurte și jucați-vă cu ele. Cîteva sugestii interesante sînt: numele dumneavoastră, *Mama*, *Tata*, *Mămica*, *Tăticul*, numele altor membri ai familiei, numele animalelor de casă (de exemplu, *Pisică*, *Cîine*) și alte cuvinte preferate pe care copilul le pronunță des.

Jocul „alege o literă". Cu ajutorul cartonașelor cu litere, alcătuiți cuvinte, alegînd litere din tot alfabetul. Puteți alege litere și apoi puteți căuta cuvinte sau titluri din reviste și ziare ce conțin literele respective. Nu uitați că aceste cartonașe au drept scop să vă distrați cu ele, iar împreună cu copilul dumneavoastră veți descoperi probabil multe utilizări interesante ale lor. Jucați-vă și distrați-vă cu ele, nu le folosiți pentru a-l instrui pe copil într-un mod plicitisitor și autoritar.

Cutiile cu litere

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-i dați copilului ocazia familiarizării cu literele alfabetului într-un cadru distractiv și să creați un sistem de rotație a jucăriilor.

Descriere: șase cutii de carton, cu litere majuscule scrise pe capac și cîte o literă pe fiecare din părțile laterale. Pe

laturile și capacele a șase cutii încap toate cele 26 de litere ale alfabetului.

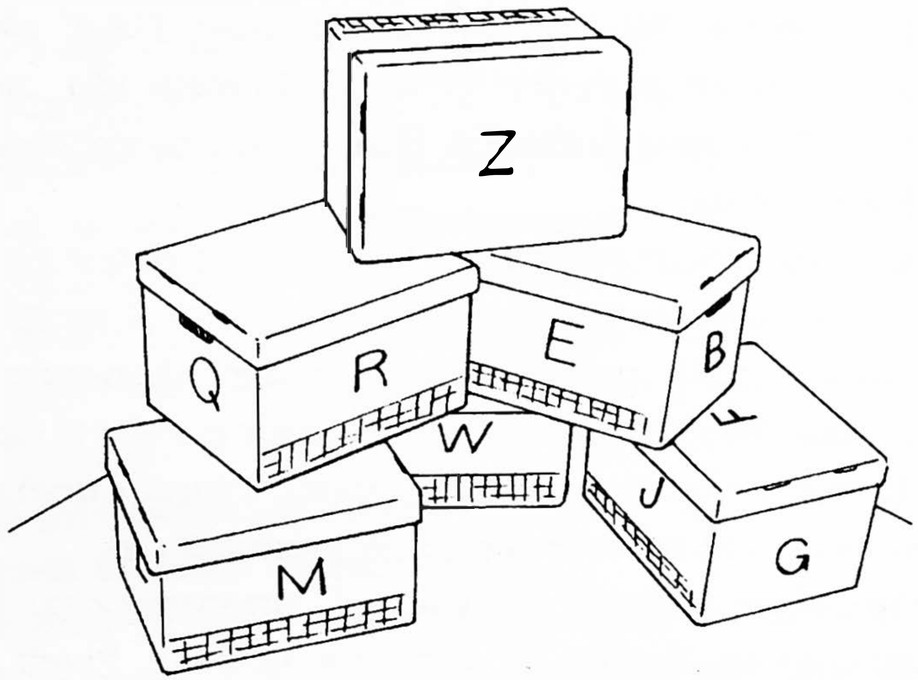

Figura 9.2. *Cutii cu litere*

Materiale:

- șase cutii de carton cu capac ;
- markere.

Modul de realizare. Alegeți un marker. Scrieți un *A* mare de tipar în centrul capacului primei cutii. Apoi scrieți literele *B*, *C*, *D* și *E* pe fiecare dintre cele patru laturi ale cutiei, cîte o literă în centrul fiecărei laturi.

Folosind același marker sau unul de culori diferite, scrieți un *F* mare de tipar pe capacul celei de-a doua cutii. Pe cele patru laturi ale acesteia scrieți următorarele patru litere ale alfabetului, în același mod. Pentru a treia cutie, utilizați același marker sau alegeți o altă culoare. Pe capac scrieți un *K* mare

de tipar, la fel ca pe celelalte cutii. Scrieți următoarele patru litere în centrul fiecăreia dintre cele patru laturi.

Procedați la fel și cu a patra cutie, scriind pe capac litera *P*. La a cincea cutie scrieți un *U* pe capac și următoarele patru litere ale alfabetului pe fiecare dintre laturi.

Pe capacul celei de-a șasea cutii scrieți un *Z*. Pe părțile laterale ale acestei cutii nu mai scrieți nimic ; eventual, puteți lipi pe ele cîteva imagini interesante sau le puteți lăsa goale, astfel încît copilul dumneavoastră să poată scrie sau desena pe ele. Puteți lăsa aceste jucării cît mai simple sau le puteți decora după cum doriți.

Cum să utilizați această jucărie și cum să vă bucurați de ea

Nu aveți cum să greșiți cînd vă jucați cu cutii ! Bebelușii și copiii mai mari le îndrăgesc foarte mult. Ca și lăzile colorate (vezi p. 150), aceste cutii pot fi utilizate ca un sistem eficient de depozitare a jucăriilor. Cutiile cu litere sînt diferite, pentru că în ele veți pune jucării de toate culorile. Ele oferă avantajul ordinii alfabetice, pentru a realiza o rotație a jucăriilor copilului. Dacă îi puneți la dispoziție cîte o cutie pe zi, pentru mai multe zile sau pentru o săptămînă, cele șase cutii vă vor ajuta să-i oferiți mereu alte jucării. Păstrați cutiile la vedere, chiar și în camera copilului, astfel încît el să poată vedea literele mai des, fapt care îl va ajuta să se familiarizeze cu ele.

Facilitați învățarea acestor litere făcînd deseori observații referitoare la ele, cum ar fi : „Ai deschis capacul ce are un *E*" sau „Uite un *B* atîrnat de clanța ușii". Copilul dumneavoastră se va putea bucura de numeroasele jucării din aceste cutii și

în plus va putea să indice și să învețe literele de pe exteriorul cutiilor.

Nu uitați că aceste cutii cu litere sînt de fapt jucării. Ele au și capac, deci sînt bune pentru joacă. După ce joaca s-a încheiat, să nu vă surprindă faptul că bebelușul va începe să se joace cu cutia.

Cutiile alfabetului

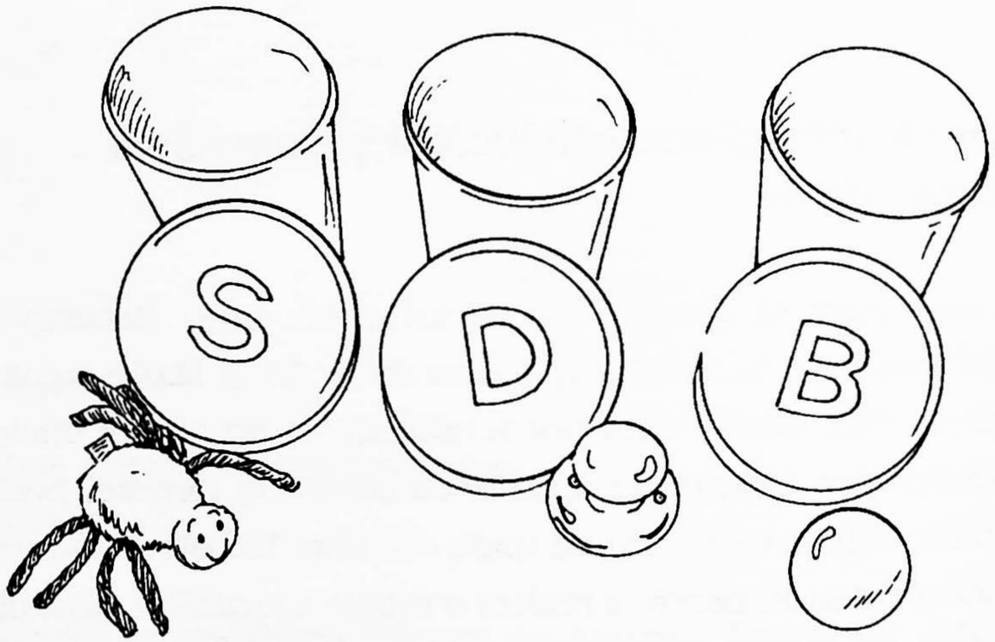

Figura 9.3. *Cutiile alfabetului*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați să recunoască literele și sunetele.

Descriere: oricîte cutii din plastic doriți, cel mult 31, fiecare avînd pe capac cîte o altă literă și în care se găsesc obiecte mici, interesante, cu care se poate juca în siguranță și a căror denumire începe cu litera de pe capacul cutiei.

Materiale:

- cutii din plastic cu capace, cel mult 31;
- abțibilduri cu litere de diverse dimensiuni;
- obiecte mici, interesante, cu care se poate juca în siguranță și care încap în cutii.

Modul de realizare. Luați o cutie cu capac (de exemplu, una de margarină). Lipiți pe capac un abțibild cu o literă (o primă alegere indicată este *B*, pentru că e unul dintre primele sunete pe care le pronunță copiii). Găsiți obiecte mici, interesante, a căror denumire începe cu litera respectivă și puneți-le în cutie (de exemplu, o bilă sau o banană de jucărie). Pe următoarea cutie lipiți un *D* și puneți în ea obiecte sau jucării care încep cu această literă, cum ar fi un disc sau un dromader de pluș. Pentru a treia cutie, alegeți prima literă a numelui copilului dumneavoastră. Confecționați cîte cutii ale alfabetului doriți, chiar și 31, cîte litere are alfabetul.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la vîrsta de 18 luni. Folosiți această jucărie așa cum ați procedat cu cutiile colorate prezentate în capitolul 8 (vezi p. 140). Bebelușilor le place mult să golească și să umple la loc cutiile și sînt atrași de obiectele cu texturi diverse.

Jocul „umple și golește". Luați cîte o cutie. Urmăriți cum copilul scoate din ea jucăriile una cîte una și cum le pune înapoi sau inventați un alt joc adecvat nivelului de interes manifestat de el. Pe măsură ce dumneavoastră sau copilul luați în mînă cîte un obiect, spuneți-i denumirea și apoi

arătați-i litera. De exemplu, dacă utilizați cutia cu litera *B*, puteți să-i spuneți: „Banană. Banană începe cu *B*", iar apoi îi arătați litera; „Balon. Balonul începe cu *B*" și îi arătați din nou litera; „Bilă. Bilă începe cu *B*" și îi arătați iar litera. Bunicul și bunica vor inventa propriile jocuri cu aceste cutii, iar toți musafirii vor avea și ei alte idei noi. În curînd, copilul va fi capabil să vă aducă cutia alfabetului pe care i-o veți cere și într-o bună zi îl veți auzi pronunțînd spontan literele.

De la 18 luni la trei ani. Acum este momentul pentru activități mai elaborate cu ajutorul literelor. Cutiile de un litru sînt cele mai bune pentru a fi așezate unele peste altele, însă și cele de alte dimensiuni pot fi folosite în acest scop.

Jocul sortării. Împreună cu copilul, puteți folosi două, trei sau patru cutii cu litere pentru acest joc. Vă sugerez să începeți prin a deschide două cutii, iar apoi amestecați-le conținutul pe jos și sortați-le, punînd obiectele în cutiile corespunzătoare.

Jocul descrierilor. Vă puteți juca folosind obiectele din cutii împreună cu copilul, dînd dovadă de creativitate. Utilizați cît mai multe cuvinte descriptive diferite cînd vorbiți despre fiecare obiect și vă jucați cu el. Nu trebuie să vă limitați descrierea la cuvinte care încep cu aceeași literă cu care începe obiectul respectiv, dar, dacă vreți să vă jucați așa, veți vedea că este o provocare distractivă. Exemple: „minge mare", „minge mare minunată", „cîine cuminte" sau „avion albastru".

Jocul „adună și sortează". Dumneavoastră și alți membri ai familiei vă veți distra foarte mult jucîndu-vă cu copilul și inventînd diverse jocuri cu ajutorul cutiilor alfabetului și al obiectelor din ele. Acum, cînd copilul poate să meargă, el este capabil să poarte un coș sau o cutie și să adune de unul singur obiecte de prin casă. Puteți hotărî împreună în care cutie a alfabetului veți pune obiectele, în funcție de prima literă a denumirii lor.

Jocul de-a v-ați ascunselea. Puteți pune obiecte prin cameră, iar copilul va încerca să le găsească. Dacă la joc participă mai multe litere, puteți sorta la sfîrșit obiectele găsite în cutiile alfabetului corespunzătoare.

Caietul cu litere

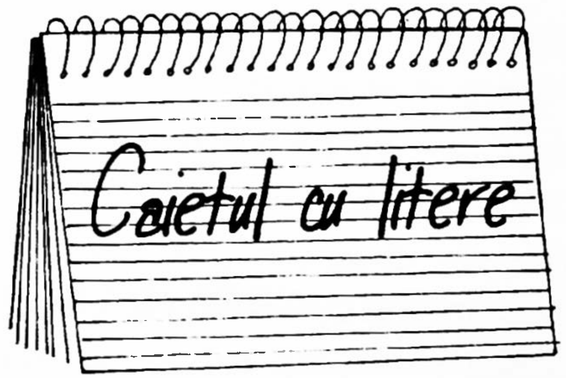

Figura 9.4. *Caietul cu litere*

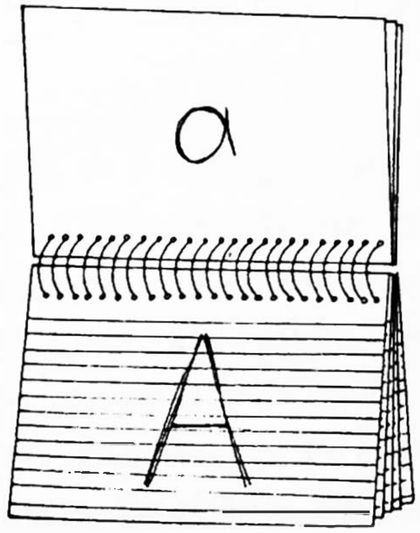

Figura 9.5. *Caietul cu litere*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-i oferiți copilului o nouă ocazie de a se familiariza cu literele.

Descriere: un caiet cu spirală cu pagini mai groase, de dimensiunile 10 × 15 cm, în care sînt scrise literele alfabetului cu majuscule, cîte una pe fiecare pagină, iar literele mici sînt scrise pe pagina opusă, vizavi de literele corespunzătoare.

Materiale:

- un caiet de dictando, de dimensiunile 10 × 15 cm;
- creioane colorate.

Modul de realizare. Pe fiecare pagină din dreapta scrieți cu majuscule în ordine cîte o literă a alfabetului, de la *A* la *Z*. Pe fiecare pagină din stînga scrieți cu minuscule litera corespunzătoare. Dacă utilizați culori diferite pentru fiecare dintre literele mari, scrieți cu aceeaşi culoare şi litera mică. Scrieți literele cît mai mare şi mai clar.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la un an la doi ani. Copilului îi va plăcea să țină în mînă această carte, iar în curînd o va răsfoi. Paginile mai groase sînt suficient de rezistente şi-i vor oferi copilului ocazia să-şi dezvolte deprinderile motorii fine adecvate. Indiferent la care pagină deschideți caietul cînd vă jucați, veți găsi cîte o literă. Copilului îi va plăcea să le privească. Ajutați-l să răsfoiască acest caiet de la început pînă la sfîrşit şi fiți atenți la literele mari. Cînd considerați că este momentul, pronunțați litere în propoziții cum ar fi: „L-ai găsit pe *B*" sau „Văd un *A*".

De la doi ani la trei ani. Acum, copilul dumneavoastră poate să se bucure de această carte la un nivel superior. Lăsați-l să preia inițiativa. Dacă vrea să pronunțe literele pe care le vede, este foarte bine. Dacă vă cere să le numiți dumneavoastră, este bine şi aşa. Dacă vă arată o literă mare pe care o ştie, cum ar fi *A*, puteți întoarce pagina şi puteți spune: „Şi acesta e un *A*". Dacă vă arată o literă mică, pronunțați-o, iar apoi întoarceți pagina şi spuneți: „Şi aici este tot un *B*". Ca şi în cazul celorlalte jucării din această carte, puteți să o utilizați în mai multe moduri. Lăsați-vă călăuzit de copil, iar împreună veți reuşi să descoperiți numeroase activități de învățare.

Pernele în formă de litere

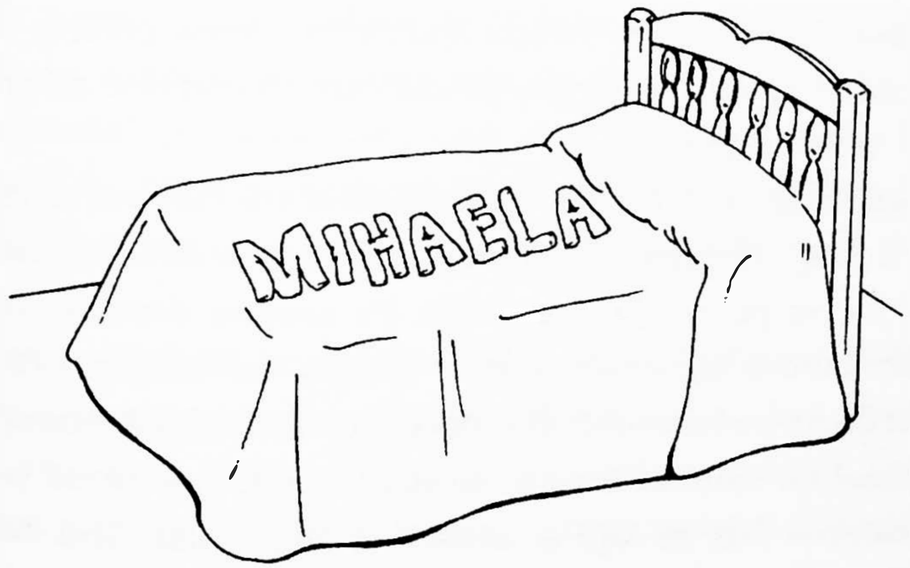

Figura 9.6. *Perne în formă de litere*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să utilizați literele pentru a-l învăța pe copil cum se scrie numele lui.

Descriere: perne în formă de litere cu care să scrieți numele copilului dumneavoastră.

Materiale:

- două bucăți de material cu dimensiunea de 40 × 35 cm pentru fiecare pernă cu litere;
- modele pentru a confecționa pernele, cîte una pentru fiecare literă;
- ac și ață;
- degetar;
- o foarfecă pentru materiale textile;
- creioane pentru materiale textile și creioane obișnuite;
- material pentru umplut pernele;
- mașină de cusut (opțional);
- perne gata confecționate (opțional).

Modul de realizare. Pentru realizarea acestui proiect, aveți mai multe opțiuni. Alegeți-o pe cea care vă convine mai mult. Iată cîteva posibilități:

Opțiunea nr. 1. Alegeți un material textil care nu se deșiră cînd îl tăiați. Decupați două dreptunghiuri cu dimensiunea de 40 × 35 cm pentru fiecare pernă. Pe acestea desenați cu un creion pentru materiale textile sau cu un creion obișnuit forma literei pe care vreți să o decupați. Tăiați două exemplare din literă cu ajutorul acestui model. Puneți cele două bucăți de material față în față și coaseți-le împreună de-a lungul marginilor, lăsînd o deschizătură la un capăt pentru materialul cu care trebuie umplut. Întoarceți perna pe dos, ca să o puteți umple. Umpleți perna și apoi coaseți capătul pe care l-ați lăsat deschis. Repetați această procedură pentru a face perne

în formă de litere care să alcătuiască numele copilului dumneavoastră.

Opțiunea nr. 2. Cumpărați tipare pentru literele ce alcătuiesc numele copilului dumneavoastră de la un magazin de materiale textile. Cumpărați toate materialele de care aveți nevoie pentru a confecționa pernele și urmați indicațiile.

Opțiunea nr. 3. Întrebați la magazinul de materiale textile dacă puteți comanda direct perne în formă de litere.

Opțiunea nr. 4. Cumpărați de la un magazin pentru copii sau din alt magazin unde se găsesc astfel de lucruri mai noi perne gata confecționate cu care să scrieți numele copilului dumneavoastră.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la vîrsta de 18 luni. Așa cum îi prezentați copilului numele animalelor sale de pluș, puteți să-i spuneți și „numele" pernelor sale, cum ar fi *A*, *B* sau *C*. Nu lăsați pernele în pătuțul copilului. Nu le lăsați la îndemîna lui și jucați-vă cu ele ca și cum ar fi o zornăitoare sau o altă jucărie obișnuită.

De la 18 luni la trei ani. Cînd copilul este suficient de mare, puteți pune aceste perne drept decorațiuni pe patul său. Mai întîi, arătați-i cum să le pună în ordinea corectă pentru a-și scrie numele. În timp, vă va ajuta să le puneți în ordine, iar apoi va reuși să le ordoneze singur. Într-adevăr, copilul dumneavoastră își va scrie singur numele!

Literele magnetice

Figura 9.7. *Litere magnetice*

Vîrsta: de la 18 luni la trei ani.

Obiectivul: să se obişnuiască să mînuiască literele.

Descriere: două seturi de litere magnetice majuscule şi minuscule şi o tablă magnetică.

Materiale:

- două seturi de litere magnetice majuscule şi minuscule;
- o tablă magnetică.

Modul de realizare. Puneţi literele pe tabla magnetică, astfel încît copilul dumneavoastră să le vadă. Puteţi folosiţi toate literele mari sau şi litere mari, şi litere mici, dar la fel de bine puteţi alcătuiţi cu ele cuvinte.

Cum să utilizaţi această jucărie şi cum să vă bucuraţi de ea

Începeţi numai cu literele mari. La început, arătaţi-i copilului doar literele mari. Lăsaţi-l să manipuleze aceste litere colorate şi să se joace cu ele. La fel ca în cazul celorlalte jocuri cu litere, faceţi comentarii referitoare la litere pe măsură ce le ia în mînă.

Introduceţi în joc şi literele mici. Cînd observaţi că recunoaşte unele litere mici, introduceţi-le şi pe acestea în joc.

Alcătuirea cuvintelor. Cînd copilul este pregătit să treacă la cuvinte, prezentaţi-i-le şi pe acestea în acelaşi mod. Trebuie să aveţi o atitudine relaxată şi deschisă. Ca şi în cazul celorlalte activităţi, lăsaţi-l pe copil să conducă jocul. Distraţi-vă pronunţînd literele şi cuvintele astfel încît să-l ajutaţi pe copil să le înveţe.

Cuburile cu alfabetul

Figura 9.8. *Cuburile cu alfabetul*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să învățați copilul să recunoască literele alfabetului.

Descriere: cuburi cu litere cumpărate din magazine.

Materiale: un set de cuburi cu litere cumpărate din magazine, de preferat cele cu latura de 7,5 cm.

Modul de realizare. Se recomandă cuburile cu litere cu latura de 5-7,5 cm, însă acestea pot fi greu de găsit. Dacă găsiți şi unele mai mici, le puteți folosi şi pe acestea.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naştere pînă la un an. În trecut, cuburile cu alfabetul erau modul standard în care copiii învățau literele. În primul an de viață, copilului îi va plăcea să se joace cu cîte un singur cub. Cînd vedeți că se uită la o anumită literă, pronunțați-o astfel încît să o audă.

De la un an la doi ani. Pe parcursul acestui an, copilul va începe să aşeze cuburile unul peste altul. Va începe să facă turnulețe din cîte două cuburi şi va progresa, reuşind să mai adauge la acestea încă unul sau două. Continuați să pronunțați literele de pe cuburile pe care le alege pentru a se juca.

De la doi ani la trei ani. Copilul poate alcătui la această vîrstă turnulețe de pînă la opt cuburi. Împreună puteți iniția diverse activități de construit. În această etapă spuneți propoziții de tipul „Iată-l pe *B*" şi „Dă-mi cubul de sus, ce are pe el un *D*". Jucați-vă într-un mod creativ, la fel cum ați proceda cu orice alte cuburi sau obiecte care pot fi clădite unele peste altele, şi bucurați-vă de ocazia suplimentară a copilului de a vedea literele de pe aceste cuburi ale alfabetului.

10

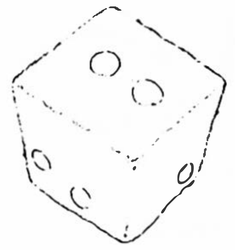

Jucării pe tema numerelor

Conceptul de *număr*

Copiii foarte mici pot învăța numerele şi literele ca pe niște simboluri. Numerele sînt învățate ca simboluri înainte ca bebelușul să poată înțelege conceptele numerice semnificate de simboluri. Deşi inițial se urmărește ca un copil să recunoască numerele, acesta va înțelege în curînd şi conceptul de *număr*. Ambele concepte sînt introduse şi consolidate prin activități care pun accent pe repetiție şi familiarizare.

Cărţile cu numere

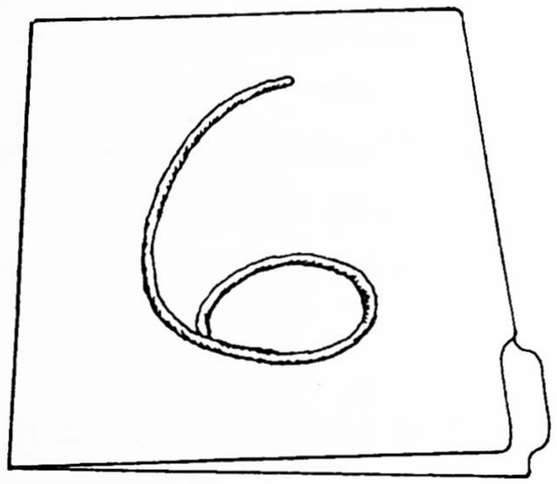

Figura 10.1. *Cartea cu numere*

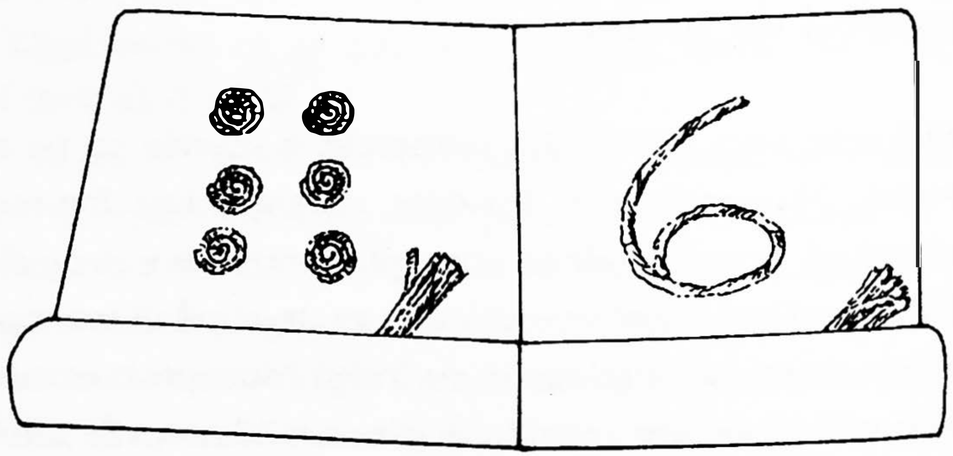

Figura 10.2. *Cartea cu numere*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învăţaţi pe copil să recunoască numeralele de la 0 la 10 şi să introduceţi conceptul de *număr* prin intermediul repetiţiei şi familiarizării.

Descriere: 11 cărţi confecţionate din dosare, fiecare avînd ca subiect un singur număr între 0 şi 10 (*Cartea lui 1*, *Cartea lui 2*, *Cartea lui 3* şi aşa mai departe). Fiecare carte are un număr pe prima copertă, un număr corespunzător de buline pe pagina următoare, un număr pe pagina următoare şi un număr corespunzător de buline pe ultima pagină. Toate cărţile cu numere sînt confecţionate în acelaşi mod.

Materiale:

- 11 dosare cu dimensiunile de 20 × 30 cm, de diverse culori;
- un ghem de sfoară groasă de tipul celei utilizate pentru ambalarea cadourilor;
- o foarfecă;
- lipici.

Modul de realizare. Deschideţi un dosar. Pliaţi partea de jos a dosarului deschis, pentru a face un buzunar de aproximativ 7 cm de-a lungul părţii de jos a acestuia. Începeţi cu *Cartea lui 1* şi apoi continuaţi-le în ordine pînă la *Cartea lui 10*. Ultima trebuie să fie *Cartea lui 0*. Pentru a realiza *Cartea lui 1*, luaţi sfoara şi tăiaţi-o astfel încît să faceţi doi de 1 şi două buline. Lipiţi un 1 pe copertă, o bulină pe partea stîngă a dosarului deschis, celălalt 1 pe partea dreaptă a dosarului deschis şi o bulină pe spatele dosarului. Pentru *Cartea lui 2*, urmaţi aceiaşi paşi. Confecţionaţi toate cele 11 cărţi cu numere. Pentru fiecare carte în parte, folosiţi sfoară de aceeaşi culoare. În privinţa aranjării în pagină a bulinelor, apelaţi la modelul de pe cărţile de joc.

În părţile pliate ale fiecărei cărţi, puneţi bucăţi de sfoară, într-un număr egal cu cel de pe copertă. De exemplu, la *Cartea lui 1*, puneţi cîte o bucată de sfoară în fiecare buzunar.

La *Cartea lui 2* puneți cîte două bucăți de sfoară în fiecare buzunar. Lungimea acestora trebuie să fie de aproximativ 8 cm, astfel încît să poată fi manipulate cu ușurință.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la 18 luni. Începeți cu *Cartea lui 1* și folosiți-o ca pe orice altă carte. Cînd o răsfoiți, arătați cu degetul fiecare bucată de sfoară, atingeți-o cu degetele sau mîna bebelușului și spuneți: „Unu". Fie că îi plimbați mîna peste număr sau peste bulină, spuneți același cuvînt: „Unu". Copilului îi va plăcea această experiență. Textura și culoarea sînt atractive. După ce ați terminat de citit cartea, puteți scoate bucățile de sfoară din buzunarul din stînga și spuneți: „Unu". Puneți la loc sfoara și scoateți bucata din buzunarul din dreapta. Numărați-o și pe aceasta.

Cînd observați că bebelușul înțelege destul de bine numărul 1 și dă unele semne că-l recunoaște, treceți la *Cartea lui 2.* Utilizați-o așa cum ați procedat în cazul *Cărții lui 1.* Cînd considerați că bebelușul o cunoaște bine și pe aceasta, treceți la *Cartea lui 3.* Încet-încet, le veți răsfoi și pe celelalte, pînă la cartea numărului 10, iar apoi abordați cifra 0. Din cînd în cînd, de-a lungul acestui proces, arătați-i copilului toate cărțile pe care le cunoaște. Astfel, îl veți ajuta să-și consolideze numerele pe care le-a învățat anterior.

De la 18 luni la trei ani. Distrați-vă cu aceste cărți. Lăsați copilul să conducă jocul. Dacă știe deja numerele, bucurați-vă de ele împreună, în timp ce copilul citește cartea. Dacă nu le cunoaște, abordați-le așa cum ați fi procedat în prima etapă,

de la naștere pînă la vîrsta de 18 luni. Inventați tot felul de jocuri. Implicați-vă întotdeauna în această activitate. Puneți pe rînd cărțile în ordine, puneți bucățile de sfoară în buzunarele adecvate și numărați diverse obiecte din casă, cum ar fi creioane colorate, creioane simple, mingi și alte obiecte interesante.

Cartonaşele cu numere

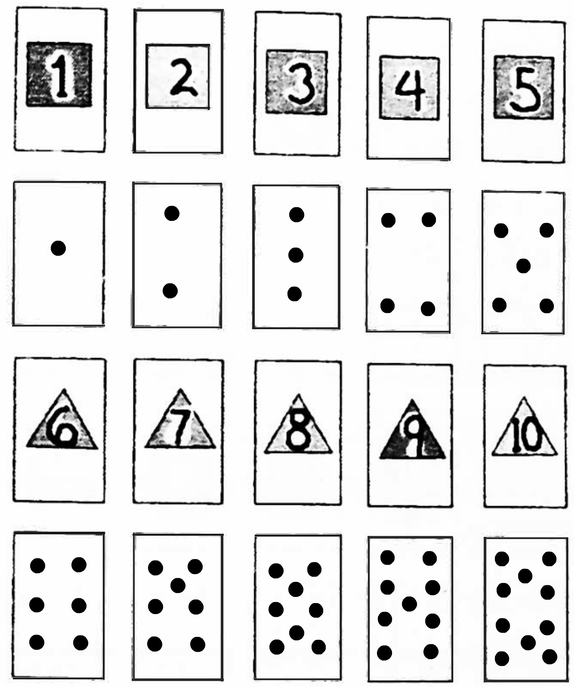

Figura 10.3. *Cartonașe cu numere*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să puneți la dispoziția copilului o reprezentare vizuală clară a numerelor și a conceptelor de numere, prezentate într-un mod simplu.

Descriere: două seturi de cartonașe confecționate din bucăți de carton cu dimensiunile de 7,5 × 12,5 cm, numerotate de la

1 la 20. Pe spatele fiecărui cartonaș se află un număr corespunzător de puncte. În cazul numerelor mai mari de 10, punctele sînt aranjate astfel încît să faciliteze înțelegerea grupurilor de cîte 10 unități. Unul dintre seturi are numerele scrise cu negru, iar punctele sînt portocalii. Celălalt set are numerele scrise cu portocaliu, iar punctele sînt negre. Cartonașele de la 1 la 5 au pe față pătrate, cele de la 6 la 10 au triunghiuri, cele de la 11 la 15 au cercuri, iar cele de la 16 la 20 au dreptunghiuri. Fiecare dintre forme are una dintre cele patru culori principale (roșu, galben, albastru și verde).

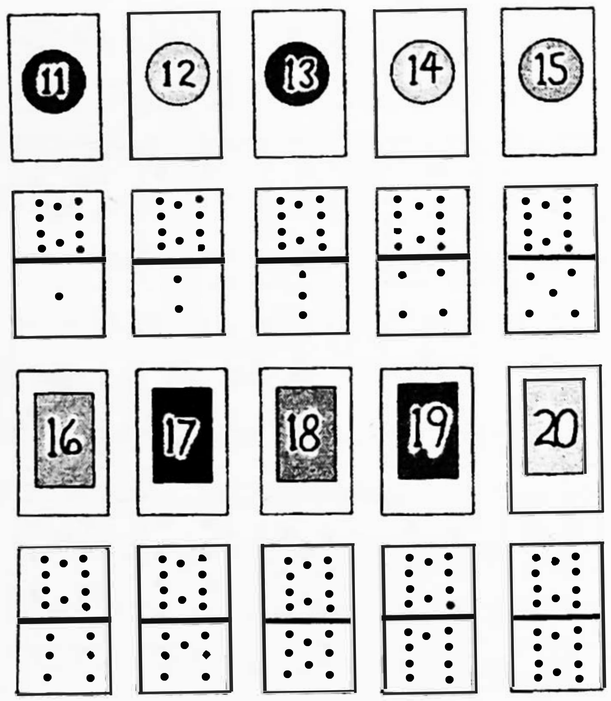

Figura 10.4. *Cartonașe cu numere*

Materiale:

- 40 de cartonașe cu dimensiunea de 7,5 × 12,5 cm;
- șase creioane colorate sau markere avînd următoarele culori: roșu, galben, albastru, verde, negru și portocaliu;
- abțibilduri cu buline colorate (opțional);

- riglă;
- folie adezivă transparentă sau folie pentru laminat.

Modul de realizare. Confecționați mai întîi un set de 20 de cartonașe, iar apoi un al doilea set. Numerotați 20 de cartonașe cu numere de la 1 la 20, scrise cu negru. Pe spatele fiecăruia desenați un număr corespunzător de buline portocalii. Folosiți configurația standard caracteristică unor cărți de joc. Pentru numerele de la 11 la 20 folosiți configurația standard pentru numărul 10, apoi trageți o linie sub grupul de 10 puncte, iar sub această linie adăugați și numărul corespunzător de puncte suplimentare. Cu alte cuvinte, pe cartonașul pentru numărul 11 se vor găsi un grup de 10 puncte deasupra liniei, iar al unsprezecelea punct sub linie. Pentru a desena numerele și punctele, puteți folosi creioane sau abțibilduri cu numere și buline, disponibile în majoritatea papetăriilor.

Pentru cartonașele de la 1 la 5, desenați un pătrat în jurul numerelor. În cazul numărului 1, faceți un pătrat roșu, pentru 2 unul galben, pentru 3 unul albastru, pentru 4 unul verde, iar pentru 5 unul roșu. În cazul cartonașelor de la 6 la 10 desenați un triunghi în jurul numerelor: pentru 6 unul galben, pentru 7 unul albastru, pentru 8 unul verde, pentru 9 unul roșu, iar pentru 10 unul galben. În cazul cartonașelor de la 11 la 15, desenați cîte un cerc în jurul numerelor: pentru 11 unul albastru, pentru 12 unul verde, pentru 13 unul roșu, pentru 14 unul galben, iar pentru 15 unul albastru. În cazul cărților de la 16 la 20, desenați cîte un dreptunghi în jurul numerelor: pentru 16 unul verde, pentru 17 unul roșu, pentru 18 unul galben, pentru 19 unul albastru, iar pentru 20 unul verde.

Numerotați al doilea set de cartonașe cu un marker portocaliu. Pe spatele lor desenați un număr corespunzător de

puncte negre. Această schemă a culorilor este opusă schemei folosite în cazul primului set de cartonașe, lucru care vă va ajuta să separați cartonașele în două seturi și să facilitați alcătuirea perechilor de numere și puncte, respectiv de puncte și numere.

Întrucît aveți de confecționat un număr mare de cartonașe, va fi mai distractiv să confecționați cîteva cartonașe în același timp. Dacă începeți cu cartonașele de la 1 la 5 din ambele seturi, veți avea deja un set pe care puteți începe să-l folosiți. Apoi mai puteți confecționa cîteva, pe care le veți adăuga treptat setului dumneavoastră. Această activitate poate fi extinsă în timp, dezvoltîndu-se în același ritm cu cel al copilului dumneavoastră.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la un an. Cartonașele de la 1 la 5 din fiecare set pot fi utilizate ca niște jucării pentru copii. Puteți să le acoperiți cu folie adezivă transparentă sau să le laminați. Întrucît copiilor le plac cartonașele și hîrtia, vor fi atrași de aceste cartonașe cu numere mari și clare. În timp ce copilul dumneavoastră se joacă, nu faceți altceva decît să rostiți numerele de pe cartonașe. La început, dați-i doar cartonașele cu numerele 1 și 2 din fiecare set. Indiferent care față este vizibilă, pronunțați numărul respectiv. Treptat, introduceți și celelalte trei cartonașe.

De la un an la doi ani. Cînd copilul dumneavoastră este pregătit, folosiți cartonașele de la 1 la 5 din ambele serii pentru activități cum ar fi gruparea numeralelor, asocierea

punctelor cu numeralele și gruparea punctelor. Îi puteți da cele cinci cartonașe cu numere, apoi cartonașele portocalii cîte unul, ca să le asocieze între ele. Copilul poate face acest lucru mai întîi cu fețele cu numere portocalii, apoi cu cele cu puncte negre și din nou cu fețele cu puncte negre, însă de data aceasta cu cele cinci cartonașe originale care au în partea de sus puncte portocalii.

Iată un alt joc pe care-l puteți iniția folosind aceste cartonașe. Luați doar cartonașele de la 1 la 5 cîte unul și arătați-i fețele cu numerele. Apoi arătați-i fețele cu puncte, ca să asocieze cele două fețe. Începeți apoi cu fețele cu puncte și spuneți-i să încerce să spună numeralul înainte să-i arătați și cealaltă față. Probabil că la primele încercări îi veți arăta mai întîi numeralul, dar după un timp vi-l va spune înainte să întoarceți cartonașul pe cealaltă parte.

De la doi ani la trei ani. Cînd copilul dumneavoastră este pregătit, continuați activitățile din anul anterior folosind cartonașele cu numere mai mari. Introduceți cîte un număr din fiecare set, ca și cum i-ați prezenta o jucărie nouă. De exemplu, dacă asociază cu ușurință cifra 1 cu un punct, cifra 2 cu două puncte, cifra 3 cu trei puncte, cifra 4 cu patru puncte, cifra 5 cu cinci puncte, amestecați printre aceste cartonașe pe cele două cartonașe cu cifra 6. Aveți grijă să nu-i impuneți copilului să învețe prea repede un set de numere. Nu uitați, acestea sînt jucării care au drept scop joaca, iar învățarea are loc prin intermediul repetiției și al familiarizării.

Activitățile de sortare sînt și ele atractive pentru copiii de doi ani și puteți utiliza oricare dintre cartonașe în acest scop. Dumneavoastră decideți dacă vreți să le ordonați în funcție de culoare sau formă. Stabiliți locul fiecărui grup de cartonașe. Dacă le veți sorta în funcție de culori, arătați-i copilului unde

urmează să fie puse cartonaşele cu cercuri, pătrate, triunghiuri şi dreptunghiuri. Dacă participaţi la activitate alături de el şi alternaţi rolurile, jocul va fi cu atît mai distractiv pentru dumneavoastră şi pentru micul preşcolar.

Număratul obiectelor

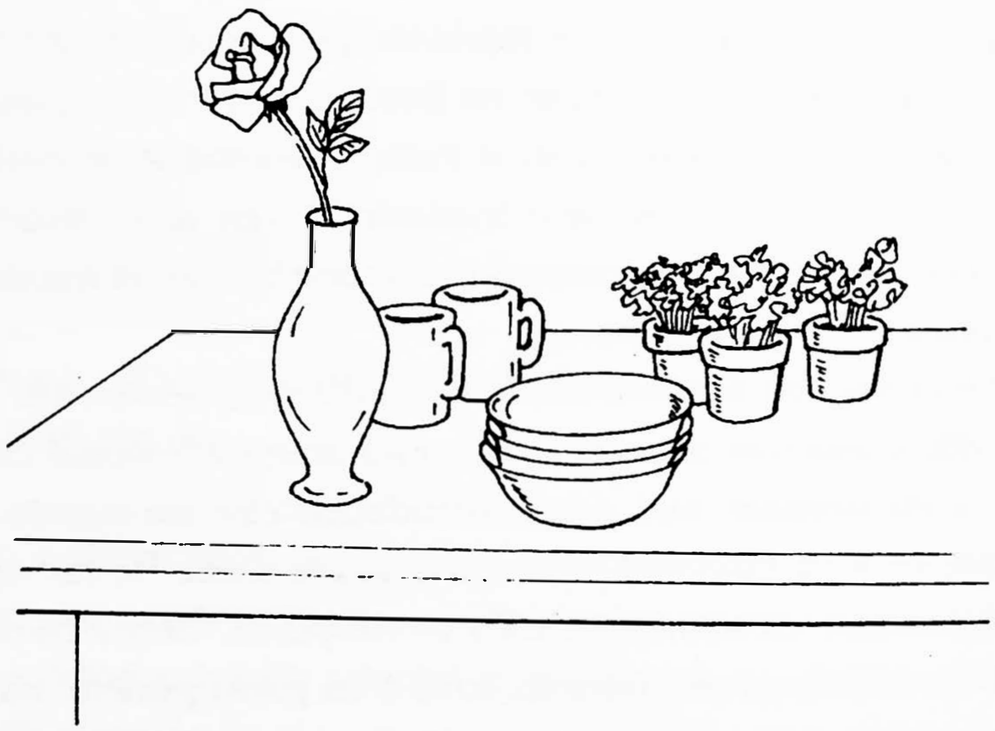

Figura 10.5. *Număratul obiectelor*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învăţaţi pe copil conceptul de *număr* şi cum să numere.

Descriere: obiecte din locuinţa dumneavoastră care sînt grupate în mod specific.

Materiale: obiecte din locuinţă care sînt grupate în mod specific.

Modul de realizare. Găsiţi în locuinţa dumneavoastră obiecte grupate deja în anumite moduri.

Cum să utilizaţi această jucărie şi cum să vă bucuraţi de ea

De la naştere pînă la un an. Faceţi o incursiune prin locuinţă împreună cu copilul şi priviţi toate lucrurile interesante din jur. De exemplu, dacă găsiţi o vază, îi puteţi spune copilului: „O vază". Puteţi adăuga: „O floare". Poate că veţi găsi un grup alcătuit din două lumînări, trei cărţi sau patru tablouri. Arătaţi-i-le şi numiţi-le ca atare. Vă recomand să vă opriţi şi la oglindă. Veţi vedea imediat doi ochi, două urechi, un nas şi o gură. În plus, întrucît cele 10 degete de la mîini şi cele 10 de la picioare sînt la îndemîna copilului oriunde merge, nu veţi duce niciodată lipsă de obiecte de numărat.

De la un an la doi ani. Luaţi copilul de mînă şi lăsaţi-l pe el să vă conducă prin locuinţă. Cînd vă arată în mod spontan diverse obiecte, numiţi-le (de exemplu, „o masă", „două scaune", „trei prosoape" şi aşa mai departe).

De la doi ani la trei ani. Continuaţi să număraţi în cadrul mai multor activităţi. Dacă împăturiţi rufele, număraţi şosetele, prosoapele, cămăşile şi aşa mai departe. Cînd sînteţi în aer liber, număraţi copacii şi alte obiecte. La restaurant, număraţi bucăţile de zahăr cubic. Număraţi treptele atunci cînd urcaţi şi coborîţi scări. Cîntaţi-i „Unu, doi, trei, urcă dacă vrei" cînd urcă treptele şi „trei, doi, unu, coborîm acum" cînd coborîţi. Daţi dovadă de creativitate şi distraţi-vă cu numerele!

Zarurile

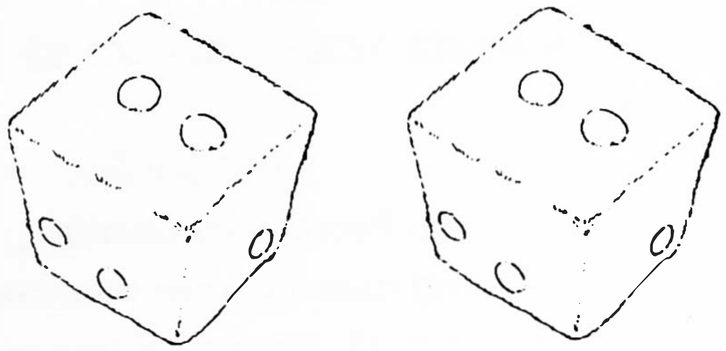

Figura 10.6. *Zaruri*

Vîrsta: de la un an la trei ani.

Obiectivul: să învețe configurația cifrelor și conceptul de *numere*.

Descriere: zaruri mari și moi.

Materiale: zaruri mari și moi.

Modul de realizare: cumpărați zaruri mari și moi.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la un an la doi ani. Dumneavoastră și copilul veți lua cîte un zar. Aruncați-le pe rînd. Indiferent ce număr cade, rostiți numărul respectiv. De exemplu, dacă aruncă două puncte, spuneți: „Uite-l pe doi". Cînd aruncați zarul, rostiți numărul respectiv. În timp, copilul va spune cît ați aruncat dumneavoastră și cît a aruncat el. Este un joc distractiv, pentru că fiecare aruncare reprezintă o surpriză.

De la doi ani la trei ani. La fel ca pînă acum, luați amîndoi cîte un zar, însă de data aceasta le aruncați în același timp.

Cînd se opresc, numărați toate punctele împreună. Lăsați-l pe copil să participe cît mai mult posibil la numărătoare.

Numerele din burete

Figura 10.7. *Numere din burete*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să învețe să recunoască numerele.

Descriere: un set de numere din burete moale. Confecționați cel puțin cîte un număr, începînd cu 1 și terminînd cu 10.

Materiale:

- 12 bureți moi;
- un creion;
- o foarfecă;
- un set de numere din burete din comerț (opțional).

Modul de realizare. Desenați cu un creion conturul numerelor pe care le veți decupa din burete, apoi decupați numerele. Începeți cu cifra 1, apoi continuați pînă la numărul 10. Confecționați și un 0.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la 18 luni. Jucați-vă cu cîte un număr din burete. Copilul va fi atras de culoarea şi textura acestuia. Ori de cîte ori îi dați un număr din burete, spuneți-i care este acesta. Sînt foarte potrivite pentru joaca din timpul băii.

De la 18 luni la trei ani. Esența acestei activități este jocul. Culorile şi textura numerelor din burete îl vor invita imediat la joacă. În timp ce vă jucați împreună cu el, spuneți-i natural denumirile numerelor. Continuați să le folosiți şi în timpul băii.

Cartonaşele domino cu numere

Vîrsta: de la doi ani la trei ani.

Obiectivul: să învețe configurația numerelor şi conceptul de *număr.*

Descriere: cinci seturi de piese de domino. Fiecare set este alcătuit din şase cartonaşe. Fiecare cartonaş, cu dimensiunile de 7,5 × 12,5 cm, are pe el puncte. Seturile au diverse combinații de cîte două numere.

Materiale:

- 30 de cartonaşe cu dimensiunile de 7,5 × 12,5 cm;
- markere sau creioane colorate;
- o riglă;
- abțibilduri cu buline (opțional).

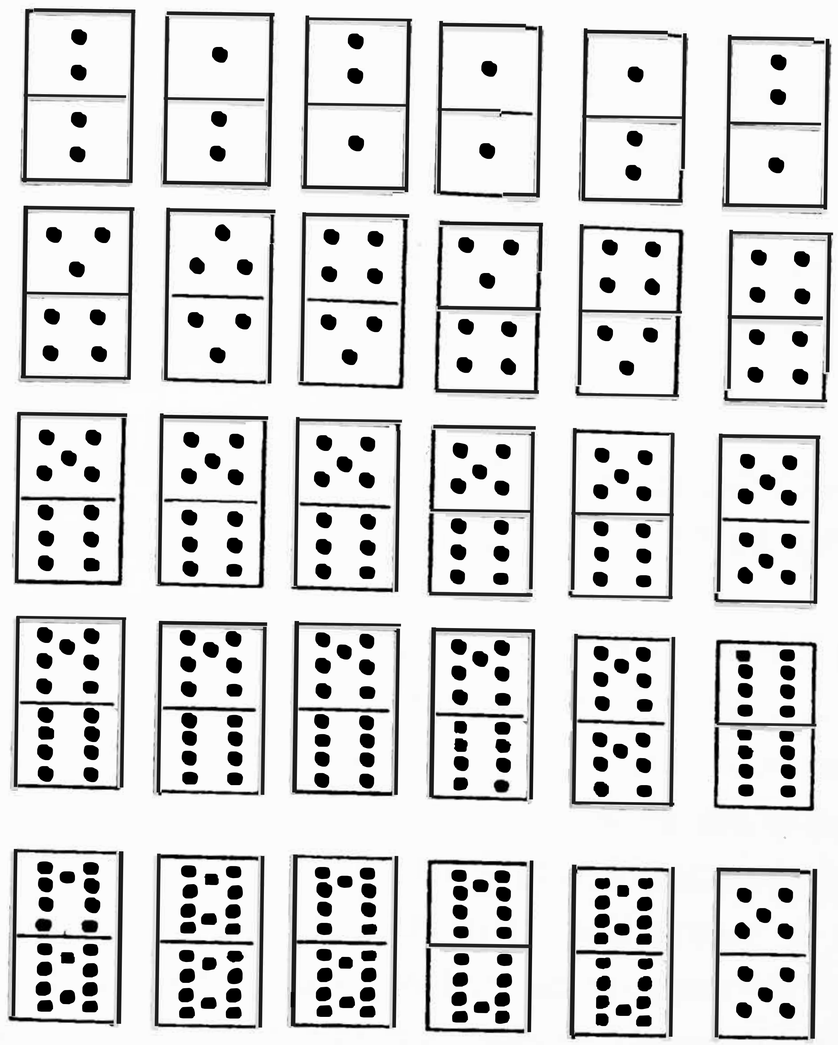

Figura 10.8. *Domino*

Modul de realizare. Confecționați cîte un set de cartonaşe. Pentru fiecare dintre cele şase cartonaşe, folosiți rigla pentru a trage o linie dreaptă care să-l împartă în două părți egale, apoi pe cele care au celelalte două configurații. În cazul primului set, confecționați mai întîi cartonaşul cu cîte un punct pe ambele jumătăți, apoi pe cel cu cîte două puncte şi în final cele patru cartonaşe care au pe o jumătate un singur punct, iar pe cealaltă jumătate cîte două puncte. În cazul celui de-al doilea set, confecționați un cartonaş pe ale cărui jumătăți să fie cîte trei puncte, apoi cartonaşul ce are pe

ambele jumătăți cîte patru puncte, iar în final confecționați cele patru cartonașe care au trei, respectiv patru puncte pe fiecare jumătate. Continuați în același mod pînă veți obține cinci seturi de cartonașe domino cu numere. Puteți desena punctele cu un marker sau cu un creion colorat ori puteți folosi abțibilduri cu buline disponibile în papetării.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Folosiți cîte un set. Jucați-vă de cîte două ori cu fiecare. Începeți cu primul set și puneți deoparte cartonașul cu cîte un punct pe fiecare jumătate, apoi amestecați restul cartonașelor și puneți-le într-un teanc, cu fața în jos. Trageți pe rînd cîte un cartonaș și așezați-l lîngă primul, cu jumătățile avînd un număr identic de puncte lipite între ele.

Cînd ați terminat de ordonat toate cartonașele, puneți deoparte cartonașul cu cîte două puncte pe fiecare jumătate, apoi amestecați restul cartonașelor și puneți-le într-un teanc, cu fața în jos. După modelul anterior, trageți cîte un cartonaș pe rînd și așezați-l conform regulii de mai sus.

Puteți să vă jucați cu acest prim set de cîte ori doriți. Cînd considerați că activitatea a devenit familiară copilului și credeți că s-a obișnuit cu numerele, treceți la setul următor. Aceste reguli se aplică pentru toate seturile, pînă la cele cu cartonașe care au cîte 10 puncte.

„Alege un număr"

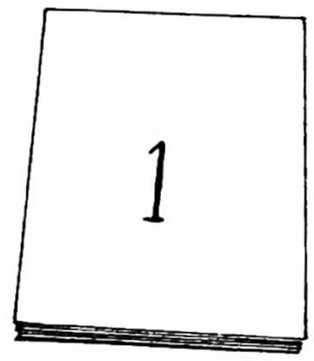

Figura 10.9. *„Alege un număr"*

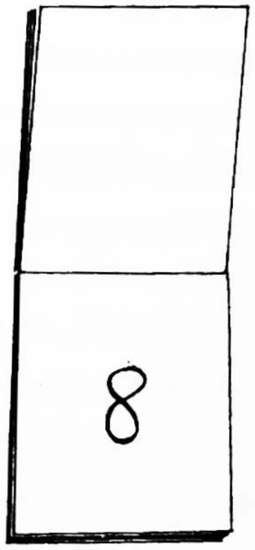

Figura 10.10. *„Alege un număr"*

Vîrsta: de la 18 luni la trei ani.

Obiectivul: să învețe să recunoască numerele.

Descriere: un caiet cu dimensiunile de 10 × 12,5 cm, cu toate paginile numerotate în ordine, de la 1 la 10, succesiune repetată pînă la finalul caietului.

Materiale:

- un caiet cu dimensiunile de 10 × 12,5 cm ;
- un marker.

Modul de realizare. Scrieți cîte un număr pe fiecare pagină. Începeți cu 1 şi continuați pînă la 10, apoi repetați această succesiune pînă la finalul caietului.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pe rînd, răsfoiți caietul. Spuneți numărul pe care îl găsiți la pagina la care vă opriți. În cazul în care copilul nu cunoaşte numărul, spuneți-i-l dumneavoastră. Aşteptați de fiecare dată puțin şi abia apoi spuneți dumneavoastră numărul. Dacă îl ştie, este mai bine să-l spună el. Această activitate este distractivă pentru că de fiecare dată descoperiți un alt număr.

11

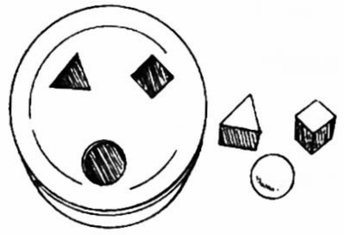

Jucării pe tema formelor

Recunoaşterea formelor

Dacă este introdus cu claritate, conceptul de *formă* poate fi învățat la o vîrstă fragedă. Cărțile şi cutiile cu forme diverse, corpurile geometrice destinate sortării, colecții de forme geometrice, formele pe care se poate aşeza şi succesiunile de corpuri îl ajută pe copil să învețe formele, stimulîndu-i totodată şi alte laturi ale dezvoltării : cea motorie şi cea lingvistică.

Cărțile cu forme variate

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să recunoască formele prin intermediul repetiției şi familiarizării.

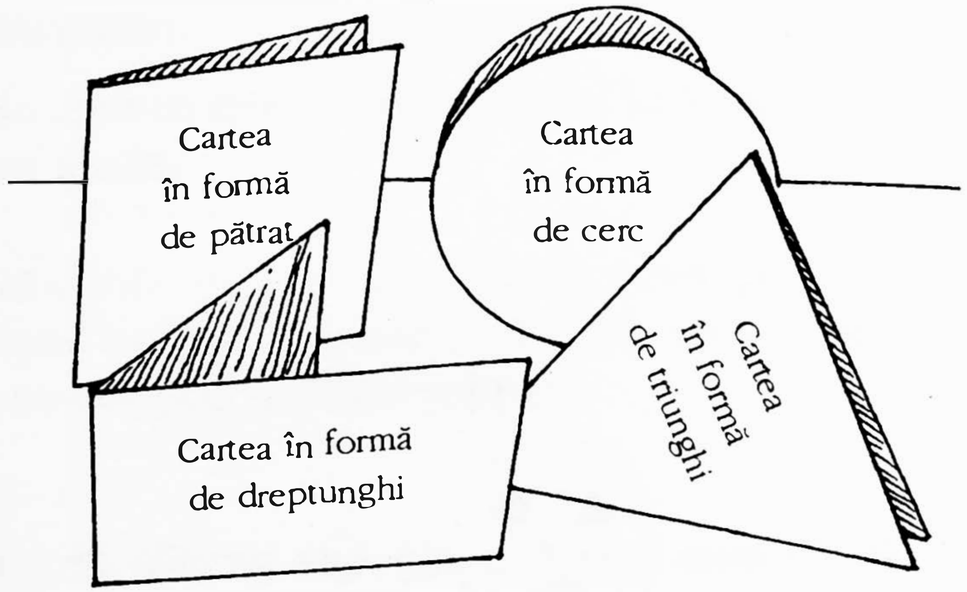

Figura 11.1. *Cărți cu forme variate*

Descriere: un set de „cărți" confecționate din dosare, fiecare pe tema unei singure forme. Puteți confecționa oricîte cărți doriți. Pentru început sînt indicate cele în formă de cerc, pătrat, triunghi și dreptunghi. Acestea pot fi urmate de cele în formă de hexagon și oval, iar apoi puteți continua și cu celelalte. Fiecare carte referitoare la o anumită formă are forma respectivă și conține imagini ale unor obiecte de aceeași formă.

Materiale:

- cîte un dosar cu o foaie inclusă (cu coperți albe sau colorate) pentru fiecare formă;
- reviste, cărți de colorat sau alte surse de poze;
- o foarfecă;
- lipici;
- markere sau creioane;
- folie adezivă transparentă sau folie pentru laminat.

Modul de realizare. Începeți cu *Cartea în formă de cerc.* Decupați un dosar cu o foaie inclusă în formă de cerc. Aveți grijă să lăsați netăiată o parte din marginea îndoită, astfel încît coperțile dosarului să se poată deschide ca o carte și să nu obțineți din greșeală două forme separate. Trasați conturul coperții cu un marker și scrieți *Cartea în formă de cerc.* Pentru cele trei pagini care mai rămîn, decupați din reviste sau din cărți de colorat imagini ale unor obiecte în formă de cerc, de exemplu, mingi, baloane, roți sau farfurii. Lipiți cîte o imagine pe fiecare pagină și scrieți în josul paginii o propoziție adecvată imaginii, de exemplu „O minge este un cerc". În final, pentru a le face mai rezistente sau pentru a le proteja, acoperiți coperțile cu folie adezivă transparentă sau cu folie pentru laminat.

Cînd sînteți gata să treceți la *Cartea în formă de pătrat*, decupați un alt dosar cu o foaie inclusă sub formă de pătrat, trasați conturul coperții, scrieți titlul, lipiți pozele potrivite și scrieți propoziții descriptive adecvate sub imagini. Ca și în exemplul anterior, protejați coperțile cu folie adezivă transparentă sau laminați-le. În același mod, puteți confecționa oricîte cărți cu forme variate doriți.

Copilului dumneavoastră îi va plăcea să citească aceste cărți în mod repetat. Puneți-i la îndemînă o singură carte, pînă ce considerați că s-a familiarizat cu conceptul respectiv, apoi introduceți o altă carte. Datorită tuturor cuvintelor și propozițiilor din aceste cărți, copilul își va dezvolta vocabularul.

Cum să utilizați această jucărie și cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la 18 luni. Începeți cu *Cartea în formă de cerc* și utilizați-o așa cum ați procedat cu celelalte cărți. Cînd o citiți, începeți cu coperta și spuneți *Cartea în formă de cerc*, apoi trasați conturul coperții cu degetul dumneavoastră sau al bebelușului. Deschideți cartea la prima imagine, arătați-i-o și apoi citiți propoziția descriptivă din josul paginii. Arătați fiecare cuvînt, pe măsură ce citiți. Utilizați același procedeu pentru toate cărțile cu forme variate pe care le-ați confecționat. Jucați-vă cu o carte pînă cînd considerați că bebelușul s-a familiarizat cu forma respectivă. Cînd treceți la o carte nouă, păstrați-le la îndemînă și pe celelalte, alături de alte cărți ale copilului, pentru a-i aminti formele pe care le cunoaște deja.

De la 18 luni la trei ani. Aplicați aceeași metodă de lectură descrisă mai sus. Însă încurajați-l pe copil să participe cît mai mult la procesul lecturii. Dacă sînteți de părere că poate face acest lucru, îi puteți spune să găsească forma de pe fiecare pagină. Treptat, copilul dumneavoastră va dori să găsească el însuși imagini care pot fi incluse în aceste cărți cu diverse forme și este posibil să vrea să colaboreze la confecționarea uneia.

Cutiile cu diverse forme

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să învețe să recunoască formele prin intermediul repetiției și familiarizării.

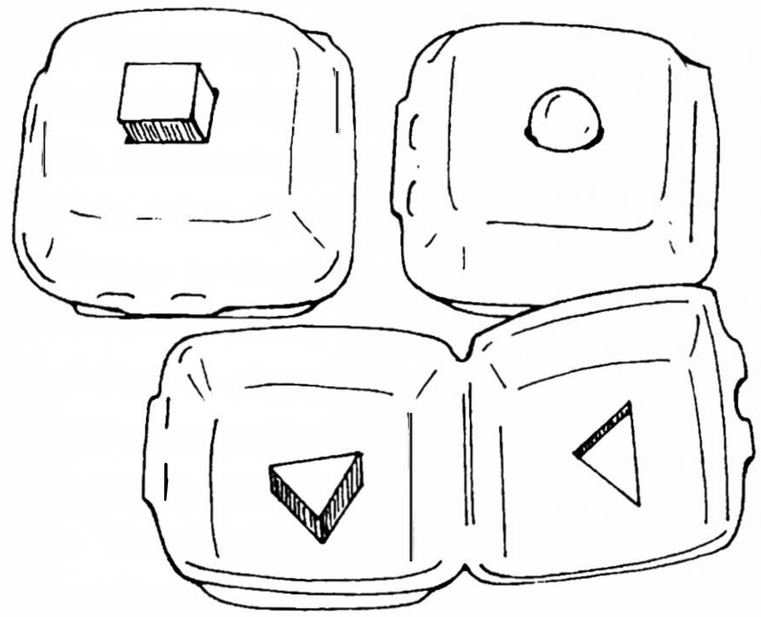

Figura 11.2. *Cutii cu diverse forme*

Descriere: cutii din plastic cu cîte un orificiu de diverse forme decupat în capac și un obiect tridimensional de forma respectivă, care să poată fi introdus prin acel orificiu. Puteți începe cu decupaje în formă de cerc, pătrat și triunghi, cîte una pentru fiecare capac. Unele forme sînt dificil de găsit, însă capacele de la sticlele de lapte sau de la cutiile de suc de portocale pot fi folosite în loc de cercuri, piesele din plastic sau din lemn de la seturile de cuburi au formă pătrată, iar pentru triunghiuri puteți găsi cu ușurință forme de la jucăriile tradiționale bazate pe ideea sortării sau piese triunghiulare din lemn de la seturile cu piese de construit.

Materiale:

- cutii cu capace;
- obiecte tridimensionale în formă de cerc, pătrat și triunghi;
- o foarfecă;
- creion.

Modul de realizare. Deschideți capacul fiecărei cutii și schițați conturul obiectului respectiv pe fiecare capac. Apoi decupați din fiecare capac o bucată de dimensiunea exactă a obiectului schițat. Închideți capacul și încercați să introduceți obiectul în orificiul respectiv. Dacă ați tăiat un orificiu exact de dimensiunile obiectului, acesta se va potrivi în capac asemenea unei piese de puzzle. Dacă ați tăiat un orificiu puțin mai mare decît obiectul, acesta va cădea în cutie. Ambele variante sînt la fel de bune pentru acest tip de jucărie.

Învățarea formelor în acest mod se integrează în abordarea de tip practic; este interactivă și presupune manipularea obiectelor. Prin urmare, pe lîngă faptul că facilitează procesul de învățare, această activitate contribuie foarte mult la dezvoltarea motricității fine.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la un an. Începeți prin a-i oferi copilului cutia cu decupajul în formă de cerc. Demonstrați-i modul în care capacul de sticlă se potrivește în cercul decupat în partea superioară a cutiei. Ajutați-l pe copil să pună capacul de sticla pe capacul cutiei. Aveți grijă ca bebelușul să nu se înece sau să nu înghită capacul de sticlă, care este mic. Descrieți capacul de la sticlă drept un cerc de cît mai multe ori, pe parcursul jocului. Utilizați această cutie de mai multe ori, pînă cînd considerați că bebelușul s-a obișnuit cu forma rotundă. Cînd este pregătit, introduceți și cutia cu orificiu în formă de pătrat în modul cum ați procedat și cu cealaltă cutie. Cînd considerați că e momentul potrivit, adăugați și cutia cu orificiu în formă de triunghi.

De la un an la doi ani. La început, folosiți doar cutia cu orificiu în formă de cerc. Lăsați-l pe copil să exerseze introducerea formei în orificiul rotund. Ajutați-l în măsura în care este necesar. Continuați să-i spuneți numele formei cînd vă jucați cu cutia rotundă. Atunci cînd observați că poate să efectueze singur această activitate, introduceți și cutia cu orificiul în formă de pătrat. Ajutați-l să introducă forma corectă în cutia adecvată. Atunci cînd reușește să facă diferența dintre cele două, adăugați și cutia cu orificiu triunghiular. Continuați să pronunțați numele formei pe care o folosește pe durata jocului.

De la doi ani la trei ani. Acum este momentul să inventați propriile jocuri împreună cu copilul. În timp ce vă jucați, faceți referire întotdeauna la obiectele respective folosind denumirea formei lor.

Cutiile pentru potrivirea formelor geometrice

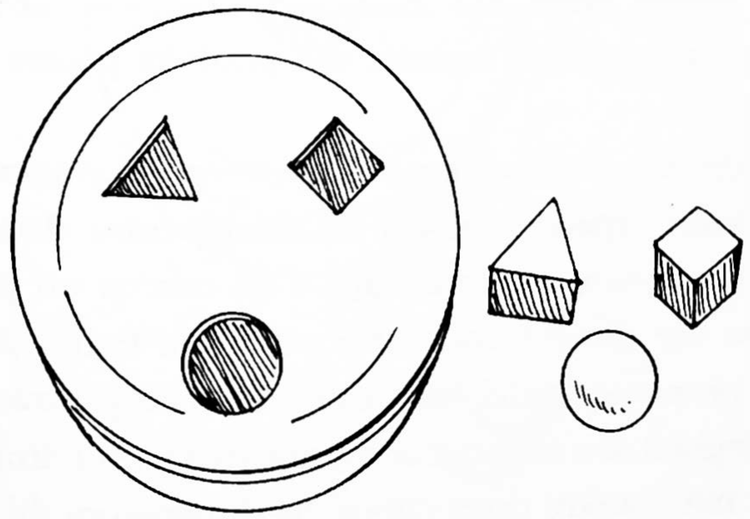

Figura 11.3. *Cutii pentru potrivirea formelor geometrice*

Vîrsta: de la 18 luni la trei ani.

Obiectivul: să învețe să recunoască formele prin intermediul repetiției și familiarizării.

Descriere: o cutie cu capac cu trei orificii decupate pe aceeași față – în formă de cerc, pătrat și triunghi. Folosiți aceleași forme ca și pentru cutiile cu diverse forme descrise anterior.

Materiale:

- cutii cu capac;
- obiecte tridimensionale în formă de cerc, pătrat și triunghi;
- o foarfecă;
- creion.

Modul de realizare. Luați capacul cutiei și schițați pe el conturul celor trei obiecte, apoi decupați orificiile exact după contur. Puneți din nou capacul pe cutie și așezați obiectele potrivite în locurile corespunzătoare. Dacă ați decupat orificii de dimensiunile exacte ale obiectelor, acestea se vor potrivi pe capac asemenea unor piese de puzzle. Dacă însă ați decupat orificii puțin mai mari decît obiectele, acestea vor cădea în cutie. Ambele variante sînt potrivite pentru acest tip de jucărie.

Confecționați și alte cutii pentru potrivirea formelor geometrice. Folosiți capace suficient de mari pentru două forme. Iată cîteva sugestii de combinații – un cerc și un pătrat, un cerc mare (de dimensiunea unei mingi de tenis) și un cerc mic (nu prea mic, astfel încît obiectul corespunzător să nu poată fi înghițit sau să provoace sufocarea), un pătrat mare și un pătrat mic (pentru două cuburi de dimensiuni diferite) sau alte combinații, la alegerea dumneavoastră.

Cum să utilizați această jucărie și cum să vă bucurați de ea

Începeți cu cutiile cu orificii în formă de cerc, pătrat și triunghi. Mai întîi, oferiți-i copilului cercul pentru a-l plasa corect. Apoi dați-i pătratul și în cele din urmă triunghiul. Participați și dumneavoastră la joc și distrați-vă sortînd obiectele împreună cu copilul. Inventați propriile jocuri folosind obiectul rotund mai mare și cel mai mic, obiectul pătrat mai mare și cel mai mic sau alte combinații pe care le-ați inventat.

Colecțiile de forme

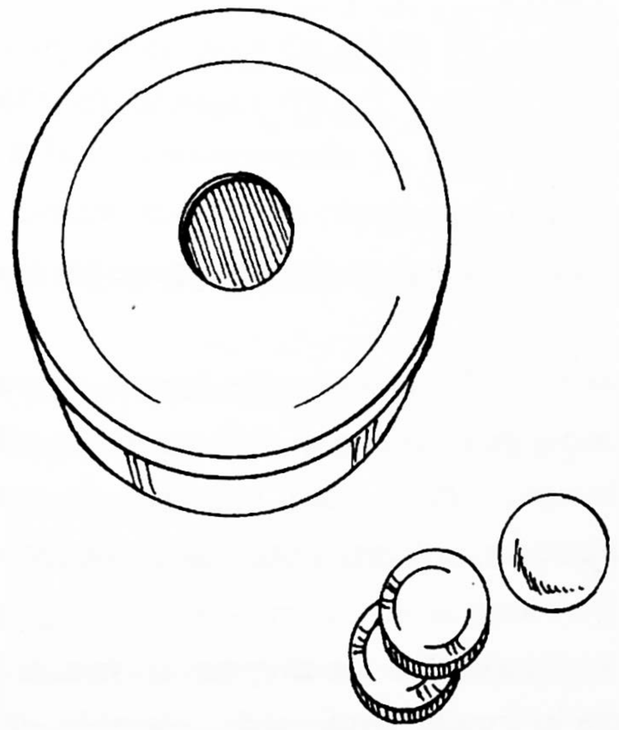

Figura 11.4. *Colecții de forme*

Vîrsta: de la 18 luni la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să recunoască formele prin intermediul repetiției și familiarizării.

Descriere: o cutie cu capac în care este decupat un cerc și o cutie cu capac în care este decupat un pătrat. Cutiile trebuie să fie destul de mari ca să încapă în ele mai multe capace de la sticle sau mai multe cuburi.

Materiale:

- două cutii;
- mai multe capace de sticle;
- mai multe cuburi;
- o foarfecă;
- creion.

Modul de realizare. Luați capacul unei cutii și schițați pe el conturul unui capac de sticlă, apoi decupați un orificiu exact pe dimensiunea schițată. Puneți capacul pe cutie. De data aceasta, decupați cercul de dimensiunea exactă a capacului de sticlă sau puțin mai mare, pentru ca atunci cînd puneți fiecare capac pe cercul decupat în capac, să poată cădea în cutie.

Confecționați o altă colecție de forme și pentru cuburi. Respectați aceiași pași ca și mai sus, pentru a schița forma și pentru a o decupa. Atît în cazul colecției de cercuri, cît și a colecției de pătrate, folosiți cutii suficient de mari pentru întregul set de forme.

Ca și în cazul cutiilor cu diverse forme și a cutiilor ce trebuie sortate în funcție de formă, colecțiile de forme au la bază o abordare practică, facilitînd dezvoltarea motricității fine. Activitatea repetitivă asociată cu joaca cu o întreagă

colecție de forme face din acest joc o experiență extrem de eficientă din perspectiva motricității fine.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Începeți cu colecția de cercuri. Oferiți-i copilului cîte un capac de sticlă pe rînd, pe care să îl introducă în mod corect prin cercul decupat pe capacul cutiei. După aceea, e rîndul dumneavoastră să introduceți toate capacele de la sticle prin capacul cutiei. Apoi puteți introduce cu rîndul un capac de sticlă prin orificiu. Jucați-vă și cu colecția de pătrate în același mod. După ce copilul dumneavoastră s-a familiarizat atît cu colecția de cercuri, cît și cu cea de pătrate, puteți amesteca cuburile cu capacele de sticle și veți juca un joc bazat pe sortare. Nu uitați să participați și dumneavoastră la activitate. Apoi inventați jocuri proprii pornind de la aceste colecții de forme.

Formele pe care se poate aşeza

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să învețe să recunoască formele prin intermediul repetiției și familiarizării.

Descriere: patru locuri pe care se poate așeza, decupate din două bucăți mari de carton. Trebuie să confecționați un set complet alcătuit dintr-un cerc, un pătrat, un triunghi și un dreptunghi de culoare roșie, galbenă, albastră și respectiv verde.

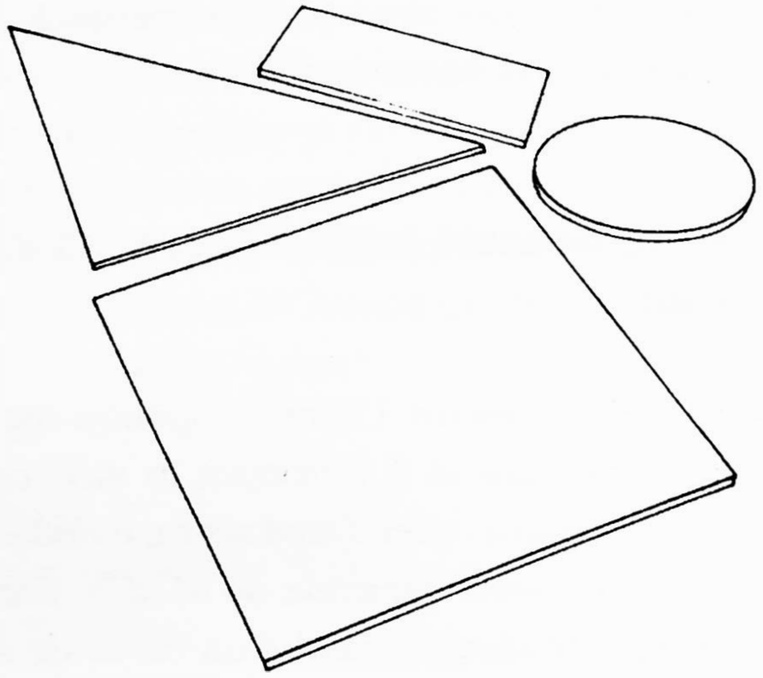

Figura 11.5. *Forme pe care se poate aşeza*

Materiale:

- opt bucăți de carton tare de culoare roşie, galbenă, albastră şi verde, cu dimensiunile de aproximativ 70 × 60 cm, cîte două de fiecare culoare;
- folie pentru laminat;
- riglă;
- o foarfecă;
- creion.

Modul de realizare. Începeți cu prima coală de carton roşie. Măsurați un pătrat cu aria de 140 cm pătrați. După decuparea pătratului veți rămîne şi cu un dreptunghi. Luați şi a doua coală roşie. Repetați procesul. De data aceasta, marcați pătratul pe diagonală şi veți obține două triunghiuri. Din unul decupați un cerc cu diametrul de aproximativ 30 cm. O modalitate bună de a-i trasa conturul este să utilizați drept

tipar o farfurie cu diametrul de 25 cm, iar apoi puteți decupa cercul cu aproximativ 5 cm mai mare decît conturul trasat. În loc de farfurie, mai puteți folosi un castron sau un platou. După ce ați decupat toate formele, duceți-le la laminat.

Cînd ați finalizat cercul, pătratul, triunghiul şi dreptunghiul, urmați aceeaşi procedură pentru confecționarea formelor galbene pe care se poate aşeza, apoi treceți la cele albastre şi verzi. În final, veți avea cîte o formă de fiecare culoare.

Aceste forme de dimensiuni mari vor fi foarte eficiente pentru a-l impresiona pe copilul dumneavoastră în privința formelor. Deoarece cu ajutorul lor se pot desfăşura foarte multe activități improvizate, veți descoperi că generează multe replici. Toate aceste jocuri creative vor stimula dezvoltarea lingvistică a copilului dumneavoastră.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naştere pînă la un an. Începeți cu setul de forme roşii. Mai întîi, dați-i copilului cercul roşu. Confecționat din carton tare şi avînd culoarea roşie, este foarte atractiv pentru bebeluşi. Spuneți despre acesta că este un cerc ori de cîte ori observați că bebeluşul îl priveşte. Cînd considerați că bebeluşul s-a obişnuit cu cercul, aduceți şi pătratul în zona lui de joacă. Se poate aşeza pe oricare dintre ele. Apoi urmează triunghiul şi în cele din urmă dreptunghiul. După ce ați utilizat formele roşii de mai multe ori, introduceți-le pe cele galbene, apoi pe cele albastre şi în final pe cele verzi.

De la un an la doi ani. Dați-i copilului toate cele patru cercuri ca să se joace cu ele. Cu ajutorul lor puteți face multe

lucruri. Se poate așeza pe ele. Pot marca locul de joacă. Puteți face grupuri de jucării de aceeași culoare cu cercul și le puteți pune lîngă acesta. Folosiți cele patru cercuri colorate după cum doriți, fiți creativ. După ce copilul s-a familiarizat suficient cu cercurile, inventați cîteva activități utilizînd pătratele. Apoi introduceți triunghiurile și în cele din urmă dreptunghiurile.

De la doi ani la trei ani. Introduceți întregul set de forme roșii și utilizați-le în orice mod doriți. Copilul de doi ani vă va da probabil multe idei. Pe baza lor, puteți organiza o „zi roșie" – cu ajutorul altor jucării roșii, ba chiar vă puteți îmbrăca în roșu. Jucați-vă cu fiecare dintre grupurile de culori separat și bucurați-vă de toate ideile noi. Apoi puteți introduce al doilea grup de forme, de exemplu, pe cele galbene. Avînd la dispoziție cele două culori, puteți efectua o activitate de sortare a formelor identice. Dacă doriți, puteți folosi din cînd în cînd formele de toate culorile. Utilizați formele pe care se poate așeza exact așa cum vreți.

Succesiunile de forme

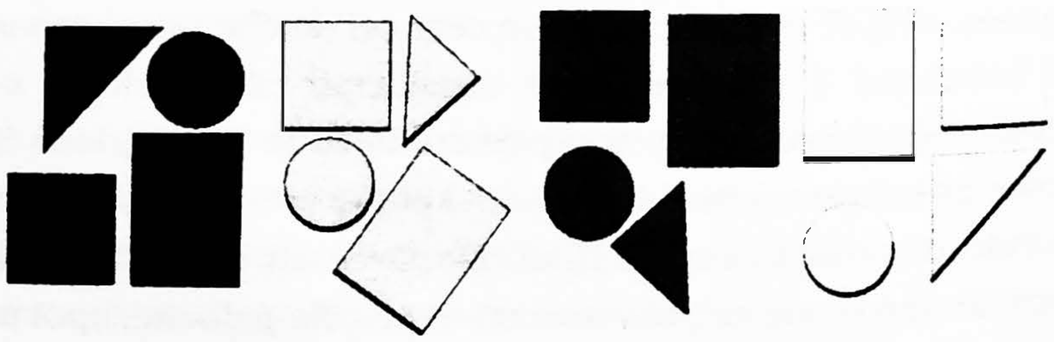

Figura 11.6. *Succesiuni de forme*

Vîrsta: de la naștere pînă la trei ani.

Obiectivul: să învețe să recunoască formele prin intermediul repetiției și familiarizării.

Descriere: un set de cartonașe de diverse forme, o variantă în miniatură a formelor pe care se poate așeza. Veți decupa cele patru forme de dimensiuni mai mici dintr-o coală de carton de dimensiuni standard. Veți obține un set complet, laminat, alcătuit dintr-un cerc, un pătrat, un triunghi și un dreptunghi, de culoare roșie, galbenă, albastră și verde.

Materiale:

- patru coli de carton de dimensiuni obișnuite, 22 × 30 cm, de culoare roșie, galbenă, albastră și verde;
- folie pentru laminat;
- riglă;
- o foarfecă;
- creion.

Modul de realizare. Începeți cu coala roșie. Împăturiți-o în patru și decupați-o. Pe un sfert, trasați un cerc, folosind un pahar cu diametrul potrivit. Din sfertul următor, decupați un pătrat. Deoarece o latură a colii are dimensiunea de 11 cm, tăiați și pe cealaltă latură, astfel încît să obțineți aceeași lungime. Luați un alt sfert de coală, decupați-l în formă de pătrat și apoi tăiați-l pe diagonală, pentru a obține un triunghi. Luați apoi coala galbenă. Repetați procedura. Faceți la fel cu foaia albastră și cu cea verde. După ce ați decupat cîte patru forme din toate cele patru coli, laminați cele 16 forme. Patru dintre ele vor încăpea pe o coală de laminat de dimensiuni standard. După ce le-ați laminat, decupați-le. Procedeul este rapid și simplu.

Ca și în cazul formelor de dimensiuni mari, formele mai mici sînt foarte eficiente pentru a-l învăța pe copil figurile geometrice. Atît activitățile de sortare, cît și diversele jocuri pe care le veți inventa cu ajutorul lor vor genera multe replici. Toate aceste activități vor stimula dezvoltarea lingvistică a copilului dumneavoastră.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la naştere pînă la un an. Mai întîi, dați-i copilului cercul roşu. Ca și în cazul formelor de dimensiuni mari, va fi atras de textura și culoarea foarte interesante. Ori de cîte ori observați că bebelușul îl privește, spuneți-i că acesta este un cerc. Atunci cînd considerați că bebelușul s-a familiarizat cu cercul, aduceți și pătratul roşu în zona de joacă. Apoi introduceți triunghiul și în cele din urmă dreptunghiul. După ce ați utilizat formele roșii de mai multe ori, introduceți-le pe cele galbene, apoi pe cele albastre și verzi. Folosiți culorile separat, pentru a avea un impact mai mare.

De la un an la doi ani. Puneți la dispoziția copilului toate cele patru cercuri, ca să se joace cu ele. Puteți face multe lucruri cu ajutorul lor. Puteți aranja cercul roşu, galben și verde astfel încît să semene cu un semafor. Puteți alcătui modele interesante cu ajutorul lor. O altă idee este să puneți alături un cerc, un pătrat, un triunghi și un dreptunghi de o culoare, iar apoi să aranjați alături celelalte forme colorate, în aceeași ordine. Mai puteți aranja alături cîte un pătrat de fiecare culoare și apoi să dispuneți și restul formelor în același mod. Copilul dumneavoastră vă poate servi drept ghid, inventînd

propriile activități cu ajutorul formelor. Folosiți aceste forme colorate în orice mod doriți, fiți creativ.

De la doi ani la trei ani. Puteți începe să faceți diverse modele cu ajutorul formelor. Începeți cu unele foarte simple. Puteți alterna o formă roşie cu una galbenă, apoi din nou una roşie, una galbenă și așa mai departe. Puteți alterna un cerc, un pătrat, un cerc, un pătrat și așa mai departe. Distrați-vă creînd modele care-i plac copilului dumneavoastră. Ajutați-l în măsura în care este necesar.

12

Jucării pe tema cititului

Învățarea cititului

După ce am trăit experiența de a-i învăța să citească pe copiii din clasa întîi, am decis că ar fi mai ușor și mai natural pentru ei să învețe să citească pe măsură ce învață să vorbească. Știind cît de multe reguli fonetice complicate trebuie să-i învățăm, cît de multe cuvinte încalcă aceste reguli și faptul că cineva care știe să citească nu mai rostește cuvintele cu glas tare, am încercat să găsesc o altă modalitate.

După ani de studiu, dr. O.K. Moore de la Universitatea Yale a ajuns la o serie de concluzii care veneau în sprijinul ideii mele. Conform celor susținute în cartea *Cum să-l învățați pe copil să citească* (*How to Teach Your Baby to Read*) de Glenn Doman, acesta a descoperit că este mai ușor să înveți un copil de trei ani să citească decît pe unul de patru ani, pe

un copil de patru ani decît pe un copil de cinci ani și pe un copil de cinci ani decît pe un copil de șase ani.

Principiul pe care se bazează metoda mea este similar cu cel utilizat de copil atunci cînd învață să identifice diverse imagini. Mai întîi, copilul învață că o anumită imagine reprezintă o rață. Apoi copilul identifică tot mai multe imagini ca fiind imagini ale unei rațe. În cele din urmă, copilul poate recunoaște orice rață, indiferent de dimensiunea, forma sau culoarea acesteia. În acest caz, copilul învață mai întîi cuvîntul scris cu litere mari pe hîrtie colorată, iar în timp îl va putea identifica în orice formă și în orice tip de scriere de mînă sau de tipar.

Acest întreg proces se bazează pe procesul de învățare a vorbitului. Știind semnificația cuvintelor sale, copilul poate învăța să citească pe măsură ce învață să vorbească. Cuvîntul scris îi conferă cuvîntului rostit o altă dimensiune. Pe măsură ce copilul dumneavoastră rostește primele sale cuvinte, le poate vedea și reprezentarea scrisă.

Cărțile cuvintelor

Vîrsta: de la un an la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copil să citească prin intermediul identificării de către acesta a anumitor cuvinte.

Descriere: cinci dosare cu trei inele, fiecare avînd pe copertă titlul *Carte* și pagini de culori diferite; pe fiecare pagină este scris cîte un cuvînt cu litere de dimensiuni mari.

Materiale:

- cinci dosare cu trei inele (începeți cu cinci și adăugați mai multe pe măsură ce aveți nevoie de ele);

- foi de scris – 50 de foi de diverse culori, cu dimensiunile de 20 × 28 cm;
- perforator;
- marker sau creion colorat.

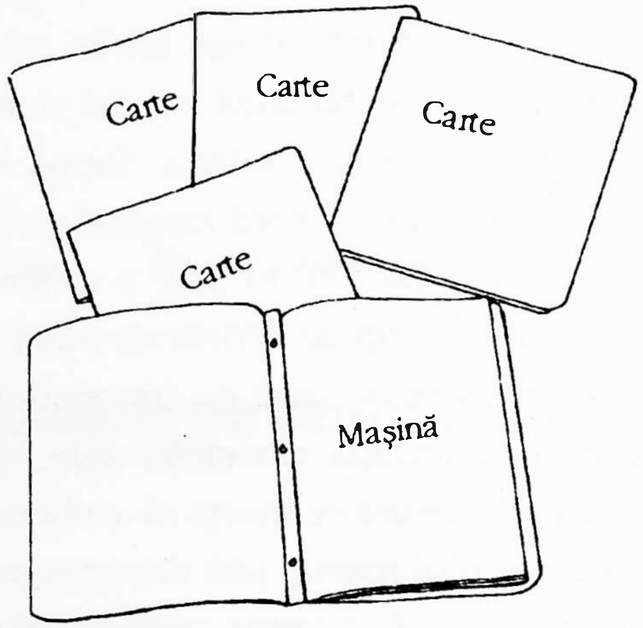

Figura 12.1. *Cărțile cuvintelor*

Modul de realizare. Faceți trei găuri în foile de hîrtie ca să le puteți fixa în dosare. Puneți în fiecare dosar cîte 10 foi de hîrtie de diverse culori. Aceste pagini nu sînt foarte rezistente și se pot rupe cu ușurință. În caz că se întîmplă acest lucru, pot fi înlocuite foarte ușor. Începeți cu o carte și confecționați-le apoi pe celelalte pe rînd, pe măsură ce aveți nevoie de ele. Scrieți cuvîntul *Carte* pe coperta dosarului. Pe prima pagină, scrieți unul dintre primele cuvinte pe care copilul dumneavoastră a învățat să le spună. Scrieți toate cuvintele cu un marker sau creion colorat de nuanță închisă, cu litere de dimensiuni mari, clar. Începeți fiecare cuvînt cu o literă de tipar. Puteți avea impresia că dacă scrieți toate literele de

tipar cuvîntul poate fi citit mai ușor, dar de fapt nu este nici o diferență. Este mai bine să folosiți litere mici, pentru că așa sînt scrise și cărțile. Începeți cu un singur cuvînt în prima carte și adăugați mai multe, pe măsură ce copilul începe să se distreze rostind și alte cuvinte.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la un an la doi ani. Cînd îl auziți pe copil spunînd un cuvînt, zîmbind larg și bucurîndu-se, arătați-i cuvîntul în carte. Copilul se va bucura să vadă cuvîntul scris. Cînd cartea are doar o singură o pagină cu un cuvînt scris pe ea, dați-i-o să o citească. După ce mai adăugați și alte cuvinte pe celelalte pagini, copilul dumneavoastră va citi o carte mai lungă. Motivul pentru care cuvintele sînt prezentate pe diverse pagini, într-o carte cu titlul *Carte*, și nu pe cartonașe, este o încercare de a-l învăța pe copil că în cărți se găsesc scrise cuvintele.

Completați fiecare carte cuvînt cu cuvînt. Consemnați în ele toate cuvintele noi pe care învață să le spună copilul. Probabil veți reuși să surprindeți primele aproximativ 50 de cuvinte ale sale. Veți avea o colecție frumoasă de cinci cărți cu cîte 10 cuvinte în fiecare. Le veți confecționa pas cu pas și le veți personaliza în funcție de vocabularul copilului dumneavoastră. Nu veți găsi de cumpărat nici o carte care să aibă aceste calități speciale.

De la doi la trei ani. Puteți continua să confecționați mai multe cărți asemănătoare. Totodată, puteți confecționa cărți cu combinații de cîte două cuvinte pe care le pronunță acum copilul dumneavoastră. La un moment dat, puteți include

propoziții scurte pe care îi place să le spună. Țineți aceste cărți la îndemînă, astfel încît copilul să se poată bucura de ele. Le va putea răsfoi oricînd și se va bucura de independența și satisfacția de a fi capabil să citească propriile cărți speciale.

Vocabularul cu cuvinte

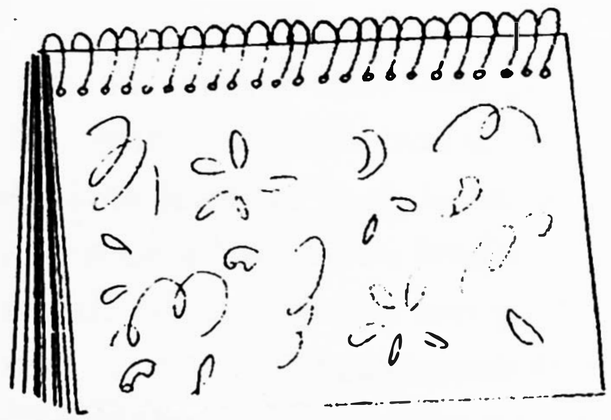

Figura 12.2. *Vocabular cu cuvinte*

Figura 12.3. *Vocabular cu cuvinte*

Vîrsta: de la un an la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copilul dumneavoastră să citească prin intermediul repetiției și familiarizării cu cuvintele sale preferate.

Descriere: un vocabular cu dimensiunile de 5 × 10 cm cu cuvinte familiare copilului dumneavoastră, care se regăsesc și în *Cărțile cuvintelor*. Puteți scrie în ele și cuvinte și sintagme noi.

Materiale:

- vocabular cu spirală, cu dimensiunile 5 × 10 cm;
- creion.

Modul de realizare. Cu un creion scrieți pe paginile liniate ale vocabularului cu spirală cuvinte preferate ale copilului din *Cărțile cuvintelor*, cîte un cuvînt pe fiecare pagină. Astfel, îi veți arăta copilului dumneavoastră că poate citi cîteva dintre cuvintele lui și în altă parte. Cu cît vede aceste cuvinte în locuri mai variate, cu atît le va putea citi mai repede oriunde ar fi scrise. Probabil veți observa acest lucru mai întîi în cazul numelui său și al unor cuvinte precum *Mama* și *Tata*. Adăugați cîte un cuvînt, pe rînd. Asigurați-vă că știe cuvintele anterioare înainte să adăugați și altele. Cînd începe să spună sintagme sau propoziții, puteți folosi acest caiet pentru a le consemna cîte una pe rînd. Dacă doriți, decorați coperta vocabularului cu o etichetă sau cu abțibilduri. Astfel, vocabularul va deveni mai atractiv.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la un an la doi ani. Cînd aşteptați undeva împreună cu copilul dumneavoastră, la cabinetul unui medic sau la restaurant, îl puteți face să se distreze cu ajutorul acestui vocabular personalizat. În el vor fi cuvinte pe care îi place să le pronunțe şi le va spune cu drag atunci cînd îi este arătat un anumit cuvînt, o sintagmă sau o propoziție. Vocabularul cu spirală vă permite să începeți cu un singur cuvînt şi să obțineți treptat o carte mai mare. Nu trebuie să ajungeți la un anumit număr de cuvinte. Numărul potrivit este numărul de cuvinte pe care reuşiți să-l acumulați în timp. Copilul va deschide probabil vocabularul la alte pagini, de fiecare dată. Acest element de surpriză stimulează distracția şi amplifică eficiența învățării.

De la doi ani la trei ani. Continuați să adăugați cuvinte şi sintagme ca şi înainte. Acum, spuneți-i copilului să vă indice cuvintele şi sintagmele sale preferate. Îi va face plăcere să le citească de mai multe ori. Nu uitați să introduceți cîte un cuvînt sau o sintagmă şi să nu adăugați altele noi pînă cînd copilul nu le-a văzut de suficiente ori pe cele anterioare, astfel încît să se familiarizeze cu ele. La fel ca înainte, copilul poate citi cuvintele, sintagmele şi propozițiile din acest vocabular în orice ordine. Îl poate deschide la orice pagină.

Cartea categoriilor

Figura 12.4. *Cartea categoriilor*

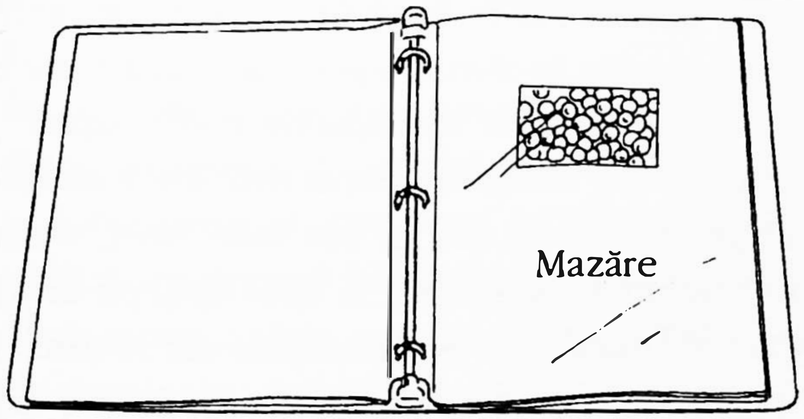

Figura 12.5. *Cartea categoriilor*

Vîrsta: de la naştere pînă la trei ani.

Obiectivul: să-l învățați pe copilul dumneavoastră să citească prin intermediul unor asociații semnificative.

Descriere: un dosar cu trei inele cu pagini în cinci culori, cîte şase pagini de fiecare culoare, aşezate în folii protectoare.

Prima pagină de fiecare culoare cuprinde cîte un titlu, de exemplu, *Flori*, *Animale*, *Oameni*, *Jucării* și *Mîncare*, scris cu litere clare, de dimensiuni mari. Pe fiecare dintre paginile următoare va fi reprodusă cîte o imagine din categoria respectivă și cîte un cuvînt sau mai multe care să o descrie.

Materiale:

- dosar cu trei inele;
- 30 de foi de șase culori diferite;
- 30 de folii protectoare;
- reviste, cataloage, felicitări sau alte surse de imagini;
- o foarfecă;
- lipici;
- marker.

Modul de realizare. Puneți cele 30 de foi colorate în folii protectoare. Introduceți-le apoi în dosare, pe grupuri de culori. Scrieți numele fiecărei categorii pe prima foaie dintr-un grup și nu scrieți nimic pe următoarele patru pagini, pe care veți lipi imagini din categoria respectivă. De exemplu, dacă prima categorie formată din foi roz este *Flori*, scrieți acest cuvînt doar pe prima pagină roz și apoi lipiți pe următoarele patru pagini roz imagini cu flori decupate din reviste, felicitări sau alte surse. Puneți cîte o imagine pe fiecare pagină și scrieți dedesubtul fiecăreia unul sau mai multe cuvinte. Dacă găsiți mai multe imagini care vă plac pentru anumite categorii, puteți suplimenta numărul de pagini dedicat categoriei respective. Puteți extinde această carte, în timp. Cutiile sînt o sursă bună de imagini accesibile. Cutiile de la jucării au pe ele imagini colorate ale jucăriilor pe care le puteți decupa pentru categoria *Jucării*. Cutiile de biscuiți sau de cereale au deseori pe ele imagini adecvate pentru categoria *Mîncare*, iar multe cutii

pentru jucării și mîncare au imagini atractive ale unor copii, care se potrivesc foarte bine în categoria *Oameni*.

Cum să utilizați această jucărie și cum să vă bucurați de ea

De la naștere pînă la 18 luni. Citiți această carte împreună cu bebelușul, la fel cum ați procedat și cu celelalte cărți cu imagini pe care le-ați confecționat. Arătați-i imaginea și descrieți-o cu ajutorul cuvîntului sau al cuvintelor de dedesubt, apoi arătați-i cuvîntul sau cuvintele respective și citiți-le. Astfel, îi sugerați copilului că imaginea și cuvîntul reprezintă același lucru. În acest mod, îi prezentați o serie de cuvinte cu ajutorul unei cărți interesante cu imagini. Prin intermediul repetiției și familiarizării, copilul dumneavoastră va învăța să citească.

De la 18 luni la trei ani. Acum, cînd copilul cunoaște multe dintre imaginile și cuvintele acestea, va fi capabil să participe într-o măsură mai mare la activitatea cititului. În timp ce arătați cu degetul imaginile și cuvintele, dați-i timp să spună cît de multe cuvinte reușește. În plus, uitați-vă împreună la reviste, cataloage, felicitări și alte surse de imagini, ca să găsiți poze noi pentru *Cartea categoriilor*. Împreună cu copilul, decupați-le și lipiți-le pe pagini noi. Dacă îl veți determina și pe copil să participe la procesul creativ de confecționare a acestei cărți, întreaga activitate va căpăta o semnificație mai amplă pentru el.

Ilustratele

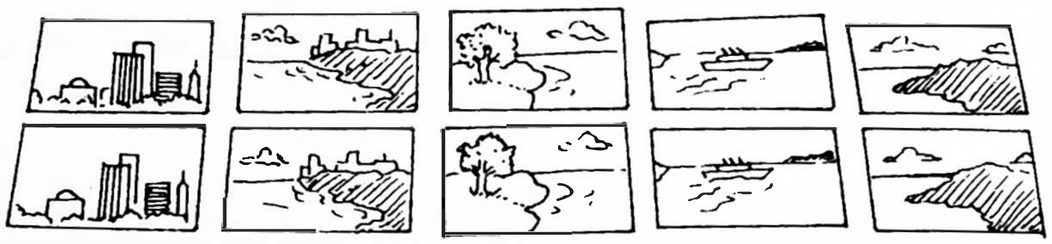

Figura 12.6. *Ilustrate*

Vîrsta: de la 18 luni la trei ani.

Obiectivul: să înveţe să citească prin stimularea aptitudinilor de diferenţiere vizuală.

Descriere: cinci perechi de ilustrate.

Materiale: cinci perechi de ilustrate.

Modul de realizare. Găsiţi un set de 10 ilustrate, cinci perechi de ilustrate identice.

Cum să utilizaţi această jucărie şi cum să vă bucuraţi de ea

De la 18 luni la trei ani. Mai întîi, arătaţi-i copilului două ilustrate identice, apoi arătaţi-i alte două. După aceea, puneţi pe masă două ilustrate diferite. O dată dumneavoastră, o dată copilul, găsiţi ilustratele identice cu acestea. Cînd copilul s-a familiarizat cu acest proces, introduceţi şi al treilea grup de ilustrate. Din nou, cînd este pregătit, introduceţi al patrulea, respectiv al cincilea grup. Pe rînd, găsiţi ilustratele identice şi în cele din urmă puteţi lucra cu tot setul odată.

Amintiţi-vă de acest joc cu ilustrate şi, fie împreună cu copilul, fie singur, adunaţi cît mai multe ilustrate identice puteţi găsi. Ordonaţi-le în seturi de cîte 10. În plus, pentru că imaginile vor reprezenta locuri în care aţi fost şi unde a fost şi copilul dumneavoastră, aceste ilustrate vor stimula conversaţii interesante şi plăcute.

Cartonaşele cu alimente sănătoase

Figura 12.7. *Cartonaşe cu alimente sănătoase*

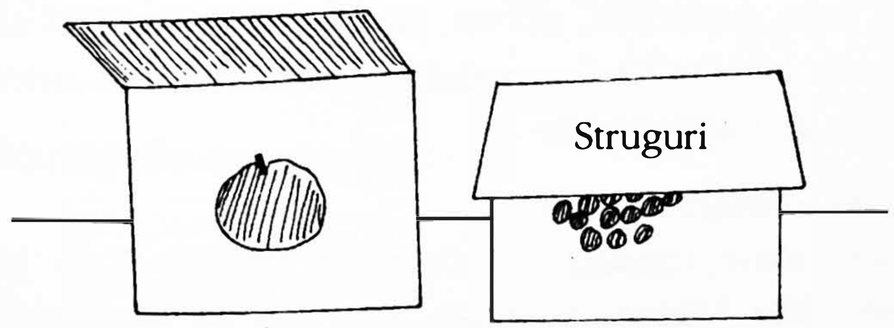

Figura 12.8. *Cartonaşe cu alimente sănătoase*

Vîrsta: de la 18 luni la trei ani.

Obiectivul: să înveţe să citească, asociind cuvintele cu imagini.

Descriere: cinci cartonașe cu dimensiunile de 12,5 × 20 cm pliate în două. Pe partea exterioară este scris cîte un cuvînt, de exemplu *Măr*, *Banană* sau *Cereale*; în interior se află imaginea unui fruct, a unei legume sau a unei cereale integrale.

Materiale: cartonașe cu dimensiunile de 12,5 × 20 cm, cîte doriți.

Modul de realizare. Pliați cartonașele în două, unul cîte unul. Scrieți pe partea exterioară numele unui fruct, al unei legume sau al unui produs din categoria cereale integrale, cum ar fi *Roșie*, *Broccoli* sau *Paste*. Pe partea din interior, desenați cu creionul imaginea alimentului respectiv.

Pe lîngă faptul că prin intermediul acestor cartonașe învață să citească, copilul va afla și care sînt alimentele nutritive. Pentru această activitate, trebuie să alegeți alimente naturale, neprocesate, fără coloranți artificiali, arome sau conservanți. Pentru informații importante despre nutriție, consultați capitolul 1.

Copiilor le plac curcubeiele. Alimentația sănătoasă presupune consumul de alimente naturale din tot spectrul culorilor – violet, roșu, portocaliu, galben, albastru și verde. Iată cîteva idei pentru a-l învăța pe copilul dumneavoastră să mănînce alimente de toate culorile:

- violet – struguri, prune;
- roșu – mere, căpșuni;
- portocaliu – portocale, morcovi;
- maro – cereale, pîine;
- galben – banane, lămîi;
- albastru – afine;
- verde – spanac, fasole verde.

Cum să utilizați această jucărie și cum să vă bucurați de ea

Luați un set de cartonașe cu alimente sănătoase pe care l-ați confecționat. Alegeți un cartonaș și arătați-i-l copilului. Vedeți dacă poate să-și dea seama după cuvîntul scris ce imagine va vedea cînd veți deschide cartonașul. Dacă nu a putut spune cuvîntul înainte să deschideți cartonașul, arătați-i cuvîntul după aceea și vedeți dacă vrea să-l pronunțe atunci. Repetați această activitate cu cît de multe cartonașe cu alimente sănătoase doriți. Jucați-vă atîta timp cît vă mențineți amîndoi interesul pentru această activitate.

Pentru a valorifica ideea curcubeului, puteți aranja cartonașele cu alimente sănătoase pe culori. Puneți accent pe ideea că alimentele cele mai bogate în nutrienți sînt cele de culori intense, frumoase. Printre alimentele sănătoase, în culori intense, puteți include și laptele foarte alb și murele negre. Acum este un moment potrivit să-l învățați pe copil conceptul de *alimentație sănătoasă*, să discutați pe această temă și să-i explicați despre ce este vorba.

Cartonașele cu cuvinte

Vîrsta: de la doi ani la trei ani.

Obiectivul: să învețe să citească folosind cartonașe cu denumirea unor obiecte din casă.

Descriere: un set de 25 de cartonașe cu dimensiunile de 7,5 × 12,5 cm, cu cuvinte, incluzînd și cuvintele *Acesta*, *Aceasta*, *este*, *un*, *o* și un cartonaș cu un punct. În activitatea inițială sînt utilizate trei cartonașe și apoi, treptat, se vor include mai multe.

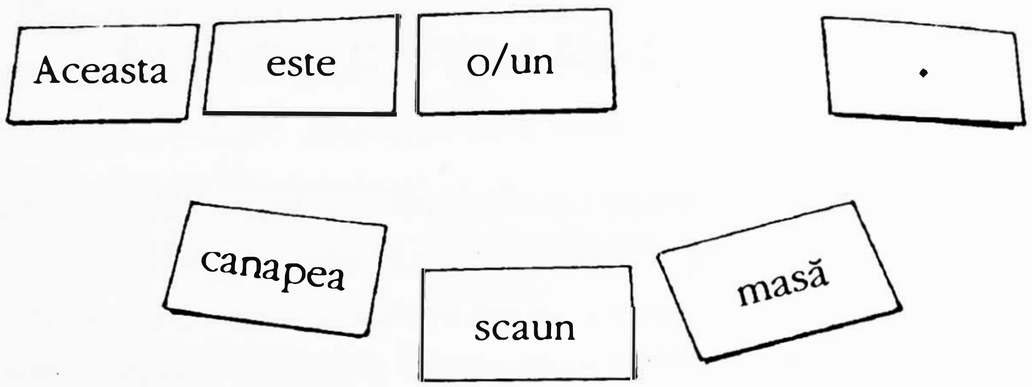

Figura 12.9. *Cartonașe cu cuvinte*

Materiale:

- 25 de cartonașe cu dimensiunile de 7,5 × 12,5 cm;
- marker.

Modul de realizare. Confecționați mai întîi trei cartonașe. Cuvintele indicate ar fi *pat*, *masă* și *scaun*. Apoi adăugați cartonașe cu cuvintele *Acesta*, *Aceasta*, *este*, *un*, *o* și un cartonaș cu un punct. Cînd copilul s-a familiarizat cu denumirea primelor trei obiecte, confecționați și alte cartonașe.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

Pe o masă, așezați cartonașele *Acesta*, *Aceasta*, *este*, *un*, *o*. Puneți trei cartonașe pe obiectele respective aflate în cameră, apoi distrați-vă cu aceste cartonașe care alcătuiesc o propoziție. Împreună cu copilul, alegeți cartonașele care completează propoziția. Găsiți cu rîndul cartonașele și puneți-le la locul lor în propoziție, iar apoi puneți punctul la final. Confecționați cartonașe noi și folosiți-le cînd credeți că este pregătit pentru acest lucru.

Puzzle-urile din cuvinte

Figura 12.10. *Puzzle-uri din cuvinte*

Vîrsta: de la un an la trei ani.

Obiectivul: să învețe să citească cu ajutorul unei activități de tip puzzle.

Descriere: coli albe de carton cu cuvinte și imagini, în cîte două exemplare. Din una se decupează piesele de puzzle de dimensiuni adecvate vîrstei copilului, iar cealaltă rămîne intactă pentru a ajuta la reconstituirea imaginii inițiale. Ambele exemplare se pot păstra prinse cu o agrafă pentru hîrtie sau într-un plic avînd scris pe el cuvintele din puzzle.

Materiale:

- 12 coli albe de carton cu dimensiunea de 23 × 30 cm;
- marker;

- creioane colorate ;
- o foarfecă ;
- folie adezivă transparentă sau folie pentru laminat ;
- agrafă mare pentru hîrtie sau un plic cu dimensiunea de 23 × 30 cm.

Modul de realizare. Pe coli albe de carton, scrieți cu markerul un cuvînt, o propoziție alcătuită din două cuvinte sau din trei cuvinte ; exemple : numele copilului dumneavoastră, *Casa mea* și *Te iubesc*. Cu ajutorul creioanelor colorate, desenați un cadru sau imagini adecvate cuvintelor. Creați cîte două exemplare din fiecare. Pe spatele unui exemplar din pereche, desenați cu un creion liniile de-a lungul cărora veți decupa piesele de puzzle. Pentru un copil de un an, decupați-le astfel încît să obțineți trei piese, iar pentru un copil de doi ani, patru piese. Înainte să decupați piesele, acoperiți colile de carton cu folie adezivă transparentă sau laminați-le. Folosiți o agrafă mare pentru hîrtie pentru a păstra împreună coala-model și coala decupată sau puneți coala-model și bucățile de puzzle corespunzătoare într-un plic pe care scrieți cuvintele din puzzle.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la un an la doi ani. Distrați-vă împreună cu copilul, reconstituind puzzle-urile din cîte trei piese. Ajutați-l în măsura în care este necesar.

De la doi ani la trei ani. Distrați-vă împreună cu copilul, reconstituind puzzle-urile din cîte patru piese. Ajutați-l în măsura în care este necesar.

Înregistrați o carte

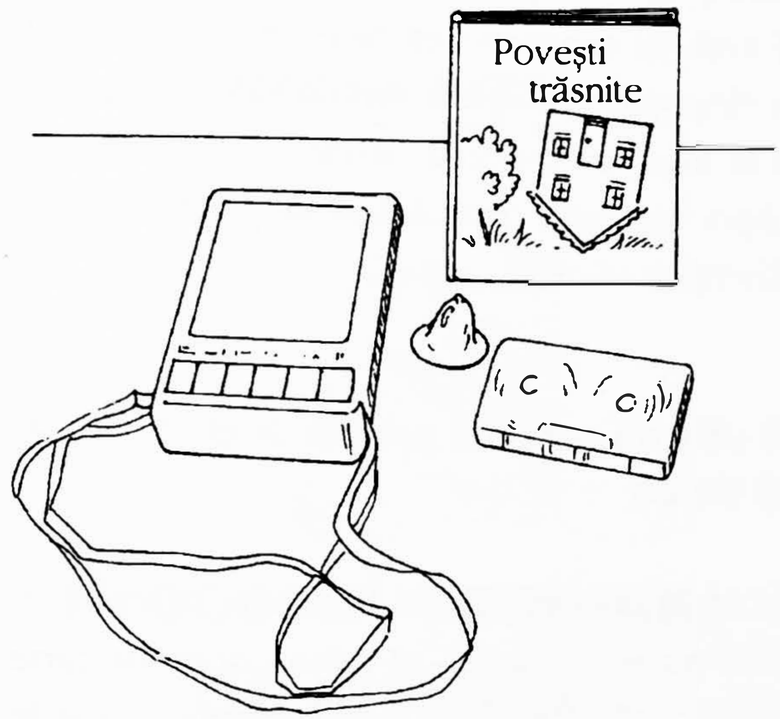

Figura 12.11. *Înregistrați o carte*

Vîrsta : de la un an la trei ani.

Obiectivul : să învețe să citească prin intermediul conexiunii dintre discriminarea auditivă și cea vizuală.

Descriere : o carte la alegere și înregistrarea audio a cărții în lectura dumneavoastră.

Materiale :

- o carte la alegere ;
- casetofon ;
- casetă ;
- clopoțel, o jucărie care scoate un sunet ascuțit sau un creion.

Modul de realizare. Alegeți o carte îndrăgită de copilul dumneavoastră. Se recomandă o carte din carton, cu pagini rezistente. Pentru a efectua înregistrarea, parcurgeți următorii pași. Începeți prin a spune titlul și autorul, apoi explicați-i faptul că veți citi cartea și veți face un anumit zgomot (veți suna din clopoțel, veți apăsa jucăria care scoate sunete sau veți bate în masă cu creionul) atunci cînd trebuie întoarsă o pagină. Apoi spuneți-i copilului să deschidă cartea la prima pagină. Începeți să citiți.

Cum să utilizați această jucărie şi cum să vă bucurați de ea

De la un an la doi ani. Rugați persoana care stă cu copilul atunci cînd nu sînteți acasă să-i dea copilului cartea și să-i pună caseta ca să o asculte. Copilul trebuie ajutat în măsura în care este necesar.

De la doi ani la trei ani. Învățați-l pe copil să utilizeze cartea și caseta într-un mod cît mai independent. După cum am menționat mai devreme, ajutați-l doar în măsura în care este necesar, ca să reușească să stăpînească acest proces.

PARTEA A TREIA

Procesul continuu de învățare

13

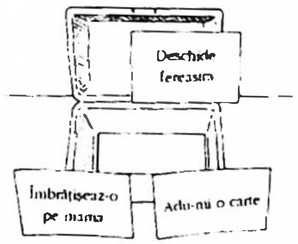

Activități de consolidare

De la trei ani la cinci ani

Această carte se concentrează asupra activităților destinate bebelușilor și copiilor mici, însă ideile prezentate pot fi aplicate și în perioada de dezvoltare ulterioară a copilului. Sper că informațiile referitoare la modul de realizare a jucăriilor și cărților personalizate, la felul în care trebuie utilizate jucăriile și la modul în care trebuie să-l stimulați și să-l îndrumați pe copil de-a lungul activităților sale vă vor ajuta atunci cînd veți continua să realizați jucării pentru copilul dumneavoastră. În continuare, veți găsi sugestii pentru activități de consolidare specifice fiecăruia dintre domeniile următoare: conștientizarea de sine, culorile, literele, numerele, formele și cititul.

Conştientizarea de sine

Încercaţi să organizaţi în locuinţa dumneavoastră o căsuţă mică şi un mic magazin de care să aibă grijă copilul.

Figura 13.1. *Cămara şi magazinul*

Căutaţi un loc pe raftul de jos al unui dulap sau al unei debarale ori folosiţi un colţ al unei camere dintr-un dormitor sau din camera de joacă. Puteţi folosi o bucată mare de carton pentru a delimita acea zonă. Spaţiul reprezintă întotdeauna o problemă, dar, rearanjînd lucrurile, veţi putea face puţin loc.

Iată ce mi-a povestit o mamă: „În casă la noi, fiica mea obişnuia să intre sub raftul de jos din cămară. Soţul meu spunea: «Se duce în căsuţa ei». Într-o zi, mi-a venit o idee şi

am organizat spaţiul respectiv drept «căsuţa ei». Am acoperit pereţii cu folie adezivă viu colorată. Nu am scos toată hîrtia protectoare de pe spatele debaralei, ci am dezlipit-o doar în cîteva locuri, ca să o pot lipi, pentru că, dacă aş fi dezlipit toată hîrtia protectoare de pe o coală de folie adezivă atît de mare, mi-ar fi fost dificil să o lipesc pe perete fără să facă bule de aer şi fără să se formeze denivelări. Spaţiul respectiv a devenit un loc unde îşi poate păstra păpuşile, vesela, o mătură, un făraş şi alte jucării. Am avut norocul să dispun de suficient spaţiu ca să-i pot ceda ei raftul de jos al cămării, iar în curînd i-am amenajat şi un magazin. Am acoperit pereţii cu folie adezivă de o altă culoare, am făcut un acoperiş protejat cu folie adezivă transparentă şi o mică uşă dublă din carton. O jumătate a magazinului era organizat sub formă de rafturi pentru cutii. Pe peretele din cealaltă jumătate se afla imaginea unui frigider pentru cartoanele cu ouă, lapte şi îngheţată şi alte ambalaje de alimente care se ţin în frigider. În mijloc era o cutie dreptunghiulară pentru bani. Într-o parte avea un spaţiu pentru bancnote din carton, iar în cealaltă parte era un păhăruţ din hîrtie pentru monede de jucărie. În loc să arunc cutiile, am lipit pe ele abţibilduri cu preţuri şi le-am pus în magazin. Am încercat să rotunjesc preţurile reale ale produselor. Fiicei mele îi place foarte mult să se joace de-a magazinul cu musafirii. Mai întîi le dă banii. Ei spun că vor să cumpere ceva. Ea găseşte produsul respectiv, le spune preţul, le dă produsul, ia banii şi îi pune în cutia pentru bani. Cînd va învăţa mai bine numerele, voi lăsa pe ambalaje preţurile originale".

Culorile

Dacă v-au plăcut, folosiți în continuare pentru a consolida cunoștințele cutiile și cărțile colorate. De data aceasta, utilizați cutii de mărimi diferite pentru noi culori, cum ar fi roz, mov, portocaliu, maro, negru și alb. Folosind cutii ușor de manipulat, le veți putea utiliza și pentru a le pune una peste alta.

Pentru a confecționa mai multe cărți și pentru a le lega și mai rapid, puteți folosi pagini din hîrtie, care pot fi capsate. Dacă veți proceda astfel, acoperiți capsele cu mai multe straturi de bandă adezivă, astfel încît copilul să nu se poată zgîria. Copilul dumneavoastră este mai mare, iar aceste cărți nu au nevoie neapărat de coperți trainice, cum a fost cazul primelor patru cărți colorate. Dacă vreți să confecționați o carte argintie, încercați să aplicați folie de staniol pe toate paginile, chiar și pe copertă. În plus, acoperiți toate paginile cu folie adezivă transparentă sau laminați-le. Nu lăsați folia de staniol neprotejată la îndemîna copiilor, pentru că se poate rupe, iar copilul poate înghiți bucăți din ea.

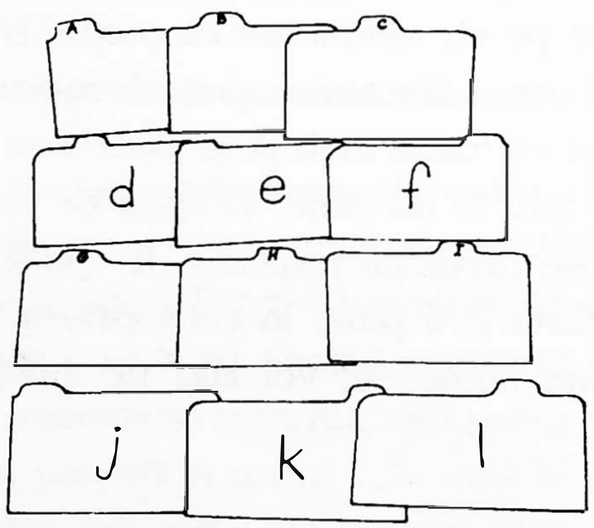

Figura 13.2. *Cartonașe cu litere mici de tipar*

Literele

Atunci cînd copilul cunoaște literele mari, puteți trece la cartonașele cu litere mici. Aveți nevoie de cartonașe cu dimensiunile de aproximativ 7,5 × 12,5 cm. Pe una din fețele lor scrieți cîte o literă mare de tipar, iar pe cealaltă față litera mică de tipar corespunzătoare.

Folosind cîte un singur cartonaș, arătați-i copilului litera mică și imediat litera mare de pe spatele cartonașului, pronunțînd-o de fiecare dată. Repetați de cîteva ori acest lucru. Apoi arătați-i litera mică și spuneți-i să încerce să o pronunțe înainte să întoarceți cartonașul și să-i arătați litera mare. Dacă nu o pronunță imediat, arătați-i și litera mare. Lăsați să se înțeleagă faptul că nu a greșit, ci doar nu a fost suficient de rapid să o pronunțe înainte să-i arătați și litera mare. Deși jocul pune accent pe capacitatea de a pronunța litera mică de tipar suficient de repede (înainte să-i arătați litera mare), și nu pe faptul că a greșit sau nu, are loc un proces al învățării.

Timp de generații întregi, cîntecul alfabetului a fost o modalitate naturală prin care copiii au învățat alfabetul. Folosind abțibilduri mici cu litere, un creion colorat sau un marker, scrieți pe o foaie de carton alfabetul conform cîntecului. Cînd îl veți cînta împreună cu copilul, îi veți putea arăta în același timp literele. Astfel, îl veți ajuta să asocieze sunetele pe care le aude cu reprezentarea vizuală a literelor. Este o modalitate foarte bună de a elimina confuziile legate de cuvîntul *și* din cîntec. Puteți scrie și finalul cîntecului.

Numerele

Luați un vocabular legat cu spirală, de dimensiunile 7,5 × 12,5 cm. Decorați coperta cu o etichetă, cu abțibilduri sau cu desene, ca să devină mai atractivă pentru copil. Folosiți partea liniată a paginilor (dacă una dintre fețele lor e liniată) și scrieți numerele de la 10 la 100 din 10 în 10, lăsînd paginile intermediare goale. Cînd copilul le poate recunoaște, scrieți pe restul paginilor rămase numerele de la 1 la 100 din cinci în cinci.

Cînd considerați că poate recunoaște numerele ce se termină cu cinci și zero, scrieți și numerele de la 11 la 20, apoi și pe cele de la 21 la 31. Aceasta este prima carte pentru consolidarea numerelor.

Dacă vă place această carte cu numere, puteți realiza și a doua carte pentru consolidarea numerelor. Iată cîteva sugestii pentru aceasta : numerele din intervalele 31-40, 41-50, 51-60, 61-70 și 71-80.

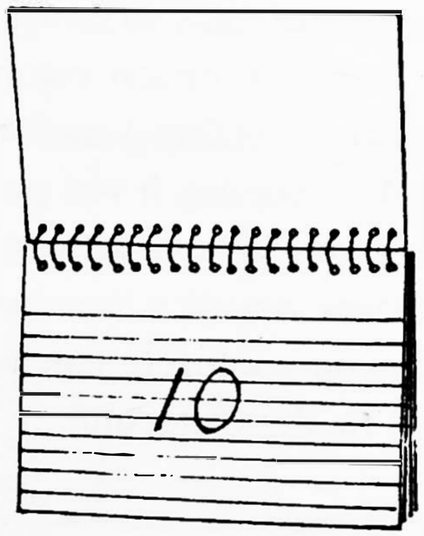

Figura 13.3. *Prima carte pentru consolidarea numerelor*

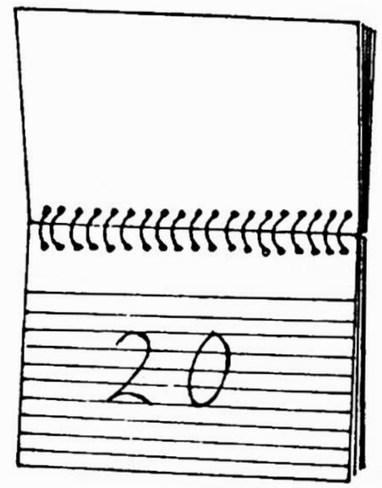

Figura 13.4. *Prima carte pentru consolidarea numerelor*

Dacă totul merge bine în continuare, confecționați și o altă carte cu numere. Continuați cu numerele din intervalele 81-90 și 91-100. Dacă interesul copilului este ridicat în continuare, continuați cu numerele de la 101 la 110. În final puteți trece numere care îl vor distra mult : 100, 200, 300, 400 și așa mai departe pînă la 1 000. Vă vor mai rămîne încă 10 pagini libere. Folosiți-le cum doriți.

Figura 13.5. *A doua carte pentru consolidarea numerelor*

Figura 13.6. *A doua carte pentru consolidarea numerelor*

Avînd la îndemînă toate aceste cărți, fiți atenți să introduceți fiecare secvență de numere atunci cînd copilul este pregătit pentru aceasta. Procesul nu este o cursă contracronometru, ci trebuie să vă bucurați de el în timp. În mare parte, învățarea va avea loc, deoarece copilul are ocazia permanentă de a răsfoi aceste cărți interesante, pe care le-ați confecționat pentru el.

Totodată, în perioada în care confecționați și utilizați aceste cărți, puteți să-i arătați indicatoare cu limite de viteză atunci cînd mergeți cu mașina. Spuneți-i propoziții de tipul : „Văd un număr pe semnul acela. Este...". Spuneți dumneavoastră numărul dacă nu-l spune copilul. La început, veți spune întotdeauna numărul înaintea lui. Mai tîrziu va reuși să le recunoască înainte să-l pronunțați dumneavoastră.

Numerele pot fi întîlnite peste tot. Copilului poate să-i placă foarte mult să le spună pe cele afișate în lift sau în supermarketuri (cele care numerotează raioanele). Cu cît îi arătați mai multe numere unui copil mic, cu atît va învăța mai multe. Toate aceste informații și recunoașterea lor va îmbogăți

semnificația mediului care-l înconjoară și îi va stimula conștiința de sine.

Formele

Dacă ați înregistrat succese cu cărțile de diverse forme, este momentul să confecționați o carte pentru consolidarea formelor. Cîteva pagini din aceasta pot avea rolul de clarificare, avînd scrise pe ele denumirile unor forme diferite. Apoi puteți căuta împreună cu copilul imaginile unor obiecte de diverse forme pe care să le lipiți pe paginile corespunzătoare.

Sîntem înconjurați de forme, iar copilul dumneavoastră va începe să le recunoască în mediul din jurul său. Într-o locuință există numeroase obiecte pătrate și dreptunghiulare. Și să nu uităm cîte cercuri (roți) fac lumea să meargă ! În plus, țiglele de pe acoperișuri au tot felul de forme interesante. Arătați-i clasicul pentagon de pe mingile de fotbal.

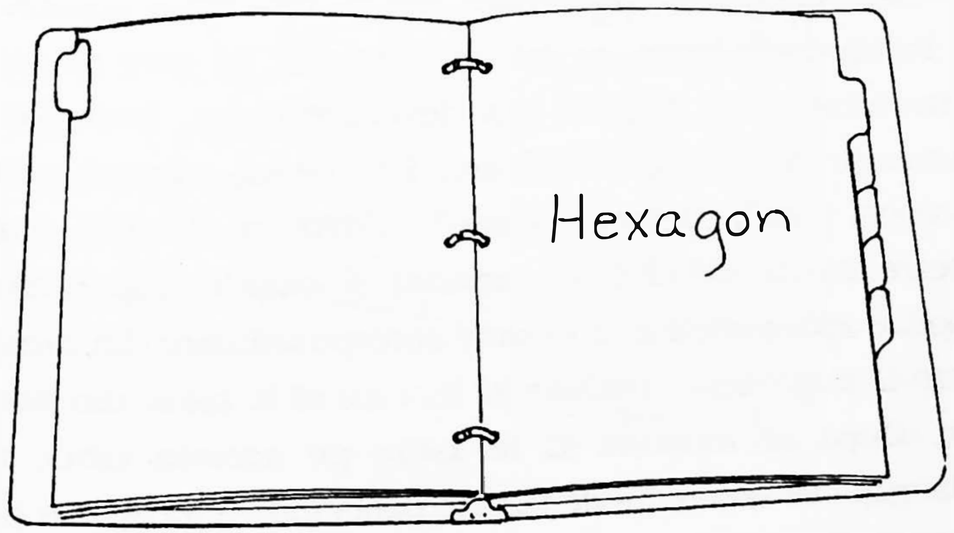

Figura 13.7. *Carte pentru consolidarea formelor*

O idee foarte bună este să căutați forme ca niște veritabili detectivi atunci cînd așteptați împreună într-un loc unde n-ați mai fost. Poate fi vorba despre sala de așteptare a unui cabinet medical, un restaurant sau un alt loc interesant. Ca să faceți așteptarea mai ușoară, identificați pe rînd cercurile, pătratele, triunghiurile și dreptunghiurile din camera respectivă. În curînd veți observa detalii de pe corpuri de iluminat, de pe dulapuri și alte obiecte pe care înainte nu le-ați fi remarcat. Această activitate plăcută se va dovedi foarte interesantă, distractivă și educativă.

Cititul

Cartonașele cu cuvinte dintr-o cutie reprezintă un început foarte bun pentru multe dintre activitățile de consolidare pe care le puteți întreprinde. Folosiți cartonașe cu dimensiunile de 7,5 × 12,5 cm și o cutie în care încap cartonașe de această mărime. Puteți depozita tot felul de cuvinte într-o cutie cu cuvinte. Scrieți-le cu un marker sau cu un creion colorat.

Puteți confecționa un set de cartonașe pe care să scrieți doar substantive. Acestea pot deveni etichete. Scrieți-le pe cartonașe de o singură culoare. Iată cîteva sugestii pentru început : „Ușă", „Veioză", „Birou", „Covor" și „Pernă". Scrieți fiecare cuvînt pe cîte un cartonaș și citiți-le împreună cu copilul, apoi puneți-le în locurile corespunzătoare din cameră. Luați-le și spuneți-i copilului să încerce să le așeze din nou la loc. După ce reușește să le așeze pe acestea cinci, mai adăugați cîte un cuvînt de fiecare dată cînd vă jucați din nou. O variantă a acestei activități constă în luarea cartonașelor de la locurile lor și amestecarea lor. Spuneți-i apoi copilului să le

așeze iarăși la loc. În cazul ambelor activități, puteți participa activ și dumneavoastră și, dacă este necesar, puteți să-l ajutați.

Puteți confecționa un alt set de cartonașe pe care să scrieți numai verbe care denumesc acțiuni. Scrieți-le cu altă culoare. Începeți tot cu cinci cuvinte (de exemplu, „Mergi", „Aplaudă", „Sari", „Stai" și „Cîntă"). Scrieți fiecare cuvînt pe cîte un cartonaș și citiți-le împreună cu copilul. Alegeți cîte un cartonaș și citiți-le din nou. După ce s-a obișnuit cu toate cele cinci cartonașe, adăugați cîte unul nou de fiecare dată cînd vă jucați. O variantă a acestei activități constă în efectuarea pe rînd a tuturor activităților de pe cartonașe, iar apoi cel care le-a efectuat îl urmărește pe celălalt cum le realizează.

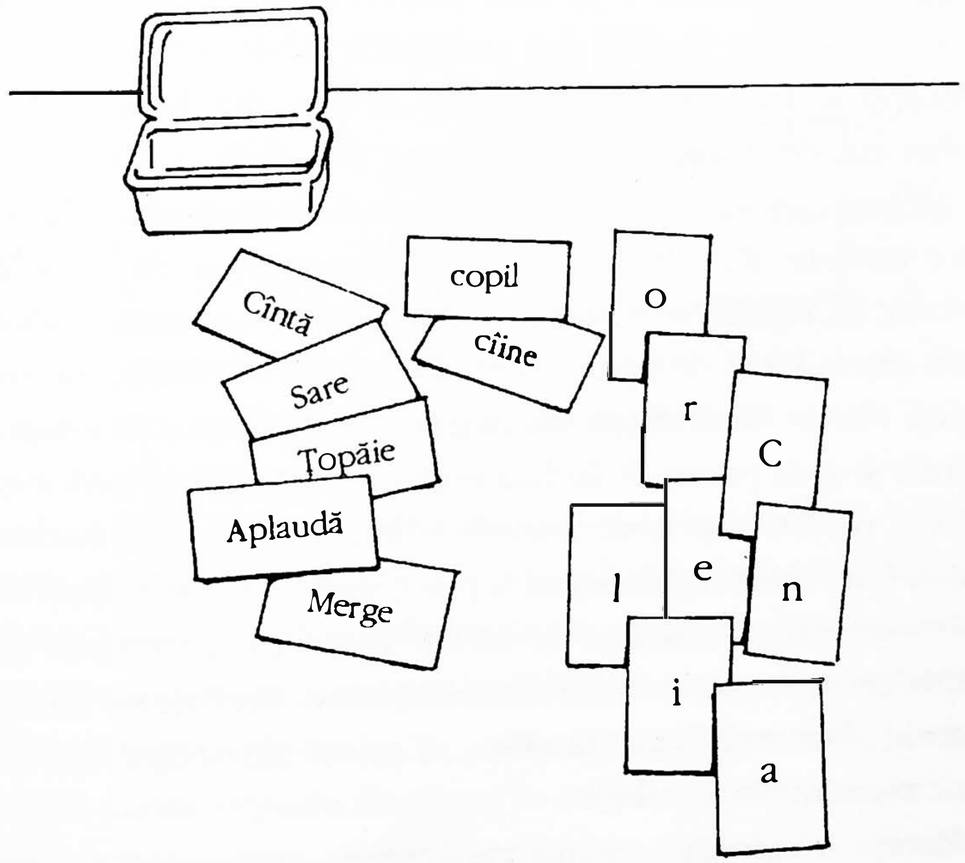

Figura 13.8. *Cutia cu cuvinte*

Vă sugerez să utilizați cartonașe de aceeași culoare pentru substantive și cartonașe de altă culoare în cazul verbelor, ceea ce vă va ajuta să le separați mai ușor.

În această activitate pot fi abordate și cuvinte preferate. Din cînd în cînd, rugați-l pe copil să vă spună un cuvînt preferat, pe care îl puteți adăuga la colecția de substantive sau verbe.

Învățarea de timpuriu a cititului are efecte pozitive asupra vorbirii. Puteți scrie cuvinte pe unele cartonașe, iar în felul acesta îl veți ajuta pe copil să le pronunțe mai clar. Un exemplu ar fi cuvîntul *coteț* din poezia „Cățeluș cu părul creț". Pentru că nu știu ce înseamnă, mulți copii îl pronunță incorect. Dacă îl veți scrie pe un astfel de cartonaș, veți observa că îl veți ajuta pe copil să-l rostească mai clar.

Fiecare părinte are o poveste preferată despre cuvîntul sau cuvintele pe care copilul le-a pronunțat greșit pentru că nu le cunoștea sensul. De obicei, aceste situații sînt legate de un cuvînt sau de cuvinte dintr-un cîntec sau dintr-o poezie.

Alegeți cartonașe de altă culoare și distrați-vă cu ortografia unor cuvinte. Pe un număr de cartonașe egal cu numărul literelor ce alcătuiesc numele copilului dumneavoastră, scrieți mare prima literă de tipar a numelui său pe verticală, iar apoi scrieți cîte o literă mică pe celelalte cartonașe. Amestecați literele și apoi puneți-le în fața copilului. Lăsați-l să ordoneze literele pentru a-și scrie numele corect. Dacă este necesar, ajutați-l, iar dacă observați că îi place mult acest joc, luați mai multe cartonașe colorate și scrieți litere ce alcătuiesc alte nume (de exemplu, numele dumneavoastră, numele de familie, numele altor membri ai familiei, al prietenilor copilului și al unor prieteni de familie).

Pentru a valorifica și mai mult ideea cartonașelor, puteți face o cutie poștală dintr-o cutie nouă. În vederea acestui lucru vă sugerez să folosiți cartonașe cu dimensiunile de 10 ×

15 cm. În funcție de competențele copilului legate de citit, scrieți mesaje alcătuite dintr-un singur cuvînt, din două, trei sau patru cuvinte și puneți-le în cutia sa poștală cel puțin o dată pe zi. Cînd copilul este pregătit, scrieți mesaje referitoare la acțiuni pe care copilul le poate duce la îndeplinire (de exemplu, „Deschide fereastra", „Adu-mi o carte", „Îmbrățișeaz-o pe mama").

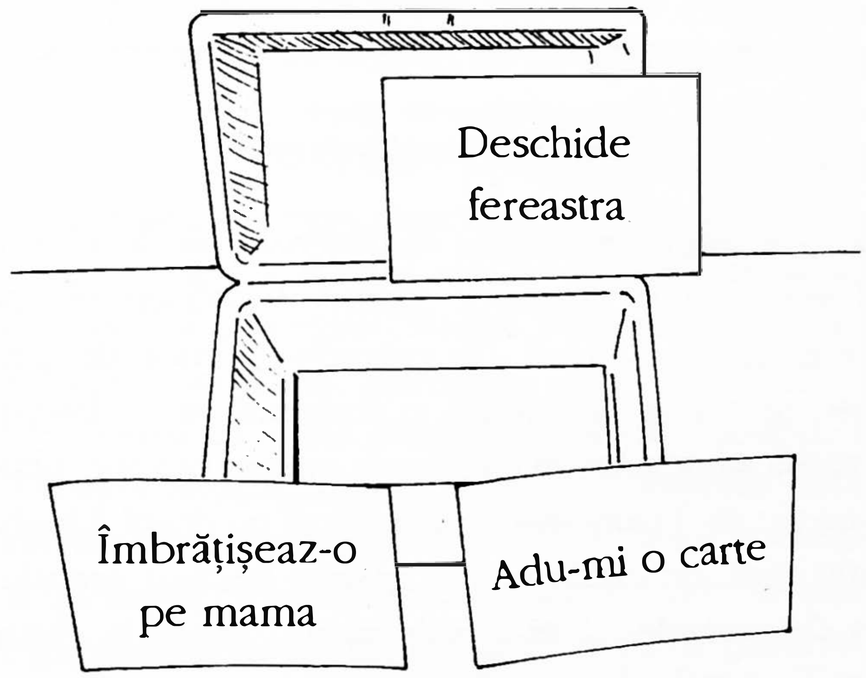

Figura 13.9. *Cutia poștală*

Cu ajutorul acelorași cartonașe cu dimensiunile de 10 × 15 cm puteți aborda un joc ce are la bază mișcarea, numit jocul indicațiilor. Scrieți indicații simple pe un set de cartonașe, cîte o propoziție pe fiecare. Apoi luați cîte un cartonaș și respectați indicația scrisă pe el. Propozițiile nu trebuie să depășească trei sau patru cuvinte. În cazul în care copilul nu reușește să citească un cuvînt, ajutați-l. Iată cîteva exemple: „Închide ușa", „Leagă-ți șiretul", „Bate din palme", „Sari de trei ori", „Mergi în jurul mesei".

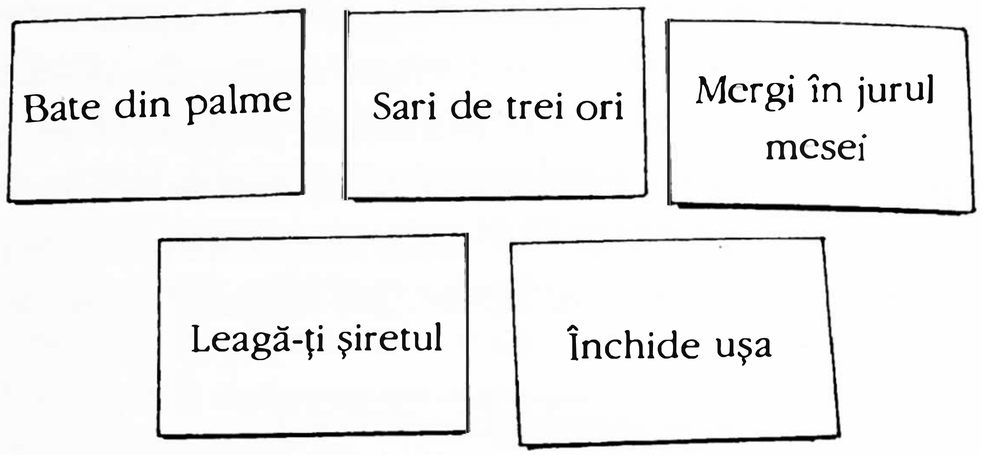

Figura 13.10. *Jocul indicațiilor*

Tot cu ajutorul cartonașelor cu dimensiunile de 10 × 15 cm puteți organiza o vînătoare de comori. Ascundeți mici premii în diverse locuri din casă. De exemplu, o cutie de creioane colorate, un set de abțibilduri, o portocală sau o banană pe coaja căreia ați desenat un chip cu un marker netoxic, plastilină sau o-minge mică (suficient de mare ca să nu poată fi înghițită). Pregătiți apoi indicațiile pentru găsirea fiecărui premiu. Iată un set de exemple: „Uită-te sub masă", „Mergi la chiuvetă", „Uită-te în spatele draperiei".

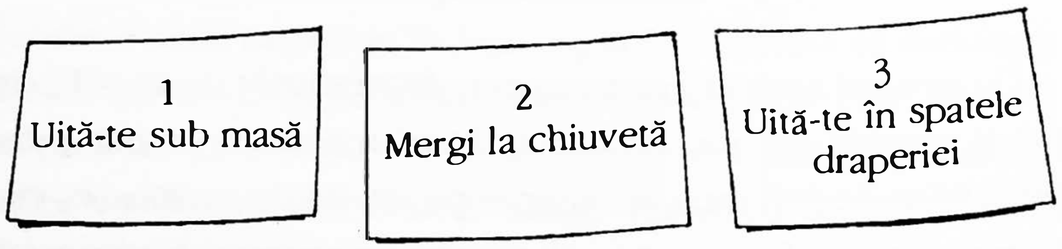

Figura 13.11. *Vînătoarea de comori*

Cînd pe copil începe să-l intereseze cititul, veți descoperi numeroase surse de cuvinte pe care le poate citi. Una dintre sursele preferate o reprezintă cuvintele din ziare, reviste și

cataloage. Iată cîteva cuvinte deseori întîlnite: *deschide, un, o, fereastră, la, lume, vară, toamnă, iarnă, primăvară, bun, nou, și, pantofi, distracție, mîncare, aceasta, bărbat, femeie, frumos, cadou, pentru, viață, sănătate, familie, poți, corect, gras, tu* și multe altele. O altă sursă foarte bună de cuvinte o reprezintă ambalajele alimentelor. Pe ele veți găsi cuvinte cum ar fi *sare, zahăr, făină, lapte, soia, orez, ovăz, cereale, biscuiți*. În plus, peste tot există indicatoare ce pot deveni o componentă interesantă și plină de semnificații a mediului în care crește copilul. Începeți să-i arătați indicatoarele pe care scrie „Stop", „Ieșire", „Sens unic", „Deschis", „Parcarea interzisă" și altele. Acestea au drept caracteristică repetiția.

Așa cum învățarea vorbirii este un proces natural, același lucru este valabil și în cazul cititului. După ce-l auziți pe copil pronunțînd primul cuvînt, știți că vor urma multe altele. Cititul este la fel. După ce a citit primul său cuvînt, vor urma multe altele. Factorul esențial pentru un copil care învață să vorbească e reprezentat de expunerea la un mediu bogat în cuvinte rostite, adică la un limbaj cu un vocabular bogat și corect din punct de vedere gramatical. La fel, elementul principal în cazul cititului este expunerea la numeroase cuvinte scrise clar. Cuvintele care se repetă îl vor ajuta pe copil să se familiarizeze cu ele și-l vor determina să învețe să le citească mai rapid și mai eficient.

Subiectul acestei cărți este învățarea cu ajutorul jucăriilor. Acestea sînt făcute pentru joacă, iar joaca înseamnă distracție. Cititul este foarte distractiv. Copilul va descoperi informații și va avea satisfacții. Este o activitate pozitivă din toate punctele de vedere. Cînd cineva vă va întreba de ce îl învățați pe copil să citească, explicați-i că faceți acest lucru prin intermediul jocului. Nu uitați să încetați activitatea dacă pentru copil devine neinteresantă sau dacă apar alte probleme. Totodată, păstrați-vă mereu spiritul ludic în timpul activităților legate de citit.

14

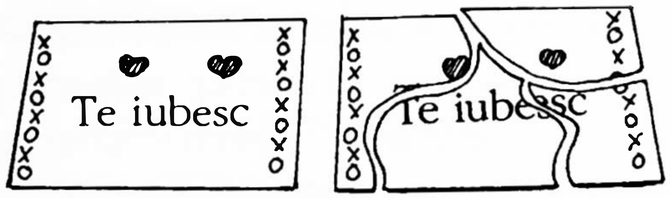

Concluzii

Stimularea educațională şi imaginea de ansamblu

Potrivit unor informaţii din secolul XXI cu privire la dezvoltarea copilului, acesta are nevoie de un anumit tip de mediu pentru a se dezvolta într-un mod optim. Iată cele cinci elemente de care are nevoie :

- afecţiunea stimulativă ;
- îndrumare ;
- sprijin ;
- protecţie ;
- stimulare educaţională.

Fiecare dintre aceste elemente are propria importanţă, iar împreună constituie o necesitate.

Dr. Burton White

În anul 1975, Burton White a fost primul care a identificat cele cinci elemente de care au nevoie copiii. El a făcut publică descoperirea sa în cartea sa fundamentală intitulată *The First Three Years of Life* (*Primii trei ani din viață*). Întrebarea la care a încercat să răspundă prin intermediul cercetărilor sale a fost următoarea : „Ce anume diferențiază viața copiilor care încep școala cu succes de viața celor care nu înregistrează succese școlare ?". În termenii actuali, am înlocui cuvintele „încep școala cu succes" cu „sînt pregătiți să înceapă școala". După 30 de ani de cercetări, White a descoperit că răspunsul constă în ceea ce li se întîmplă copiilor în primii trei ani din viață. El ne spune că, dacă un copil este bine dezvoltat atunci cînd împlinește trei ani, acest lucru indică în mod automat faptul că se va descurca foarte bine la școală la vîrsta de șase sau șapte ani.

Autorul nu ne lasă nici o îndoială cu privire la modul în care copiii reușesc să se dezvolte foarte bine. În cadrul cercetărilor sale, el a reușit să identifice categoriile de experiențe menționate mai sus, de care copiii trebuie să beneficieze în primii trei ani din viață, pentru a se dezvolta într-un mod optim.

În cartea sa, White a explicat cu exactitate care sînt experiențele necesare din cadrul fiecărei categorii. Începînd cu anul 1975, mulți părinți i-au citit cartea pentru a învăța ce experiențe trebuie să le asigure copiilor în primii trei ani din viață, astfel încît aceștia să se dezvolte foarte bine, fapt care anticipează succesul școlar începînd cu vîrsta de șase sau șapte ani.

Pe măsură ce vă apropiaţi de finalul cărţii *50 de activități interactive pentru dezvoltarea copilului*, vă veți da seama că toate aceste informații se regăsesc aici, prezentate astfel încît să fie ușor de urmărit. Cartea este unică, deoarece nu numai

că găsiți în ea ceea ce trebuie să știți în timpul primilor trei ani din viață, dar vă spune și modul exact în care să realizați aceste lucruri. Studii recente au relevat faptul că absența afecțiunii stimulative, a îndrumării, a sprijinului și a stimulării educaționale reprezintă cauza infracționalității și violenței. Aceste carențe sînt asociate cu primii doi ani din viața copilului, cu etapele de nou-născut, sugar și copil mic. Dacă citiți această carte, vă va fi foarte ușor să știți ce aveți de făcut. Pe măsură ce parcurgeți acest proces, nu uitați că luptați împotriva infracționalității și a violenței. E incredibil că acest lucru poate fi atît de simplu și distractiv și chiar dă rezultate!

Partea întîi a cărții se referă la ceea ce trebuie să faceți. Totul este explicat, iar primele capitole corespund celor patru concepte fundamentale la care ne-am referit mai sus:

- capitolul 1, „Jucăriile, jocul și învățarea" se referă la afecțiunea stimulativă;
- capitolul 2, „De ce să vă confecționați singuri jucăriile?", se referă la îndrumare;
- capitolul 3, „Ateliere de confecționat jucării", se referă la sprijin;
- capitolul 4, „Cîteva idei despre dezvoltarea copilului", se referă la protecție;
- capitolul 5, „Activități cotidiene", se referă mai mult la protecție.

Luate în ansamblu, toate aceste capitole constituie un program complet de stimulare educațională. În partea a doua aflați cum trebuie realizat acest lucru, și anume cum să confecționați și să utilizați jucării specifice celor cinci laturi ale dezvoltării copilului.

Afecțiunea stimulativă

În capitolul 1, „Jucăriile, jocul și învățarea", este vorba despre timpul pe care îl petreceți alături de copil. Aici aflați cît de important este acest interval în care se pun bazele relației dintre dumneavoastră și el. Veți descoperi informații despre muzică, despre jucăriile confecționate manual, despre impactul repetiției și al familiarizării, despre cît de normal este să vă petreceți timpul alături de el, despre unicitate, simplitate, curiozitate și spontaneitate. Cele mai importante elemente evidențiate sînt familia, casa și calitatea de a fi părinte.

Îndrumarea

În capitolul 2, „De ce să vă confecționați singuri jucăriile?", veți afla care sînt jucăriile de care aveți nevoie pentru a vă îndruma copilul. Acestea sînt foarte simple! În plus, se bazează pe creativitate. Atît dumneavoastră, cît și copilul veți participa cu tot sufletul la acest proces. Dacă ați putea cumpăra toate jucăriile de care aveți nevoie, lucrurile ar sta altfel, însă este imposibil. Acest proces presupune cooperare, interacțiune și inventivitate.

Sprijinul

Capitolul 3, „Ateliere de confecționat jucării", are ca subiect sprijinul. Premisa esențială constă în faptul că părinții trebuie să se sprijine reciproc. Acest fapt vă ajută să-i oferiți ajutorul necesar. Pe durata acestor ateliere, faceți schimb de idei, informații și chiar materiale pentru confecționarea jucăriilor. Veți afla cum

să-l învățați pe copil ideea foarte benefică și importantă că „în viața sa contează fiecare minut, fiecare oră și fiecare zi".

Protecția

Capitolul 4, „Cîteva idei despre dezvoltarea copilului", surprinde esența ideii de protecție. Într-un anumit sens, oricine devine părinte știe cum să aibă grijă de copil, pentru că aceasta este firea lucrurilor. Totuși, pe de altă parte, este vorba despre o moștenire transmisă din generație în generație, de la bunici la părinți, și nu care vine din senin, într-o lume în care viața se desfășoară într-un ritm trepidant. Prin urmare, prin intermediul acestei cărți învățați care sînt cele mai recente și mai moderne resurse ce vă pot ajuta să-i oferiți copilului un mediu optim. După ce veți citi acest capitol, veți înțelege foarte bine ce înseamnă dezvoltarea din perspectiva celor cinci domenii și cum o puteți stimula.

Capitolul 5, „Activități cotidiene", se axează pe accentuarea ideii de protecție. Mai întîi vi se oferă o imagine de ansamblu din perspectiva de ordin practic a alimentației, a exercițiilor fizice și a somnului. Acesta este triunghiul sănătății. În continuare, veți găsi idei despre autoajutorare, despre joacă și alte sfaturi diverse. Observați cum conceptul de *protecție* se extinde în mai multe direcții diferite.

Stimularea educațională

Acesta este subiectul întregii cărți. Veți găsi aici toate indicațiile și informațiile importante care vă vor ajuta să-i oferiți copilului o bază educațională solidă în primii trei ani din viață. În final sînt prezentate activități de consolidare prin intermediul cărora îl veți

sprijini pe măsură ce înregistrează progrese pe parcursul perioadei sale de preșcolar, de la vîrsta de trei ani la cea de șase ani.

Rolul important al părintelui

În societatea tehnologică actuală, este posibil să aveți impresia că prezența dumneavoastră nu este foarte importantă pentru copil. Totuși, pentru a nu cădea în capcana unei astfel de idei, vă voi spune o poveste educativă. Un grup de educatori au dus copiii pe care-i îngrijeau să se joace pe un teren de joacă. Toți educatorii s-au așezat pe o bancă și au început să discute între ei. Rînd pe rînd, fiecare copil venea la ei și se plîngea că un alt copil l-a lovit sau a sărit la bătaie. Un alt grup de educatori și-au dus copiii pe terenul de joacă și s-au răspîndit printre ei, fiecare supraveghind o anumită zonă. În intervalul de timp petrecut acolo, nici un copil nu a irosit nici măcar cinci secunde de joacă pentru a se plînge de vreo experiență neplăcută și nici nu a trăit vreo astfel de experiență.

Nu uitați următoarele lucruri legate de jucării și de modul în care-l veți învăța pe copil diverse lucruri:

1. Aveți grijă ca mediul locuinței dumneavoastră să ofere lucrurile pe care doriți să le învețe copilul.
2. Utilizați obiecte din gospodărie pe care în mod obișnuit le-ați fi aruncat la gunoi.

Dacă vă veți aminti mereu aceste lucruri, veți reuși să-i puneți la dispoziție copilului în permanență jucării pline de semnificații. Repetiția, familiarizarea și stimularea celor cinci simțuri vor fi principiile călăuzitoare în confecționarea și utilizarea unor jucării educaționale interesante pentru copilul dumneavoastră.

Anexe

Anexa A

Plan de lucru pentru activități pe tema conştientizării de sine

	Materiale folosite	Data finalizării proiectului
Jucăria numelui		
Familia mea		
Povestea mea		
Prietenii mei		
Decorațiuni personalizate pentru cameră		
Oglindă, oglinjoară		
Suportul pentru jucării		
Sacul cu jucării		

Anexa B

Plan de lucru pentru activități pe tema culorilor

	Materiale folosite	Data finalizării proiectului
Cutiile colorate		
Cărțile colorate		
Cartonașele colorate		
Lăzile colorate		

Anexa C

Plan de lucru pentru activități pe tema literelor

	Materiale folosite	Data finalizării proiectului
Cartonașele cu litere		
Cutiile cu litere		
Cutiile alfabetului		
Caietul cu litere		
Pernele în formă de litere		
Literele magnetice		
Cuburile cu alfabetul		

Anexa D

Plan de lucru pentru activități pe tema numerelor

	Materiale folosite	Data finalizării proiectului
Cărțile cu numere		
Cartonașele cu numere		
Număratul obiectelor		
Zarurile		
Numerele din burete		
Cartonașele domino cu numere		
„Alege un număr”		

Anexa E

Plan de lucru pentru activități pe tema formelor

	Materiale folosite	Data finalizării proiectului
Cărțile cu forme variate		
Cutiile cu diverse forme		
Cutiile pentru potrivirea formelor geometrice		
Colecțiile de forme		
Formele pe care se poate așeza		
Succesiunile de forme		

Anexa F

Plan de lucru pentru activități pe tema cititului

	Materiale folosite	Data finalizării proiectului
Cărțile cuvintelor		
Vocabularul cu cuvinte		
Cartea categoriilor		
Ilustratele		
Cartonașele cu alimente sănătoase		
Cartonașele cu cuvinte		
Puzzle-urile cu cuvinte		
Înregistrați o carte		

Anexa G

Fişa de lucru nr. 1

Activităţi Luni Marţi Miercuri Joi Vineri Sîmbătă Duminică

Cognitive

Motorii

Sociale

Lingvistice

Încrederea în sine

Anexa H
Fişa de lucru nr. 2

Idei	Luni	Marţi	Miercuri	Joi	Vineri	Sîmbătă	Duminică

Alimentaţie

Odihnă/somn

Autoajutorare

Joacă

Diverse

Cum să fiţi un bun părinte

Sîntem asaltaţi din diverse direcţii cu idei legate de creşterea copiilor. Unele provin direct de la părinţii noştri. Ei ne pot da idei concrete, cum ar fi: „Citeşte-i copilului cărţi imediat după ce s-a născut", „Cîntă-i cîntece pe care le ştii şi care îţi plac", „Pune-i să asculte cîntece de leagăn la culcare". Alte lucruri le învăţăm de la ei datorită modului în care ne-au crescut. De fapt, propria copilărie reprezintă prima etapă a educaţiei noastre ca părinţi. Părinţii noştri ne sînt întotdeauna la dispoziţie pentru a ne oferi sfaturi din experienţa lor. Dacă au fost modele bune, veţi vedea că e uşor să-i imităm. Dacă aţi suferit din cauza lor din mai multe motive, vă va fi mai greu să vă formaţi ca părinte, deoarece nu aveţi exemple bune pe care să le urmaţi, însă, în timp, veţi învăţa să vă descurcaţi!

Vremurile se schimbă, fapt care nu face decît să complice lucrurile! Ceea ce a funcţionat în cazul părinţilor noştri poate să nu mai dea aceleaşi rezultate pentru noi şi copiii noştri, deoarece condiţiile de viaţă actuale sînt diferite de cele de acum 20 de ani sau mai mult. Nici un sfat referitor la cum să fii un bun părinte nu este universal valabil. Cel mai bun sfat presupune să fiţi un bun părinte, adaptîndu-vă la situaţia actuală.

Prietenii vă vor oferi numeroase idei și sfaturi bune. Alți părinți vă vor împărtăși informații utile, strategii și tehnici care în cazul lor au dat rezultate. Ascultați ce vă spun aceștia și urmăriți-i cum procedează ! Observați ce anume funcționează în cazul lor și ce nu. E normal să încercați aplicarea unei idei în cazul copilului dumneavoastră dacă ați văzut că dă rezultate pentru un alt părinte și copilul său.

Dacă aveți acces la internet, calculatoarele vă pun la dispoziție jocuri online. Puteți descoperi site-uri pe placul dumneavoastră cînd navigați pe internet, utilizînd termeni de căutare cum ar fi *copil*, *copii mici*, *preșcolari*, *joacă* și așa mai departe. Software-urile create special pentru copii reprezintă o altă opțiune pentru jocul pe calculator. Sînt multe variante pe care le puteți alege : orice magazin de calculatore vă poate oferi informații despre diversele programe disponibile pentru copiii mici și programele speciale adecvate copiilor cu vîrsta cuprinsă între un an și trei ani.

Internetul a devenit o sursă importantă de informații referitoare la cum să fii un bun părinte. Multe site-uri vă pun la dispoziție informații utile despre cum să fiți un bun părinte, pe care le puteți folosi imediat. Încercați să accesați aceste site-uri :

- www.fathers.com, care se adresează tăticilor, viitorilor tătici, celor care doresc să devină tătici, celor care țin loc de tată, precum și tăticilor celor care au devenit tătici. Scopul site-ului este să-i inspire și să-i ajute pe bărbați să devină niște tătici buni ;
- www.parentpartners.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la cinci ani. Reprezintă o resursă bogată de informații referitoare la dezvoltarea copilului care îmbină cunoașterea propriului copil cu informațiile oferite de specialiști în dezvoltarea acestuia ;

- www.parentsoup.com, care se adresează mamelor de peste 30 de ani. Acest site este „mama" site-urilor pentru părinți. Oferă tot felul de lucruri, de la știri zilnice la numere de telefon pentru situații de urgență ;
- www.parenttime.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la șase ani. Proprietatea Time Inc. și a Procter and Gamble, site-ul publică materiale scrise de redacția site-ului și de autorii și editorii revistelor *Parenting* și *Baby Talk* ;
- www.parenthoodweb.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la șase ani. Este bine organizat, substanțial și include o secțiune amplă referitoare la sarcină și naștere ;
- www.parenting-qa.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la 18 ani. Răspunde la întrebări referitoare la toate aspectele ocupației de părinte ;
- www.parents.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la 18 ani. Este un site foarte interactiv, inspirat din revistele *Parents*, *Child*, *Family Circle* și *McCall's* ;
- www.parentsplace.com, care se adresează mamelor de peste 30 de ani. Are peste 400 de forumuri și mii de articole pe teme cum ar fi infertilitatea, concepția, sarcina, posibile complicații, teste, nașterea și îngrijirea în perioada lăuziei ;
- www.storksite.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la un an. Este specializat în sarcină și creșterea sugarilor ;
- www.abcparenting.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la șase ani. Funcționează ca un director și un motor de căutare pentru părinți și viitorii părinți ;
- www.babybag.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la cinci ani. Are o selecție utilă de sfaturi

și resurse pentru părinți, mai ales pe teme legate de sănătate și siguranță ;

- www.babycenter.com, care se adresează părinților copiilor cu vîrsta de pînă la un an. Se axează asupra sarcinii și primului an din viața unui copil. Are și o secțiune specială pentru tătici, oferind articole ce se adresează exclusiv acestora ;
- www.zerotothree.org, care se adresează părinților și celor care îngrijesc copii cu vîrsta de pînă la trei ani. Oferă informațiii despre creștere și dezvoltare atît pentru părinți, cît și pentru îngrijitori. Cuprinde două secțiuni, iar informațiile sînt prezentate într-un mod adecvat pentru fiecare grup.

În plus, în librării și biblioteci aveți la dispoziție extrem de multe cărți și reviste referitoare la felul în care să deveniți un bun părinte, iar în magazinele de casete video găsiți numeroase materiale pe această temă. Multe școli dispun de centre dotate cu numeroase materiale de acest tip. Centrele de îngrijire a copiilor oferă deseori programe pentru educarea părinților cu privire la felul în care își pot ajuta copiii.

Bibliografie

***, *Child: The Essential Guide for Parents*, octombrie 2000.

***, *Mothering Magazine, Mothering: The Natural Family Living Magazine*, 102, septembrie-octombrie 2000.

***, *Newsweek*, ediție specială, „Your Child Birth to Three", toamnă-iarnă 2000.

***, *Nick Jr.*, „Where Kids Play to Learn & Parents Learn to Play", octombrie-noiembrie 2000.

***, *Parents: America's #1 Family Magazine*, octombrie 2000.

American Natural Hygiene Society, *49 Tips for Maximizing Your Health--Naturally*, American Natural Hygiene Society, Tampa, 2000.

Bloom, „Bloom on Books", *Cornell Alumni News*, septembrie-octombrie 2000, p. 55.

Bredekamp, S. (ed.), *Developmentally Appropriate Practices in Early Childhood Programs Serving Children from Birth Through Age 8*, National Association for the Education of Young Children, Washington, 1998.

Carnegie Task Force on Meeting the Needs of Our Youngest Children, *Starting Points: Meeting the Needs of Our Youngest Children*, Carnegie Corporation of New York, New York, 1994.

Center for the Improvement of Child Caring, „Partners for Effective Parenting", *Newsletter of the Center for the Improvement of Child Caring*, 2, 1, 1999.

Granitur, E., *I Love You Daddy*, Sydney's Sproutin' Company, Miami Beach, 1996a.

Granitur, E., *I Love You Daddy Even More*, Sydney's Sproutin' Company, Miami Beach, 1996b.

Granitur, E., *We Love You Daddy*, Sydney's Sproutin' Company, Miami Beach, 1996c.

Growing Child Publications, 22 North Second Street, P.O. Box 620, Lafayette, IN 47902-0620, 2000.

Hegener, Mark; Hegener, Helen, *Home Education*, 17, 5, septembrie--octombrie 2000.

Leach, Penelope, *Your Baby and Child from Birth to Age Five*, Alfred A. Knopf, New York, 1998.

Maas, J., *Power Sleep*, HarperPerennial, New York, 1999.

Neufeldt, V.; Sparks, A.N., *Webster's New World Dictionary*, Warner Books Inc., New York, 1990.

Rick, S., *The Reflexology Workout*, Crown Trade Paperbacks, New York, 1986.

Robert R. McCormick Tribune Foundation, *Ten Things Every Child Needs*, WTTW Chicago, The Chicago Production Center, Chicago.

Schwartz, E.; Conley, Craig A., *Human Diversity: A Guide for Understanding*, ed. a patra, McGraw-Hill, New York, 2000.

White, B.L., *The First Three Years of Life*, Fireside, New York, 1998.

Index

A

alăptat 100
alimentaţie 89, 100-102, 217-218, 247
aluat pentru modelat 38, 89-90
  reţetă pentru ~ 89-90
apă 101
apreciere 40, 97-98
Arango, Competiţia Internaţională de Design (1979) 56
ascultare 31, 39, 223
ateliere 80-86, 242, 249-256
autoajutorare 104-105

B

baie 84, 90, 98, 103
bunici 39, 47, 52, 73, 120

C

cafeină 103
calculatoare 38-39, 83
cană 20
carne/peşte/pui 100
carton tare 114-116, 198
cartonaşe 239-240. *Vezi şi* culori, cartonaşe colorate ; cartonaşe cu alimente sănătoase ; litere, cartonaşe cu litere ; litere, vocabular cu litere ; numere, cartonaşe domino cu numere ; ilustrate ; cartonaşe cu numere ; cuvinte, cartonaşe cu cuvinte
cartonaşe cu alimente sănătoase 217
cartonaşe cu numere 24, 175-179
cauză şi efect 79
cămară şi magazin 227-228
cărţi 15-22
  carte înregistrată 223-224
  cărţi ale categoriilor 213-215
  confecţionate manual 21, 23, 62-64, 112
  despre prieteni 63, 126-128
  dosare cu trei inele 63, 143
  Familia mea 119-121
  Povestea mea 122-125
  Prietenii mei 126-128
  vezi şi culori, cărţi colorate ; numere, cărţi cu numere ; citit ; forme, cărţi cu diverse

forme ; cuvinte, cărți cu cuvinte, vocabular cu cuvinte
cereale integrale 99-100, 218
cinci simțuri 31-32
  și învățare a conceptelor 42
citit 17, 21-22, 26-27, 39-41, 44, 55, 69, 84, 92, 123, 146, 206-224, 236-237
  activitatea de a-i citi copilului și de a-i arăta cuvinte/imagini 63, 65, 120-121, 126, 129, 143, 145-146, 207, 214
  activități de consolidare 235-240
  în centre de îngrijire 22
  și asociații semnificative 213
  și calculatoarele 40
  și învățarea vorbirii 206-207
  titluri și ambalaje de alimente 240-241
  vezi și cărți ; litere ; cuvinte
cîntece 231, 238
cîrlige de rufe 59
clasificare a alimentelor 99-100
clădit 143, 169-170
colaborare 67-68
Comisia Carnegie 50
comportament greșit *vs* obrăznicie 40
comunicare 39. *Vezi și* limbaj
conștientizare de sine 18-19, 23-24, 35, 55, 69, 116-138, 227-229
  activități de consolidare 227
  activități pentru dezvoltarea ~ 97
conversație 68, 72, 93, 203-204, 217
coș de gunoi 58-62, 107, 147
creativitate 66-67, 87, 114, 129-130
creierul copiilor 87, 91
creștere în greutate 102
cuburi *vezi și* cuburi cu alfabetul 198
cuburi cu alfabetul *vezi și* litere 169-170
„cucu-bau" 107-108
culori 12, 18-20, 24, 55, 75-76, 106, 139-151, 176, 184-186, 202-204, 213-214, 230-231
  cartonașe colorate 18, 22, 74, 147-149
  cărți colorate 18, 22, 74, 139, 144-146, 228
  cutii colorate 18, 22, 74-77, 86-87, 139, 141-142, 228
cum să fiți un bun părinte 48-49, 51, 82-83, 247
  informații 257-260
  sfaturi 107-108
  site-uri web 258-260
Cum să-l învățați pe copil să citească (*How to Teach Your Baby to Read*) (Doman) 206
curcubee 218
curiozitate 16, 37, 106
cutii 62, 215, 230. *Vezi și* cutii cu alfabetul; culori, cutii colorate ; lăzi ; litere, cutii cu litere ; forme, cutii cu diverse forme
cutii cu alfabetul *vezi și* litere 160-161
cutii poștale 238-239
cuvinte 21-22, 63, 65, 139, 143, 145-146, 207-208

cartonașe cu litere 217-220, 235-237
cărți/vocabulare cu litere 208-212
favorite/interesante 22, 126, 157
introducere de ~ noi 93, 123, 127, 214, 236-237
ortografiere literă cu literă 238
pronunțate greșit 238
puzzle-uri cu litere 221-222
vezi și cărți ; citit ; scriere ; vocabular

D

declarații ale misiunii 48-49
decorațiuni pentru perete *vezi și* decorațiuni personalizate pentru cameră
decorațiuni personalizate pentru cameră 18, 20, 130-131
denumire 143-144, 179, 183, 195. *Vezi și* litere, denumire ; citit ; activitatea de a-i citi copilului și de a-i arăta cuvinte/imagini
dezvoltare 17, 21, 35-36, 44, 78, 82-97, 204
  dezvoltare a cititului *vezi și* citit 206-207
  etape 42
  facilitare a ~ 42-43, 246
  întîrziată 15, 90
  laturi ale dezvoltării 35-36, 41, 85, 244
  momente esențiale în ~ 45, 92, 104
  și învățare 43
  și mediu dezavantajos *vs* avantajos 42, 73. *Vezi și* stimulare, mediu stimulativ
dezvoltare a limbajului, 35-36, 42, 88, 189, 191
  activități pentru 87-90
  limbaj expresiv/receptiv 39
  vezi și cărți ; litere ; citit ; stimulare, stimulare a limbajului ; cuvinte
dezvoltare cognitivă 36-37, 42, 92
  activități de consolidare 228-229
  activități în vederea 86-88, 134
  culoare a zilei 24
  lăzi colorate 150-151
  și curcubee 218-219
dezvoltare motorie 35-38, 42, 87-92, 189
  aptitudini asociate cu motricitatea fină 38, 60, 87-90, 155, 164, 194, 198-199
  aptitudini asociate cu motricitatea grosieră 38, 87-88
  cîntece 229, 238
dezvoltare socială 35-36, 38-39, 42, 92, 134
discriminare auditivă 223
dispoziție 102
diverse 107
Doman, Glenn 206
dozare 140
dragoste 49-50, 242-245
dulciuri 99-100

E

etichete 112, 119, 122, 124, 145, 236
Evoluția copilului (buletin informativ) 72, 85
Evoluția părintelui și *Evoluția jucăriilor copilului* (buletine informative) 72
exerciții fizice 73, 246

F

familie 4 5-48
apropiată/extinsă 38, 47, 73
declarația misiunii ~ 47-48
Familia mea 119-120
și activitățile individuale 46
fetru, 140, 141, 145
fețe 32, 50-51, 79-80, 88, 116
fișe de lucru 83-86, 92, 95, 98, 107-108, 255-256
Fitzgerald, William 90
folie adezivă 35, 113-114, 145-148, 190-191, 228-229
folie de staniol 230
forme 12, 18, 21, 26, 35, 44, 99, 106, 113, 189-205, 235-236
activități de consolidare 234--235
cărți cu diverse forme 21-22, 190-191, 234-235
cutii ce trebuie alese în funcție de formă 202-204
cutii cu diverse forme 21-22, 193-194
locuri în care să se stea 26
secvențe de forme 199-201
vînătoare de ~ 198-199
fotografii 18, 35, 65, 118-129
frați/surori 39, 47
fructe 99-100, 218

G

grădiniță 44, 104
grăsimi în dietă 100
gust 31

H

haine 24
hîrtie *vezi și* folie adezivă 33, 140--144

I

imitare 135
independență 104-105, 108, 117, 210
informații 43, 49, 73, 75, 83, 85, 227
despre cum să fiți un bun părinte 257-260
împărtășire a ~ 73-74, 246, 257
infracționalitate 50, 244
internet 258-259

Î

încredere în sine 40-41, 49, 89, 92, 94-95
îndrumare 48-51, 73, 86, 242, 244--246
înghițire 33-34, 141. *Vezi și* pericol de sufocare
învățare 41-43, 78, 105, 183
cinci laturi ale ~ 37-41
de către părinți 84
dizabilități 15, 74-75
interactivă *vezi și* procese interactive 35-37, 44, 193
literele alfabetului 152-153, 168. *Vezi și* litere
și jocul spontan 45. *Vezi și* dezvoltare cognitivă

J

joaca de-a magazinul 229
joacă 45, 106-107. *Vezi și* jucării

joacă-te și spune 96-97
jocul „umple și golește" 161
jocul indicațiilor 239
jocul numelor 156
jocuri de tipul „Distrează-te și învață" 36-37, 41-42, 258
jocuri stimulative 104
jucăria numelui 117-118
jucărie de atîrnat deasupra leagănului 78
jucării
asemănare cu obiecte reale 56
ateliere pentru confecționare a ~ 67-81
confecționare a ~ 55-56, 111--115
cumpărare a ~ 55
depozit de ~ 133-137
depozitare a ~ 106-107, 159--160
educaționale 78
grupare a ~ 21
materiale pentru ~ 113-114
materiale pentru confecționat ~ 75-76, 244-245
pe tema conștientizării de sine 116-138. *Vezi și* conștientizare de sine
predare cu ajutorul ~ în centrele de îngrijire a copiilor 23-27
rotația ~ 20, 25, 150-151, 157, 159
saci cu ~ 22, 137-138
studii referitoare la ~ 56-57
și obiectele din gospodărie 27, 32, 57, 74, 150
uzate 35
valoare a ~ din perspectiva jocului 105-107
jucării care se scutură 58

L

laminare 34, 63, 112-114, 146-148, 154, 174, 178, 190, 200-203, 230
legume 99-100, 218
litere 18, 20, 44, 106, 152-170, 238
activități de consolidare 228--229
cartonașe cu litere 19, 21, 153--154, 228-229
cîntec al alfabetului 231
cuburi ale alfabetului 169-170
cutii ale alfabetului 160-161
cutii cu litere 156-158
denumire a ~ 154, 164, 166, 168, 170
facilitare a învățării ~ 158-159
jocul „alege o literă" 157
litere magnetice 167-168
litere mici de tipar 228-229
perne în formă de litere 165--167
și primele sunete rostite de bebeluș 154-155, 159-160
vocabulare cu litere 160-161
locuință 48-49

M

mame casnice/cu serviciu 68
margini ascuțite 34, 114
markere 35, 38, 15-159
masaj 90
materiale textile 166-167
mărgele 87
mediană a corpului 91-92
mediu de la creșă 22-25, 63
memorie 18, 41, 94

mersul de-a buşilea 91
mese 46, 99-101
dimensiune a porţiilor pentru ~ 100
mestecat 34-35
mingi de plajă 57
miros 31
Montessori, Maria 81
Moore, O.K. 206
„mulţumesc" 40, 97
muzică 52-53, 103

N

natură 52, 101
nou-născuţi 49-50
numărat *vezi* numere
numere 17, 19-20, 35, 65, 104, 171-188, 252
activităţi de consolidare 228--230
„Alege un număr" 187-188
cartonaşe de domino cu numere 185
cărţi cu numere 20-21, 172--174, 187-188, 231-232
conceptul de număr 171-172, 176, 179, 181
numărat 88, 140, 178-180
numere din burete 183
şi preţuri 229

O

ochi 51. *Vezi şi* simţ vizual
odihnă 101, 103
oglinzi 23-24, 57, 181

P

panglică 33
părinte-copil, relaţia 16, 38. *Vezi şi* procese interactive
pericol de sufocare 34, 69, 141, 231
perne *vezi* litere, perne în formă de litere
plan de lucru 83-85, 249-256
plastilină 38, 88
plumb 114
poezii pentru copii 53
pompoane din fire textile 33
povestea zilei 94
prieteni 104, 126-128
prima poezie a copilului 95-96
Primii trei ani din viaţă (White) 49, 243
probleme specifice vîrstei 16, 43--44, 69-70, 102, 104
al doilea an 16, 105
al treilea an 16, 43, 105
de la trei ani la cinci ani 227
primii trei ani 49-50, 78-81, 118, 124, 243
primul an 16, 95, 101
procese interactive 39, 41, 76, 90--94, 96, 107, 112
produse lactate 100
prosoape din hîrtie şi hîrtia igienică, suluri de carton de la 57
protecţie 49, 50, 241, 246-247
Provenzo, Gene 56
pubertate 104
puzzle-uri 26, 87, 221-222

R

reflexologie 90-91

relaţii 38-39, 47, 92-93. *Vezi şi* relaţii dintre părinţi şi copii; dezvoltare socială
repetiţie 11-12, 14, 36, 121, 123, 125, 136, 146-147, 153, 171--172, 192, 211, 215, 247
respect 40, 97
rime 53, 236

S

saci pentru jucării 138
sănătate, aspecte referitoare la 90, 101, 246
scriere 131, 156, 207. *Vezi şi* litere; cuvinte
scris 39, 87, 92
siguranţă 33-35, 69-70, 114-115, 141
simţ tactil 31. *Vezi şi* texturi
simţ vizual 37, 40, 157, 175, 216
la nou-născuţi 51-52
şi concentrarea 79-80
simţuri *vezi* cele cinci simţuri
site-uri 258-260
software 258. *Vezi şi* calculatoare, jocuri de tipul „Distrează-te şi învaţă"
somn 83, 101-103, 246
aptitudini interpersonale 46-47, 88
deprivare de ~ 102
somn pe timp de zi 101-102. *Vezi şi* somn
sortare 140, 142-143, 147, 162, 179, 199, 202, 204
spatulă pentru limbă 56
sprijin 48, 50, 72, 242, 244
sticle 58-60
stimulare 100
educaţională 50, 242-247
mediu stimulativ 87, 242, 244. *Vezi şi* dezvoltare şi mediu
dezavantajos *vs* avantajos
~ a limbajului 84, 93-95, 199, 242
stînga şi dreapta 92
stres 100
sucuri 101
sunete 31. *Vezi şi* ascultare
surpriză 106, 108, 112, 182, 212

T

„te rog" 40, 97
televiziune 39, 50
texturi 80, 88-89, 111, 131, 140--142, 204

U

unicitate 40-43, 97, 112
Universitatea Harvard 49
uşor de mînuit 92

V

violenţă 50, 244
vînătoare de comori 240-241
vocabular 22, 140, 210-212. *Vezi şi* cuvinte
vorbire 39, 93, 206-207, 219, 238, 241. *Vezi şi* conversaţie

W

White, Burton 49, 51, 57, 243-244

Z

zaruri 182-183
zornăitoare 77-78

În colecția **Psihologia copilului & Parenting**

au apărut:

Tinca Crețu – *Psihologia vîrstelor*
Florinda Golu – *Pregătirea psihologică a copilului pentru școală*
Sally Goldberg – *50 de activități interactive pentru dezvoltarea copilului*

în pregătire:

Richard Bromfield – *Cum să nu-ți răsfeți copiii*

www.polirom.ro

Redactor: Gabriel Cheşcu
Coperta: Carmen Parii
Tehnoredactor: Radu Căpraru

Bun de tipar: iulie 2009. Apărut: 2009
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

PRINT
multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLET